

MIHAI OPRÎȘ
•
VASILE CHIRIȚĂ

AUZIT-AȚI
D-UN JIAN?

COLECȚIA
CUTEZĂTORII

EDITURA ALBATROS

AUZIT-AȚI D-UN JIAN?

EDITURA ALBATROS • BUCUREȘTI

Spaimetele ciumei, de care și-a legat pentru vecie numele Vodă Caragea, înce-puseră a se risipi. Dar cum pe alocuri semnele lăstate de năprasnica molimă mai dăinuiau încă, domnitorul slobozise poruncă strașnică agiei și altor diri-guitori întru păzirea bunei rînduiei să grijească de cele trebuitoare pentru a îndepărta orice urmă care ar mai aminti de groaza prin care trecuseră supușii lui.

Cu chin cu vai, mai ales cu vai! viața începea a se așeza din nou în tiparele de mai înainte și parcă și stăpînitorii, de la hospodarul țării pînă la ultimul taxindar se purtau mai cu blîndețe față de norodul de rînd.

Dar milosîrdia domnească n-a ținut mult. Alte griji au venit să împovăreze gîndurile fanariotului. Prin omul lui de la Stambul, aflase de-o anume nemulțumire a Sultanului, fiindcă întîrziase cu trimiterea haraciului. Ajunsese și la urechea marelui stăpîn vestea despre boliștea care bîntuise țara, dar – gîndea el – asta era treaba bey-ului de la București pe care-l căftănisise, dîndu-i și rang de pașă cu două tuiuri, spre a fi ascultător și cu osîrdie față de îndatoririle către Înalta Poartă. Caragea ajunsese iute la convingerea că, oricum, cămașa e mai aproape de piele decît caftanul și oricît de mare i-ar fi fost milostenia pentru norodul aflat sub oblăduirea sa, datoria trebuia împlinită, și cît mai degrabă. Sultanul nu știe multe și-odată te trezești cu imbrohorul care-ți aruncă pe umăr năframa neagră de mazil...

Pe de altă parte, mai aflase Măria Sa că în părțile Olteniei un boiernaș de țară ridică steag de răzmeriță, dar nu putuse să-l prindă cu nimic care să-l îndrituiască a-i pune capul sub satîr. Ar fi făcut-o el dacă nu s-ar fi temut de cîțiva boieri olteni, mari în cin și cu destulă putere a se împotrivi la nesocotirea pravilei. Încercase odată să-i ispitească dacă n-ar fi bine ca „pravila veche” să mai fie lăsată de-o parte uneori, dar nu izbutise să dobîndească încuviințare. Și cît era el de Vodă înțelesese că trebuie să-și plece urechea și la părerea lor – mai ales că fără boieri, chiverniseala către care năzuia nu se putea împlini. Așa cum auzise că s-a mai întîmplat și cu alții de-au stat în jilțul domnesc înaintea lui, boierii nemulțumiți l-ar vicleni la Stambul și-ar putea să-și piardă domnia, ajungînd mai sărac de cum era cînd a venit aici; ba, pe lîngă pierderea averii pe care abia începuse a o-ncropi, își putea pierde și capul, că banul e ochiul dracu-lui și boierii-ăi mari nu se scumpesc cînd e vorba de-un cap ca al lui, iar la Înalta Poartă sînt destui dregători iubitori de aur. Dacă Sultanul l-ar mai îngădui cu trimiterea haraciului – e aproape sigur c-ar fi neiertător, de-ar afla că-n Țara Românească, mocnește gînd de răzvrătire ce amenință să strice liniștea statorni-cită în locurile astea aducătoare de belșug în haznaua și cămările împărăției.

Oricum o sucea, nu ieșea la socoteală. Hotărî ca deo-camdată să zorească strîn-gerea birurilor pentru împlinirea datoriei către Sultan și pe lîngă pungile cu galbeni să mai adauge niște peșcheșuri împărătești ca să-l îmbuneze și să-l facă a nu lua în seama, trecătoarea nevolnicie a celui pus spre pázirea bunei rîn-du-rieli în Valahia.

Dar oricît de grijuliu era să nu-și atragă mînia stăpînului, Vodă Caragea nu uita o clipă că domnia este trecă-toare și că trebuie să se îngrijească și de îndes-tu-larea pun-ții sale, spre a-și asiguripsi trai lipsit de griji la vremea cînd, alungat din scaun, va fi nevoit să-și ducă zilele în cine știe ce ostrov al Levantului. Asta dacã are noroc; nu o datã îl cutremurase fior rece, de parcã vedea aievea șnurul de mătase al hadîmbului încolăcindu-i gîtul și sugrumîndu-l ca pe Vodă Han-ger-li.

Oricum, aurul face minuni! Și slobozi porunci să se înceapă strîngerea biru-rilor, fără vreo îngăduință.

Se dezlănțui iar, mai cumplită ca pînă atunci, teroarea zapciilor și taxin-da-rilor...

Dacã tîrgoveții izbuteau să-și îplinească angaralele, ca unii care, fie negu-țã-tori, fie meșteșugari, puteau agonisi mai ușor banul, pentru țáran, urgisirea ajunse de neîndu-rat. Slujitorii domnești băteau și căzneau de țipa fiu din maică, iar deseori, unde nu izbutea harapnicul, lovea hangerul. În afara jugului domniei ce apăsa greu grumazul țáranului, se abătea asupra-i și împilarea boierilor, care și ei aveau dragoste mare pentru umplerea sipetelor.

Cînd, încolțit din toate părțile, îi ajungea cuțitul la os, țáranul își lua lu-me-a-n cap, punea mîna pe secure, lovea în spoliatori și înfunda codrul.

Adunați în cete, călcau conacele, se hărțuiau cu puterile, bágînd spaima în asupritori. Unii cădeau, răpuși de plumbii vrăjmașilor, dar ca dintr-un izvor nesecat al neamului, tare de cuget la ceas de cumpănă, se ridicau alții care le luau locul. Sosise clipa răscrucii vremilor, cînd povața și îndemnul Vladimi-res-cului, asemeni unor trîmbe nevázute, chemau laolaltă inimi arzînde în focul dragostei de libertate.

Într-o dimineată de vară plină, de pe Podul Beilicului năvăli în galopul cailor o caleașcă, pe ușile căreia o mîna dibace zugrăvisese

în roșu și auriu, după moda vremii de la începutul veacului al nouăsprezecelea, herbul familiei Calafatenilor.

Încălecat pe rotașul din dreapta, surugiul slobozea chiote ascuțite, îndem-nînd caii la goană nebună, știind el și din alte prilejuri că stăpînul, ajuns unde voia, mai devreme decît socotise, o să-i arunce drept mulțumire un sfaț de argint, pe care o să-l spînzure pe cîteva ocale de vin și-o ciosvîrtă de pastramă la Hanul Castrișoaiei.

Răsucindu-și harapnicul în vînt și troznind cu mește-șug la urechile cailor, surugiul îndrumă caleașca spre porțile Casei Domnești, care – după focul cel mare ce mistuise o bună parte din oraș, prefăcînd în scrum și Curtea Nouă din Dealu Spirii ridicată de Alexandru Ipsilanti – se adăpostise în casele lui Costa-che Ghica de pe Podul Mogoșoaiei. Caii se opriră poticnit, făcînd să scapere scînteii din potcoave pe lespezile de gresie cenușie. Sărind de pe capră, cu căciu-la-n mîină, surugiul dădu fuga și deschise ușița caleștii, pe care își făcu loc cu greu trupul mătăhălos al ispravnicului de Romanați. Împotriva obiceiului, nu-și vîrî mîina-n brîu, să scoată sfațul aștep-tat. Părea cuprins de-o sumbră îngri-jo-rare. Noroc că în urma lui sări cu sprinteneală jos un tînăr plăcut la chip, care, închizînd dintr-un ochi ștregărește, aruncă un ban de aur surugiului:

— Ia, mă, să mai prinzi inimă, că-i fi ostenit! Și golește și pentru mine o bolcuță, că aci nu prea am nădejde de-așa ceva!

— Să trăiești, boierule! Să ai parte de noroc pe unde-ai trece! își arată mul-țu-mirea omul, ploconindu-se pînă la pămînt.

Tînărul însă nu mai luă seama la urările lui, grăbit fiind să-l prindă din urmă pe ispravnic. Cu toate că era încă devreme, curtea Casei Domnești se umpluse de lume. Se strînseseră acolo boieri, boiernași și neguțători de toată mîina; nu era zi de mezat? Adunați în grupuri, după rang, încinseseră taifas, dornici de-a știrici prin slujitori dacă Vodă e-n toane bune, sau prins de ste-na-ho-rie după o noapte de nesomn. Fiindcă în ultima vreme nopțile zbuciumate ale fanariotului începuseră a spori.

Ispravnicul de Romanați înainta prin gloata din curte cu pași apăsăți și capul sus, de-ai fi crezut că se duce să fie căftănit măcar vel-logofăt, dar un ochi ager și-ar fi dat seama că inima-n el era cît un purice. Simțindu-l pe tînărul în-so-țitor lîngă umăr, îi spuse încet, ca vorbele să nu-i ajungă la cei pe lîngă care treceau:

— Ai grijă, băietel! S-ar putea ca Măria Sa să-mi ceară să i te înfățișezi. Poar-tă-te după cum te-am povățuit, nu-ți mai da drumu' cum ți-e obiceiul!

— Adicătelea, vrei a spune că nu știi să-mi țin ighemoniconu', jupîn isprav-nice? De ce m-ai adus cu domnia-ta, dacă ți-e teamă că te fac de ocară?!

— Colțos pînă și-n clipele-astea! strecură dojenitor printre dinți Calafatea-nu.

— Să ierți domnia ta, da' cînd nu sînt vinovat, de ce să...

— Hai, hai, nu te-aprinde! îl domoli împăciuitoar boierul. Mai bine gîndeș-te-te cum să-i potolim paraponiseala, că nu ne chema el așa, de florile-mărului!

— Pe domnia ta, mai treacă-meargă, o fi paraponisit, da' pe mine... că eu n-am nici în clin nici în mîneacă...

— Cum n-ai, mă? izbucni ispravnicul. Nu te-am pus zapciu?

— M-ai pus, păru a-și aduce aminte abia acum de slujba lui tînărul însoți-tor, da' din cîte știi n-am prea avut timp să-i aduc nici un neajuns!

Privindu-i chipul plin de-o senină nevinovăție, isprav-nicul fu descumpănit o clipă și zise mai blajin:

— Nu de dihonie avem trebuință-acu! Te-am luat zapciu să-mi stai de-a dreapta și să-mi fii sprijin de nădejde. Trebuie să te înfățișezi Măriei Sale ca un boier de neam ce te afli, nu ca un oareșicare prăpădit de slujitor!

— Mă-nchin în fața înțelepciunii și bunătății domniei tale și făgăduiesc să nu-ți ies din cuvînt și să te ascult ca pe-un părinte! zise tînărul cu un aer spășit. Prins de frămîntările lui, ispravnicul nu-și dădu seama de privirea jucăușă care-i întovărășea vorbele și, muindu-și glasul, spuse cu mulțumire:

— Așa te vreau, băiatule, mai ales că, după cum bine ziseși, o să-ți și fiu părin-te. Dacă mă ascuți, o să le meargă bine și copiilor copiilor tăi pînă la al noulea neam! Să trecem noi și hopu-ăsta și... Dar nu-și duse gîndul pînă la capăt, fiindcă în clipa aceea, în pridvorul Casei Domnești ieșiră opt icioglanî în haine strălucitoare, care strigară într-un glas, cum făceau în fiecare dimineață: „S-a trezit Măria Sa! O zi bună și viață lungă-i dorim! Trăiască Măria Sa!” și fără alte vorbe se întoarseră și intrară în casă. În urma lor, din piepturile celor adunați în curte izbucniră urări învâl-mă-șite: „Trăiască Măria Sa! Sănătate-i dorim! De viață lungă și belșug să aibă parte!” Boierii uitaseră a-și mai ține

ighemoniconul și strigau slugarnic, în de-văl-mășie cu neșugătorii și simbriașii curții, de să-și spargă bojocii. „Firitiseală plină de josnică umilință!” își zise tînă-rul, urmărind cu un surîs jumătate disprețuitor, jumătate înveselit chipurile aprinse de-atîta zel. Trase cu coada ochiului la ispravnic, căruia i se scutura ișlicul în cap de strădanie, în-to-vă-rășindu-se cu ceilalți. Căscă și el gura, făcîndu-se că ia parte la înflăcărarea obștească dar din gîtlej nu scoase nici un sunet.

Hărmălaia se curmă brusc și-o liniște plină de aștep-tare se așternu în curtea largă.

În pridvor se ivi un grămătic pîrpiriu, care își plimbă privirea peste capetele celor adunați și rosti cu trufie:

— Începe mezatul pentru huzmeturile domnești! Cei doritori de alișveriș, să intre! Iară cei poftiți de Măria Sa cu alte daraveli, așîșderea!

Nu termină bine vorba diacul și mulțimea dădu năvală pe scări în sus, în-ghe-suindu-se, îmbrîncindu-se, fiecare străduindu-se să ajungă cît mai repede. Prinși în îmbul-zeală, Calafateanu și tînărul lui însoțitor se treziră și ei în sala mezatului. Ispravnicul se strecură către ușa din fund, străjuită de doi ciohodari proptiți în halebarde. În fața lor se opri și păru că se gîrbovește deodată. Rămase așa o vreme, cu inima bătîndu-i repede și parcă simți cum i se pune un nod în gît. „De nu m-ar apuca taman acu' nădufu-ăla al meu!” gîndi el și, scoțînd pe furîș un șip de sub caftan îl duse la nas și trase adînc pe nări. Mirosul înțepător îi făcu bine.

Strigările mezatului nu începuseră încă, dar atmosfera din odaia largă în care dădeau mai multe uși, era plină de-ncordare. Oamenii își pipăiau din cînd în cînd locul din brîu unde-și țineau galbenii, de parcă vroiau să se încredințeze că mai sînt acolo. Cînd așteptarea părea că nu se mai sfîrșește, ușa care dădea spre iatacul lui Vodă se deschise și Cavas-bașa se ivi în canatul ei. Bătînd cu toiagul său lung, cu măciulie de argint, în podele, strigă:

— Ispravnicul Calafateanu al Romanaților e poftit la Măria Sa! Boierul, înghițînd în sec, îi șopti cu glas înăbușit tînărului însoțitor:

— Urează-mi noroc!

— Din toată inima, boier ispravnice!

Calafateanu își scui pă-n sîn ferit și cu pași șovăitori trecu pragul dincolo.

În urma lui, răsună glasul grămăticului cămării meza-tului, deschizînd stri-gările:

– Slobod!

Un aprod lung și deșirat izbi cu ciocanul de lemn în masa cocoțată pe-un fel de pod din scînduri geluite, strigînd cu voce furnăită:

– Mezatul începe cu arendășia ocnei Sărata din huzmeturile domnești, care pornește de la cinci mii de galbeni! Cine dă mai mult?

Nu termină vorba aprodul și prin înghesuială își făcu loc cu greu un boier pîntecos, cu picioare scurte, însoțit de-un grămătic cu călimară la brîu:

– Cinci mii o sută! rosti, sigur de sine.

Din spatele lui răsună alt glas:

– Cinci mii două sute!

Tînărul care-l întovărășise pe ispravnicul de Romanați se săltă pe vîrfuri, să urmărească mai bine înfruntarea boierilor rîvnitori de chiverniseală.

Pîntecosul se sumeți:

– Cinci mii cinci sute! urcă el prețul, fără să clipească.

O încordare începu să cuprindă pe cei din sala mezatului.

Grămăticul care-i sta alături se apropie de stăpînu-său și-i șopti îngrijorat:

– Ai grijă, boierule, nu face mai mult de șase mii!

Dar boierul nu-l auzi sau nu-l luă în seamă, fiindcă altcineva atîrdisi:

– Cinci mii șase sute!

– Șase mii! se repezi rotofeiul, părăind pornit să ia arendășia ocnei cu orice preț.

În sală se făcu o clipă de liniște. Tînărul nostru se băgă în joc, cu siguranța omului plin de bani:

– Șase mii cinci sute!

Vorbele căzură ca un trăznet și toate privirile se întoarseră spre el. Un boier voinic, cu ișlic în patru colțuri, întreba pe altul, aflat alături:

– Cine-o mai fi și ipochimernu-ăsta?

– Habar n-am!

— Nu prea pare să aibă chimir gros! Își dădu cu pă-rerea cel dintii.

— Nu se știe, boierule, că-l văzui şușotind cu ispravni-ful de Romanați!

— Aha! crezu c-a priceput celălalt. Vasăzică, boier Calafateanu stă la taifas cu Vadă și omul lui îi face alișverișul!? Bună socoteală!

— Boierule, nu știi vorba? Cine poate oase roade, cine nu, nici carne moale! veni răspunsul, în timp ce aprodul, izbind cu ciocanul în masă, strigă:

— De la dumnealui, șase mii cinci sute! Areci o dată!

— Șapte mii! izbiră urechile adunării uluite vorbele grăsunului.

Împotrivorul său însă nu-i dădu răgaz:

— Șapte mii cinci sute!

Oamenii își țineau respirația. Mulți dintre ei, erau obișnuiții zilelor de me-zat, dar de lungă vreme nu mai trăiseră asemenea întrecere. Săgetîndu-și potrivnicul cu o privire plină de furie, pîntecosul mugii:

— Opt mii!

Grămăticul, îngrijorat de pornirea stăpînului, îl trase ușor de pulpana anterului, dînd să-i șoptească ceva ca mai-nainte, dar burduhănosul se smuci întăritat, încruntîndu-se aprig. Fără să pară că a văzut furia din ochii grăsunului, tînărul rosti:

— Nouă mii! Calmul lui stăpînit stîrni murmure în sală.

Din grupurile boierilor răzbătură șoapte: „Cine-o fi ăsta?... Ce hram poar-tă?...”

Burduhănosul se înroși la chip, buzele groase, rășfrînte, începură să-i tremure ca la omul apucat de ducă-se-pe-pustii și-o clipă fu descumpănit.

— Ce faci, boierule, te ruinezi! reuși grămăticul să-i strecoare la ureche. În-brîn-cindu-l cît colo, stăpînu-său scrișni:

— Treaba mea! Nu-ți dau ție socoteală, neisprăvitule! Apoi, în liniștea care se înstăpînise o clipă, vocea lui tună:

— Zece mii!

Printre oameni se iscară iar murmure. Cine avea să fie norocosul care va pune mîna pe arendășia Ocnei Sărata?

Tînărul părea nehotărît. În așteptare, cei din sală încremeniseră.

— Zece mii de galbeni! Areci o dată! cîrii glasul aprodului.

Tînărul aruncă priviri în jur; era greu de ghicit ce gîndește.

— Areci de două ori! scîrîi din nou vocea aprodului. Ridicînd din umeri și întinzîndu-și brațele în lături, însoțitorul ispravnicului de Romanați se întoarse zîmbind către grăsun:

— Mă dau bătut, arhonda!

— Areci de trei ori! rosti sec aprodul, izbind cu ciocanul în masă.

Un oftat de ușurare izbucni din toate piepturile. Numai fericitul cîștigător al mezatului părea gata să se prăbușească:

— Apă! Apă! bolborosi el. Apă!... N-am atîta bănet! Împotrivitorul lui se apro-pie și-i șopti, de parcă i-ar fi încredințat o mare taină:

— Drept să-ți spun, nici eu n-am!

Aprodul îi aruncă burduhosului pe-un ton necruțător!

— Umblă cu înșelăciuni, boierule? Cine se face vino-vat de neplată, în tem-ni-ța datornicilor ajunge!

Dar boierul nu mai auzea și nu mai vedea nimic. Dînd ochii peste cap, se lăsă moale în brațele celor din jur, care-l scoaseră cu greu din sala mezatului.

Tînărului i se aprinse iar în ochi acea luminiță jucăușă și-un surîs îi lumină chipul.

În iatacul lui Caragea, vătaful de cămară, mai-marele slujitorilor de casă și caftangiul, care avea în grijă veșmintele domnești, umblau ca pe ace, de teama de-a nu stîrni prin neîndemînarea lor furia stăpînului, fiindcă Vodă se trezise nevrinos. În clipa cînd cafegi-bașa îi întinde tablaua de argint cu felegeanul în care aburea cafeaua, i-o zbură din mîină, împrôșcînd zeama neagră prin toată încăperea.

— Să fie biciuit la scară baș-cafegiul! țipă furios fanariotul.

Bucuros că scapă el de harapnic, mai-marele peste slujitori îl aruncă afară pe baș-cafegiu.

Ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic, caftangiul îl ajută pe Vodă să-mbrace cămașa cu danteluri și pantalonii de urșinic vișiniu, în timp ce ici-cihodarul îi trăgea în picioare cizmele scurte, de safian. Cînd să-și pună cafta-nul, greu de împistrirea cu fir de aur și de argint, în cana-tul ușii se ivi baș-ciohodarul, care făcu o plecăciune adîncă.

— Tu ce vrei?! se încruntă Vodă.

— La poruncă Măriei Tale, s-a-nfățîșat dumnealui boier Calafateanu!

Caragea pufni și nu-i răspunse imediat; cei de față știau: mofturi de paradă, rol de saltimbanc studiat cu grijă, spre a-i speria pe cei

din juru-i. Baș-cioho-darul, care îi cunoștea și el hachițele își luă un aer umil, și așteptă răbdător.

După un timp, Vodă îi făcu semn și slujbașul se trase în lături, lăsînd să intre pe ispravnicul de Romanați. Îndoindu-se de șale și firitisindu-l slugarnic, Calafateanu dădu să-i sărute mîna:

— Să trăiești, Măria Ta! Frumos ești, Măria Ta! Sprîncenat ești, Măria Ta!

— Nemernice! izbucni fanariotul, fără să-i întindă mîna la sărutat. De lin-gușeli ești bun, da' să-mi păzești poruncile, ba! Mă mir ce mă ține să nu te dau pe mîna gealatului!

— Cu ce-am meritat dojana Măriei tale, luminate? căzu în genunchi boierul.

— Ți-am dat cea mai bună isprăvnicie din olatul meu și care mi-a fost răsplata?

Calafateanu, crezînd că a înțeles, prinse curaj:

— Am plătit cinstit ce se cuvenea vistieriei, mărite doamne!

Și cuteză să-și salte un pic fruntea.

— Nu de galbenii tăi am trebuință, ci de credința ta!

— Niciodată nu m-a încercat gînd de hainie, slăvite stăpîne! se dezvinovăți ispravnicul.

— Cum să mă-ncred în vorbele tale mincinoase, cînd duhul răzmeriței dos-pește în isprăvnicatul tău și codrii sînt împînziți de tîlhari? Afară, afară, ticălo-sule! își prelungi Vodă, mulțumit, spectacolul stenahoriei prefăcute.

Ispravnicul știa-lecția; se tirî de-a-ndărătelea către ușă. Cînd ajunse la prag, fanariotul se milostivi:

— Așteaptă!

— Aștept, Măria Ta! veni răspunsul pripit și plin de supușenie.

Caragea făcu un semn către narghilegi-bașa, care, punînd un genunchi în pămînt, îi întinse imameaua cu ciubuc de chihlimbar.

După ce trase cîteva fumuri, Vodă păru mai liniștit. Cu un gest ce se voia plin de măreție își alungă slujitorii, care se buluciră pe ușă-afară, bucuroși că scăpaseră ieftin. Numai cavas-bașa rămase pe loc, proptit în toiagul lui cu măciulie de argint, gata în orice clipă să împlinească poruncile domnului.

Caragea aruncă ciubucul și-l înșfăcă de piept pe ispravnic, rîcnînd:

— Trebuie să aflu de la Stambul ce-ar trebui să știu de la tine, bicisnice?

— Iartă-mă, doamne, dar nu pricep nimic! se milogi Calafateanu. Era așa de înspăimîntat încît nu-și dădea seama cît se prefăcea fanariotul; nici nu era sigur ce urmărea.

— Nu știi, ai? rînji Vodă. Nu știi că-n isprăvnicia ta Vladimirescu ațîță noro-đu împotriva ocîrmuirii noas-tre? Atunci de ce te-am pus ispravnic, netrebnice? Or, te-ai dat și tu cu el!?

— Măria Ta, fie-ți milă de sufletu' meu și nu mă dosădi pe nedrept! gîfii boierul. („Asta era, deci: Vladimirescul!” gîndi).

— Dacă nu ești vinovat, de ce nu-i astupi gura Vladimirescului?

— N-am de unde-l lua, Măria Ta! De cînd a plecat la Viana...

— Da' știi că și-acolo s-a dus tot spre uneltire împo-triva înaltei Porți? îl în-colți Caragea.

— Asta n-am de unde să știu, slăvitule, da' am împă-nat toate locurile cu iscoade și cum o veni, pun eu mîna pe el! Era plin de zel ispravnicul.

Fanariotul nu se arătă mulțumit de încredințarea lui:

— Se va vedea... Tăcu o vreme; cînd vorbi din nou, glasul își domolise aspri-mea:

— Un semn să fac și ciorile ți-ar sfîșia stîrvul... dar chibzuiesc că e mai cu folos a te avea pe tine acolo unde dospește nemulțumirea gloatei, decît pe altul nededat cu treburile isprăvnicii!

— Să trăiești, Măria Ta! Mulți ani să-ți dea...

Vodă i-o reteză sastisit:

— Trăiesc și fără urările tale. Iar ani mulți o să număr, dacă tu și alții ca tine mă slujesc cu credință!

— Ce poruncește Măria Ta? se gudură boierul, soco-tind c-a scăpat destul de ieftin.

— Ridică-te și deschide-ți bine urechile!

Calafateanu își săltă trupul mătăhălos cu o uimitoare sprinteneală, își îndoi spinarea și rămase așa.

Vodă gustă cu pătimașă plăcere fumul răcit în apa narghilelei.

— Vladimirescu n-o să se veșnicească la Viana. Și cînd s-o întoarce, n-o să stea cu miinile-n sîn. Pîndește-i drumurile, pîndește-i mișcările, vezi cu cine se întîlnește și află ce pun la cale. Cum ai dovada vinovăției lui, pune-l în fiare și adu-mi-l aici!

— Așa am să fac, Măria Ta! se încovoie pînă la pămînt Calafateanu.

— Da' cu grijă și-n mare taină! Să nu afle nici simandicoasele bărbi boierești care-l sprijină, nici prosti-mea, că pojarul dintr-o scînteie naște!

Apoi, mijindu-și ochii, adăugă:

— Nu uita, Calafatene, că un ispravnic destoinic poate ajunge mare agă!

— Viața și avutul meu le pun zălog la picioarele Măriei tale! se ploconi boierul.

— Întocmește-ți putere bune, ia-ți oameni de nădejde! urmă Caragea.

— Mi-am și luat zapciu nou, luminate! se însufleți ispravnicul. Al mic din neamu' Jienilor!

— De ce nu mi l-ai înfătoșat? întrebă Vodă, în ochii căruia se aprinse curi-ozii-tatea.

— N-am cutezat, da' dacă Măria Ta îngăduie! Rămase în sala mezatului, da' acu' îl aduc! se grăbi el să-i cîștige bunăvoința. Abia așteaptă să se plece la mila înălțimii tale!

La un semn al stăpînului, cavas-bașa strigă din ușă:

— Dumnealui zapciul Iancu Jianu, la Măria Sa!

Tînărul care, amestecat printre cei din sală, urmărea și-acum strigările aprozilor, tresări și se apropie de ușa ce da-n iatacul domnesc. Fără prea mare ceremonie, cavas-bașa îi făcu semn cu capul, să intre.

În urma lui, cîțiva boieri începură să şușotească:

— Vas-că, deșucheatu-ăla de-l damblagi pe boier Solnițoiu ot Rîureni e dintr-ai Jienilor! Mare neam, da-ndrăcit! Păi dar! Da' de ce l-o fi chemat Vodă? Înseamnă că la Curte se coace ceva!

— Să trăiești, Măria Ta! se înclină ușor Iancu, trecînd pragul cămării lui Vodă.

Domnul îl cîntări din ochi. Părea că-l mulțumește înfățișarea noului slujitor și-un zîmbet îi miji în colțul gurii. Ca un hatîr de care se bucurau puțini din supușii lui, îi întinse mîna să i-o sărute. Dar Iancu făcu un pas înapoi și înclinîndu-se mai adînc, zise cu oarecare stânje-neală:

— Iertare, Doamne, nu mă pot atinge de Luminăția ta, că abia m-ara lecuit de mangofilie!

Vodă își trase cu grabă mîna-ndărăt, deși era vădit că habar n-avea ce boală mai e și mangofilia aia. Calafa-teanu abia își ascunse uimirea.

— Vasăzică tu ești mezinul! redeveni stăpîn pe el fanariotul, reluîndu-și aerul trufaș. Îi știu pe Jieni oameni de credință! Fii asemenea lor!

— Așa va fi, Măria Ta! îl asigură tînărul, dar în ochi îi sticli din nou luminița aceea.

— Stîrpiți fără cruțare orice semn de răzmeriță, să nu stîrnim mînia Padi-șahului. Iar de nu veți face după cum poruncesc, vă încredințez că pînă a simți pe umărul meu năframa neagră de mazil, voi o să atîrnați în ștreang, dinaintea porții mele! se-nfierbîntă Vodă. Iar ca amenințarea să impresioneze, făcu praf șirul de mătănii chihlimbarii, care se împrăștiară prin tot iatacul. Ispravnicul se grăbi să se arate speriat. Numai Iancu rămase liniștit, de parcă amenințarea fanariotului n-avea nici o legătură cu el...

Soarele zile de vară, ajuns deasupra capului, poto-pea cu raze fierbinți pămîntul.

Caleașca ispravnicului de Romani străbătea în trapul cailor o pădure bătrînă, făcînd cale-ntoarsă. Surugiul nu mai chiuia ca azi-dimineață, cînd își ducea stăpînul către Casa Domnească, ci părea mai degrabă toropit de vinul tare, băut fără măsură la Hanul lui Manuc, fiindcă al Castrișoaii era așa de înțesat de mușterii că de-ai fi aruncat o para în sus, n-ajungea la pămînt. Băuse mai mult în ciuda stăpînului, care pentru prima dată nu-l omenise ca de obicei: „Dacă nu era boieru-ăl tînăr, în nădejdea ăluilalt, mi se lipea burta de spinare!” gîndea el, prins de picoteală.

O vreme, înăuntrul caleștii domnise liniște deplină. Calafateanu se lăsase în voia gîndurilor, tulburat de întîlnirea cu Caragea; deși-i știa prefăcătorii, nu-l lăsase rece amenințarea fanariotului, care îi stăruia încă în minte.

Iancu, în schimb, se cufundase într-un somn adînc, de parcă nu s-ar fi aflat în caleașcă, ci în patul moale al iatacului de-acasă:

„Urgia lu' Vodă pe capu' nostru și zuraliu-ăsta doarme de geme pămîntu' sub el! rostiră abia auzit buzele boierului.

Dar tînărul avea somnul ușor. Prinzînd șoapta, des-chise un ochi:
— Parigorii, boierule! Te uiți în gura lu' Vodă? Nu știi domnia ta că „nu moa-re calu' cînd vrea cîinii și nici cîinii cînd vrea stăpînii”? îngăimă el, cu glasul moleșit de somn.

Ispravnicul clătină din cap muștrător:

— Numa' la nerozii ți-e gîndu'! Apoi, cu parapon: Și mangofilia-aia de care-i spuseși lu' Vodă, ce boală mai fu?

— Boală, pe dracu! N-avui eu chef să-i pup mîna! Nu pup eu pe-a popii, da' pe-a lui! Își lărgi tînărul gura într-un zîmbet mucalit. Calafateanu scoase un oftat, dar își împlînzi glasul, fiindcă oricum, dracu ăsta de băiat urma să-i fie ginere și n-avea rost să-l tot sîcîie. Mai ales că în fundul sufletu-lui îl avea drag și pentru că lua lucrurile în glumă; cu un astfel de om pe lîngă tine, altfel îți ții curajul. Începu să-i vorbească pe-un ton de dojană blîndă:

— Mă Iancule, mă, cînd ți-o veni ție mintea la cap, băiatule?

— Cînd m-oi lăsa de lingură, boier ispravnice! îi răspunse tînărul, izbucnind într-un rîs sănătos.

Calafateanu simți că e gata să se molipsească și el de veselia celuilalt, dar se mulțumi să zîmbească și să-și păstreze aerul de om mai în vîrstă, care știe ce-i viața și nu se ia după mintea unuia ce n-avea nici douăzeci și cinci de ani.

— Grea pacoste și zăpăceala-asta, grea pacoste!

Tînărul înălță din umeri, de parcă-ar fi zis: „Asta e!” și se cuibări din nou în perna moale a caleștii, cu genele atîrnîndu-i greu, încărcate de somn. Cu ochii la Iancu, ispravnicul recăzu iar în muțenia de mai-nainte, dar după un timp, cuprins de-o nerăbdare subită, scoase capul pe ferestruică și strigă la surugiu să se grăbească. Omul se smulse din toropeală și pocni din harapnic la urechile cailor, îndemnîndu-i la goană. Caleașca zbură hurducăind peste șleaurile dru-mu-lui desfundat de ploii și bătut de arșiță. Și praful s-alese de somnul lui Iancu...

Pe-un cal bălan, Iancu gonește către largurile zării.

De undeva, ajung pînă la el glasuri de copii, cîntînd monoton, ca o melopee: „Paparudă-rudă, vino de ne udă, cu ciutură nouă, să-nceapă să plouă...”

Bălanul aleargă dezlănțuit, simțind că se apropie de casă, unde-l așteaptă odihnă, și-o traistă grea de ovăz.

Cum dă cotul, dincolo de-o limbă de rediș, Iancu zărește cîțiva copii, ținîndu-se de mîini ca-n horă, în jurul ghizdurilor unui puț cu cumpănă și îngînînd cu glasuri subțirele: „Toarnă cu vedrițele, toarnă cu cofițele, să vină ploițele, să stingă arșițele! Și să dea o ploaie, să facă pîraie, pădurea să rîdă, rudă-paparudă...”

O clipă îl încearcă ispita de-a sări din șa și-a intra-n joc, dar gîndul la înda-toririle slujbei în care abia a fost pus, ca și dorința

de-a mai trece și pe-acasă îl fac să-și continue goana pe lunca largă, prin care șerpuiește albia unui râu.

... Deodată, în fața lui fulgeră apariția halucinantă a unei herghelii care se apropie ca o furtună, făcând să duduie pământul. Pe calul din frunte se ține-n șa – ca un voinic – o fată cu părul în vînt. Iancu dă pîteni să treacă prin vad, înaintea hergheliei, dar cum ajunge la malul apei, caii năvălesc peste el și e nevoit să se oprească. Rămîne acolo vrăjit, neputîndu-și dezlipi pri-virea de pe chipul frumos, cu ochii mari și părul ca abanosul. Fata are vigoarea mun-tencelor. Pentru o clipă, privirile li se întîlnesc. Fata se încruntă, își întoarce scurt calul și, slobozind un chiot prelung, pune pîteni și trece asemenea unei năluci pe lîngă Iancu, rămas stană de piatră. La chiotul fetei, herghelia se des-face în două și săgetează în iureș pe urmele ei, împrôșcîndu-l cu stropi de apă, ce strălucesc diamantin în razele soarelui dimineții.

Zîmbind, Iancu se-ntoarce' în șa și urmărește din ochi herghelia care se pierde în goană, către munții din zare. De undeva continua să răzbată, în liniștea verii pline, glasurile copiilor: „Ploaie pe vilcele, și pe floricele, ploaie pe ogoare, uscate de soare, grînele să crească și să odrăslească, cum s-adună stropii, să s-adune snopii, și-n case să fie pîine aurie, pîinișoară bună, cu mie-zul de lună...”

Iancu pătrunse ca o vijelie în curtea largă a Conacului Jienilor, o alcătuire trainică, cu un cat, amintind de vechile cule oltenești. Temelia de piatră cioplită susținea cerdacul, ce încon-șura – pe întinderea fațadei și-a laturii dinspre drum – zidurile groase, pe care-și sprijinea cosoroaba acoperișul țuguizat din șindrilă ușoară. O scară din lespezi îmbinate cu meșteșug suia în cerdacul din care se intra în casă pe-o singură ușă, joasă și grea, ferecată în pafale de fier bătut pe ni-co-va-lă.

Streășina se proptea în stîlpi de stejar lustruit, dăltuiți cu înflorituri, iar parmalicul, tot din scîndură de stejar geluit, adăuga un plus de frumusețe la trăinicia pe care o trezea ochiului întreaga clădire.

În fundul curții, la mică depărtare de casă, se înșirau acareturile: cuiniile și odăile slugilor, crama cu gîrlici, adăpostind buțiile cu vin și butoaiele cu rachiu, grajdurile cu finării deasupra, cotețele de păsări și ceva mai departe, pentru a feri simandicoasele nasuri boierești de mirosuri urîte, cocinile rîmătorilor.

Nu se opri bine că dinspre cuinii îi și alergă în întâmpinare un țigan vioi și iute ca argintul viu, care-l potopi cu o avalanșă de vorbe:

— Auliu, bine că veniși, boiarule, că e foc, e prăpăd! Mă-ntrebă coconița Ca-la-fateanca de-o mie de ori de-alde tălică! zise el într-un răsuflet.

— Și mai e pe-aci, mă?

— Se duse la stăpîna a bătrînă. Cică-i e cam rău!

La aflarea veștii, tînărul se încruntă, pe chip apărîndu-i o umbră de îngrijo-rare; se grăbi către scara conacului.

— Hai, mă Bălane, să-ți pui traista cu ovăz în cap, că știi eu că stăpîn-tu ăsta te-a lăsat să numeri stelele și să rozi argelele! zise țiganul, ducînd calul de dîrlogi spre grajduri.

Iancu pătrunse în tinda largă și rămase cu ochii pe-o fetișcană care alegea neghina dintr-o grămăjoară de grîu. Tresări. Ceva mai încolo, o femeie cu părul ușor încăruntit, păstrînd încă urmele frumuseții trecute, rupea pomneți dintr-o trîmbă de pînză și innoda – într-un colț cite-un bănuț de argint, iar în colțul dimpotrivă o lumîinare; auzind pași, aceasta din urmă săltă capul și, dînd cu ochii de noul venit, fața i se lumină de bucuria mamei la vederea copilului iubit.

— De cînd nu te-am văzut p-aci, dadă Dobrițo! O undă de duiosie străbătu glasul tînărului.

— Ce era să fac? Nu mă rabdă inima să nu viu, Iancule, mumă, da' de stat nu stau mult, că se uită cucoana Lisandra la mine de parcă i-aș fi gunoi în ochi!

— Eh, n-o lua-n seamă, așa e ea! Încearcă el s-o mîngîie, apoi:

— Se duse?

— Deocamdată mai e-n ființă... Da' nu mai are mult! zise Dobrița, îndure-rată.

Iancu tăcu și după ce mai urmări cîteva clipe pre-gătirile ce se făceau, trecu din tindă într-o odaie mare, în care dădeau ușile mai multor încăperi. Pe un pat larg, cu polog, proptită între perne mari, răsuflea greu bătrîna Jiancă. Pe-un scă-unel de-alături ședea o fată plăcută la înfățișare, al cărei păr bălai se revârsa în valuri bogate pe umeri. Lîngă ea, în picioare, o femeie ce se apropia de patruzeci de ani, a cărei frumusețe împlinită, ațîțitoare, era înăsprită de-o cută adîncă săpată între sprîncene, obișnuită omului învățat să poruncească și să fie ascultat fără crîcnire: era Lisandra, nevasta lui Anghel, fratele mai mare al lui

Iancu. Sta acolo cu privirea pironită pe chipul bătrînei, pe obrazul nemișcat neci-tindu-se nici o părere de rău.

Simțind că a intrat cineva, bătrîna deschise ochii. Fata cu pletele bălaie se ridică cu grabă și apropiindu-se, întrebă cu blîndețe:

— Să-ți aduc o bolcuță cu apă, maică-mare?!

Bătrîna o învălui într-o privire plină de dragoste și rosti cu greu:

— Ce bună ești tu, Tincuțo mumă... Adu-mi... adu-mi apă...

La vorbele bătrînei, Lisandra avu o tresărire ner-voasă, apoi, dînd cu ochii de cumnatu-său, îi ieși cu grabă înainte:

— Pe unde mi-ai umblat, păcătosome? îl dojeni ea încet, dar se vedea c-o face doar așa de ochii lumii.

— Umblai și eu după pui de drac!

— Tincuții i-am spus c-ai fost plecat cu treburile slujbei, îi șopti ea cu un zîmbet complice și, întorcîndu-i spatele, își făcu de lucru prin iatac, atentă să nu scape nimic din ce se petrecea în jurul ei.

Iancu se apropie cu pași înceți și, înclinînd din cap în semn de salut către Tincuța, se lăsă în genunchi lîngă patul muribundeii.

— Veniși, Iancule? abia șoptiră buzele ei.

— Venii!

— Pe mine mă cheamă tac-tu-mare... M-aș fi dus mai liniștită lîngă el dacă te știam și pe tine la casa ta...

Iancu îi prinse mîna lipsită de vlagă și-și plecă fruntea pe ea. Gîndul că în curînd ființa asta bună nu va mai fi decît un trup neînsuflețit îi umplu inima de o durere cum nu-și amintea să mai fi simțit vreodată în viață.

Tincuța se apropie neauzit și-o ajută pe bolnavă să-și moaie buzele în bolcuța cu apă. În atmosfera apăsătoare, plină de tristețea deznodămîntului apro-riat, glasul slab al bătrînei Jience răsuna limpede, dar vorbele ei izbeau ca niște ciocane în mintea lui Iancu:

— ... Ia-o pe copila asta, Iancule, că e odraslă de oa-meni cumsecade... să nu ni se stingă neamu'...

De multă vreme iubirea Tincuței pentru Iancu nu mai era o taină pentru nimeni. Doar tînărul părea că nu înțelege. El o privea pe fata lui Calafateanu ca pe-o rudă apropiată, dragă; dar rudă și nimic altceva. Cu toate că ai lui și chiar cel ce dorea să-i devină socru vorbeau deschis despre această unire, el n-o luase în serios. Își zisese că n-are fost să se-ncontreze cu ei; cu vremea se mai schim-bă părerile oamenilor.

Dar acum era altceva; acum, posibila logodnă îi apă-rea ca o ultimă dorință a bunicii: avea dreptul s-o ne-socotească? Trase cu coada ochiului la Tincuța și-i văzu chipul strălucind de bucuria speranței.

La urma-urmelor, Tincuța e o fată la fel de bună ca oricare alta gîndi el – „și dacă-așa ne-o fi fost soarta...” și-și plecă din nou fruntea pe mîinile slăbite ale bătrînei, ca o încuviințare.

Lisandra trecu în odaia vecină, de parcă n-ar fi aș-teptat decît gestul, ca un legămînt, al cumnatului. Încă-ș-perea în care intră era mai întunecoasă și aproape goală. Un bărbat uscățiv, cu obrazul pămîntiu de om bolnăvi-cios, sorbea cu gîlgîituri mici dintr-o garafă, cu un aer absent, ca dușii de pe lume.

– Mai lasă dracului băutura, Anghela! îi aruncă printre dinți Lisandra din prag și-i smulse garafa. Tu-ți bei mințile și noi habar n-avem cui lasă a bătrînă averea!

– Fac ce vreau în casa mea! încercă bărbatul o îm-potrivire slabă.

– Casa ta!? Dac-o mai fi a ta! rînji femeia cu ne-ascuns dispreț.

– Da' a cui?

– A cui o fi vrut mă-ta mare s-o lase! Mișcă și caută diata! îi porunci ea cu voce răgușită. Să n-ajungi să te sfirșești în șanțul uliței, ca un ciine al nimă-nui...

Parcă trezit brusc, Anghel se ridică greoi și, ieșind în tindă, urcă scara către o odăiță din catul de sus. Smulse sertarul unui scrin și începu să cotrobăie prin hîrțiile îngălbenite de vreme.

Nemuțumit că nu găsește ceea ce caută, le aruncă pe jos, apoi trase alt sertar. Dădu în sfirșit de un sul de hîrtie legat cu șnur de mătase vi-șinie, dar, după ce își aruncă ochii pe el, îl azvîrii cît colo.

Cuprins de înfrigurare, trăgea sertare, răscolea, arunca, rupea în neștire. Istovit, se prăbuși pe-o lacră, cu mîinile atîrnîndu-i moi, lipsite de vlagă. În jurul lui, podeaua se acoperise de hîrtii. Cum stătea așa, auzi răzbătînd de jos țipătul speriat al Tincuței:

– Moare, Iancule!

Tresări ca la un îndemn și se aruncă din nou asupra sipetelor, smucind, sfîșiind, distrugînd hrisoavele ce părea c-au devenit, în acel ceas, cei mai în-dîr-jiți vrăjmași ai vieții lui.

Se întrerupse o clipă, cu urechea la pîndă. Din ia-tacul bătrînei Jience nu mai urcă pînă la el nici un zgomot. O liniște grea cuprinsese conacul: liniștea care, după trecerea omului în veșnicie, parcă strivește și îngheață totul.

Țipătul fetei adunase în canatul ușii femeile din tindă, care se porniră să plîngă încet, acoperindu-și gura cu colțul basmalelor. Iancu, rămas îngenucheat lîngă patul bunicii, îi luă cu gingășie mîinile și i le încruciașă pe piept, apoi trecîndu-i palma, ca o mîngîiere, peste ochi, îi închise pleoapele, vorbindu-i în șoaptă: — Te grăbiși, maică mare! Mă păcăliși și-mneata o dată, că eu de cîte ori...

Tăcu, o privi. Cu un început de zîmbet trist în colțul gurii, ca pentru a-și stăpîni lacrimile gata să-și deznoade izvorul, reluă:

— Alergai cu bățul după mîrtan prin toată casa că-ți incurcă ghebele și n-ai știut niciodată cine era motanu-ăla... Da' nici eu nu-ți spusei, uite-așa, numai să-ți fac în necaz că și tale mă păcăliși!

Tincuța lăcrima, cu suspine înăbușite. Numai Lisandra, fără să-și piardă firea, începu să dea porunci slugilor:

— Ioane, dă fuga și taie un mînzat... Tu, Ilinco, pre-gătește oalele pentru sar-male și pune grîul la fiert!

Dada Dobrița, ghemuită la picioarele patului, se tînguia abia auzit. Dînd cu ochii de ea, Lisandra se încruntă a mare nemulțumire și-i vorbi aspru:

— Fugi și termină pomnetele!

Dobrița îi aruncă o privire încărcată de obidă, dar n-avu-ncotro și ieși agale pe ușă. Nevasta lui Anghel îi strigă din urmă:

— Dobrițo! Trimite bocitoarele!

Fără să mai ia în seamă ce se petrecea în odaia moartei, în cămara cu hri-soave Anghel reluase cu multă rîvnă căutările. De jos, ajungeau pînă la el gla-surile boci-toarelor. Izbit de-un gînd, se opri și se apropie de lacra pe care șe-zu-se, o privi lung, scormonitor, apoi se aplecă și dădu să-i salte capacul, dar un lacăt cît pumnul prins în belciuge groase îl făcea de neclintit. Se repezi la panoplia de arme peste care păianjenii țesuseră pînze pline de praf, smulse un baltag și începu să izbească în lacăt pînă cînd acesta se sparse cu un pocnet sec. Săltă în sfîrșit ca-pacul: dădu cu ochii de straie și podoabe femeiești din tinerețile bătrî-nei. Privirea i se opri asupra unei chichițe; acesteia izbuti să-i smulgă capacul. Alături de-o salbă din mahmudele, un șirag de urmuz și alte nimicuri, se afla un sul de hîrtie, pecetluit cu ceară roșie: îi rupse sigiliul și-l parcurse cu lacomă grabă. Cînd termină, pri-virea i se stinse, mișcările îi redeveniră molatice și

căl-cînd peste hrisoavele împrăștiate pe jos, deschise ușa și coborî șovăind scara, cu diata în mîină.

În tindă, Lisandra continua să împartă porunci slugilor care se foiau prin casă de colo-colo. Văzîndu-și bărbatul, ghici adevărul. Temător, Anghel se opri, nemaiavînd cu-rajul să înainteze. Un licăr de tristețe îi străbătu privirea goală, dînd cu ochii, prin ușa deschisă, de Iancu și de Tincuța, cu frunțile plecate, lîngă patul bătrînei. Abia acum părea că aude tînguitul bocitoarelor ce umplea întreaga casă, și fumurile beției i se împrăștiară. Două lacrimi mari porniră să se scurgă încet pe chipul îmbătrînit înainte de vreme și începu să coboare din nou, cu pași mai siguri. Lisandra își curma poruncile și se repezi pe scări în sus. Îi smulse hîrtia și-o vîrî sub șalul bogat care-i acopere umerii.

— Cui i-a lăsat averea? șuieră ea, săgetîndu-l cu privirea.

— Lu' Iancu! șopti Anghel.

Un fulger sticli în ochii ei. Coborî încet, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic și ajunsă jos. Luă o luminare din sfeșnicul de la căpătîiul moartei și trecu în odaia alăturată. Fără să mai cerceteze ce scrie în act, îi dădu foc.

Pe chipul frumos al femeii mai juca lumina flăcărilor cînd se-auzi de-afară tropot de cal. Își întoarse privirea către intrarea conacului: prin ușa larg des-chisă pătrundea un bărbat chipeș, cu figura aspră și mișcări repezite, care urca semeț scările.

Trecînd printre slujitori și bocitoare, ajunsese în tindă, se descoperi și rosti cu prefăcută sme-renie:

— Domnul s-o hodiească-n pace!

Lisandra îi ieși înainte. Bărbatul se înclină adînc în fața ei.

— Spirule, am ajuns și ziua asta! îi șopti femeia, cu grijă să n-o audă cineva. Vînd tot ce rămîne de pe urma bătrînei și cum pun mîna pe bani, plecăm! Ah, să mă văd odată scăpată de-aici, că nu mai pot, simt că mă înăbuș!

— Da' mie crezi că mi-a fost ușor să mă prefac tot timpul? îi răspunse tot în șoaptă bărbatul.

— Fii cu băgare de seamă, cred că Iancu bănuiește ceva.

— Nu mai pot eu de cuconășu-ăsta! Mi-e lehamite de ifosele lui! izbucni el.

— Răbdare, că nu mai e mult...

— Ușor de zis! Eu duc greul tactului de ani de zile, și-n loc să mă facă pe mine zapciu, m-a lăsat ajutor și mi l-a pus pe el în cîrcă!

— Ajunge, îți spun! încercă să-l domolească Lisandra.

— Totdeauna mi-ai retezat-o... Mie, care am îndurat toate umilințele numai ca să fiu în preajma ta! se su-pără el.

— Mult a fost, puțin a rămas! încercă să-l îmbuneze femeia. Pînă-ntr-o lună sîntem la Viana! Și-acum du-te! încheie aproape poruncitor, îndepărtîndu-se cu fruntea sus, stăpînă pe ea. Ajutorul de zapciu se înclină iar, apoi intră în odaia cu moarta și ingenun-che lîngă Iancu:

— Dumnezeu s-o hodiească! șopti el, încercînd să-și facă glasul cît mai cu-cer-nic.

Iancu întoarse capul și-l privi întrebător.

— Iertare că te tulbur, jupîn zapciule, dar...

— S-a-ntîmplat ceva? îl întrerupse Iancu, încet.

— Au fost prădate chervanele cu aurul domniei!

La auzul veștii, Jianu se înnegură, rămase o clipă nehotărît, apoi se aplecă, sărută mîna moartei și, fară o vorbă, se ridică și ieși, urmat de ajutorul lui.

De pe scară, Anghel îi urmări pînă ieșiră în bătătură.

Locul unde se săvîrșise atacul convoiului fusese bine ales. Valea era strîm-țtă, iar fundul ei, vădînd albia unui pîriu secăt, plină de bolovăniș adus de puhoai, îngreuna mersul, făcînd cu neputința scăparea prin fugă, la caz de primejdie.

La neputința asta se gîdea Iancu, trecînd cu calul de frîu și urmat de Spiru, printre trupurile oamenilor de pază uciși de haiduci, ocolind rămășițele chervanelor, care mai ardeau încă, fumegînd ușor. Deodată, ceva îi atrase luarea aminte: se apleacă și rămase o clipă cu privirea pe-o urmă de potcoavă cu patru caiele, care se deslușea în nisipul albiei.

— Ia vezi, Spirule, cîte caiele au la potcoave caii slujitorilor uciși!

— Ajunserăm să umblăm și după potcoave de cai morți! mîrii acesta nemul-țumit.

— Fă ce ți-am poruncit! îl repezi tînărul.

Neavînd încotro, Spiru se apropie de un cal mort și-i cercetă potcoavele.

Un geamăt slab răzbătu din apropiere. Iancu sări-n sus și dădu fuga spre o tufă. Prăbușit în dosul ei un slujitor din paza convoiului icnea încet, ca omul care trage să moară. Simțindu-l pe Iancu, deschise cu greu ochii și bolborosi:

— Haiducii lui Mereanu... ei ne-au...

Iancu îngenunche lângă el și-i săltă capul, în nădejdea că-l mai poate ajuta, dar, cu un oftat adînc, rănitul își dădu sufletul.

Spiru aruncă o privire mortului, apoi spuse cu nepăsare:

— Toți caii au cîte două caiele!

— Aha! făcu Jianu.

— Dar la ce te gîndești? vroi să știe ajutorul lui.

— La multe, dar mai ales la calu-ăla cu patru ca-iele! Dacă-i găsim stăpî-nul...

Se auzi tropot de cai apropiindu-se.

Caleașca ispravnicului se opri în gura văii. Calafateanu coborî cît de repede putu și la vederea chervanelor arse rămase o clipă fără grai. Iancu se grăbi să-i iasă în întîmpinare:

— Mereanu, boier ispravnice! spuse el scurt. Mereanu a făcut-o și pe-asta!

Calafateanu rosti cu glas răgușit:

— Taman acum cînd Vodă ne-a pus jungheru-n gît să-i stîrpic pe răzvrățiți! După o scurtă pauză, adăugă, mai mult rugîndu-l:

— În tine mi-e nădejdea, Iancule! Altfel, Vodă e neîn-durător!

— N-avea grijă, boierule, răspunse tînărul, cu un glas din care nu se putea ghici mare lucru.

— Dacă nu găsim aurul, ne țintuiește capetele în stîlpul porții domnești! se văicări Calafateanu.

— Să-ndrăznească și-și găsește beleaua cu mine: o să mă strîmb la el din vîrfu' stîlpului, de-o să viseze noaptea numa' imbrohori și năframe negre! rise Iancu.

Calafateanu îl privi lung și clătină din cap cu amărăciune.

— Iancule, Iancule, tu nici în rai, nici în iad n-o să ai loc! Îți vine-a rîde, da' eu numa' cînd mă gîndesc șa Vodă mă scutură frigurile morții!

— Boier ispravnice, replică Jianu, dacă pînă-n trei zile nu-l prind pe Me-rea-nu, mă duc eu singur la Vodă și-mi vîr capu-n laț!

— Și dacă nu-l prinzi în trei zile? întrebă Calafateanu și păru deodată bătrîn cu adevărat. Viitorul ginere nu vorbea serios; sfida; iar el, Calafateanu, era sin-gur.

— Nu-ți spusei? Mă duc la Vodă și... făcu Iancu un semn cu palma la gît, de parcă și-ar reteza capul.

— Eu socotesc că e mai cu folos să n-ajungem pînă acolo, băiatule! hotărî să-l îmblînzească sfătos boierul. N-or fi trei zile, or fi șase, or fi nouă, numa' să punem mîna pe bănetul prădat de

tîliari! Fă ce crezi și cum crezi de cuviință, de la mine ai toată voia!

Cu un semn de rămas bun, se sui în caleașcă. Surugiul își șuieră arap-nicul și întorcînd, porni îndărăt prin bolovănișul prundului. Parcă ușurat de-o grijă, Iancu se îndoii din șale și în-cepu să scoțoceană cu privirile în nisipul afinat: în-cotro ducea urma copitei cu patru caiele? Cînd o pierdu în finul scorojit de secetă care împînzea malul, se îndreptă din mijloc și-și fluieră calul. Cu nechezat scurt, Bălanul alergă și se opri lîngă el, bătînd nerăbdător din pot-coavă. Sărînd în șa, îi strigă lui Spiru: – Lasă cîțiva să adune morții, iar tu și grosul poterii, luați-o după mine! și se îndepărtă către coada văii, ținînd poteca de pe malul stîng al pîrîiașului secăt.

De la un timp, valea se îngusta și începea să urce. Poterașii se înșirară unul după altul, străduindu-se să se țină cît mai aproape. Caii sforăiau, căutînd locul cu copita, șo-văînd și legănîndu-și primejdios călăreții. După un ceas de vreme, urcușul anevoios se termină și spre ușurarea lor, pătrunseseră pe șleaul unei costișe line. Copaci uriași aple-cau spre pămînt crengi groase cu scoarța crăpată, făcîndu-i să se lipească de gîtul cailor pentru a se putea strecura prin hățîș. Curînd dădură de un luminiș și Iancu hotărî să facă popas. Cu șeile pe ei, caii începură să pască lacom iarba fragedă, iar poterașii se apucară să înfulece merindea din traiste și să tragă din ploști.

Nici prin gînd nu le trecea că din frunzișul pădurii-i pîndeau ochii unui tînăr. Mulțumit de cele văzute, omul se strecură pînă lîngă un stejar, sub care-i adăsta calul cu copitele înfășurate în cîrpe, să-i înăbușe zgomotul pașilor.

Sărînd în spinarea lui, se îndepărtă încet și curînd fu înghițit de bunetul pădurii.

O peșteră înaltă, ca portalul unei catedrale, se căsca în steiul muntelui. Pe pajiștea din fața ei, pășteau cu lă-comie iarba deasă caii haiducilor, cu șeile-n spinare, iar pe vatra de piatră albită de soare și de vînturi, deasupra jă-ratecului gros, se perpeleau în proțapuri berbeci întregi, sfîrînd și umplînd văzduhul cu mireasmă îmbătătoare de usturoi și cimbrîșor în amestec de sare și vin, turnat fără zgîrcenie peste coaja rumenită de oameni cu mare pri-cepere la asemenea meșteșug.

Liniște părelnică; în clipa cînd din pădure răzbătu tropot înăbușit de cal, cu toții își duseră cu grabă mîna la pistoalele din brîu. Dar în poieniță pătrunse în goană tîna-rul care iscodise drumurile puterii.

Sări de pe cal înaintea unui bărbat vînjos, cu chipul aspru și plete cînepii, atîrnîndu-i pe umeri de sub căciula cu calpac. Zise într-un răsuflet:

— Ne-au luat urma, neică Merene!

— Cine-i călăuzește? întrebă cel căruia i se spunea Mereanu.

— Zapciul Iancu Jianu!

Căpetenia se încruntă.

Unul din oameni își arată îngrijorarea:

— Asta-i omu' dracului!

— Păi dar! zise altul. E el zănatic, da are minte de trei ispravnici și curaj cît o poteră!

Vorbele haiducului stîrniră tulburare printre cetași. Mereanu, ridicîndu-și glasul, spuse așezat:

— Chiar și mai dihai să fie, le venim noi de hac!

— Sînt mulți. Dacă ne dovedesc? își mărturisi altul în-doiala.

Căpetenia răspunse hotărît:

— Dacă ne dovedesc, spargeți pe unde puteți și adunați-vă la locul știut! Și nu uitați ce v-am spus nu o dată: poterașu' luptă pentru galbeni, iar haiducu-și pune viața-n cumpănă pentru dreptatea și izbăvirea necăjiților! Să-i primim cum se cuvine, că timp avem: dacă s-au dat la hodină, nu se urnesc ei cu una cu două.

... De parcă i-ar fi auzit gîndul, dincolo, în poiana în care făcuse popas, Jianu sări în picioare și strigă la ai lui:

— Hai, mă! Pe cai, că v-ați ghiftuit destul!

De voie, de nevoie, oamenii se grăbiră să-i dea as-cultare.

Soarele săltase bine dincolo de crucea amiezii, potopind cu arșiță și lumină cărarea pe care înaintau poterașii. O bună bucată de drum merseră tăcuți, dar o teamă nelămu-rită pusese stăpînire pe toți. În liniștea apăsătoare care stăpînea locurile izbucni țipătul ascuțit al unei păsări de pradă.

În clipa care urmă, scrișnetul unei crengi despicate ră-sună ca o amenințare în necuprinsul codrului. Spiru, care călărea alături de Iancu, se lăsă pe gîtul calului și trase pistolul din brîu, gata să-l slobozească, dar zapciul îl prinse de mîină și-i aruncă batjocoritor:

— La-ntoarcere să vii la mine, Spirule, să-ți dau berneveci de schimb! Apoi, încruntându-se, zise scurt:

— Bagă-l la loc! Vrei să ne dai de gol?

Potera își continuă drumul. Pe amurgite ajunseră la gura peșterii la care se oprise Mereanu cu ai lui. În locul unde fripseseră berbecii, mai rămăseseră cră-ca-nele proța-purilor și-o vatră de cenușă. Iancu descălecă și-o răscoli cu mâna.

— Nu s-a răcit de tot! zise el. Asta însemnează că n-au plecat de multă vreme. Ce facem, o luăm după ei? Dar cum nimeni nu-i răspunse, încheie: N-o luăm! Ho-dinim aci pînă dinspre ziuă! Descălecarea!

Din graba cu care îi îndepliniră porunca, își dădu seama că atîta așteptau. Făcu vreo cîțiva pași, aplecîndu-se să cerceteze pămîntul din fața peșterii:

— Ai noștri sînt! Au luat-o spre Furca Izbuclui, unde valea se-
nfundă și numa' de le-ar crește aripi ca la păsări ar mai scăpa de-
acolo.

Arnăuții ațîțară focul în vatra părăsită de haiduci, îm-piedicără caii de picioarele dinainte și, scoțîndu-le zăbalele, îi lăsară să pască înșeuăți, iar ei se dădură la hodină pe lîngă foc.

Iancu lăsă în grijă lui Spiru să pună străji, apoi se ghemui în zeghe, mai către gura peșterii. Nu trecu mult și sforăiturile arnăuților zgîriară liniștea nopții. Cu toată os-teneala pe care-o simțea în oase, adormi greu, dar somnul lui era ca al iepurilor. Se trezi cu roua dimineții pe obraji și încercă să-și dea seama cam ce vreme să fie. Luceafărul de ziuă săltase bine pe bolta instelată și, socotind că oamenii s-au odih-nit îndestul, strigă:

— Scularea, măăă, că ne prinde alba p-aci!

Arnăuții săriră din somn, dădură fuga să-și prindă caii, se aruncară în spinarea lor și-o porniră, încă buimăciți, după zapciu. La ivirea primilor zori, ajunseră la poalele unor stînci ascuțite, semănînd cu un furcoi de întors finul, ce păreau înfipite de mâna unui uriaș în coama mun-telui năpădit de jnepeni. Liniștea stăpînea steiurile pleșuve.

Iancu își roti privirea în toate părțile, de parcă ar fi adulmecat vînatul. Săltă mâna să dea semn de oprire, dar nu trecu nici o clipă, și de după un colț de stîncă, detunarea unei flinte împrășcă piatra în fața lui. Speriat, Bălanu se ridi-că pe picioarele dindărăt și Iancu se trezi la pămînt. Fără să mai aștepte porun-că, poterașii săriră din șei și se puseră la adăpost, gata de luptă. Din

locul unde se afla, zapciul săltă ferit capul și descoperi căciulile atacatorilor, înălțându-se deasupra unor grămădiri de jnepeni. Își slo-bozi pistolul în direcția celei mai apro-piate și, ca la un sem-nal, trosniră și flintele poterașilor către vrăjmașii ca-re-i pîneau. Dar potrivnicii nu răspunseră. Căciulile se prăbu-șiră izbite în plin și-n liniștea aproape nefirească ce se lăsă, le ajunse la ureche tropotul unui cal care se înde-părta în goană. Jianu se strecură către locul de unde izbuc-niseră împușcăturile. Ajuns aproape, cu greu își reținu un zîmbet acru: rostogo-lite în dosul tufișurilor, hodineau căciulile ciuruite de plumbi și în clipa aceea înțelese că de fapt fuseseră puse acolo, doar pentru a-i amăgi.

— Ne-au păcălit, mă! strigă el, ridicîndu-se în pi-cioare, dar nu sfîrși bine vorba că din dosul unui colț de piatră, răsună bubuitul unei durde. Și de parcă asta aș-teptau, din stîncăria muntelui începură să trosnească flin-tele, prinzînd potera într-un brîu de foc. Arnăuții se smulseră din prima uluială și, dîndu-se la adăpost, înce-pură să tragă din toate părțile asupra dușmanului nevă-zut. Pră-bu-șindu-se la pămînt, Iancu mai avu timp să vadă norișorul de fum iscat de împușcătura ce-i fusese sortită lui. Se tîri pe brînci ca o șopîrlă și se furișă într-acolo. De la adăpostul unui bolovan, văzu un bărbat cu plete surii, care-și ducea durda la ochi, țintindu-l pe Spiru. Un vreasc trosni sub genunchiul lui Iancu și omul, întorcîndu-se fulgerător, descărcă arma către el. Se aruncă într-o parte și încărcătura scurmă pămîntul în locul unde se aflase cu o clipă mai înainte. Făcu un salt și se vîri în scobitura unei stînci, dar celălalt nu-l scăpă din ochi. O nouă detunătura și plumbii mușcară din stei, improșcînd așchii de piatră pînă departe. Iancu se prăbuși. Văzîndu-l căzînd, haidu-cul crezu că din-șpre partea lui are destul răgaz și turnînd pulbere pe gura durdei, îndesă fultuiala și-o clipă îl scăpă din vedere. Iancu se folosi de neatenția omului și, cu pis-tolul în mînă, se pregăti să-l atace din nou. Simțînd că se apropie cineva, omul cu plete surii se întoarce și, zărindu-l, lăsă durda, trase pistolul din brîu și-l descarcă spre el. Dar zapciul i-o luase înainte. Atins de plumbi, haiducul scăpă arma și se prinse cu mîna de umăr. Printre degete începu să-i șiroiască sîngele. Ghicind că omul nu poate fi altul decît căpetenia, Jianu îi strigă:

— Merene, dă-te prins! N-ai nici o scăpare! Sînteți împresurați! În loc de răspuns, răsună, o nouă împușcătură, care de data asta era gata să lovească în plin. Dar zapciul iar avu noroc. Se dădu

de-a rostogolul și se propti într-un bolovan. Deodată, țipătul ascuțit al păsării de pradă pe care-l mai auziseră noaptea trecută izbucni dintre stînci și împușcă-turile încetară brusc. Numai din locul unde se aflau arnăuții, mai răzbătură cîteva detunături răzlețe, apoi amu-ți, și ele.

Și Jianu sări-n picioare.

— Spiruleeee! După ei! Să nu le dăm răgaz! strigă el și cu pistolul în mîna se avîntă către locul unde-l vă-zuse pe Mereanu. Dar acolo, nici urmă. Își fluieră calul. Bălanu veni în goană și, încălecînd, zapciul o luă pe ur-mele haiducilor, urmat de poterași, pe care fuga potrivni-cilor îi făcuse mai cutezători.

Iancu se depărtă bine de grosul puterii și curînd intră în împărăția brazilor, a căror desime îi întunecă vederea. Alerga bezmetic. Deodată Bălanu se opri poticnit: în fața lui, se înălța un perete stîncos care-i zăgăzuia calea. La poalele stîncii susura un rîuleț vijelios de munte. Își mușcă buzele: fusese păcălit și de data asta.

„Iar mi-o făcuși, Merene! murmură, dar ulciorul...”

Sosiră în galop poterașii. Nimeni nu scoase o vorbă, dar tocmai asta îl înfurie: se arătase neputincios față de oa-menii ce-i are sub poruncă. I se păru că pe chipul lui Spiru vede mijind un surîs disprețuitor. Dar nu izbucni după cum îi era felul, ci, înfrînîndu-și pornirea, zise cît putu el mai așezat:

— Descălecați! Să chibzuim o țîră! Că doar nu i-o fi-nghițit pămîntu'! și, sărînd de pe cal, făcu cîteva pași pe malul rîulețului. Deodată tresări și rămase cu privirea ațintită pe-un bolovan în care izbeau undele. În lumina soarelui săl-tat pe zare, pe albul pietrei, picături de sînge proaspăt luceau asemenea unor boabe de rubin. Un surîs lumină chipul zapciului. Fără a-și da în vileag gîn-durile, se întoarse cu umblet domol la ai săi și rosti cu glas șugubăț:

— Doi galbeni zimțuiți și-o vadră de Drăgășani, cui are chef de scaldă! și cum oamenii îi aruncară priviri nedumerite, nepricepînd unde bate vorba lui, se întoarse către Spiru:

— Nici tu n-ai curaj?

— Sînt tocmit să lupt cu flinta-n mîna, nu să mor înecat în vîgăunile mun-ților! îi răspunse acela, mocnînd de mînie înăbușită împotriva boiernașului înfumurat care nu scăpa nici un prilej de-al umili.

Iancu își dezbracă atunci dulama și intră în unda vije-lioasă, urmărit de ochii uimiți ai arnăuților, care nu pricepeau ce l-a găsit.

Prins de învîrtejirea apei, abia se putea ține să nu fie luat la vale și izbit de bolovani, dar nu șovăi și luptă cu îndărătnicie împotriva năvalei undelor repezi, căutînd cu grijă locul unde să-și proptească piciorul.

Adîncimea crescuse și apa ajunsese să-i bată pieptul. Încă puțin și dispăru, înghițit de întunericul bolții de piatră prin care riul își făcuse loc, sfredelind muntele. Arnăuții îl urmăriseră cu sufletul la gură, uluiți de toana mai-ma- relui lor.

Se opri clipind des și încercînd să pătrundă cu ochii bezna.

Tresări: din în-tu-necimea care învăluia totul ca un zăbranic, doi ochi omenești, aprinși de fierbințeală, erau ațintiți asupra lui. Agățat de-un colț de piatră bătut de va-luri, un om abia se ținea să nu alunece în adînc. Nu-i deslușea chipul, dar cine putea fi pînditorul dacă nu Mereanu? Porni pieptiș.

— Îndărăt, zapciule, că te fulger! auzi.

— Cu ce, Merene? Încărcătura ți-e udă! Răspunse Iancu fără să se oprească.

Cuprins de-o sfirșeală, căpetenia scăpă din mîină pis-tolul, care se afundă în spumegarea apei. Iancu înainta mereu și ajungînd lîngă omul pe cale de a-și pierde cu-noștința, se aplecă asupra lui și-i spuse cu voce domoală, dar pre-vestitoare de furtună:

— Te las slobod, da' vreau aurul, Merene!

— Te osteniși degeaba, zapciule! rosti haiducul cu greu și, istovit, cu un icnet slab, căzu într-un leșin adînc.

Iancu șovăi o clipă, apoi se hotărî: proptindu-se cu spinarea de bolovan, trase anevoie trupul haiducului și-l săltă pe umăr. Cu povara ce părea lipsită de viață, o apucă îndărăt, agățîndu-se de colții stîncilor ce ieșeau din apă. Ajuns la lumină, în gura scobiturii, strigă către arnăuții rămași pe mal:

— Măăă, dați-mi o mîină de ajutor!

Cîtiva se repeziră, îi luară din spinare trupul căpeteniei și-l întinseră pe iarbă. Sleit de puteri, zapciul se clătină, abia ținîndu-se pe picioare.

În clipa cînd păru gata să se năruie la pămînt, din vîrful muntelui, ca răzbă-tînd din țăriile văzduhului, răsună glas puternic de bărbat:

— Neică Mereneee!... Te scăpăm noi!... Și din fundul iadului te scoatem!

Iancu simți că abia acum se frînge, strivit de povara sfi-dării. Săltă privirea spre crestele vineții. Siluetele haiduci-ilor, proiectate pe bolta albastră, asemenea unor uriași, parcă sprijineau pe umerii lor cerul întreg.

Ecolul vorbelor, prăvălit din înalturi, creștea purtat din stîncă în stîncă și se pierdea în nemărginirea zării:

„Te scoatem... te scoatem... te scoatem...”

Și-atunci Iancu izbucni în hohote de rîs. Privind la căpetenia haiducilor care zăcea în nesimțire la picioarele lui, spuse, de parcă acesta l-ar fi auzit:

— Mă duseși de nas, Merene! Înghiții momeala, da' o butie de vin tot go-lesc... că mi-o cîștigai muncind din greu!

Apoi fața i se încrîncenă:

— Pe cai!

Soarele a ajuns la chindie. Potera cobora în pasul cailor coasta unui deal, îmbrăcat într-un lăstăriș tînăr. Arnăuții răniți se legănau în șa, iar cei care n-au mai putut călări au fost întinși pe năsălii din crengi de brad, legate între doi cai. Morții, și dintr-o ceată și din alta, se bălăbăneau, cu burta în jos, de-a curme-zîșul șeilor.

Ajungînd la loc deschis, Jianu, care călărea în frunte, alături de Spiru, se trase în lături și lăsă convoiul să treacă prin fața lui. Privirea îi alunecă spre Mereanu: revenit din leșin, căpetenia se ținea semeț în șa, deși avea un umăr oblojit și mîinile legate de oblînc. Iancu îl privi lung, scor-monitor, dar chipul haiducului rămase încremenit într-o dirzenie de nepătruns.

Deodată, ca venind din afundul pămîntului, izbucni tro-pot surd de copite, care creștea năvalnic. Văzduhul clocoti de vuiet și la o bătaie de flintă, în fața convoiului, fulgera cavalcada hergheliei. Cu pletele în vînt, săgetă fata pe care o întîlnise cu puțină vreme în urmă, și se mistui în fumurile înserării.

Iancu rămase un timp pe gînduri, apoi se suci în șa:

— Spirule, a cui e herghelia asta?

— A unuia Vîrlan, venit de peste munți...

— Află-mi cît mai multe despre Vîrlan ăsta! îi po-runci zapciul și dădu pin-teni, luînd-o înainte.

Spiru făcu un semn unui poteraș cu obrazul brăzdat de-o urmă vineție de la ureche pînă-n bărbie și cînd acesta își apropie calul de-al lui, îi dă în grijă, șo-p-r-r-tit:

— Pîrvule, de-aci-ncolo slujba ta e să-mi iscodești cu cine-și dă coate stă-pî-nul hergheliei ăsteia!

— Cum poruncești, Jupîn Spirule, așa oi face! îi răspunse scurt arnăutul.

Cu calul în spume, Iancu se ivi pe podișca unei case mari, în acoperișul căreia se afla înfiptă o prăjină cu un șomoiog de fin în vîrf, semnul obișnuit al hanurilor de țară. Sub poiata largă care se întindea în prelungirea aco-perișului, stăteau risipiți pe la mesele lungi de lemn ge-luit călători de toată mîna. Intră în curtea largă, trecînd pe lîngă potcovăria în fața căreia adăsta un car cu boii dejugați, descălecă și aruncă frîul unui rîndaș care-i alergă în întîmpinare. Din doi pași urcă scara de lemn și intră înăuntru, răspunzînd pripit la salutarile mușteriiilor, care-și scoaseră cam fără chef căciuilile, la trecerea lui. O fe-tișcană se învîrtea ca o sfîrlează printre mese, punînd în fața drumetilor ulcele cu vin. Dinspre cuinie se ivi altă fată, într-o mîna cu o pîine de casă, învelită într-un șter-gar, iar în cealaltă cu o strachină în care aburea carne friptă.

Dada Dobrița, stăpîna hanului, care trebăluia prin odaia largă, întoarse privirea și văzîndu-l pe zapciu cu straiete în neorînduială și chipul obosit, izbuc-ni, grăbind în întîmpinarea lui:

— Iancule mumă, ce e eu tine-n halu-ăsta?

— Gata! Dă-i drumu' și bocește-mă acu!' făcu el, dar în ochi jucîndu-i cu-nos-cuta luminiță poznașă. Mai bine pune tuciul cu apă pe foc și scoate o trîmbă de pînză să-i oblojim pe băieții-ăia, să nu le obrintească rănile. Pregă-tește și ceva de-ale gurii! și aruncă o pungă pe masă.

— Ce răni? Cui să-i obrintească? nu pricepu hangița, fără să ia seama la pungă.

— Poterașilor mei! Apoi adăugă cu mulțumire neascunsă: Îl prinsei pe Me-rea-nu!

— Îl... prinseși? Cum?

— Eh, n-a fost chiar așa de ușor! Încercă el să mă tragă pe sfoară, da' de prins tot îl prinsei! și-și lărgi gura într-un zîmbet.

— Și-acu' ce-o să-i facă? întrebă Dobrița cu un glas din care răzbătea grijă amestecată cu teamă; Iancu nu arătă a le lua în seamă.

— Asta e treaba ispravnicului! răspunse. Datoria mea a fost să pun mîna pe el. D-aci-ncolo... și cuprins parcă brusc de osteneală, se lăsă pe-un scaun lung, lingă masa pe care aruncase punga.

Dobrița dădu fuga spre cuinie. Mușteriii împrăștiați pe la mesele din odaia largă a hanului începură iar să guste din ulcele, tăcuți, trăgînd din cînd în cînd cu coada ochiu-lui la zapciu. Acesta, parcă stingherit de liniștea care se înstă-pînise, își roti privirea în jur și le întîlni pe ale muște-riilor, unele posomorite, altele crîncene sau pline de dojană. Ceva se răsuci în inima și în cugetul lui și, cum o fată tocmai trecea cu băutură pentru cei de sub poiată, îi smulse o ulcică și-o goli, fără să răsufle. Vinul îi făcu bine.

De-afară, tropot de cai și zvon de glasuri îi ajunse la ureche: potera intrase sub poiata hanului. Auzi pe Spiru împărțind porunci, și din locul unde se afla, prin ușa larg deschisă, văzu cum năsăliile cu arnăuții răniți sînt dezle-gate și duse în curtea largă, apoi cum o parte din oamenii teferi se împrăștie pe la mese, strigînd nerăbdători să li se aducă de băut. Alții intrară înăuntru. Intră și Spiru, trăgînd după el pe Mereanu, pe care-l împinse către masa zap-ciului. La zarva iscata de venirea lor, dinspre cuinie grăbi spre ei Dobrița, aducînd o stra-chină cu carne friptă și-o bolcuță cu vin, pe care le puse în fața lui Iancu. O clipă privirea îi alunecă spre Mereanu, dar nimic pe chipul femeii nu arăta că l-ar mai fi văzut vreodată. Terminîndu-și treaba, porni cu pași mărunți în-dărăt.

— Ți-e foame, Merene? îl întrebă Iancu, dar cum hai-ducul nu-i răspunse, strigă:

— Dadă Dobrițo, adu-i și lui de băut și ceva de-ale gurii!

— Aduc, aduc! îl asigură ea, fără să se întoarcă.

Mereanu rămase tăcut; răsufierea scurtă și gîfîindă trăda suferința prin care trecea. O slujnică îi puse-n față ulceaua cu vin și blindul cu carne friptă, dar el parcă nici nu le vedea.

În odaia hanului, liniștea se prelungea.

— Dezleagă-! îi porunci zapciu lui Spiru care, scoțîndu-și jungherul, din-tr-o smucitură îi tăie căpeteniei legătu-rile de la mîini. Dar Mereanu tot nu se atinse de bucatele de dinaintea lui.

„E la cheremu' meu și se poartă de parcă aș fi eu la al lui”! gîndi Iancu. Vorbi cu un glas ce-ar fi sunat chiar blînd, dacă în oțelul ochilor nu i-ar fi sticlit mînia:

— Hai, Merene, îndrăznește!

Încet, cu gesturi cumpănite, haiducul săltă ulcica și, privindu-l adînc în ochi, vărsă cîteva picături pe jos.

— Asta, de sufletu' ălora care se duseră? întrebă Jianu, încordat.

— Ba de sufletu' unui zapciu care-o să se ducă! rosti Mereanu, dînd vorbelor o greutate de blestem și, fără să guste, dădu să pună pe masă ulcica. Dar n-apucă să-și ter-mine vorba, că Iancu îl izbi peste mîină. Oala zbură și se făcu țandări, împroșcînd vinul pe dușumea.

— Ferecați-l! porunci zapciul.

Ajutat de doi arnăuți, Spiru îl smulse pe haiduc de pe scaun și-l scoase mai mult pe sus în curte.

La un colț de masă, către fundul odăii, un bătrîn cu pletele albite urmărise cu o privire tristă pe Mereanu, pînă ce dispăruse dincolo de ușă. Văzînd încotro cată ochii moșneagului, Jianu porunci uneia din fetele care slujeau la han:

— Dă-i bătrînului o ulcea cu vin din partea mea și mai adă-mi și mie una!

Fata puse bolcuța cu vin în fața unchiașului. După o clipă, bătrînul o dădu la o parte, cu dosul palmei. Jianu, care-l urmărise cu atenție, se ridică și, apro-țiindu-se, îl întrebă:

— Ce e, unchiule, și se pare cam acru vinu-ăsta?

Bătrînul se uită-ntr-o parte, de parcă-ar fi vorbit cu altcineva și-i răspunse liniștit:

— Păi dar?! Apoi, ca și cum Iancu n-ar fi fost acolo, strigă fetei care se în-de-părtase către fundul odăii:

— Stăncălio! Ia colea un sfaņț și adă-mi altă ulcică!

— Vinul meu nu fu bun?! insistă zapciul și se miră el însuși că nu-i sare țandăra.

— O fi, boierule, da' nu-mi place să beau pe veresie! zise moșul cu aceeași liniște în glas.

Vorba domoală dar înțeleaptă a bătrînului, în loc să-l înfurie, parcă-i făcu bine lui Iancu. Era ca un șuvoi de apă rece, care-ți cade-n creștet, răcorindu-te după o zi de arșiță.

„Ce naiba o fi cu mine?” gîndi el. „Unchiașul parcă-mi dete peste ochi și eu, în loc să mă supăr...”

— Să trăiești, tăicuțule! Mare vorbă-ai vorbit, că nici mie nu-mi place să mă-ndoii de șale-n fața nimănui! rosti și dădu să se așeze, când auzi de-afară răzbătînd larmă și strigăt de surugiu.

Întoarse privirea spre ușă și un zîmbet de mare bucurie îi lumină chipul: în curtea hanului trăsese un rădvan cu patru cai, din care coborî un bărbat în floarea vîrstei, înalt și bine legat, cu căutătura aspră și mișcările sigure ale omu-lui deprins să slujească în oaste. Era îmbrăcat într-o ipingea de aba cu găitane negre, amintind de portul panduresc, încălțat cu cizme de iuft, iar pe cap purta căciulă înaltă de astrahan, cu fundul de urșinic alb, de sub care i se revărsau pe umeri pletele bogate. La apariția lui, arnăuții împrăștiați pe sub poiată sau prin curtea hanului își întrerupseră îndeletnicirile și îl urmăriră din ochi, iar dru-meții, cei mai mulți dintre ei țărani, se ridicară și-și scoaseră cu respect căciu-lile. Noul venit porunci unui însoțitor îmbrăcat în straie pandurești, care sărise de pe capra rădvanului:

— Bocioacă, grijiiți de cai și îmbucați și voi ceva, că nu zăbovim mult!

— La poruncă, boierule! îi răspunse slujitorul, un om mic de stat, cu umeri largi și mișcări vioaie, scurt, ca la oaste.

Trecînd pe lîngă potcovărie, atras de zgomotul barosu-lui, bărbatul cel înalt întoarse capul: potcovarul, ajutat de-o calfă, îi cetluia lui Mereanu mîinile în fiare. Haiducul ridică fruntea. Privirile celor doi se întîlniră, rămînînd parcă agă-țate una de alta. Apoi Mereanu întoarse capul, ca și cum bărbatul din fața lui ar fi un drumeț oarecare, iar expresia, însuflețită o clipă, îi redeveni absentă. Celă-lalt continuă să meargă cu pași măsurați către intrarea ha-nului.

În prag îi ieși în întîmpinare zapciul:

— Să trăiești, neică Tudore! îi strigă el. Veniși?

— Venii..., îi răspunse omul, ușor mirat de înflăcărarea tînărului. Da', ia stai, parcă te-aș cunoaște!... N-ai fi Jianu-ăl mic?!

— El oi fi! îi răspunse Iancu.

Noul venit se însenină și, prinzîndu-l de umeri, îl zgu-dui bărbătește:

— Mă, băiatule, mă! Voinic flăcău te mai făcuși!

— Mă făcui, păi dar! zîmbi Iancu, poftindu-l la masa lui:

— Stai colea, neică Tudore! apoi, întors către hangița care răsări ca din pămînt lîngă ei, adăugă: Dadă Dobriță, ai oaspeți de seamă!

— Nu-l cunoaștem noi pe dumnealui, slugerul Tudor Vladimirescu?! Fii bine venit la noi, arhonda! Înclină ea din cap.

— Bine te-am găsit, dadă... Da' rogu-te, nu mă mai arhondarisi atîta! zîmbi el, așezîndu-se.

— Chiar așa! îi luă vorba din gură Iancu, mai bine adu ceva să prinză omu' inimă, că vine de la drum lung.

— Acușica, muică... acușica..., apoi dădu fuga spre bucătărie, strigînd din mers: Stăncăliooo! Scoate din beci niște ghiurghiuliu de-âl vechi... și vezi de găina-aia din cuptor!

Tudor privi lung în urma ei:

— Mi se pare că ți-a fost doică...

— Pe ea am deschis ochii, că mama, după cum știi, s-a prăpădit cînd m-a adus pe lume.

— Ai tăi ce mai fac?

Tînărul Jian se înnegură la chip și răspunse cam în doi peri:

— Ce să facă!? A bătrînă se duse... Anghel s-a-nchis în el, o ține-ntr-o bă-ur-tură... Cumnată-mea Lisandra cu-ale ei... visează numa' la Viana... Da' fiindcă veni vorba, ce mai e pe-acolo? abătu el discuția, bucuros că a găsit prile-jul să scape și de alte întrebări care nu-i veneau la so-coteală.

Tudor nu-i răspunse imediat, fiindcă de masa lor se apropia hangița. Ajuta-tă de Stăncălia, le întinse în față ștergere de in cu vîrgături și puse pe ele ulcele cu vin și de-ale gurii. Cum se îndepărtară femeile, zise așezat:

— Ce să fie, Iancule! Lumea se mișcă și capetele în-coronate își dau mîna să-i pună zăbală. Da' să știi tu, că nu e nici o pravilă care să-l oprească pe om să-ntîmpine răul cu rău și cînd s-or porni mulțimile, praful și pulberea s-a-lege!... Noroc! și ciocnindu-și ulcica de-a tînărului, trase o dușcă.

— Noroc! ură și Iancu, urmîndu-i pilda.

De-afară răzbăteau zgomotele barosului izbind în nico-vală.

Tudor tăcea cu-împrins de gînduri. Neîndrăznind să-l tulbure, Iancu nu vorbi decît după o vreme:

— Mă gîndii la vorba lu' 'tale, neică Tudore! Așa o fi, da' pînă una alta, tot ăl mai mare e mai tare...

— Vezi, ăsta e cusurul nostru, Iancule. Că și la noi norodu' e mare, da' nu-și dă seama cît e de tare răs-punse Tudor, cu o blîndețe ce nu-i părea în fire.

— Mai bine că nu-și dă seama, că și așa de-abia se mai păstrează buna rînduială! își mărturisi Iancu gîndul.

— Care rînduială, băiatule? A boierilor vînduți și-a unui Vodă venetic?

Terminînd de hărtănit un copan, Iancu aruncă osul în blid și-și dădu cu părerea:

— De Vodă, nu zic... da' boierii n-or fi toți cum ziseși domnia ta! Dar Vladimirescu zise cu amărăciune:

— Nu vezi tu? Tot ciocoiășul care-n croapește cîteva pungi dă fuga la Vodă și-i pupă mîna să-l boierească ori să-i dea cine știe ce dregătorie! Totu-i de vînzare în biata Țară Românească!

— Ba să ierți domnia ta, neică Tudore. Și eu am cum-părat slujba de zapciu – c-așa-i obiceiul pămîntului – da, n-am pupat mîna nimănu!

La auzul vorbelor lui, Tudor se tulbură și împinse mai la o parte ulcica, par-că nevenindu-i să-și creadă auzului.

— Va să zică tu ai poruncit să-l pună în fiare pe nenorocitu-ăla de-afară!?

— Eu! Știi domnia ta că omul pe care-l căinezi atîta a prădat aurul vistieriei? îi răspunse Iancu.

— Mă mîhniși, Iancule, cu ce-mi spuseși! Tu, un Jian, să ajungi sluga fana-rio-tului!?

Tînărul tresări ca plesnit cu harapnicu-n obraz:

— Eu nu sînt sluga lui! Eu sînt slujbaș al domniei!

— Dar tot din haznaua lui Caragea îți dobîndești sim-bria! i-o reteză Tudor, aruncîndu-i pe sub sprîncene o privire aspră.

— Mi-o dobîndesc cinstit! îl înfruntă Iancu.

— Cinstit? aproape că strigă Vladimirescu. Cinstit, făcîndu-te părtaș la ne-le-giuirile ocîrmuirii? izbucni el.

— Ce fac ai mari, nu-i treaba mea! Eu grijesc ca ni-menea să nu calce legea! i-o întoarce tînărul neted.

— De n-ar fi mișelnică și strîmbă, Iancule!

— Legea-i lege și se cuvine să ne supunem ei! rosti el ca pe-o lecție învățată pe de rost.

Slugerul îl privi lung; în luminile ochilor i se citea o mare durere.

Zise încet, mai mult ca pentru sine:

— De-aia am ajuns unde-am ajuns! Supunerea asta oarbă față de legi ne-drepte și stăpîni aduși de vînt ne-a pus pe grumaji rușinea jugului!

Ochii lui Jianu scăpărară, dar nu îndrăzni să-l între-rupă și Vladimirescu își continuă netulburat gîndul:

— Mă cuprind și silă și furie, auzind un oltean neaoș ca tine
ținându-mi logos întru păzirea unei legi, făcute să pună juvățul în
gîtul săracului și să spulbere pînă și ce-nușa din vatra văduvei!
Făcu o pauză și, cum tînărul tăcea, îl țintui cu privirea și-i aruncă
în obraz cu amărăciune;

— Te-ai vîndut și tu!

Iancu sări-n sus, cu pumnii strînși, tremurînd de-ai fi zis că acu-
acu se va repezi în gîtul celuiilalt. Dar nu făcu altceva decît să
rostească răgușit:

— Te prețuiesc prea mult, neică Tudore, d-ai-a mă stăpînesc! Altuia
îi o-pream vorba asta-n beregată cu vîrful jungherului!

Întîlnind privirea posomorîtă a Vladimirescului, se descumpăni o
clipă, dar simți că nu mai poate da-ndărăt. Își înșfăca ipingeaua
și-o porni repezit către ieșire. În ușa se-ntoarse, de parcă și-ar fi
adus aminte de ceva:

— Și, ferește-te, jupîn slugere, a aduce tulburare legii în tactul în
care slu-jesc eu... Că drujba-i drujbă, da' și slujba-i slujba! Și
răsucindu-se pe călcîie, ieși ca o furtună, strigînd:

— Spirule! Strînge oamenii! Plecăm!

În odaia hanului, mușteriii urmăriseră cu sufletul la gură
înverșunarea zapciului. Pe chipul frumos al lui Tu-dor rămăsese
o tristețe: mezinul Jienilor! Zapciu? Luînd ulcica, sorbi adînc din
ea. Deodată: acoperind zarva pe care-o făcea potera, pregătindu-
se de plecare, răsună glasul lui Mereanu:

Foaie verde-a murele,
Oltule, voinicule,
Oltule, viteazule,
ia cu tine durda mea,
să o dărui altuia
ori s-o-nece Dunărea,
că nu fusei bun de ea
și mă prinse potera,
de e vai de viața mea...

Viersul se pierdu în depărtare. Uncheașul cu pletele al-bite, care-l
sfidase pe Iancu mai adineauri, zise cu glas blajin:

— Nu fi necăjit, jupîn slugere! Cozi de topor peste tot, de cînd
lumea-lume!

— Bine-ai grăit, taicule! Sănătate! Și, săltîndu-și ul-cica, închină spre el.

Uncheșul ridică la rîndu-i bolcuța:

— Și domniei tale să-ți dea sănătate și ani mulți, să izbîndești în ce-ai pus de gînd!

Un murmur de aprobare urmă vorbelor lui și mușteriii săltară spre Tudor ulcelele, cu chipurile pline de speranța care le încălzea inima.

În canțelaria isprăvniciei, Calafateanu horcăia, prins de unul din atacurile lui de năduf. Pîlpîitul luminărilor juca pe chipul lui schimonosit de spaimă. Un fecior de casă îi pompa înfrigorat aer în gura larg deschisă, cu niște foale mici, de mîină, iar un diac îi ținea sub nas șipul cu săruri aromate.

Încet-încet, începu să răsufle mai ușor și privirea i se însufleți, dar mai rămase tăcut o vreme pentru a-și aduna puterile istovite.

Îndoindu-se de mijloc, diacul îndrăzni să-l întrebe, cu supunere:

— Cum poruncești, boierule? Urmăm mîine cu socoata, ori n-o amînăm?

— Urmăm acum! îl întrerupse cu hotărîre stăpînu-său, făcînd un semn feciorului să-i lase singuri. Mergi și scrie!

Diacul trecu cu grabă la masa lui, pe care se afla o condică deschisă și puse mîna pe pană, gata la poruncile ispravnicului.

— O sută de sloiuri de ceară curată pentru lumînări, a cîte zece ocale fiecare și două sute de fedeleșe cu miere a cîte cinci ocale, unul...

Așteptă să termine diacul de scris, apoi zise cu glasul lui sigur, de tot-deauna:

— Le duci neguțătorului Iariulis și nu lași din preț mai jos decît ne-am înțe-les!

— Și dacă Ianulis nu se învoiește? cuteză diacul să întrebe.

— Trebuie să-l îndupleci, că de-aia ești omul meu de-ncredere!

Altminteri îmi iau altu! i-o reteză Calafateanu.

Diacul puse capul în pămînt cu îngrijorarea celui ce putea fi aruncat pe dru-muri oricînd.

— Galbenii ce-i dobîndești de la grec, dimpreună cu cei luați pe grînele vîn-dute la Schela Calafatului mi-i aduci aici! Și-acum du-te și fă cum am poruncit!

Diacul se ploconi și ieși în grabă, mulțumit că a scăpat ușor.

Ispravnicul bătu din palme și pe ușă intră feciorul.

— De la jupîn zapciul nici o veste? întrebă el.
— Nimic, boierule!
— Să pună caii la carîță! Iar tu întoarce-te, să mă ajuți la îmbrăcat!
— Îndată, stăpîne! și dispăru la fel de repede precum venise.
Rămas singur, Calafateanu căzu pe gînduri. L-o prinde? O găsi aurul? se întreba el. Trebuie să-l prindă, altfel... Se scutură ca de-un fior rece, dar își zise: „Nu te necăji de două ori pentru același lucru, Calafatene! Vrei să te-apuce iar pîrdalnicu' de năduf? Mai bine chibzuiește ce ai de făcut să nu-ți atragi mînia lui Voflă asupra capului. Face Iancu ceva, nu se poate. Nu-l încredințase el că nu se lasă pînă nu pune mîna pe Mereanu? O fi cam flușturistic băiatul, da' cînd se-apucă de-un lucru... Mai înviorat, avu un zîmbet de duioșie cînd își urmă gîndul: „Și n-am greșit cînd mi l-am ales de ginere... Adică, Tincuța l-a ales... Oricum e bine, că-ntr-un fel îți slujești ispravnicul și într-altul pe tata-socru! Ș-apoi, boier de neam e, isteț la minte e, dreptu-i că avere nu prea are, da' am eu destulă, că de-ar mînca galbenii cu lingura și tot nu i-ar isprăvi-ntr-o viață! își întrerupse gîndurile cînd veni feciorul și-ncepu să-i pregătească straietele.

Tincuța nu putea adormi. Îmbrăcată într-o cămașă de borangic subțire, cu părul revărsat pe umeri ca o apă aurie, se ghemuise în vîrfurile patului, refuzînd cu încăpăținare toate rugămintele slujnicei Luța să se bage-n pat și să stingă lumînarea.

— Hai, porumbițo, culcă-te, trandafirășule, că e-aproape miezu' nopții și dacă dă boiaru' de noi, e vai de pielea mea! mai încercă țiganca de iatac s-o înduplece.

— Nu voi, Luțo, nu voi! clătină din cap cu încăpăținare Tincuța. Luța, femeie între două vîrste, plinuță la trup, vioaie și vorbăreață, cu ochi jucăuși lucind a șiretenie, cu bani de aramă și de argint sticlind în pîlpierea lumînărilor în cozile negre și groase ca pe mîna, crezu că a găsit leacul.

— Uite, dacă faci ca mine, mîine caut ghiocu' și-ți dau în el!

— Ba nu, ba nu, acu' să-mi dai! se înveseli fata.

— Auliu, de un' să-l iau? L-am pitit bine, că ai auzit ce-a zis boiaru dacă mă mai prinde cu el.

— Dacă-l găsești acu', zise Tincuța, luînd un galben de pe măsuta de-ală-turi, banu-ăsta de aur îl pun în ghioc!

Țiganca înghiți-n sec și i se aprinseră ochii.

— E aor-aor? vrei ea să se încredințeze... Ia să-l încerc în dinți!
Fata, ținând galbenul între degete, îl suci în fața ei, cum ai momi un cățeluș să se ridice-n două picioare:

— Aur-aur! o asigură ea. Dar nu-i dau drumul din mână decît în ghioc! Du-te și-l adă!

— Auliu, cu-alde 'tălică n-o scoate omu' la gard, dacă nu-ți face pe voie! se văicări țiganca și, băgînd mîna pe gura cămășii, începu să scoțoască printre sîinii mari și puternici.

— Uite că-l găsii! se bucură ea, întinzîndu-i ghiocul și Tincuța dădu drumul banului în el.

— Acu' șoptește-i numele ăluia de vrei să-i afli gîndurili și umbletili!

Fata se apleacă ușor și spuse încet, ca o mîngîiere:

— Iancu! Iancu! Iancu!

— Ho, ho, era-ndăstul și numa' o dată! și, suflînd deasupra ghiocului, în-ceptu să descînte:

— ... Arată-te, arată-te și spune... dă știrea, dă gîndul lu' Iancu... dă dru-mu', dă calea voinicului... azi noapte pe unde-a rămas și cu cine-a mas... cin' l-a drăgostit, cine l-a-nvelit.... de-o fi fată mare sau vădană-n floare... să vie pe loc, la mine-n ghioc!

— Ce vezi în ghioc? o-ntrebă Tincuța.

— Arată-te, arată-te și spune-mi îndată..., își reluă bolboroseala Luța, tră-gînd cu coada ochiului către fată:

— Iencuțu' matale, s-a spetit de șale, gonind de-a călare, mai șapte hotare, n-a beut, nici n-a mîncat, nici în pat nu s-a culcat, și-a umblat flămînd, cu tălică-n gînd... Numa'n zori de zi, o țiră-ațipi, într-un vîrf de claie, pe-o mînă de paie... Da' nu hodini, mai rău se trudi, că gîndu-i erea la Tincuța mea... Așa zice ghiocu! Să mă arză focu!

Pe chipul Tincuței trecu o umbră fugară:

— Nu minte ghiocu' tău?

— Cum o să mință, bujorelule?! Nu mi-a spus mie și Corcodel? se dădu de gol țiganca.

— Dacă și el te-a mințit? vru să fie sigură fata.

— Auliu! Pă mine? își năspri Luța glasul. Păi nu știe el că dacă-l prinz cu fofirlica îl opăresc? Păi...

Dar nu-și termină vorba că ușa iatacului se deschise și în pragul ei apăru Calafateanu, îmbrăcat de drum.

Speriată, țiganca aruncă ghiocul în sân și, luînd din poală un pieptene, începu să netezească repede-repede părul Tincuței, de parcă nici nu l-ar fi auzit pe stăpîn intrînd.

Ispravnicul se apropie și-și mîngîie fata pe creștet. Dîndu-și seama că nu e-n toate ale lui, îl întrebă cu în-grijorare:

— Nu te simți bine, tată?

— Mă lovi iar nădufu-ăla al meu... Acu' scăpai... da-ntr-o zi...

Măcar de te-aș vedea la casa ta... Hai, culcă-te, că e tîrziu, copila mea! îi spuse el cu duioșie, dar fetei îi umbra gîndul în altă parte.

— S-a-ntors Ianču? mai întrebă ea, încercînd să nu se arate neliniștită.

— Nu știi! La mine nu veni! Mă duc eu la Jieni... îl aștept acolo...

Apoi, privind pieziș la țigancă, îi aruncă din vîrfurile buzelor:

— Și pe tine să nu te mai prinzi cu ghiocul-ăla, că pun să te biciuiască la scară! și se întoarse să iasă. Cînd să închidă ușa, Luta dădu fuga după el:

— Care ghioc, boiarulei? Dac-am mai pus eu mîna pe el să fac sugiu la deștu-al mic... Să-mi crească mără-cini la călcîie... să mă gonească dracii în jurul iazului și să n-apuc să mor roabă-n casa dumitale... Să n-am parte de Corcodel, na, dacă mai știi eu ceva la sufletu' meu de ghiocu-ăla...

Calafateanu, fără să-i ia în seamă bodogănelile, ieși în cerdac. Tot zbuciu-mîndu-se și ploconindu-se după bo-ier, Luței îi scăpă ghiocul din sân și se rostogoli pînă-n pragul ușii de la tindă.

Țiganca înțepeni cu ochii la el, bucuroasa că stăpînul n-a văzut ce s-a-ntîmplat, își puse mîinile în șolduri, gata de hartă, de parcă s-ar fi gîlcevit cu Corcodel:

— Auliu, afurisache, afurisache!... Să mă dai tu de gol, ai? Dacă te vedea boiaru'?!... Ție ce-ți pasă?... și culegîndu-l de pe jos, îl luă în palme și-l sărută de zeci de ori, apoi dădu fuga îndărăt.

În iatac, tînăra ei stăpînă se băgase în pat, cu fața la perete și-și trăsese peste cap cerga mișoasă care se mișca ușor sub răsufierea ei liniștită.

Se întoarse, închise încet ușa să nu-i tulbure somnul și trăgînd de pe-o lavi-ță din colțul odăii o pernă, se ghemui la piciorul patului, mîngîindu-și locul din sân, unde simțea apăsarea plăcută a banului de aur.

Deși trecuse bine de cumpăna nopții, conacul Jienilor era luminat ca ziua. Curtea forfotea de slugi, prinse cu felurite treburi cerute

de îngropăciunea bă-trînei, hotărîtă pentru ziua următoare.

Carîta trase la scară și Calafa-teanu coborî greoi. Din fundul curții îi alergă înainte Corcodel, care se ploconi pînă la pămînt!
— Să trăiești, boiarulei! Săru' mîna! Apoi, să-l audă cei din casă: A venit dumnealui, boiaru' ispravnic!

Sosirea neașteptată a Calafateanului la vreme tîrzie de noapte stîrni îngri-jorarea lui Anghel și-a Lisandrei, care se grăbiră să-i iasă în întîmpinare.

— Bine v-am găsit! Sărutăm dreapta, cocoană Lisandro! înclină el ușor din cap, urcînd în cerdac.

— Fii binevenit, boier Calafatene! îi răspunseră gaz-dele cu grăbire, apoi Anghel întrebă cu sufletul la gură: S-a-ntîmplat ceva?

— Ce să se-ntîmple? zise musafirul, pătrunzînd în tindă. N-avui somn și mă gîndii că și voi stați de priveghi în noaptea asta! și făcu un semn către odaia cu moarta, la căpătiul căreia pîlpîiau flăcărurile lumînărilor.

— Te gîندی bine, boierule! spuse repede Lisandra.

— Iancu dădu vreun semn? întrebă el, cu o ușoară îngrijorare în glas.

— Nu dădu! îi răspunse Anghel.

— Cine știe pe unde-i sticlesc ochii-ndrăcitului ăluia! se făcu Lisandra c-o dă pe glumă, fiindcă nu scăpa nici un prilej de-a-l ponegri un pic pe tînărul ei cumnat.

— Nu vorbi așa, cocoană Lisandro! zise muștrător ispravnicul. De ieri, a lua-t-o pe urmele tîlharului de Mereanu și pîn-acu' n-am nici o veste!

— Aoleu! se prefăcu speriată femeia. Și eu îl năpăstuii de pomană.

— Apăi tu! dădu din cap a dojana Anghel și adăugă cu tremur în glas: Asta e treabă cu primejdie, nu-i așa, boierule?!

Calafateanu se codi nițel, dar încercă să-i risipească temerile.

— Ei, nu e chiar așa de ușoară, dar nici din cale-afară de primejdioasă!

Ajunseră în ușa unei odăi largi cu o masă mare, în jurul căreia se lăfăiau în jilțuri cîțiva boieri. În fața fie-căruia luceau grămăjoare de galbeni, iar pe cati-feaua cu care era acoperită stăteau împrăștiate cărțile de joc, așa cum fuseseră aruncate-n grabă cînd se întrerupseseră la strigarea lui Corcodel.

— Vă stricai rostu', boierilor! spuse Calafateanu.

– Dimpotrivă, dimpotrivă! se grăbi să-l asigure Li-sandra – Uite, locul dom-niei tale e liber, te-aștepta! și-l duse către un jilț cu spătarul înalt, sculptat ca un scaun domnesc.

Ceilalți îl încredințară și ei că sosirea lui e cum nu se poate mai potrivită, pînă cînd, surizînd măgulit, Calafateanu se așeză și se pregăti de joc. Lisandra adună căr-țile, le bătu cu îndemînarea pătimașului și, împărțindu-le de nu-i vedeai mîinile, îi pofti:

– Hai, boierilor! Poate că venirea dumnealui, boierul ispravnic, o mai învi-o-ra jocul, că începuse-a lincezi! Boierii își cercetară cartonașele, trăgîndu-le ușor de colț cu vîrfurile degetelor și jocul reîncepu.

– Deschid eu cu zece galbeni, anunță Calafateanu și, scoțînd din brîu o pungă, aruncă monedele către mijlocul mesei.

După ce intrară cu toții-n joc, Izvoranu, un ins spînat și uscățiv, cu chipul smochinit, zise pițigăiat;

– Cer douăzeci de galbeni!

Din locul unde se afla, privirea Lisandrei alunecă pe ușa întredeschisă către odaia din față, unde se ghicea lacra cu trupul neînsuflit al bătrînei Jience, martor mut al partidei de faraon.

Zădărnă la amintirea testamen-tului făcut lui Iancu, avu un zîmbet fugar: a prins de veste la timp; l-a dat focului. De-acum încolo o să se răsfețe în bogăție și huzur, o să-și împlinească visul, o să fugă la Viana cu Spiru...

– Peste-ai dumitale mai bat și eu douăzeci! zise alt boier și femeia tresări.

Retras lîngă fereastră cu pocalul în mînă, Anghel bea încet, cu înghițituri mici, licoarea rubinie, urmărind cu neascuns dezgust pe cei de la masa de joc.

– Eu nu dau! zise alt boier, aruncîndu-și cărțile, apoi, întorcîndu-se către Calafateanu, întrebă: Ei, jupîn ispravnice, jucăm anu-ăsta la nunta Tincuței?

– Om juca dac-om fi sănătoși! zîmbi Calafateanu.

– Că bine zici! Cu sănătate se fac ele toate! încu-viință boierul.

În clipa următoare, de-afară ajunse pînă aici tropot de copite și Calafateanu tresări:

– O fi Iancu!

– Joacă, boierule, că dac-o fi el, aci ne găsește! rosti apăsător Lisandra.

– Bine, plătesc și eu! se liniști ispravnicul.

— Eu dau pe-ăia ai voștri și mai vreau un galben pe deasupra! cîrî Izvoranu cu vocea lui subțire.

— Pe mine m-ați pierdut de mușteriu! își zvîrli cărțile pe masă alt boier.

— Galbenii dumitale și mie o sută peste! se avîntă Lisandra.

Speriat de nechibzuința ei, Anghel se apropie și-i șopti îngrijorat:

— Lisandro, ce faci?

— Pleacă din spinarea mea, cobe! îi strecură ea prin-tre dinți, fierbînd.

Bărbatul se trase la locul lui de lîngă fereastră.

— Vă rămîne ceva avere de pe urma bătrînei? se inte-resă boierul care ieșise din joc.

— Eh, nu mare lucru, da' îndeajuns să ne ducem zilele și să scăpăm de an-ga-rale față de boier Izvoranu! îi răspunse

Lisandra, străduindu-se să rămînă cît mai nepăsătoare.

Vulpe bătrînă, pricepînd tîlcul vorbelor ei, Izvoranu se grăbi să-i cîștige bu-nă-voința:

— Vai de mine, cucoană Lisandro, v-a pus cineva sula-n coaste?

— Nu e vorba de asta, da' cînd te știi la cheremu' cuiva, îți pieri chefu' de viață! nu-l iertă femeia, care știa ea ce știa despre bunătatea și îngăduința spînaticului.

— I-o fi lăsat și lui Iancu ceva! își dădu cu părerea alt boier.

Trăgînd cu coada ochiului la Lisandra, Izvoranu simți că are prilejul să-i intre-n voie și se băgă în vorbă:

— Pentru Iancu, are Tincuța destulă zestre! apoi, prefăcîndu-se că-și cer-ce-tează cărțile, adăugă mios: Cu-coană Lisandro, poate-mi vîndeți mie Bujo-renii, că tot e-n hotar cu Izvoranii mei! Ce zici, Anghel? se suci el spre fereastră.

— Nu te mai satură ăl de sus de pămînt! îi răspunse cu lehamite Jianu-ăl mare.

— Așa e lumea croită, Anghel: unii adună, alții risipesc! chițai cu un anu-me înțeles smochinitul.

În tindă răsunară pași apăsați și în tocul ușii se opri Iancu. Tras la față, cu straiete în neorînduială și pline de praf, abia se mai ținea pe picioare. La ivirea lui, boierii își întrerupseră jocul și-l ațintiră cu privirile întrebă-toare.

— Ce-ai făcut? sparse tăcerea Calafateanu.

— L-am prins! răspunse tînărul zapciu cu o privire ciudat de înnegurată.

— Halal să-ți fie! îl firitisi, înviorat deodată, ispravnicul, dar urmărit de gîndul care-l muncea într-una, întrebă repezit: De aur ai dat?

— Avem pe Mereanu, dăm noi și de aur!

Siguranța cu care rosti vorbele îl mai liniștiră pe Calafateanu. În clipele acelea simți că-i e drag flăcăul și-ar sari să-l strîngă-n brațe, dacă ighemo-niconul nu l-ar opri. Văzînd nedumerirea celor de față, începu cu ifos, de parcă laudele i s-ar fi convenit lui:

— Acu, poci să dau în vileag lucru de taină, boieri dumneavoastră! Nemer-nicii de tîlhari au cutezat să prade chervanele cu aurul domniei, chiar aici, în isprăvnicatul meu!

Murmure de îngrijorare se înfiripară: fiecare se gîndea la pielea lui, nu la aurul domniei, socotind că dacă au cutezat tîlharii să atace ditamai convoiul, păzit de slu-jitori înarmați, cunoscînd meșteșugul luptei, în conacele lor pot intra oricînd, fără nici o teamă.

— Dar am pus mîna pe căpetenia furilor și galbenii se vor întoarce în haz-naua Măriei Sale! adăugă plin de sine ispravnicul.

La asemenea veste boierii se mai înviorară, dar gura le rămase pecetluită. Grijiuliu și mărinimos totodată, Calafateanu se întoarse spre Iancu:

— Du-te de te hodinește, băiatule, că-i fi ostenit!

Iancu rămăsese proptit în tocul ușii.

— Da' uitai să te-ntreb: unde-l puseși pe tîlhar?

— Fii fără grijă, boierule! E-n păstrare bună, cetluit de miini și de picioare în beciu' tactului! îl liniști tînă-rul și cu un semn din cap se întoarse să plece. Dar în tindă păru că-și aduce aminte de ceva și, pregetînd să mai intre-n odaie, zise:

— Jupîn ispravnice, rogu-te, mai am o vorbă cu dom-nia ta!

Nedumerit, Calafateanu se ridică în grabă.

— Era să-mi fac de uitare! începu tînărul ca o scuză, cînd celălalt se apropie îndestul ca să nu fie auzit de cei dinăuntru. S-a-ntors Tudor Vladimirescu!

O clipă vestea îl împietri pe ispravnic.

— Cum ai aflat? întrebă.

— Ne-întîlnirăm la hanu' dadii Dobriții!

O cută se adînci între sprîncenele boierului. Întoarce-rea Vladimirescului de la Viana putea stîrni oricînd zurbaua și datoria lui era să-năbușe în fașă orice semn de nemulțumire. Îi sunau și-acum în ureche vorbele lui Cara-gea, că po-ja-rul dintr-o scînteie

naște. Un fior i se cățără pe șira spinării. Întrebă cu glas de gheață:

— Vorbiși cu el? Ți spuse ce făcu la Viana? Înțelegi ce gânduri are? Între-bările se rostogoliră ca o ava-lanșă, trădînd îngrijorarea care-l frămînta.

— Nu prea ne-ntinserăm la lafuri! îi răspunse cu glas obosit Iancu.

— Îi spuseși că te-am pus zapciu?

— Îi spusei!

— Aha! crezu ispravnicul că a ghicit pricina pentru care s-a dovedit cu zgîr-țe-nie la vorbă Tudor Vladimi-rescu. D-aia s-a ferit de tine! Ochii pe el, Ian-țule! E pielea noastră-n joc! Bine că mă vestiși! O să cum-pănesc și eu cum e mai bine și...

Lisandra se ivi-n ușă și-i făcu semne, nerăbdătoare:

— Hai, boierule, că ți-a venit rîndul! Lasă-l c-oți mai vorbi și mîine! Nu vezi că abia se mai ține pe pi-țioare?

Iancu dădu să urce scara, dar se răzgîndi și trecu pragul odăii în care-și dormea somnul de veci bătrîna Jiancă. Se lăsă pe-o laviță. Rămase o vreme cu ochii pe lacra de stejar sculptat, unde trupul firav abia se mai vădea din mor-manul de horbote și flori, apoi, învins de istov, ațipi.

Dincolo, jocul se reluă, dar Calafateanu nu mai era ca înainte. Gîndul la Vladimirescu îl rodea chinuitor.

— S-ar părea că te cam întristă ce-ți spuse Iancu, boierule!? îl ispidi pițigăiat Izvoranu.

Ispravnicul întîrzie cu răspunsul.

— Ce facem, boieri dumneavoastră? Jucăm faraon sau ne dăm la taifas? interveni cu glas nestăpînit Li-sandra.

— Iertare, cocoană, încercă s-o dreagă spînaticul, ju-țăm, jucăm! Unde ră-mă-sesem?

— La suta mea, peste galbenul dumitale! îi aminti femeia.

Izvoranu mai trase de colțul cărților, mijindu-și ochii să vadă mai bine ce are-n mîină:

— Suta dumitale și mie un galben! atîrdisi el.

— La mine-ați cîștigat! zise cel de-al treilea boier, aruncîndu-și cărțile și ur-mă-rind cu un zîmbet subțire înfruntarea dintre Lisandra și Izvoranu. Dar înainte ca femeia să-i răspundă, fata din casă se apropie:

— Coconiță!

— Lipsește din ochii mei! Acu' ți-ai găsit? Apoi, către Izvoranu:

— Ce-ți veni cu galbenu-ala, boierule?

— Așa știi, așa joc! chicoti el în colțul gurii.

— Atunci... galbenu' dumatăle și mie ce e pe masă! proforisi Lisandra în-fier-bîntată, punîndu-și cu un gest apăsător cărțile cu fața-n jos, pe grămada de galbeni.

Izvoranu își înfipse privirea de reptilă în ochii ei și simți că femeia are carte mare. Dar nu la cîștigul aurului de pe masă năzuia el. Gîndul îi umbla la altul, mult mai ispititor.

— Dacă plătesc, îmi dai Bujoreni?

— Ți-i dau – da nu mai jos de opt mii!

— Plătît! pripi el vorba.

Fremătînd, femeia smulse cărțile de pe grămada de galbeni și le resfiră pe masă:

— Faraonu-âl mare!

— Intrași în zodie bună, cocoană! Nu știi vorba? Cînd dă norocu' peste om, apăi dă! își lărgi Izvoranu gura știrbă într-un zîmbet unșuros. Și scoțînd din brîu o pungă burdușită, adăugă: Numără ce e pe masă, ca să știi ce plătesc!

Lisandra își îngropă mîinile în bani și-ncepu să-i adune în clădării de cîte douăzeci. Văzînd că stăpînă-sa e mai veselnică, fata din casă prinse curaj și se apropie iar:

— Coconiță!

— Ce tot vrei, fată? catadixi în sfîrșit să-i dea as-cultare.

— Veni maica stareță de la Ciunget!

— Acu' la miez de noapte? Ce dorință o aduce?

— Nu știi, că nu-mi spuse! Și nici eu n-o-ntrebai!

— Poftește-o! se arătă îngăduitoare Lisandra, ame-țită de sunetul aurului prefirat în palme și lăsîndu-se furată de dulci închipuiri.

Gîndul îi zbura de-par-te, către un tîrg ca-n basme, plin de veselie și huzur, în care oa-menii n-au altă treabă decît să petreacă dănțuind sub lumina orbitoare a policandrelor din sălile de zaiafet, ațîțați de licori, alese, înfierbîntați de dragoste și de muzica învăluitoare a polcilor și valțurilor. „Ah, de m-aș vedea odată la Viana”, cugetă ea, și-un suspin îi ieși dintre sîinii puternici, fremătînd închingați în strînsoarea ilicului împletit cu ceaprazuri argintate. Cuprinsă de filotimie, îi ierta totul bă-trî-nei Jience...

— Dumnezeu s-o hodinească, unde dreptii cu dreptii se hodinesc! auzi un glas și se smulse din gînduri: stareța Ciungetului, o bătrînă mărunțică, urmată de-o călugăriță tînără, cu desaga pe umăr, trecu pragul odăii.

Scoțind din desaga însoțitoarei o pînză neagră, sub-țire ca un abur și-o turti-ță de ceară, i le întinse Lisandrei:

– Măicuțele au trudit pentru binefăcătoarea lor, țesîndu-i zăbranic și îm-ple-tindu-i luminare pentru pri-veghi!

Primind darurile, Lisandra se scutură ca de-un fior rece, apoi, punîndu-le cam cu grabă în brațele slujnicei, își îndulci glasul:

– Mulțămim, maică stareță! Sufletul ei se va bucura, că evlavioasă femeie a fost! și, vrînd să-i dea a înțelege că a spus tot ce avea de spus, se apucă, iară de numărat galbenii.

Dar stareța, fără să se cintească din loc, urmă:

– Drept ați grăit, că numai din evlavie și iubire face cineva danie bunurile lui lumești!

Ca izbită în moalele capului, Lisandra se suci spre ea:

– Ce... bunuri?

– Din evghenită filotimie, repausata a făcut zapis de danie sfintei monastiri pentru moșiile sale.

– Moșiile? Care moșii? sări-n sus Lisandra.

– Pingărații și Bujoreni! desluși cu glas blajin călu-gărița.

Buimăceală: cei de față rămaseră fără grai. Izvoranu, înțelegînd că pămîntul după care tînjea de-atîta vreme îi scapă printre degete, se făcu roșu ca racul. Lisandra se smulse cea dintii din uluială:

– Zapisul! Să-ți văd zapisul!

Din desaga tinerei călugărițe, de unde scosese zăbra-nicul, bătrîna trase un sul de hîrtie legat cu jurubiță de mătase albastră, și întinzîndu-i-l ispravnicului, făcu o ușoară plecăciune:

– Socot nimerit să-l vezi mai întii domnia ta, boier Calafatene, spre po-run-ceala celor de cuviință!

De ce era nevoit, prin datorințele slujbei, să neguțeze între călugăriță și Jie-ni, care, oricum, îi erau și prieteni și boieri de neam? Ispravnicul deznodă cu încetineală șnurul și, desfășurînd înscrisul, își aruncă ochii pe el.

Lisandra aștepta cu sufletul la gură verdictul: zborul spre fericirea pe care-o asigură banii sau prăbușirea în prăpastia vieții searbede și cenușii ce-o dusesese și pînă atunci? Auzi ce i-a dat în gînd

Jiencii – danie mănăstirii! Și bufnița asta înveșmîntată-n negru tocmai acum își găsise să vină, cînd se nimeri să fie de față și pacostea de Izvoranu... Dar dacă înscrisul e măsluit? Da, da așa trebuie să fie! Cînd o pune mîna pe plăsmuitorul acela, din pricina căruia trece ea prin frigurile morții acu', o să-i ceară lui

Spiru ca mai înainte de-al băga-n ocnă, să-i măsoare spinarea cu gîrbaciul de trei ori pe zi, pînă la istovire..

Însă vorbele ispravnicului parcă prăvăliră cerul pe ea.

— Zapisul e bun!

— Și noi? De noi... de Iancu... nu zice nimic? îngăimă Lisandra.

— Ba zice, rosti cu vădită stinghereală Calafateanu.

La început a făcut diată lui Iancu, dar s-a răzgîndit, că uite ce scrie aici: „... flăcău necopt la minte fiind și de-ale răutăților omenești neavînd știință, m-am temut ca fratele-său, îndemnat de nevastă-sa Lisandra, să nu-i pră-pădească avu-tul, cu nechiverniseala și aplecarea lor către risipă...” și tot așa mai departe, încheie el. Înapoind actul călugăriței, adăugă: poftește mîine la ispravnicie, maică stareță, să se facă însemnare în condici!

Călugărița luă înscrisul și cu o plecăciune se retrase de-a-ndăratelea către ușă, murmurînd:

— Dumnezeu s-o hodinească, în loc cu lumină, în loc cu verdeață...

Lisandra trînti ușa în urma ei. O liniște stingheritoare se lăsă.

— Nu putu să vi le lase vouă! rupse tăcerea, plin de năduf, Izvoranu. Nu opt, zece mii de galbeni v-aș fi dat pe Bujoreni! Și vă iertam și de datorie! Da' așa...

Simțind amenințarea ascunsă din vorbele lui, Anghel păru că se dezme-ticește deodată:

— Poate ne-i mai păsui o vreme! încercă să-l îndu-plece pe spînic.

— V-am păsuit destul! Prieteni-prieteni, Anghel, da', datoria-i datorie!

— Ei, că n-ai fi cu nart și dumneata! prinse grai și Lisandra.

— Îmi pare rău, cocoană, da' sorocu' a trecut de mult! Nu mai poci să fac nimic! i-o reteză cu hotărîre boierul.

— Nu-ți fie teamă, om găsi noi o cale să ieșim din beleaua asta! N-o să fii dumneata-n pagubă, n-avea grijă!

— Ba am! Că mare lucru nu v-a mai rămas! spuse neîndurător Izvoranu.

Boierii se ridicară să plece, și luîndu-și cu grabă ră-mas bun, ieșiră însoțiți de Anghel, ca gazdă ce se afla.

Lisandra înșfăcă zăbranicul și turțița de ceară și trecu dincolo: din racla ei, bătrîna Jiancă i se păru că o întîmpină cu zîmbet batjocoritor. Îi aruncă la picioare darurile călugărițelor:

— Ia-ți prețul moșiilor pe lumea ailaltă, scorie! Nici moartă nu mă lași să trăiesc, mistui-te-ar focul gheenei, mânca-te-ar viermii cei neadormiți și înghi-ți-te-ar întu-nericul cel de nepătruns! și, ca pentru a grăbi împlinirea bleste-mului, suflă în lumînarea de la căpătii și odaia se cufundă în beznă.

Se întoarse să plece, dar rămase țintuită locului: în lumina palidă a făcli-oarelor din policandrul agățat în tindă, dădu cu ochii de Iancu, pe lavița de lângă perete. Dar tînărul părea prăbușit în somn adînc, de om ostenit. Răsuflînd ușu-rată, se strecură afară ca o umbră.

În urma ei, Iancu deschise ochii, se ridică și apropiindu-se de sicriul cu moarta, zise cu amărăciune, de parc-ar fi vorbit cu un om viu:

— Ei, maică-mare, să mai zici că plecași de-aci neprohodită de neamuri! Acu', nu zic, și ei te plînseră, da' și 'mneata-i blagosloviși! Se apleacă, sărută mîna încre-menită, aprinse din nou lumînarea și porni cu pași grei către iatacul lui.

Harapnicul împletit din curele subțiri șuieră prin aer și se abate năpraznic, brăzdînd cu vîrcă roșie spinarea lui Mereanu. Spânzurat de mîini, haiducul atîrnă-n funii prinse în verigi groase de bolta temniței. Mînuit cu iscu-sință de Spiru, biciul mușcă des și nemilos trupul chinui-tului, făcîndu-l să icnească.

— Oprește! porunci Calafateanu, aflat pe-un jilț, mai către gura beciului. Alături, proptit cu umărul de zid, Iancu privea uimit la vîrtoșenia Mereanului. Cît putea rezista? Avea oare să vorbească, în cele din urmă?

— Unde-i aurul, tîlhare? întrebă Calafateanu cu voce scăzută. Era alb de mî-nie.

Haiducul tăcea cu încăpăținare. Spiru își înteți lovi-turile. Trupul istovit zvîcnea la fiecare mușcătură a ha-rapnicului și o vreme icnetele și privirea încețoșată a omului erau singura dovadă că mai e în viață. Dar deodată, cu un oftat adînc, se lăsă moale-n funii și închizînd ochii, căzu în nesimțire.

— Treziți-l! răsună sub bolta temniței glasul ispravnicului. Un arnăut se repezi cu un ciubăr de apă și-l aruncă-n fața celui prăbușit în leșin.

— Țasta e de-al Vladimirescului! se-ntoarse Calafa-teanu spre Iancu. Are du-rahul răzvrătirii în sînge!

Parcă trezit mai mult de vorbele lui, Mereanu des-chise ochii.

— Vladimirescu ți-a legat limba, tîlhare? Lasă că ți-o dezleg eu!
Unde-i aurul? scriși ni ispravnicul.

Parcă însuflețit de-o nouă putere, haiducul îngăimă:

— Caută-l, ispravnice, că de-aia-ți dă simbrie Vodă!

Calafateanu smulse harapnicul din mîna lui Spiru și începu să-l lovească, dezlănțuit în urma sfidării. Iancu sări și i-l luă din mînă:

— Stăpînește-te, boierule! Asta nu-i treabă pentru domnia ta!

Fulgerîndu-l cu privirea, ispravnicul îi repezi vorba tăioasă:

— Muiere ești, nu bărbat! Îi smuci biciul și începu să lovească mai îndîrjit trupul lipsit de vlagă.

Iancu își mușcă buzele a neputință, apoi se scutură ca de frig și ieși în fugă din beciul tactului, urmărit de privirea vrăjmașă a lui Spiru.

Haiducul recăzu într-o nesimțire vecină cu moartea, sub loviturile ispravnicului. Deodată biruit de efort, Calafateanu se clătină pe picioare și, scăpînd harapnicul, holbă ochii și începu să horcăie.

— Apă!... Apă!...

Spiru dădu fuga să-l sprijine și, ajutat de-un arnăut, îl așeză în jilțul din care se ridicase.

— Repede! Apă! porunci el slujitorului, apoi, scoțînd un șip din briul ispravnicului, i-l vîrî sub nas.

... În vremea asta, Iancu țîșnea în galop pe poarta tactului, urmat cam anevoie de Corcodel, pe care nu prea-l asculta calul. Cum intră în ulița mare, zări grăbindu-i în întîmpinare faetonul cu frate-său Anghel. Cînd se întîlniră, Iancu trase de frîu și se opri lîngă el.

— După tine veneam! spuse Anghel repezit, sărînd jos. Nu făcui nimic cu Izvoranu!

— Nu ne păsuiește deloc? întrebă Iancu, descălecînd.

— Abia-l înduplecai să ne lase pîn'la Sîntămărie...

— Nemernicul! Și cît l-a ajutat bietu' tata!

— Scăparea noastră e Tincuța, Iancule!

Tînărul se întunecă și o tristețe mare îi adumbri chipul:

— Cum, mă neică, nici nu tăcu bine popa și eu pun să-mi cînte lăutarii?

— Iancule! începu Anghel plin de umilință. Cu Li-sandra nu mai e de trai! Măcar tu să mă-nțelegi! Izvoranu ne scoate la mezat.

Râmînem pe drumuri... Morții cu morții, viii cu-viii!

De ce-i era dat să-și vadă fratele căzut atît de jos, robit Lisandrei și clon-dirului cu vin, fără putința de-a mai fi smuls din starea

asta? Domolindu-și amărăciunea, Jianu ăl mic răspunse cu glas stăpînit, dar hotărît:

— Știi ce, neică Anghela? Eu nu prea sînt dus la biserică, da' asta n-o fac! și puse piciorul în scara șeii.

Deodată trasări: o urmă de potcoavă cu patru ca-iele era întipărită în lutul drumului. Făcu semn lui Corcodel, oprit mai încolo, să-l urmeze, și țîșni-n goa-nă, fără să-l mai privească pe Anghel. Calul țiganului se răsuci în loc, apoi, cînd nici nu se aștepta, porni smucit gata să-și arunce din șa călărețul.

Aplecat pe gîtul Bălanului, lăsat la pas, lancu urmărea semnul potcoavei care-l frămînta de-atîta vreme. Ajungînd la malul unui iaz pe care-l făcea apa trecută printr-o viitoare, dădu cu ochii de caleașca ispravnicului, cu caii deshămați. La umbra ei, Luța și surugiul, un ță-ran tînăr și voinic, întinseseră un ștergar cu deale gurii și se ospătau. Tînărul trecu mai departe, făcîndu-se că nu-i vede. Țiganca însă era la pînda. Aruncîndu-și ochii în lungul drumului și zărindu-l pe Corcodel, izbucni:

— Auliu, Mitoi, tule-o, mă, că vine Corcodel și e bucluc! și se apuca să strîngă cu grabă merindea. Abia isprăvi și Corcodel și ajunsese lîngă ea.

— Auliu! Luțooo! Ce făceai acilea, fă? Spune iute că spăl ceachia-n tine! și începu să se caute în brîu, cu ochii la Mitoi care-și făcea de lucru pe lîngă cai.

— Ce-ai, mă? Te-apucă strechea? Mă detei și eu la umbră să nu mă arză soarili!

Corcodel însă nu se lăsă păcălit. Prins de-o bănuială, se încruntă strașnic:

— Fă tu mă minți! Ia desfă legătura-aia, desfă-o Luțo sa vaza Corcodel ce-ai în ea!

— Ce să am, mă? Ceapă cu mămăligă, aia am! în-cercă țiganca o împotrivre slabă, dar Corcodel sări jos și i-o smulse din mînă. Se holbă, de parcă-ar fi văzut un balaur:

— Auliuuu! Boboc de rață copt în țăst! Nu mă baga-n păcat, Luțo, spune iute pentru cine-l făcuși, că te-ai jurat, fa că numai mie-mi faci boboc de rață-n țăst!

— Corcodele, te prostiși de tot? Păi ăsta e boboc, mă? Tu nu vezi că e rață-măcăneață?

— Macaneată-măcăneață, încuviințează țiganul, da' undi e piciorul-ălălalt, că n-are decît unu'!? Unde e fa, picioru', că te fac șofile!

— Auliu, vezi că nu ne gîndirăm? O fi fost șchioapă, mă! replica Luța, cu iuțeală.

Corcodel rămase o clipă cu gura căscată, apoi rîse.

Între timp, tot căutînd urmele, Iancu ajunsese pe ma-lul ape. Pierzîndu-le și-urul, se apropie de-un cal pripo-nit de stîlpul parmalicului, pe care-l liniști cu vorbă blîndă și-i cercetă cu luare-amine copitele. Un hohot de rîs izbucni în spatele lui și-o voce groasă îl făcu să se în-toarcă:

— Unde-o fi barda-aia să fac un cretez în grindă, ca să nu uit ziua de azi!

Un bătrîn falnic, cu mustața cît vrabia, cu sprîncene stufoase și ochi pă-trunzători, se apropie de el, se opri la un pas și-l privi hîtru cam într-o parte, mirat ca de-o apariție neașteptată.

— Să trăiești, neică Ștefane! îl întîmpină tînărul. Tot slobod la gură și-nțe-pat la vorbă ai rămas!

— Fie păcatu' cui știu eu... că n-a mai dat pe la mine de cînd avea caș la gură și cădea-n fund în bătătură! răs-putuse Ștefan, strîngîndu-i mîna.

Iancu zîmbi unei amintiri vechi și tăcu vinovat.

— Și-acu', parcă de dragu' meu veniși? N-aș prea crede! îl iscodi bătrînul și, prinzîndu-i umerii cu brațul lui încă vînjos, îl urni către iaz.

— Neică Ștefane, dumitale poci să-ți spui! își căută el vorbele.

Umblu după un cal cu patru caiele la potcoa-vele dinapoi.

Bătrînul tresări ușor, dar răspunse înălțînd din umeri!

— Iancule neică, p-aci trece lume multă! Cine stă să ia seama la potcoavele cailor? N-apucă să-și termine vorba, că dinspre piauă răsună glasul Tincuței:

— Iancule! Cum ai aflat că sînt aici? și grăbi spre el, cu chipul plin de-o bucurie nețărmită.

— Zapciul știe tot, vede tot! răspunse el zîmbind.

— Dar n-am spus nimănu... începu ea, apoi crezînd că a înțeles de unde aflate, exclamă: Aaaa! Știa Luța! Corcodel ți-a spus!

— Asta-i taina mea și-a lui! glumi Iancu, apoi se încruntă și zise cu prefă-cută asprime: Da' tu ce cauți aici?

— Ei, am și eu taina mea! și, luîndu-l de mînă, îl duse către piauă.

— O bolcuță de apă rece s-o găsi pe la dumneata, neică Ștefane? aruncă el din mers către bătrîn.

— S-o găsi, că de apă nu ducem lipsă! spuse Ște-fan cu zîmbet de mulțumire pe chipul însemnat de cutele trecerii anilor și se îndepărtă către fundul curții.

Neslăbindu-l, Tincuța îl duse către o alcătuire de bîrne din care răzbăteau zgomotele înfundate făcute de piua în care să bătea abaua și cergile mițoase. Izbînd în țesăturile groase încărcate de apă, ciocanele de lemn îm-prăștiau în jur stropi cu luciri de curcubeu. Bucuroasă că-l poate face părtaș la planurile ei, fetei nu-i mai tăcea gura.

— Cu astea îmbrac lavițele, să fie, toate, albe-albe! îi arătă ea pănura mus-țind de apă. Sau ție ți-ar plăcea și alte culori? Dar Iancu părea dus cu mintea în altă parte și drept răspuns săltă din umeri, zîmbind încurcat. Tincuța în-țesele că o lasă, adică, să facă ce crede ea și, scoțîndu-l afară, îl purtă către viitoare, unde apa fierbe, învîrtejînd cergile băga-te la bătut.

— Pe-astea le vopsesc cu urzică și rădăcină de șofran. Pe-ale galbene le pun pe divan, iar cu ale verzui acopăr sofalele! Știi ce mi-a dat în gînd, Iancule? Și cum el clătină din cap, că nu ghicește, continuă: O să-l rog pe taica să-i facă danie lui neică Ștefan piua și pămîntu' cu toate acareturile-astea, că de fapt ale lui sînt, că el le-a făcut și-a îngrijit de ele! Ce zici, m-am gîndit bine?

— Ce să zic? Vorba maichii-mari: ce bună ești tu, Tincuțo! și-și trecu mîna cu gingășie peste creștetul auriu. Fata era în al nouălea cer. Ca să-și ascundă emoția, îl prinse iar de mînă și-o porniră către o masă cioplită dintr-un buștean, în jurul căreia se înșirau butuci de lemn în chip de scaune. Nici n-apucară să se așeze bine că se și ivi bătrînul cu o strachină plină de faguri și-un ulcior cu apă.

— Tăiași buduroiu! Apoi, ca o deslușire pentru Tin-çuța, adăugă: Uite, așa mă răsfața și cînd eram mic. Dacă nu trimitea bietu' taica argatu' după mine, uitam să mai plec acasă.

Ștefan, încîntat, băgă o mînă în sîn:

— Cine ghicește ce-am eu aici?

Luminițele unor aduceri aminte se aprinseră în ochii lui Iancu. Mestecînd o bucațică de fagure, zise înveselit:

— Vrăbete!

Ștefan clătină din cap a tăgăduială.

— Pușcoci de soc!

Dar bătrînul scoase din sîn un fluier înflorat din cus-tură.

— Fluieru' meu! exclamă Iancu, aproape, smulgîndu-i-l din mînă. Îl duse la gură și încercă să înfiripe ceva, dar sunetele nu se legau între ele cum trebuie.

— Au uitat deștele un' să calce, băiatule! Ia dă-l încoa' o țiră! Și sub mîngîierea degetelor lui, fluierul revărsă pe vrană o tulburătoare doină oltenească. Pentru o clipă, Iancu se întorcea la vremea copilăriei.

Ștefan luă fluierul de la gură:

— Mai ții minte doina-asta?

Și începu să murmure cu glas tremurat:

Foaie verde-a murele,
Oltule, voinicule,
Oltule, viteazule,
ia cu tine durda mea,
s-o înece Dunărea,
sau să i-o dai altuia
că nu fusei bun de ea...

Izbit de vorbele viersului îngînat de Ștefan, Iancu se lăsă pradă gîndurilor. În urechi îi suna glasul lui Mereanu doinind aceleași stihuri, și parcă-i vedea trupul schingiuit, atîrnînd de funii în beciul tactului, dar și încrîncenarea cu care îndura chinurile. Și din nou își puse întrebarea: cum o fi putînd să rabde atîta și mai ales pentru ce?

Dar n-avu timp să caute răspuns. Tropot de copite zgudui pămîntul și pe pajiștea ce se întindea dincolo de grădina lui Ștefan fulgeră în goană herghelia pe care-o mai întilnise în două rînduri. Simțind-o, Bălanu slobozi un nechezat puternic, se smuci și cu frîul atîrnîndu-i de să se-mpiedice-n el, o luă la goană după caii hergheliei. Iancu dădu fuga la calul lui Ștefan, încăleacă pe deșelate și porni după Bălanu. Abia mai apucă să-l vadă pierzîndu-se cu ceilalți în desișul făgetului care îmbrăca în strai de frunziș bogat colina domoală. Se avîntă într-a- colo și la scurtă vreme zări printre trunchiurile copacilor un răriș de codru, tăiat de albia unui rîuleț în care se adăpau caii. Se apropie în pas domol. Un nod i se puse-n gît: afundată pînă la piept, fata cu părul ca abanosul se scâldea în undele limpezi, din jos de locul unde beau caii apă.... Simțind ochii ațintiți asupra ei, întoarse capul și văzîndu-l pe tînărul Jian care părea subjugat de chipul

frumos, de ochii mari de-un negru-albăstrui asemeni noptilor de vară fără lună, scoase un țipăt și se cufundă.

Iancu sări de pe cal și porni spre rîu, nedeslipindu-și privirea de locul unde dispăruse fata. Cînd nici nu se aștepta, un șuierat răsună de undeva și caii se învîlmă-șiră, pornind ca o vijelie.

Pînă să înțeleagă ce se petrece, o zări în șaua unui cal numai în ie și-n ciu-pag, pierzîndu-se ca o nălucă albă în desișul codrului. În urma ei alerga orbiș herghelia, în care se-amestecase și Bălanu lui. Îndirjit, se năpusti după ea, dar calul lui Ștefan nu putea ține pasul cu ceilalți și distanța dintre ei creștea văzînd cu ochii.

Smuci frîul, abătîndu-se pe-o scurtătură, să-i taie fetei calea.

Calul se opintea din greu pe suișul din ce în ce mai pieptiș. Ajuns în buza coastei, o văzu ocolind pe la poalele co-linei. Își îndemnă calul la vale, pe clinul năpădit de stu-făriș, să-i iasă înainte. La locul unde drumul se abătea pe după un dîmb, se trase în spatele unui tufiș și aș-teptă. Cînd se ivi, dădu pinteni, și-i tăie calea, cum do-rise. Calul ei se sperie de apariția neașteptată și poticnindu-se pe picioarele dindărăt, o aruncă din șa. Pînă să se ridice, Iancu sări jos și-o prinse-n brațe. Fata se zbătu să scape, dar el o ținea ca-ntr-un clește. Zbuciu-mărilor ei îl înveseliră; izbucni în risete. Năucă, o clipă uită să se mai împo-trivească; folosindu-se de uluirea ei îi strivi buzele cu un sărut. O înfiorare dulce păru că-i învăluie întreaga ființă. Speriată de simțămîntul neîncercat pînă atunci, cu o mișcare de svîrlugă i se smulse din brațe, îi cîrpi o palmă și-o luă la fugă – pui de ciuta urmărit de rîs – către căderea de apă din coada Ulcelei, căreia oamenii locului îi ziceau Urlătoarea. Revenindu-și, Iancu alergă după ea și-o prinse din nou, căutîndu-i buzele.

– Dă-mi drumul! gifii fata.

– Uite că nu e mută! Și eu care credeam... Vorba i se curmă la jumătate, fiindcă din frunzișul care îmbrăca stîncăria Urlătorii, tună glasul gros al unui bărbat:

– Dă-i drumul, boierule!

Luat pe neașteptate, Iancu se suci într-acolo, slăbind strînsoarea; fata reuși să-i scape din brațe și s-o ia la fugă către pădure. Dădu să alerge după ea, dar glasul bărbatului răsună din nou, amenințător:

– Stai!

Trase pistolul din brîu, dar bubuit de durdă umplu codrul și arma îi zbură din mîină. Îndirjit, își smulse ai doilea pistol și încercă să

se strecoare furiș către dușma-nul nevăzut, dar altă încărcătură seceră iarba în fața lui.

— Înapoi, boierule! porunci necunoscutul din desiș.

Nevoit să-i dea ascultare, se opri, străduindu-se să străpungă cu privirea frunzișul de unde venise amenin-țarea. În clipa următoare, de undeva îi ajunse la auz tropot de copite care se îndepărtează. Își dădu seama că nu mai poate face nimic și-o ciudă mare îl încercă. Ră-mase așa un timp, apoi chipul i se des-tinse; murmură:

„Halal să-ți fie, Iancule! Cap ai, minte ce-ți mai tre-buie!” și, culegîndu-și pistolul de pe jos, se sui în spinarea calului și porni agale îndărăt.

Un zîmbet îi luminează chipul: parcă simțea și acum mîngîierea buzelor moi și fierbinți ale fetei cu costițe în-noptate și ochii lucind ca mura coaptă în lumina soarelui verii. Încă mai trimitea gînd în urmă la nălucirea de basm pe care-o ținuse în brațe, cînd ajunse la piua lui Ștefan.

— Unde-ai zăbovit atîta, Iancule? îl întîmpină Tin-cuța, niței cam supărată. Era gata-gata să plec singură!

Tînărul își dădu seama că supărarea ei era foc de paie Și, zîmbind stin-gherit, îi răspunse, cu gîndul îndărăt:

— Bătui șapte hotare după Bălanu-ăla! Parcă a in-trat în pămînt, fir-ar al ciorilor să fie!

Băgă calul în curte și cum totul era gata de drum, își luă rămas bun de la Ștefan și urcă lîngă Tincuța. În fața lor se ghemui Luța, iar Corcodel, după ce-și legă calul în urma caleștii, se sui țanțos pe capră, lîngă Mitoi.

Iancu ședea tăcut, Tincuța nu vroia să-l tulbure; doar după o vreme, învă-luindu-l într-o privire plină de dra-goste, zise cu blîndețe:

— Iancule! Nu te mai necăji atîta pentru Bălanu-ăla, că-l găsești tu! Și dacă n-o să-l mai găsești, nu s-a stins neamul cailor!

Tînărul întoarse spre ea o privire goală, de parcă nu i-ar fi auzit vorbele.

Și caleașca, urmîndu-și calea, intră pe ulița mare a satului.

Deodată, Iancu avu o tresărire: dincolo de pri-mele case la răscruce de drumuri, se înălța stîlpul unei spînzurători la care lucrau doi dulgheri. Lovituri de cio-can și hîriitul fierăstrăului, mușcînd din scîndură îi lovi neplăcut auzul. Se încruntă și se apleacă pe geamul caleștii. La vederea zapciului, unul din

dulgheri se opri și se ploconi pînă la pămînt, scoțîndu-și căciula și lărgindu-și gura pînă la urechi. Ochii bulbucăți, ca de broască și gîlca mare de pe obrazul stîng îi sporeau slujenia.

— Să trăiești, boierule! îi strigă zelos, dar Iancu, prins de silă, nu-i răs-pun-se.

Privirea îi rămăsese agățată de brațul spînzurătorii, care se profila, amenin-țare tăcută, pe cerul amurgului. Numai Tincuța, neînțelegînd ce se petrecea în jur, era liniștită, n-avea ochi decît pentru omul iubit.

Ajunși la isprăvnicie, caleașca trase la scară. Împins de-o pornire căreia nu-i putea pune opreliște, Jianu sări din mers, o luă la fugă pe scări în sus și, dînd buzna în cancelarie, îl întrebă furios pe Calafateanu, care răsfoia o condică:

— Pentru cine ridici spînzurătoarea, jupîn ispravnice?

— Cum, pentru cine?! Pentru nemernicu-ăla de pradă aurul domniei!

— Apăi, nu prea e bine, nu e bine deloc! se încruntă Jianu.

Uimit de cutezanța tînărului, Calafateanu sări din jilț, ca mușcat de șarpe:

— Și, mă rog, ce-ai vrea tu? Să-l iert? Să prindă pros-timea curaj? Asta ai vrea?

Iancu îl înfruntă cu semeție:

— Nici așa, dar nici să-l spînzuri fără judecată! Legea-i lege, boierule, una singură pentru toți!

— În isprăvnicia mea eu sînt legea! rosti celălalt, hotărît. Iar tu, decît să-mi dai mie povețe, mai bine ți-ai trimite taxindarii să strîngă birul!

Iancu, de parcă n-ar fi înțeles, biigui:

— Dar l-am strîns o dată!

— Îl mai strîngem o dată, și de două ori, și de cîte ori o fi nevoie! De unde vrei să-i trimit lui Vodă aurul prădat de tîlhari! izbucni Calafateanu, ca și cum Iancu ar fi fost vinovatul.

— Ne ridicăm oamenii-n cap, boier ispravnice! încercă tînărul să-l convingă.

— Dimpotrivă! spuse apăsător Calafateanu. Dimpotrivă! Cu cît îi pui mai greu țăranului în spinare, cu-atît îl ții mai strîns în frîu!

— Ba nu, boier ispravnice, că e păcat de Dumnezeu să plătească unii ce-au prădat alții!

Calafateanu se agita prin odaie aruncînd vorbele ca din praștie:

— Țăranii au de ce să tragă ponoasele! Crezi tu că ar fi cutezat mișeii să ație calea convoiului domnesc, dacă nu i-ar ascunde țăranii și nu i-ar feri din calea pote-rilor? Acu' să simtă pe pielea lor binefacerile ajutoru-lui pe care-l dau lotri-lor! Numai așa vor înțelege că răul pe care-l pricinuiesc ocîrmuirii nemernicii de tîlhari se-ntoarce împotrivă-le! Și-atunci, cînd or să priceapă, chiar ei o să ni-i dea-n mînă!

— Te-oi supăra, nu te-oi supăra, eu altfel văd lu-crurile! Mie nu-mi vine la îndemînă să mă războiesc cu niște oameni nevinovați! Nu ei au prădat!

Calafateanu izbi mînios cu pumnul în masă, răsturnînd călimara și împrăș-tiind penele de scris:

— Cum îndrăznești, mucosule? tună. Parc-ar vorbi Vladimirescu, nu omul care-o să-mi fie ginere!

Dar în clipa care urmă, sunetele melodioase ale unui vals inundară odaia și Tincuța se ivi în pragul ușii. Îmbrăcată într-o crinolină albă, ținînd în mîini o cutie cu muzică, se apropie în piruete largi de tatăl său, puse cutia pe masă și, încolăcindu-și brațele după gîtul lui îl sărută pe amîndoi obrazii.

— Tăicuțule! spuse, radiind de bucurie, cu rochia asta mi-ar făcut cea mai mare plăcere din viața mea! Apoi se întoarse către Iancu și-i făcu o ușoară reve-rență:

— Îți place, Iancule?

— Mda... e frumoasă! zise tînărul, stingherit.

Tincuța simți răceala din glasul lui și pe loc își dădu seama cît e de încordat. Privindu-și tatăl, văzu că și chi-pul lui e la fel de împietrit. Ochii îi alunecară pe masa de lucru, cu sulurile de hîrtie și penele de scris împrăș-tiate și se opriră pe călimara răsturnată. Din băltoaca adunată pe lemnul mesei, cădeau încet pe covor pică-turi de cerneală. O spaimă nelămurită față de posibila amenințare care-i punea în primejdie fericirea, o cu-prinse. Ieși în grabă. Din cutia cu mu-zică, uitată pe masă, continuau să se reverse sunetele valsului. Calafa-teanu trînti capacul și melodia se întrerupse brusc. Părea mai răcorit și o undă de blîndețe i se strecură în inimă. Se apropie de tînăr și-l cuprinse cu brațul pe după umeri:

— Iancule, începu pe-un ton stăpînit, îți vorbesc ca un om hîrșit de viață. Sîntem la cheremul unui domn străin, pus să scoată șapte piei de pe-o oaie și care n-are alt gînd decît să-și sporească

averea! Nu vezi? Pîndește cea mai mică pricină ca să-ți ia capul, iar avu-tul să-l treacă pe seama lui...

— Să mă ierte domnia-ta, replică Iancu, da' și noi, boierii, sîntem de vină, că prea ne-ndoim de șale!

— Parcă de Caragea e vorba?! Uیți că-n spatele lui e puterea Sultanului?! N-avem încotro, băiatule. Ca să ne păstrăm viețile și strînsura, trebuie să ne plecăm!

Își luă mîna de pe umerii lui și începu iar să se plimbe de colo-colo prin odaie, vorbindu-i mereu:

— Ești tînăr și nededat eu greutățile vieții, ești prea iute... te-aprinzi ușor... Dar ține minte de la mine că numai cine știe să se stapînească poate stăpîni pe alții!

Iancu îl asculta cu luare-aminte și Calafateanu îl simțea tulburat.

— Ai să te-nsori cu Tincuța, o s-ajungi în locul meu și chiar mai sus. Dar pentru asta trebuie să mai închizi și tu ochii, să-ți mai calci pe inimă. Să-nveți sa fii supus. Nu știi vorba? Dacă vrei s-ajungi mare, trebuie să te faci mic!...

Oare vorbele lui își atinseseră ținta?

Chiar dacă Iancu i-ar fi dat pentru o clipă dreptate, mîndria și firea lui năvalnică erau mai puternice decît judecata rece.

Săltîndu-și pumnii, ca și cum s-ar război cu cineva nevăzut, izbucni:

— Fir-ar dracu-al dracului! Că m-am născut cu be-teșug fără leac, să nu mă poci îndoii de șale în fața nimănui!... Da' văz că n-am încotro!

— Așa, Iancule! Să nu uیți nici o clipă că te-nvăț de bine, băiatu' meu!...

Iancu se-nclină ușor în fața ispravnicului și se-ndreaptă spre ușă. Luța, care iscodise prin gaura cheii, nescăpînd nimic din cele ce se petre-cură în canțelarie, speriată să nu dea Iancu peste ea, se trase cu grabă îndărăt și dădu fuga în iatacul Tincuței. Ghemuită pe pat, cu crinolina mototolită, fata hohotea de plîns.

— Auliu, nu mai plînge, porumbițo! încercă ea s-o potolească. Hai, nu mai da apă la șoriceii că se-mpacă boieru-ăl mare cu-ăl mic!

Acu, plecă, da-mi spune mie ghiocu' că se-ntoarce ca vîntu' și ca gîndu'!

Chipul scăldat în lacrimi al fetei se luminează de-un zîmbet. Sări din pat și, alergînd la fereastră, mai avu timp să-l vadă pe Iancu încălecînd pe-un cal adus de-un rîndaș și ieșind – ca vîntul, vorba ghiocului – pe poarta isprăvniciei.

În galopul calului, zapciul trecu prin răscrucea din mijlocul satului, unde se ridica spînzurătoarea. Întoarse capul, de parcă ar fi vrut să scape de-o arăta-re care-l chinuia ca un coșmar. Ajuns la tactul plășii, sări din șa și coborî în fugă treptele de piatră ale temniței. Beciul era luminat slab de pîlpiirea firavă a unui opaiț. Tras la față, cu barba nerasă de mult, cetluit de miini și de picioare, Mereanu se făcuse ghem butuc, cu capul în piept; nu-ți dădeai seama dacă doar-me, ori e căzut în leșin.

Tînărul se opri în fața lui și-l privi lung. Sfidîndu-l, haiducul săltă capul și zise batjocoritor:

— Te pomenești că ți se făcu dor de mine, boierule?

— O să te ridice-n ștreang! îl vesti Jianu, dar pe chipul celuiilalt nu se clinti un mușchi. Răspunse cu ne-păsare:

— Nici nu m-așteptam la altceva de la voi!

Pentru tînărul zapciu erau de neînțeles îndîrjirea și puterea de stăpînire a potrivnicului său. De unde-și tră-gea tăria omul ăsta? Încercă să fie cît mai con-vingător:

— Merene, curînd o să-ți dea tîrcoale ciorile... Aș putea să te scap... Nu te-ncăpățîna... Dă aurul și mă pun chezaș pentru tine!

— Ispravnicul te-a trimis? avu un zîmbet ciudat haiducul.

— Habar n-are că mă aflu aici!

Mereanu îl privi pe sub sprîncene.

— Da' bun la suflet te mai făcuși, zapciule! căzu ca o șfichiuială de harapnic vorba lui.

— Bun, rău, eu nu mi-aș pune viața în cîntar pentru un pumn de galbeni! se strădui lancu să rămînă la rîndul lui stăpîn pe el.

— Ce să-i faci!? Care cum i-a fost dat!

— Și dacă mori, la ce-ți mai folosesc banii? încearcă el să-l înduplece.

— Asta nu-i treaba ta! i-o reteză celălalt.

lancu simțea că fierbe sîngele în el:

— Cum să nu fie, om fără minte ce ești, că am po-runcă să strîng iar birul, ca să-i trimitem lui Vodă ce-ați furat voi! La asta te-ai gîndit? îi aruncă în față ca o sudalmă.

— M-am gîndit și la asta! îi răspunse căpetenia, fără să-l privească, fixîn-du-și ochii, undeva pe pereții întu-necați.

— Păi dacă e așa, atunci minți cu nerușinare cînd zici că vrei binele oameni-lor! Cum nu te doare inima cînd știi c-or să fie spînzurați cu capul în jos și afumați cu ardei din pricina ta?!

Mereanu tresări sub apăsarea învinuirii și de astă dată îi aruncă o privire încărcată de tristețe, apoi zise încet, ca smulgîndu-și vorbele din adîncul sufle-tului, cu adîncă amărăciune:

— Mă doare... Mă doare mai mult decît pe tine, zapciule! Rămase o clipă tăcut, apoi își ridică semeț capul și adăugă, iarăși sfidător: Acu', gata, la-să-mă-n plata dom-nului și du-te de te hodinește, că mîine te-așteaptă slujbă grea!

La vorbele din nou usturătoare, Iancu îl luă de piept și-l zgîlții cu putere:

— Faci pe neînfricatul, dar ești un mișel, nemernice! îi urlă în obraz.

Însă celălalt rămase mut. Îi dădu drumul și ieși. Ajuns în curte își trase răsufierea și ramase o clipă gînditor, apoi sări, în spinarea calului și porni vijelios, ca pentru a-și răcori inima. După o goană bună intră în curtea cona-cului părintesc, plină de arnăuți, care, la lu-mina masalalelor înfipte în zid, ju-cau zaruri. Văzîndu-l sosind, unul alergă și-i prinse dîrlogii. Nedumerit de pre-zența poterașilor în casa lui, zapciul descălecă și urcă în fugă scara. În cerdac, dădu cu ochii de Corcodel, moțîind pe pălimar. Auzindu-i pașii, sări din toro-peală și-i ieși înainte:

— Auliu, boiarule, unde-mi umblași că te căutai pe de-a-rîndu'!!

— Ce-avuseși cu mine, mă?

— Veni dada Dobrița... Cică are o treabă cu 'tale... zise să treci neapărat pe la ea... Merg și eu, boiarule? rostogoli el vorbele dintr-o răsufiere.

— N-am nevoie de tine, du-te de te culcă iar! îl îndepărtă el morocănos, apoi, dînd cu ochii de Spiru, îl strigă.

— Aici sînt, jupîn zapciule! îi răspunse ajutorul, cam fără chef.

— Ce e cu voi aici?

— Păi, ce să fie? Poruncă de la boier ispravnicul să ne înfățișăm la domnia ta, că ai treabă cu noi!

Iancu tresări.

— Da, da! Acu', e tîrziu, da' de mîine, te-apuci să strîngi birul! zise el sec.

— Aha! îl mai strîngem o dată? rînji Spiru.

Iancu îl repezi, tăios:

— De cîte ori o fi poruncă!

Rămase o clipă în cumpănă, de parcă ar fi vrut să mai zică ceva, apoi coborî scara, sărind cîte două trepte, luă calul din mîna arnăutului și se pierdu în noap-te.

După un galop zdravăn, pătrunse pe podișca largă a hanului Dobriței. În odaia mare mai zăboviseră cîțiva mușterii. Printre întîrziți, lălăia ceva nedes-lușit – aducînd mai mult a scheunat – omul cu ochii bulbucăți ca de broască și privirea timpă, care lucrase la ridicarea spînzurătorilor. Un țambalagiu și-un co-b-zar bătrîn se chi-nuiau să-i țină hangul. Pe la alte mese, oameni de toată mîna, învăluiți în fumul lulelelor, vorbind tare de parcă strigau unii la alții, făceau să crească hărmălaia obișnuită în astfel de locuri.

Fără să ia seama la nimeni, Jianu se îndreptă către odăițele din fund, că-utînd-o din ochi pe Dobrița. Trecînd pe lîngă o masă la care ședea un bărbat în puterea vîrstei, cu chip aspru și trăsături ce păreau tăiate-n piatră, îi întilni o clipă privirea întunecată.

Omul își săltă ulcica la gură, ca pentru a-și ascunde fața și cînd tînărul se înde-părtă, se ridică și ieși agale, ferindu-se să atragă atenția. Dar în urma lui, se ridică și Pirvu, cel cu obrazul brăzdat de cicatrice, omul lui Spiru.

Văzîndu-l pe Iancu, dulgherul se întrerupse din lălăit și bălăbănindu-se într-o plecăciune, strigă din fundul ră-runchilor: – Să trăiești, boier zapciule!

La vorbele răcnite ale pocitaniei, zarva din han se-n-trerupse o clipă și toți ochii se îndreptară spre el. Tînărul îi aruncă din mers o privire scurtă, și-și continuă drumul.

Dobrița se ivi dinspre cuinie, ștergîndu-și mîinile pe șortul din brîu.

– Auzii că m-ai căutat! zise Iancu, uitînd să dea binețe.

Femeia îl prinse de braț și-l duse către o ușă din fundul hanului. Intrară într-o încăpere cu pereții spoiți în alb și lavi-țele așternute cu cergi mițoase. Ștergare înflorate erau prinse fundă deasupra ferestrelor. Tînărul zap-ciu se lasă ostenit pe pat și-și propti fruntea-n palme.

– Ți-o fi foame, mumă, ți-o fi sete!? vru să-i intre în voie Dobrița.

– Nu mi-e-aminte de nimic! zise, simțînd mereu o grea oboseală și apăsare. După cîteva clipe abia întrebă: De ce m-ai căutat?

În loc de răspuns, hangița săltă capacul unei lăzi de zestre pictată în culori vii și scoase doi săculeți de piele, pe care-i așeză pe masă-n fața lui.

– Iancule, muică, tu ești ca și copilu' meu, că eu te-am crescut.

Dacă- ndrăznesc..., începui Dobrița, dar cum Iancu ridică spre ea

o privire nedumerită, femeia se întrerupse. Văzînd însă că nu-i taie vorba, căpătă curaj:

— Uite, din agoniseala mea... Îți dau zece pungi cu galbeni zimțuiți și încă zece fără zimți. Fă ce știi tu și scapă-l pe amărîtu-ăla de ștreang!

— Pe cine, dadă? întrebă el, de parcă-ar fi fost pe altă' lume.

— Pe-alde Mereanu! spuse Dobrița firesc. Mă gîndesc că e suflet năcăjit și el și n-o fi făcut numa' rele! adăugă încet, uitîndu-i-se drept în luminile ochilor.

O clipă hoinări cu gîndul spre vremea copilăriei: o vedea tînără și frumoasă, sărînd de-atîtea ori să-l scape pe el, Jianu-ăl mic, de chelfănelile lui Anghel. Ini-ma i se muie și zise cu îngăduință pentru nepriceperea ei:

— Nici în zece vieți n-ai putea agonisi cît trebuie ca să-l poți scăpa, dadă. Și mai știi ceva? se înăspri ușor glasul lui. Chiar dac-ai avea să-mplinești tot aurul prădat de el, n-aș mișca nici un deget pentru nemernicu-ăsta!

— Nemernic au ba, tot suflet de rumân e! Dacă nu ne-o durea pe noi de-ai noștri, pe cin' să doară?

— Da' pe el de ce nu-l doare? Știi 'mneata că din vina Mereanului țaranii trebuie să dea birul a doua oară? se înfierbîntă Iancu, sărînd în picioare.

— Iancule, copilu' meu..., încercă Dobrița să-l îmbu-neze, nu fi așa de aprig și de pornit, că slujba domniei, ca domniile: azi e, mîine nu e! Da' noi tot aci-ntre oamenii ăștia ne ducem zilele și cu ei ne-mpogodim!

Jianu izbucni, repezîndu-și ochii în tavan, după obicei, cînd era la anan-ghie:

— Ooof! Fir-ar dracu-al dracului! Că de-o vreme nu mai am loc pe nicăieri! Pe unde mă duc, tot pui de pupăză-aduc! și smucînd ușa, ieși furtună.

Străbătînd odaia hanului, trecu pe lîngă omul cu ochii de broscoi, care continua să lălăie. Din oala pe care-o ținea în mîină, vinul se scurgea încet pe podea. Dînd cu ochii de Iancu, urlă cu trufia bețivului:

— Boierule! Spune-le ăstora că-i îngrop în galbeni! Să știe și ei! Iete-te ici... Am bani mulți, că-i făcui palat de scînduri lu'

Mereanu! se laudă el către cei din han și izbucnînd într-un rîs hîriit, strigă la lăutari: Zi, mă, p' aia cu „Fă-mi o scară să mă sui, zumbaiai-zumbaiai meș-tere, pînă-n vîrfu' cerului, zumbaiai-

zumbaiai, meștere!...” Că meșter ca mine n-o să mai vedeți voi! și continuă să hohotească în nățingia lui.

Jianu ieși din han ca un lunatic și alergă în galop nestăvilit pînă la casa părintească. Lăsă calul slobod, urcă în fugă, își scoase pistoalele de la brîu și se prăvăli pe patul din iatac, muncit de gînduri.

Lumînarea din sfeșnicul de pe măsuță lumina palid odaia, patul de lemn cu capete strunjite, masa așternută cu o față de pînză vărgată, cîteva scaune cu spetează și-o laviță îngustă de-a lungul peretelui. La capătul patului era prinsă o policioară cu cărți legate în piele. Asprimea odăii era îndulcită de culorile vii ale scoarțelor oltenești și-ale ștergarelor alese cu arnici, care împodobeau pe-re-ții.

Rămase așa o vreme; ascultînd liniștea nopții, dar deodată auzul lui prinse un scîrțiiit ușor. Sări-n capul oa-selor, cu urechea la pîndă. Scîrțiiitul se repetă, de data aceasta ceva mai încet. Luă un pistol de pe măsuță, ieși cu pași de pisi-că și, trăgîndu-se lîngă parapetul scării, încercă să străpungă cu vederea întu-ne-ricul, din care răzbăteau șoapte. În tocul ușii de la odaia mare, deosebi, la lu-mina palidă-a unui opaiț din firida peretelui, silue-tele unui bărbat și-a unei femei în cămașă de noapte: erau Spiru Iamandi și Lisandra. Femeia îl petrecu pe Spiru pînă la ieșire, trase încet zăvorul și dădu să-l îmbrățișeze.

Prins de mînie, Iancu își încleștă mîna pe parapetul scării.

Lemnul uscat trosni ușor. Speriată, Lisandra în-toarse capul și-l văzu. Cu un gest de silă, tînărul se smulse din loc și intră în iatacul lui. Aruncă pistolul pe masă, lîngă celălalt și deschise fereastra, simțînd nevoia să res-pire aer curat. Cu ochii pe cerul spuzit de stele, trase cu nesaț răcoarea nopții. Cum stătea acolo, cu gîndu-rile învălmășite, ușa odăii se deschise și-o pală de vînt umflă perdeaua. Se întoarse. În tocul ușii se oprise Lisandra.

Cămașă de noapte albă-străvezie lăsa să se vadă, ademenitor, plin de ispите, trupul femeii.

— Ce cauți aici? se răsti el, negru de mînie.

Cu pași legănați, străduindu-se să fie cît mai provoca-toare, Lisandra se apro-pie și zise, îndulcindu-și glasul:

— Iancule, nu mă osîndi!

Rosti vorbele înăbușit, cu fățarnică umilință.

— Măcar să nu fi pîngărit casa asta, nerușinato!

— E ușor să arunci cu piatra! Tu nu știi ce-nseamnă să fii nevestă-n floarea vârstei și să te simți mai rău ca o văduvă! căpătă ea curaj, corninuînd să se apropie. La un, pas de el se opri și rămase așa, cu ochii aprinși de vâpăi, ca o lupoaică tînără în fierbințeala jocurilor de dragoste, învăluindu-l, devorîndu-l cu ochii. O clipă, tînărul păru să uite că-n fața lui se află nevasta fratelui său; trupul îi era de statuie antică, fără cusur sub pînza de borangic. Dar în clipa cînd femeia, sigură de stăpînirea ei asupra bărbatului, își săltă brațele într-o chemare fierbinte, Iancu sc scutură ca de friguri:

— Întii Spiru și-acum eu? Cînd nici nu ți s-a răcit încă patul? Ieși afară, ieși!

În Lisandra se răzvrăti mîndria muierii respinsă de bărbat.

Vorbele îi ieșiră șuierătoare:

— Faci pe grozavu', da' știu eu că ți se scurg ochii după mine! O să te răz-buni? N-ai decît! Dă-mă-n vileag la nevolnicul de frati-tău că mă țin cu Spiru! Mai vîrtos o să se tîrască la picioarele mele!

— Afară, dez-mățato! scrișni Iancu și înșfăcînd-o de braț, o scoase din iatac. Trînti cu putere ușa în urma ei și izbi cu furie zăvorul greu de fier, ca și cînd ar fi vrut să pună o stavilă între el și lumea de dincolo. Rămase o clipă sfîrșit, rezemat cu spatele de canat, apoi se trînti pe pat, cu ochi-n bagdadie...

Se cufundă într-un somn adînc, zbuciumat de vise năpădite de fantasme. Se trezi tîrziu, cînd o rază de soare i se opri pe chip. De dincolo de ușă auzi cio-rcă-nituri și vocea agitată a lui Corcodele:

— Boiarulei!... boiarulei!...

Sări din pat buimăcit și trase zăvorul.

— Mai încet, Corcodele, că dărîmi casa! bombăni încă somnoros, deschi-zîndu-i.

— Iarfă-mă, boiarulei, săru' mîna, da' a venit, bo-iarulei, a venit! se perpelea țiganul.

— Cine-a venit, mă?

— Bălanu!... Bălanii nostru, de!... Și, dînd fuga la fereastră, arătă spre curte:

— Iete-te la el?

Iancu se apropie și ochii-i rîseră de bucurie. Cu frîul dat pe după creanga unui măr din curtea conacului, Bă-lanu scurma pămîntul cu copita și necheza încetișor, ca o chemare...

— Cin' l-a adus, mă?

— Cin' să-l aducă? Nimini-nimini! răspunse pripit țiganul.

Ca fulgerat de-un gând, porunci:

— Corcodele! Orz, adăpat, țeșălat și pînă mă-mbrac eu, să fie gata de drum!

— Auliuuu, iar pleci? Și dacă-ntreabă cineva de-alde matale eu ce să-i spui?! făcu el pe speriatul.

— Știi tu ce să născocoști!

— Păi dar! Cum să nu știu!? Plecași după pui de drac! se hlizi Corcodel și-o zbughi pe ușă-afară.

Rămas singur, se frămîntă: în gîndul lui își făcu loc bănuiala că Bălanu n-a venit singur, că l-a adus cineva, smulgîndu-l din mijlocul hergheliei. Și cine să-l fi adus dacă nu frumoasa fată pe care-o ținuse-n brațe în vîlceaua Urlătoarei? La amintirea clipei aceleia chipul i se însenină, dar în minte îi mai răsuna ame-nin-țarea din glasul necunoscutului care-i zburase din mînă pistolul, însă cine era acela? Bărbatul ori tatăl ei?

„Nu, nu e măritată! E prea copilă și prea nevinovată!” Mai curînd omul care trăsese în el era taică-său. Că după glas se vedea că e în vîrstă...

Se învioră deodată, dădu fuga la un cufăr cu fereca-turi și-i săltă capacul. Scoase din el două pistoale cu mînerle grele de înflorituri argintate și se apucă să le încarce cu grijă. De pe fundul cufărului mai luă un jun-gher cu prăsele din corn de cerb și-l puse pe pat, alături de pistoale. Rămase o vreme cu ochii la arme. Apoi deschise fereastra și strigă către curte:

— Corcodeleeee!

— Aii! îi răspunse țiganul, ivindu-se de undeva din-spre grajduri.

— Ia fă-te-ncoa!

— Numa-ndăcît! îl asigură el și parcă ghicind de ce-l cheamă stăpînul, între-bă: Să iau și coasa?

— Ia-o!

După cîteva clipe, Corcodel intră în odaie, aducînd cu el un lighenaș, săpun și-un vîrf de coasă, bine ascuțit, cu care se apucă să-l radă. După ce termină, țiganul se trase îndărăt și-l privi dintr-o parte, cu un ochi:

— Auliu, boiarulei, frumos te mai făcui! Nici berber-bașa nu te ferchezuia așa! Parcă-ai fi un ginerică, nu alta! îi turuia gura.

— Ia-ți băncuța din chimir și-nchide pliscu! Du-te de-mi pregătește calu! i-o reteză Iancu.

— Am zburat! se arătă zelos Corcodel, luîndu-și banul din chimirul agățat la capul patului.

Iancu își pipăi obrazii netezi și-și răsuci mustața, mul-țumit de imaginea pe care i-o întoarse oglinda de deasupra scrinului. Auzind pașii Bălanului răsu-nînd pe bolovanii curții, își încinse la repezeală chimirul, își vîrî pistoalele și hangerul în briu și smulgîndu-și ipingeaua și căciula, coborî în grabă. Sim-țindu-și stăpînul, calul scoase un ne-chezat ușor și bătut din copită.

— Vrei să zici că te bucuri, ai? îi vorbi Jianu ca unui om. Uite că nu te cred! Cum vezi herghelia, cum o iei fuga după ea!

Parcă înțelegînd ce-i spune, Bălanu necheză iar și-și frecă botul de umărul, lui, ca și cînd ar fi vrut să-l în-credințeze că nu-l mai părăsește niciodată. Sărind în șa, Iancu îi dădu-n grijă lui Corcodel:

— Nu uita ce-am vorbit! Dacă te-ntreabă...

— Auliu, cum să uit? După... pui de drac! și vru să mai adauge ceva, dar nu mai avu cui: cît ai clipi, Jianu dispăru ca o nălucă pe drumul mare.

Ieșind din sat, apucă drumul de pămînt ce șerpua pe lîngă casa lui Ștefan și se pierdu în trap domol către pădure.

Ajuns la cotul rîului, unde-o văzuse pe fata cu coșite negre scăldîndu-se, opri calul și-și plimbă privirea pe luciul apei, ca și cum s-ar fi așteptat s-o vadă țîșnind din undele repezi. Zăbovi o vreme acolo și-n gîndurile lui își făcu loc tot mai stăruitor imaginea care-i stăpînea întreaga ființă. Unde-o fi și ce-o fi făcînd în clipa aceea? Cuprins de neastîmpăr, dădu pinteni și trecînd rîulețul, se afun-dă în desișul codrului. Zorii dimineții se strecurau timid printre crengile copa-cilor, punînd pete de umbră și lumină pe poteceaua de frunze moarte. Păsă-relele împungeau cu gla-suri subțirele frunzișul. Merse așa o bucată bună de drum, apoi descălecă și căută cu ochii pe jos. Se aplecă: dădu de ceva ce păru să-l mulțumească; porni încet, cu calul de frîu, pe-o cărare ce urca pieptiș coas-ta dealului și după un timp, ajunse în marginea unui răiș. Printre trunchiurile copacilor descoperi o poiană, la marginea căreia se ridica o colibă de birne, iar alături un grajd lung, din argele bulgărite cu pămînt galben și acoperișul de paie.

Un ocol larg de bulumaci și leături înconjura o bună parte din cuprinsul pajiștei. Totul era învăluit în liniște.

Pătrunse în luminiș, aruncă frîul după un bulumac și se apropie de colibă. Simțind om străin, doi cîini ciobă-nești, legați la scara

ce suia în cerdac, înce-pură să latre furios, smucindu-se să rupă lanțul. Iancu strigă, să acopere hă-mă-itul dulăilor:

— Heeee! E cineva acasăăăă? Dar nu-i răspunse nimeni. Fluieră la cîini, cum fac ciobanii și zăvozii se potoliră. Urcă în cerdac șovăind, gata să pună mîna pe pistol dacă i-ar ieși cineva înainte cu gînduri rele. Ușa colibei era des-chisă.

— Nu-i nimeni p-aici? mai strigă o dată și, cum tot nu primi răspuns, intră.

Ajuns în tindă, deschise ușa odăii din dreapta. Înăun-tru, o laviță așternută cu cergi vărgate, o masă rotundă, joasă, cu trei picioare și două scaune alături. Descoperind o durdă agățată în perete, tresări. O luă din cui, îi trase cocoșul, se uită cu un ochi pe gura țevii, o duse la nas, să vadă dacă nu miroase a pulbere arsă, apoi o puse la loc și trecu în odaia din stînga. O pereche de zăvelci negre și-o fustă albă, călcată în cute dese pe lung, așa cum poartă de obicei săliș-tencele, îi dădură să înțeleagă că aici locuia o femeie. Să fie oare straietele fetei cu pletele ca abanosul? se întrebă el. Se întoarse și, închizînd ușa în urmă, ieși din colibă. Cîinii îl întîmpinară cu lătrături mici, scheunînd de astă dată prietenos, dar n-avu timp să ia seama la ei, fiindcă dinspre grajduri auzi un neche-zat. Porni într-acolo, trecînd pe lîngă o cușniță de potcovar cu cărbunii stinși în vatră. Deschizînd ușa grajdului, fu cuprins de uimire: între stănoage erau pri-poniți cai, legați – fie deasupra chișiței, fie peste frunte sau bot – cu fișii de pînză albă.

Desfăcu unuia dintre ei legătura de la picior: lipit de pînză, se uscaseră un strat gros de mămăligă, iar părul de pe locul care fusese înfășurat devenise din negru, alb ca neaua. Scoase un șuierat de mirare și dădu la o parte legătura de pe fruntea altui cal. O steluță albă ținta locul unde fusese lipită mămăliga. În mîntea lui se făcu lumină, amintindu-și de-o întîmplare petrecută la un bîlci de Blagoveștenie, pe vremea cînd avea vreo zece ani... Îl luase cu el Ștefan, care avea de tîrguit niște pănură pentru piuă. În oborul vitelor se iscaseră o încăierare între un țaran căruia i se furaseră caii și doi geam-bași. Păgubașul ținea morțiș că sînt caii lui, cu toate că după păr nu mai semănau, așa bălțați cum erau acum. Dar strigîndu-i pe nume, cum îi auziseră glasul, animalele rupseră șleurile și dînd fuga la el, începuseră să-l amușineze cu botul și să necheze ușor. Dovadă mai bună că el e stăpînul nici că se putea; și-ncepuse harța. Chemat în grabă, starostele tîrgului cercetă înscrisurile geam-ba-șilor și le găsi în

bună regulă. Zadarnic încerca țăranul să-și dovedească dreptatea, că nimeni nu-l lua în seamă. Și-atunci se petrecuse minunea. Ștefan își făcuse loc prin mul-țimea de gură-cască și strigase: „Cinstite staroste, ăștia sînt cai bălțați cu mămăligă nesărată!” „Are dreptate omu!” se băgase în vorbă un bătrîn. „Se vede de la o poștie că n-au fost pintenogi de cînd lumea. C-o fi el păru' alb unde-au fost oblojiți, da' uite, a cam început să-n-gălbenească. Și ascultați la mine, după o vreme se face iar negru cum a fost!” Mai săriseră cu gura și alții care cunoșteau viclesugul geambașilor de-a schimba înfățișarea cailor furati și sta-rostele, neavînd încotro, îi dăduse cîștig de pricină țara-nului, iar pe geambași în mîna zapciului.

„Va să zică cu de-alde de-astea se-ndeletnicește herghelegiul?!” își spuse Iancu și se-ntoarse cu gîndul la pot-coava cu patru caiele. Scormoni cu ochii amestecătura de copite întipărite în lutul uscat, dar negăsind ce căuta, intră cu pași mari în ocol, continuînd să cerceteze urmele lăsate de cai.

Ca din senin, pămîntul se zgudui de tropot și herghelia năvălind în iureș, intră în ocol. Iancu se ridică și dădu să iasă, dar nu mai avu timp. Caii năboiră peste el, înghesuindu-se unii în alții, gata să-l strivească. Un armăsar se ridică în două picioare, cu coama-n vînt, slobozind un nechezat puternic. Prins în mijlocul hergheliei, încercă să se tragă către împrejmuirea ocolului, dar alt armăsar albit de spumă se repezi să-l ia în dinți. Ferindu-se din calea lui, se împiedică și căzu. Se temea să nu fie strivit cînd răsună șuieratul cunoscut și fata cu părul ca abanosul își croi drum, cu biciul în mîină, printre animalele în- tărîtate.

— Ce cauți aici, boierule? îl repezi ea cu asprime, în timp ce Iancu se stră-duia să se ridice.

— Caut și eu ce n-am pierdut, să mă mir ce m-a găsit! încercă el să facă haz de necaz, după cum îi era felul.

Dar fata nu luă parte la gluma lui:

— Și era să găsești pe dracu' unde șade, jupîn zap-ciule! Sări din șa și se apro-pie de el.

— Și p-asta o știi?

— Adică? nu înțelese fata.

— Că sînt zapciul!

— Uite că știi! Da' domnia ta, tot nu mi-ai răspuns: ce cauți aici? Iancu își miji ochii:

— Dacă-ți spun, îmi spui și „domnia-ta” cum te cheamă?

O părere de zîmbet apăru pe chipul fetei:

— Ionica!... dacă numai asta ți-e dorința!

Izvora din făptura ei o îngemănare de vigoare bărbă-tească și nevinovăție.

— Ionica?! Taman pe tine te căutam!

— Te-ntreci cu gluma, boierule! Te poftesc să pleci! și, întorcîndu-i spatele, își luă calul de frîu și ieși din ocol.

Iancu se ridică și porni șchiopătînd, ținîndu-se de șaua calului ei.

Deodată se frînse de mijloc, scoase un geamăt și se poticni.

Speriată, Ionica sări să-l sprijine, dar el o prinse în brațe și-o sărută lung și apăsat. Fata se smuci să sca-pe din strînsoare și-o luptă pașnică se încinse între ei, cînd din pădure se auzi un șuierat ce se-asemăna oarecum cu al Ionicăi.

— Tata! tresări ea cu spaimă. Dacă te găsește aici, iese moarte de om!

— N-are el inima-aia! glumi Iancu, dar în sinea lui nu era prea liniștit.

— Fugi odată că te omoară, zăpăciturile! îi scăpă ei vorba. Suna mai mult a grijă decît a dojana.

— Ei, aș! Ai văzut tu drac mort și babă mireasă? o ținea Iancu pe-a lui, fă-cîn-du-se c-o scapă din brațe. Era și timpul, fiindcă în luminiș pătrunse în goană, oprindu-se doar la cîțiva pași de armăsarul Iancului, un bărbat fal-nic: același care plecase ferit din han, în seara cînd Iancu venise acolo chemat de Do-bri-ța.

În spatele lui, călărea pe crupă un băiețel de zece-doisprezece ani, cu căma-șa și itarii ferfeniță, speriat și mur-dar de noroi.

Fără să-l ia în seamă pe Iancu, omul i se adresă Ionichii, abia stăpînindu-și mînia:

— Ce cată oameni străini în hotaru' meu, fată?

Din felul cum bolovănește vorbele, Iancu înțelege că herghelegiul e tran-silvănean. Dar n-avu vreme să-și ur-meze șirul gîndurilor, fiindcă-l prinse dis-cuția dintre cei doi și deveni atent la ce se spune și se petrece.

Fata puse ochii-n pămînt și răspunse ușor stingherită:

— A rătăcit drumu' tată!

— Așa, zi!? o fulgeră Vîrlan, apoi continuă la fel de aspru: No, spune-i să ple-ce! Și-al' dată să nu se mai rătăcească pe-ace! Iară tu meri și grijește de fecio-rașu-ăsta! Hai mă, dă-te jos! se-ntoarse el spre băiat care sări din spinarea calului și se apropie de Ionica.

Herghelegiul trase de frâu, vrînd să se îndepărteze către grajduri, dar Iancu îi prinse dîrlogii:

— Mai zăbovește o țiră, omule!

Vîrlan îl fulgeră cu o privire de oțel, dar nu zise nimic, așteptă.

— Vîrlan ți-e numele?

— Cu ce drept mă-ntrebi?

— Cu dreptul zapciul ui!

Omul îl măsură cu o privire disprețuitoare:

— Aice, nu se petrece nemică necurat! Și zapciu' n-are ce căta în gospodăria me! se sumeți el.

— Și dacă neguțătoria dumitale n-o fi chiar așa de curată, cum zici?

— În bătătura mea, măsoară-ți vorbele, zapciule! grăi amenințător Vîrlan.

— Un geambaș cinstit nu schimbă înfățișarea cailor! îl încolți Iancu.

— Văz că nu ți-ai pierdut vremea dejaba! răspunse netulburat herghelegiul. Află, zapciule, că nu-s a miei caii ceia... Și dacă nu ți-i de-ajuns vorba me, întrebă-l pe boier Izvoranu, că el mi i-o trimăs să-i fac țintați și pintenogi. Cît despre ăilalți, poți cerceta oricînd înscrisu-urile! Și-amu meri! încheie el porun-citor.

— Bine! Să zicem că-i așa! Spuse Iancu, fără să ia în seamă vorbele aspre ale celuiilalt, dar ia descalecă și ara-tă-mi copita dindărăt a calului!

De data asta, Vîrlan n-avu-ncotro. Se dădu jos din șa, zicînd cam în batjo-cură:

— Poftește, dacă tăt ai plecat după potcoave de cai morți!

Iancu avu o tresărire: după atacul convoiului cu aur, la fel îl repezise și Spiru cînd îi ceruse să se uite la copitele cailor uciși.

Dar ce câștig avea dacă se lua-n clonț cu omul ăsta? Tăcu, se aplecă și cercetă potcoava: care avea numai două caiele.

Abia atunci vorbi:

— Acu, m-ai rămas! Vorba-i suna pe' jumătate a glumă. Data viitoare e rîndu' meu!

— De ți-o mai veni rîndu', no! Te povățui să uiți cărarea care te-o adus aice. C-atunce, la Urlătoare, ține mintie, te-am speriat numa', dară amu nu mai dau greș!

Nu se înșelase... Bănuielile care-l aduseseră încioace se arătau îndreptățite. În sinea lui se bucură că omul e tatăl fetei... Dar nu-

și dădu pe față gîndurile. Încălecă. Înainte de-a da pînteni, îi strigă lui Vîrlan ca-n joacă:

— Om vedea care pe care!

Făcu un mic semn de rămas bun către Ionica, încremenită lîngă stîlpul cer-dacului. Umbra unui surîs lumină o clipă chipul fetei. Cum plecă Jianu, din spatele unui tufiș se ridică Pîrvu, arnăutul cu cica-trice. Furișîndu-se pînă la calul priponit mai încolo, sări în spinarea lui și se afundă în pădure.

Cu pași apăsăți, Vîrlan urcă în cerdac. Ionica pusese în fața copilului o strachină de lapte cu mămăligă și-și trăsese un scăunel aproape.

Văzînd cît e de hămesit băiatul, pe fața aspră a her-ghelegiului se ivi o um-bră de duioșie.

— Trică zici că te cheamă? întrebă el, de parcă i-ar fi fost teamă să nu-și trădeze slăbiciunea de-o clipă.

— Trică, unchiule! îi răspunse băiatul cu gura plină.

— O să rămii aice la noi pînă s-a mai potoli urgia. După aia, te-oi duce eu la tătîne-tu!...

— Cum vrei tale!

Vîrlan îi aruncă o privire piezișă fetei, și glasul i se făcu ursuz:

— Am o vorbă cu tine! și intră în casă.

Ionica mîngîie creștetul băiatului, apoi porni după tatăl ei și se opri în pra-gul odăii, liniștită, dreaptă.

— Intră și șăzi! îi porunci Vîrlan, străduindu-se să-și păstreze calmul.

Fata intră și rămase rezemată de ușă, cu brațele în-crucișate, așteptînd.

— Tu fată, îl ai drag pe omu-ăsta, așă-i?! întrebă Vîrlan.

Ochii fetei aruncară fulgere.

— Tată!..,

— Nu trăbuie să zici nici da, nici ba! Tu ești copilă și nu-ți dai sama!

— Nu mai sînt copilă, tată! îi răspunse ea, cu o anume îndîrjire.

Vorbele Ionichii parcă-i luară o pînză de pe ochi. Abia acum vedea cu uimire că în fața lui nu mai stă fetița de altădată, ci o fetișcană împlinită, ajunsă la vîrsta mări-tișului. Și în clipa aceea înțelese că nu e departe ziua cînd, urmînd legea firii, o să plece după bărbat. Dar măcar cu rînduiala lăsată din bătrîni, nu cum îi cîntă

ei în cap... La gândul că boierașul ăsta i-a zăpăcit mințile, un jun-gher de foc i se răsuci în inimă.

— Pîn-oi închide eu ochii, tăt copilu' mieu rămîi! Și mai bine te ucid cu mîna mea decît să te văz cu prunc la sîn de batjocura Jianului. Înțales-ai? izbucni el.

Ionica își săltă fruntea cu semeție, dar dîndu-și seama că suferă, se muie și încercă să-l îmbuneze:

— Te duci cu gândul prea departe, tată! zîmbi ea deschis, ca omul care n-are nimic de ascuns.

— Departe, nedeparte, eu atîta-ți spui: apa la matcă și omu' la teapă! A-tun-ce cînd a fi vremea, ție-ți trăbuie ficior pe potrivă! rosti tatăl cu severitate și se lăsă pe laviță, gîrbovit deodată, parcă.

Ionica se apropie încet, își trecu degetele a mîngîiere prin părul lui cînepiu și răspuase cu blîndețe:

— Tată, de mic copil m-ai învățat cu o viață aspră, mi-ai fost și tată și ma-mă... că n-ai vrut s-aduci femeie străină-n casă, după ce s-a prăpădit mama. Am muncit cot la cot cu tine, și-am stat alături și la bine și la greu, ca un bărbat, și din cuvînt nu și-am ieșit! Făcu o pauză, ca pentru a căpăta mai mult curaj, apoi continuă muștră-tor, dar cu tristețea omului lovit în mîndria lui: Și-așa, din senin, să mă crezi o stricată!?

Vîrlan o cîntări lung din ochi, de parcă ar fi vrut să pătrundă cît adevăr era în vorbele ei.

— Fată tânără, minte puțină! rosti el, mai liniștit. Zapciu-ăsta e-n stare de orice, pînă te-a aduce unde vrea el și pe urmă îți dă cu picioru'!

— Și dacă-l năpăstuim degeaba, tată? zise agale fata și avu o tresărire, ea însăși mirată de vorbele care i-au ieșit din gură. Nedumerit o clipă, tatăl își reveni din uluială și o strivi cu-o privire crîncenă:

— Cutezi a-i ține parte în fața mea?

— N-am nici un temei să-l apăr, da-mi spune mie inima că nu e rău la suflet! încercă s-o dreagă, dar o ușoară undă de îndoială răzbătu din glasul ei.

Vîrlan își ieși din fire:

— De bun ce e, fug oamenii de el ca de ciumă! Uită-te la copilu-ăsta, arată el din cap spre cerdac, se ascundea ea o lighioană prin stufuri! Geme pădurea de rumâni fugiți de frica oamenilor zapciului! Și tu, tu ai îndrăz-neala să-l aperi?

Ionica ramase fără grai. Adevărul spuselor tatălui era zdrobitor, dar în inima ei simțea o părere de rău că e nevoită să-i dea dreptate. Oftă adânc, apoi ieși în cerdac. Lacrimi mari i se rostogoleau pe obraji.

Iancu mergea fără să știe încotro, încă sub stăpînirea înfrîngerii pe care o suferise în înfruntarea cu herghele-ȝiul. Dinspre sat îi ajunseră la ureche țipete de femei și strigăte de bărbați, învălmășindu-se cu mugetul vitelor, lătratul cîinilor și nechezatul cailor. Ca împins de-o mîină nevăzută, puse pinteni și por-ȝni într-acolo. Pe mă-sură ce se apropia, vacarmul creștea. Se opri în fața unei colibe de la marginea satului. În bătătura fără garduri, un ȝaran spînzurat de picioare atirna de creanga unui pom bătrîn, bălăbănindu-se în funie. Fumul care încă se mai ridica din spuza unui foc îl îneca de istov. Alături, pe pamîntul crăpat de secetă, rămăseseră împrăștiate șiruri de ardei uscați. De după colțul colibei părăginite, se ițeau chipurile speriate ale unor copii ce urmăreau îngro-ȝiți cum un arnăut călare tăie funia cu o lovitură de hanger și trupul omului se prăvăli ca un sac. Fără să ia seama dacā omul era mort sau mai avea un strop de viață în el, arnăutul dădu pinteni calului, să-și ajungă din urmă tovarășii care mîinau pe uliță un cîrd de vite. Un țipăt disperat izbucni de undeva și o fe-ȝ-meie alergă și se năruî lîngă trupul ȝaranului. Cu țipete mici, copiii dădură și ei fuga după ea. Unul mai mărișor încerca să-i dezlege frînghia din jurul glez-nelor.

Cuprins de milă, Iancu voia să plece, dar ceva mai puternic decît voința lui îl țintui locului.

— Mi-au stins lumina ochilor, Smarandă! se tîngui ȝaranul, abia mișcîndu-și buzele umflate. Am rămas din om-neom!

Smulgîndu-și părul din cap, femeia izbucni ca ieșită din minți și glasul ei sună a bocet și-a blestem:

— Alelei, tîlharilor... slugilor... ciocoilor... Să n-aveți pe masă pîine... Să duceți viață de cîine... Să n-aveți cenușă-n vetre... Să fiți alungați cu pietre...

Iancu nu-și putea dezlipi privirea de pe femeie. Auzindu-i vorbele, se scu-tură ca de frig și chipul i se încruntă. Dădu pinteni și porni în goană, ca pentru a scăpa de blestemul ce-i părea că plutește asupra lui. Dar bocetul îl ajunse din urmă, îl urmări și o clipă crezu că el însuși este alungat cu pietre...

— S-aveți pernă de ciuline și cergă de mărăcine... Mînca-v-ar casa pustia și pruncii nemernicia! răzbătea pînă departe glasul femeii. La răsrucea din ulița mare, zapciul își struni calul, dînd cu ochii de Spiru, care răcnea porunci arnăuților.

— Cum e, Spirule? întrebă, cu voce răgușită.

— Mai greu ca-n alte dați, jupîn zapciule! Mult mai greu...

— Și-au cam făcut de cap oamenii tăi! zise posomorit Iancu.

— Altfel cum să strîngi birul de la mișeii-ăștia de țărani?! Și-apoi oamenii mei sînt și ai domniei-tale și..., continuă el mai înțepat, dar, văzîndu-l pe Iancu încleștîndu-și fălcile, abătu vorba pe alt fâgaș.

— Cu vitele ce facem?

— Le bagi în oborul isprăvniciei!

— Și dacă unii-or vrea să și le răscompere?

— Le dai! Ce rămîne, trimiți la tîrg!

— Cînd?

— Cînd o hotărî ispravnicul! îi aruncă Iancu, de parcă-ar fi rostit o sudalmă, apoi, fără să mai adauge ceva, trase scurt de frîu și Bălanu porni năvalnic. Spiru privi lung în urma lui. În ochi îi fulgeră o sclipire rea.

Cum se-ndepărtă zapciul, de după un gard de nuiele se ivi Pîrvu.

— Am vești de mare însemnătate pentru domnia ta, jupîne! spuse el cu voce înceată, apropiindu-se de Spiru.

— Ce vești?! întrebă acesta, cam fără chef.

— Vîrlan e venetic... venit de peste munți. A fost om de credință a lu' Horea, răzvrătitu'... După ce împăratul i-a tăiat pe răsculați, Vîrlan a fugit și s-a ascuns o vreme în Scheii Brașovului. Pe urmă s-a tras încoace.

— Acu' ce hram poartă?

— Nu știu! Da' aflu eu dacă-și dă coate cu alde Me-reanu. Iar jupîn zapciul..., adăugă el agale.

— Ei, ce e cu zapciul? tresări Spiru.

— Dă tîrcoale fie-si!

— De unde știi?gîfii ajutorul lui Iancu.

— Păi, văzui eu!... Da' lu' Vîrlan nu prea-i vine la socoteală și se luară la hartă!

— Ce spui, mă! i se aprinseră ochii lui Spiru și adă-ugă: Nu cumva gîlceava aia a lor o fi fost doar așa, de ochii lumii?

— O fi, da' din ce prinsei eu, că eram cam departe de ei, înțelesei că zapciul îl învinuia că umblă cu furți-șag de cai.

- Aha! Atîta tot?
- Deocamdată... Ba nu, mai e ceva, îşi aminti el. Îi cercetă zapciul şi copi-tele calului.
- Şi? păru că i se opreşte răsufierea celuiilalt.
- Şi... nimic! Pesemne că n-avu patru caiele!
- Pîrvule, nu-l slăbi din ochi! Altă treabă n-ai! Şi nu cumva să-ţi umble gura, că... dracu' e-al tău! îl şfichiui Spiru cu vorbă tăioasă, apoi îi făcu semn şi arnău-tul îşi văzu de drum.

Într-o despărţitură din grajdul conacului Jienilor, Cor-codel termină de înfu-lecat un copan de raţă, sub privirile pline de încîntare ale Luţei. Aruncă osul într-o strachină şi, lingîndu-se pe buze, zise:

- Luţo, asta chiar raţă fu, ori mă minţişi?!
- Raţă mă, raţă-măcăneată, nu-i văzuşi hareapele? Să-mi saie ochii dacă te minţii!

Corcodel ar mai fi dat să spună ceva, dar din curte îi ajunse la auz tropot de copite.

- Auliu! Vine boiaru' meu! Stai aci, să nu mă dai dă gol, că dacă te vede a-nţârcat bălaia, o vorbă nu mai scoţ de la el! şi ieşi-n fugă.

— Săru' mina, boiarulei şi bine-ai venit! se ploconi ţiganul, alergînd în în-tîm-îpi-narea lui Iancu şi prinzîndu-i frîul. Iancu îi răspunse dînd din cap şi porni grăbit către conac. Urcă în fugă treptele scării, dar, pătrunzînd în tindă, se opri locului, izbit de glasul ascuţit al Lisandrei:

- Cine m-o fi blestemat să-mi leg viaţa de-un bicis-nic ca tine?
- Setea ta de avere! răsună minioasă vocea lui An-ghel. Că nu cu mine, cu moşiile Jienilor ai vrut să te măriţi!

Iancu se-ntoarse şi izbi uşa cu putere, să le atragă luarea-aminte. La zgo-motul uşii, cei doi amuţiri.

Străbătu tinda şi, îndreptîndu-se către scara ce ducea la iatacul lui, aruncă în tăcere:

- Bună seara!

Nimeni nu-i răspunse.

Lisandra sări-n picioare, răsturnînd scaunul pe care şezuse:

- Crezi că mi-e frică de el? Am ajuns să-mi pun lacăt la gură şi-n casa mea? Să fii tu la cherem lu' mucosu' de frati-tău? S-aştepti tu pomana lui? L-ai făcut om, şi-acuma, cînd eşti la ananghie, în

loc să-ți fie sprijin, te dă pe mîna lui Izvoranu! De ce nu se-nsoară cu fata Calafateanului? Am fi scăpați!

Iancu auzise; intră în iatac și se trînti pe pat. De jos însă mai răzbătea pînă la el glasul întăritat al Lisandrei:

— Nu vezi, netotule, că s-apropie Sîntămăria și te tot duce cu zăhărelu'? Mezatul' bate la ușa și pe el îl doare-n cot!

Iancu rămase nemișcat, cu ochii în tavan, astupîndu-și urechile cu palmele.

— Tu dai cu piatra-n frati-meu, da' nu vrei să-ți vinzi o giuvaerică măcar, să scăpăm de datorie! se auzi, înfundată, vocea lui Anghel.

— Să știu că mor și mă-ngrop cu ele, dar de-nstrăinat nu le-nstrăinez, ca să-ți răscumpăr ție moșiile! spumega femeia.

— Da' pentru cine le-am ipotecat?! Nu pentru tine? Pentru poftete, pentru caprițiile tale nesăbuite! Că arun-cai cu pumnul galbenii pe mesele de joc! Cine m-a adus în sapă de lemn? Nu tu?

— Prețul e prea mic pentru cît am îndurat lîngă un nevolnic ca tine! îl șfi-chiui ea.

Și așa destul de cătrănit, Iancu nu mai putu răbda. Sări de pe pat ca înțepat de viespe, smulse o cergă și cu ea pe umăr coborî în fugă, străbătu cu pași grăbiți curtea conacului, urcă scara de lemn proptită în ușa grajdului și se sui în finărie. Așternu cerga și, întinzîndu-se pe ea cu mîinile sub cap, se lăsă pradă gîndurilor:

„De ce-oi fi fost eu ursit să trag verde cu albastru? Nu-mi fu de-ajuns c-am crescut ca un pui de cuc, după moartea mamei? Cît fusei copil, avui noroc cu dada Dobrița, cu bietul' nea Ștefan, da' acu' ce să-mi facă și ei, cum să m-ajute? Intrai în slujbă, c-așa vru neică Anghel, da' mă-ncurcai mai rău. Că mi-e leha-mite de-ndatoririle de zapciu și mai am în coastă și pe pizmărețu-ăsta de Spiru. Ba mă alesei și cu ipitropia ispravni-cului, care și-a băgat în cap să mă gine-rească cu orice preț! O fi buna Tincuța – și e, de ce să-l mîinii pe-ăl de sus – da' cam mălăiață, cam prea bună... Eh, la urma-urmii scăpam eu de-nsoțirea as-ta... Dar cum, cînd ăștia ai mei nu vād scăpare din încurcătura în care-au intrat decît dacă pun mîna pe averea lui Calafateanu?...”

Șirul gîndurilor i se frînse, fiindcă de jos, din grajdul cailor, auzi vorba șoptită a Luței și a lui Corcodel:

— Aflași ceva?

Corcodel se împăuna:

— Oho! îl luai pe departe și-mi spuse tot-tot!

Iancu ciuli urechea. Pe chipul muncit de griji se ivi un zîmbet.

— Și ce-ți spuse, mă? Ca să știu ce-i spui și eu cuco-niții din ghioc! Fuse la fr-una? stăruia Luța.

— Ei, aș! N-auzi, fa, că era gata-gata să-l mănînce ursu'?

— Auliu! Cum, mă?

— Așa, cu gura! zice serios țiganul. Cică se luase după niște haiduci și ta-man cînd să puie mîna pe ei, hop! îi sare-nainte namila... Āla dă-i, āla dă-i, ursu' nici una nici alta, îl ia-n brațe, da' boiaru îi pune o piedică cu dichis și zdup! cu el la pămînt! Ursu' cască o dată, cască de două ori și cînd să caște a treia oară, gata!

— Adică-tălea, cum gata, mă?

— Gata! A rămas cu gura căscată! încheie Corcodele cu convingere, dar Luța dori să aibă ultimul cuvînt:

— Corcodele... N-o fi fost ursoaică, mă, de-a sărit să-l strîngă-n brațe?

Iancu izbucni într-un rîs nestăvilit.

O rază de soare, căzută pieziș prin fereastra zăbreliță, lumina slab fața chinuită a lui Mereanu, legat în fiare de butucul din beciul tactului. Însoțit de arnăuți, Jianu intră oprindu-se lîngă el, îl întrebă de-a dreptul:

— Tot nu vrei să-ți scapi viața, Merene?

— N-am cum! îi răspunde posac întemnițatul.

— Dă aurul și te scap!

— Nu pot!

— Îndărătnicia asta n-am s-o înțeleg niciodată! cla-tină din cap Iancu.

— Dacă-ai să-nțelegi vreodată, tot e bine, dacă n-ai să-nțelegi, te plîng, zap-ciule! îi răspunde căpetenia.

— Luați-! porunci Iancu arnăuților, care descuiară lacătul ce-l înlănțuia de butuc și-l scoaseră afară.

Neobișnuit cu lumina puternică, Mereanu clipi des și se lasă purtat către răscrucea din inima satului, unde se ridica stîlpul spînzurătorii. La vederea haiducului care-și tîra cu greu lanțurile prin praful uliței, un murmur se ridică din mijlocul mulțimii adunate acolo, din porunca ispravnicului. Glasuri mînioa-se răzbăteau pînă la Iancu:

— De ce să-l spînzure? Cine-i dă lui dreptu' să-l ucidă? Ce dacă e ispravnic? Azi e, miine nu e! Legea tot lege rămîne! N-am eu o

putere, că știu ce-aș face cu legea-asta! Azi îlucid pe Mereanu, mâine neucid pe noi! Și cînd te gîndești că-i ia viața, numa' să se laude la Vodă! Ala-i tartorul dracilor! Ehei, sîntem noi proști, da' ia să ne ridicăm și să-l luăm la rost, să vezi atunci cum și-ar mai lua și Vodă tiliuțele! Păi dar! Așa ar trebui!...

Înaintea căpeteniei pășea rar un preot bătrîn. Cu toate că pletele și barba îi erau ca omătul, o vigoare neobișnuită se desprindea din toată făptura lui. Urca pe alcătui-rea din scînduri și bîrne și cu un gest îndepărtă arnăuții care se trase-ră mai la o parte.

Deschizînd ceaslovul, începu să rostească monoton litania, ridicînd glasul doar cînd voia el să ajungă la urechile celor din preajmă vorbele:

— Și-i dă lui, Doamne, iertare, acum în clipa despărțirii de viață..., zise cu glas înalt, făcînd o cruce mare, apoi îi șopti lui Mereanu: N-ai grijă, fiule! Te scăpăm noi! și iar ridică tonul: Și primește-l pre el în sînul lui Avraam, acolo unde dreptii cu dreptii se hodinesc!

Pe chipul haiducului se ivi lumină speranței. Oricît era de istovit după chinurile îndurate în beciul tactului o liniște mare, o încredere în steaua lui norocoasă i revărsă în inimă. Părerea de rău că-și pierde viața ca un nevolnic, fără să fi adus destulă alinare celor mulți și necăjiți, pieri ca fumul împrăștiat de vînt. În timp ce preotul își continua citania, prelungind-o cît mai mult, după un tipic ce nu mai avea prea mare legătură cu canoanele bisericești, printre cei adunați la locul osîndeii se strecurară flăcăiandri și bărbați mai vîrstnici, pîrînd dornici să privească la ce se petrece. Pînă și Corcodel se înghesui și rămase cu gura căscată la vorbele popii, de parcă cine știe ce lucru nemaipomenit îl atră-sese acolo. Un ochi ager ar fi descoperit în mulțime pe dada Dobrița și pe neică Ștefan, aflați ca din întîmplare ală-turi, iar către margine, chiar pe Ionica lui Vîrlan, cu calul de dirlogi. Chipul frumos al fetei era înnegurat de îngri-jorare.

O frămîntare dușmănoasă cuprinse mulțimea și din nou se ridicară glasuri aspre, rostind blesteme înăbușite, cînd chiote de surugiu și pocnet de harapnic izbucniră și caleașca ispravnicului se apropie în goana cailor. Ajunsă în capul unei ulicioare, se opri într-un loc de unde se vedea bine spînzurătoarea. La ferestruică, alături de Calafateanu, apăru chipul bălai al Tincuței, plin de inte-res, de parcă s-ar fi aflat la un spectacol de teatru, dat de domnița Ralu, fata lui Vodă, la Cișmeaua Roșie. Surugiul sări de

pe capră și deschise portița. Cu un picior pe scară, ispravnicul își săltă fruntea și aruncă de sus o privire peste capetele oamenilor. Iancu se apropie de caleașcă, dar înainte de-a deschide gura, Calafateanu îl luă la rost:

— Ce-o lungiți atîta? Ridicați-l în ștreang!

— N-a isprăvit popa, jupîn ispravnice! Și te aștepta-ră și pe domnia ta! Încearcă Jianu să se dezvinovățească.

— Gata! Eu am venit și popa să termine! porunci ispravnicul.

Dar în clipa următoare, parcă stîrnit de vorbele lui, un zgomot surd, venit ca din adîncuri, zgudui pămîntul. Un fior trecu prin în inimile tuturor, apoi strigăte de spaimă izbucniră odată cu vuietul care creștea și se apropia vije-lios. Dinspre oborul ispravniciei, unde fuseseră închise, vitele parcă se rostogoleau ca un puhoi de nestăvilat către locul spînzurătorii. Cei adunați cu japca, să fie de față la pedepsirea lui Mereanu, se zbuciumară, apoi, cu țipete înspăimîntate, o apucară la fugă, care-ncotro vedea cu ochii.

Cireada tălăzuia fără oprire. De cozile unor vite atîrnau șomoioage de paie aprinse care le speriau, făcîndu-le să alerge năuce, ca apucate de streche. Oamenii se în-vălmășeau, se împiedicau unii pe alții, bulucindu-se, strivindu-se, avînd un singur gînd: să fugă din calea tăvălugului viu ce se rostogolea spre ei. Văzînd primejdia Ionica, aflată mai la loc deschis, sări în spinarea calului și se îndepărtă. Arnăuții puși de pază fură luați de șu-voiu gloatei, fără putință de împotrivire. Numai bătrînul preot păru nespus de mulțumit de ceea ce se întîm-pla. Își vîră ceaslovul sub anterior și, încrucișîndu-și brațele la piept, zise încet, fără să se întoarcă spre Mereanu:

— Ce-ți spusei eu, fiule?! Necunoscute-i sînt minții omenești căile Domnu-lui!

Văzîndu-și oamenii tîrîți în învălmășeală, Spiru strigase la ei, însă nu-l auzi nimeni. La rîndul lui, Iancu ar fi vrut să se apropie de Mereanu, dar calul, prins în înghe-suială, fu împins încotro îl trăgea gloata. Și de parca toată harababura astă n-ar fi fost deajuns, răsunară poc-nete de pistol și cîțiva din oamenii lui Mereanu dădură fuga spre el. Alții, călări, izbucniră în strigăte din urma vitelor, și cu lovituri de harapnic le abătură către grosul mulțimii, în care erau prinși și Iancu, și ispravnicul în caleașca lui. Păziți de cei veniți primii, haiducii își ur-ca-ră pe-un cal înșeuat căpetenia și se pierdură pe-aci-ncolo, slobozînd în vînt pistoalele, ca la nuntă.

Jianu urmărise tot ce se petrecuse sub ochii lui și, lucru ciudat, în loc să fiarbă de mînie, parcă simțea ceva ca o ușurare, ba, în adîncul sufletului își făcu loc chiar bucuria că haiducul a scăpat cu viață. Surprinzîndu-se gîndind astfel, se miră ca de-o descoperire nouă și-n inimă îi pătrunse o liniște la care nu se așteptase. La urma-urmelor, nu era Mereanu om ca și ei? Vorba dadii Dobriții, n-o fi făcut numa' rele.

Dar nu-i mai rămăsese timp să cugete: speriați de împușcături, caii de la ca-rî-tă o luară la goană nebună pe ulița la vale, gata să rupă șleaurile și să facă praf ca-leașca de pomii de pe marginea șanțului. Surugiul se străduia să-i domo-lească, însă cazna lui era zadarnică. Dîndu-și seama de ce se poate întîmpla, Iancu puse pinteni și strecurîndu-se cu greu prin înghesuială, țîșni în galop pe urmele lor. Ajungîndu-i din urmă, cînd îi veni bine prinse cu mîină sigură că-păstrul rotașului din dreapta și domolindu-i goana, îl struni încetișor. După o postață buna de drum, caii albiți de spumă se opriră, mușcîndu-și zăbala. Aruncînd o privire înăuntru, o văzu pe Tincuța leșinată. Calafateanu amuțise de spaimă.

Deschizînd ușița, începu să lovească ușor obrazii fetei, încercînd s-o tre-zească. După cîteva clipe, Tincuța între-deschise ochii și la vederea Iancului; un zîmbet îi îmbu-jora chipul, pe care frica i-l făcuse alb ca varul.

Nu mai avea de ce să se îngrijoreze în privința lor; făcu un semn surugiului, care, stăpîn acum pe cai, o porni către isprăvnicie, iar el se întoarse la locul spînzurătorii.

Amiaza zilei de vara își revărsase zăpușeala, apăsînd din înalțuri asupra satului potopit de arșiță. Nici o adiere nu tulbura liniștea de țintirim a răsucii, nici o frunză nu se mișca în încremenirea ce părea că a cuprins cu brațele mola-tice întreaga fire. Încolo, doar urmele trecerii vitelor și șomoioage de fin tăciu-nite, împrăștiate peste tot, mai aminteau de cele întîmplăte aici. Iancu își roti privirea și rămase pe gînduri. După un timp, porni către isprăvnicie.

În vreme ce urca scările, din casă îi ajunseră la ureche zumaricalele isprav-nicului:

— Mișeilor, îmi mîncăți simbria de pomană! Am să vă ridic în furci, în locul tîlharilor! Vi l-au luat de sub nas niște amăriți de țărani, nededați cu mește-șugul ar-melor! Arnăuți sînteți voi? Niște netrebnci fricoși, asta sînteți!

Furia Calafateanului se abătuse asupra lui Spiru, care, încremenit lângă ușă, îndura ocările fără să cricnească. La intrarea lui Iancu, ispravnicul își nă-Țpus-Ți mînia asu-Țra lui: — Aha! Uite-l și pe zapciul meu! Pe unde mi-ai umblat, neînfricatule? Te pomenești că te-ai războit cu țilharii, nu e-așa? Hai, vorbește, vorbește, că de pălăvră-Țit nu te-ntrece nimeni, da' să grijești de poruncile mele nu ești în stare!

Era pentru a doua oară în ziua aceea cînd Calafateanu îl împrușca cu vorbe umilitoare. Ceva se răsuci în el și era gata să-i răspundă tăios, amintindu-i că de nu era el, acum s-ar fi aflat într-un șanț, sub sfărîmăturile caleștii, și el și fiică-sa, dar văzînd rînjetul triumfător al lui Spiru, înghiți-n sec și nu-i răs-Țpunse.

— Te-am pus în cinste, te-am făcut' mîna mea dreaptă, copilul meu am cre-Țzut că-mi ești, și tu...! Tu nu ești în stare sa pui în ștreang un țilhar și să stîrpești niște zurbagii care fac ce vor în ispravnicatul meu!

În loc sa-l scoată din sărite, vorbele ispravnicului parcă-i turnară-n suflet împăcare și, sub înrîurirea ei, răspunse așezat:

— Dacă e așa, ia-Ți înapoi, boierule, ce zici că mi-ai dat! Și de-o prisosi ceva, spune-mi și mă plătesc, cum o să hotărâști domnia ta! Și se întoarse să plece.

Calafateanu rămase uluit de îndrăzneala lui. Se aștepta să se dezvino-vățească, să se roage de iertare și să-i pro-mită marea cu sarea, dar uite că zăna-Țicul îl înfruntă fără să clipească. Al dracului neam Jienii-ăștia! Dacă intră-n hîră cu el, te pomenești că nu-i mai ia nici fata. Cu toată furia care-l copleșea, își dădu seamă că e la che-Țremul lui.

— Așteaptă! rosti el mai potolit și tînărul se opri cu mîna pe clanța ușii. Cînd vorbi din nou, o luă pe-un ton de dojana blînda:

— Bine, mă Iancule, asta gâsiși tu să-mi răspunzi?

— Ce să fac, boierule!? Dragoste cu sila nu se poate! zise el fără pic de arȚag. Dacă domnia ta Ți-ai dat seama că nu sînt bun de nimic, ia pe-altu-n locu' meu! Uite, pee Spiru-ășta, de pildă! încheie, aruncînd un zîmbet dispre-Țuitoar spre ajutorul său.

— Eh, Spiru e om de nădejde, nu zic ba. Da' de, tu ești boier și nu se cade să stricăm obiceiurile! Altfel ne-nȚelegem noi între noi! D-aia zic: să lăsăm vrajba, că nu aduce nici un folos!

— Păi, eu nu vrusei să ne-nvrăjbigim, dar dacă domnia ta ziseși că...

— Bine că nu vruseși! îl întrerupse ispravnicul, bucuros în sinea lui că zur-bagiul e gata să cadă la învo-Țială și adaugă pripit: Acu'

e de trebuință să ne sfătuim, să vedem ce facem ca s-o scoatem la gard! Eu zic că mai întâi și mai întâi să punem mîna pe Mereanu! — Și cum socotești domnia ta s-o cîrmim ca să ajun- gem la ce vrem noi?! În-treabă Iancu, apropiindu-se de el.

Calafateanu își dădu din nou ifose:

— Scotociți peste tot! Puneți-i la cazne pe țărani pîn-or spune și laptele care l-au supt, da' să mi-l aduceți pe Mereanu de unde-oți ști!...

— Se băjenăresc oamenii, jupîn ispravnice, ne rămîn satele pustii! încercă să-l înduplece tînărul.

— Rămînă pustii, dar să-l scoateți pe tîlhar, din pă-mînt din iarba verde! Și odată cu el și pe-ăia care-au pus la cale slobozirea vitelor! Hai, purcedeți la treabă!

Cum îi văzu plecați ispravnicul deschise o ușă care da în cămara de taină unde-și primea iscoadele și pu-nea la cale treburile ce se cuveneau a fi ferite de ochii și urechile nepoftiților. Într-un colț al odăii aștepta un bărbat scundac, care la intrarea lui făcu o plecăciune slu- garnică și rămase ușor încovoiat: Bocioacă, omul de în-credere al lui Tudor Vladimirescu.

— Vorbește! porunci scurt Calafateanu, ca unul care n-are vreme de pierdut cu inși de teapa lui Bocioacă.

— Slugerul cumpără cai de unde poate. De curînd chiar eu am neguțat cu unu' Vîrlan, patruzeci de ca-pete! spuse acela fără să răsufle.

— Altceva! i-o reteză, nemulțumit, ispravnicul.

— De la o vreme au început a se alivăni pe lîngă Vladimiri fel de fel de ipochi-meni, care de care mai deo-cheat!

Nemulțumirea ispravnicului se înteți. Îl înșfăca de piept și zgîlțîindu-l, îi urlă-n obraz:

— Nu-mi vii decît cu palavre de două parale, tică-losule! Voiesc a ști dacă Vladimirescu are vreun ames-tec în slobozirea tîlharului de Mereanu, auzi-tu-m-ai? Că de-aia te plătesc!

Bocioacă se smuci și zise cu îndrăzneală:

— Jupîn ispravnice! M-ai tocmit să-ți fiu de credință, nu să-ți îndrug verzi și uscate? De cînd s-a-ntors de la Viana nimeni nu i-a călcat pragu!

Boierul îl privi lung, scormonitor, apoi îi dădu drumul și, deschizînd un cufăr ferecat în fier, luă o pungă și i-o aruncă:

— Dacă te prind că-mi umbli cu vicleșuguri o să-ți fete șoarecii-n barbă într-un fund de ocnă!

Slugoiul își jucă punga-n palmă.

— Ba asta o să facă pui în mîna mea, boierule!

— Ce vrei a spune? se încruntă ispravnicul.

— Într-o săptămînă ăl mult două; ți-l dau plocon pe Vladimirescu! Calafateanu își miji ochii și vru să-l mai ispitească, dar se opri și ascultă încordat: de undeva răzbătea pînă aici dangăt de clopot, bătut în dungă. După o vreme se întoarse către Bocioacă:

— Urmează! porunci.

— E-n vorbă cu niște neguțatori de la Sibiu, să-i aducă arme!

— Cînd? tresări Calafateanu.

— Deocamdată nu știu nici cînd, nici unde, da' cum aflu...

— Bocioacă, dacă-mi dai de știre la vreme, om te fac! Cu asta trebuia să în-cep!

Iscoada zîmbi, păstrîndu-și însă înfățișarea umilă:

— O lăsai la urmă, cu gînd că o mai aduce fo pungă d-aia!

Ispravnicul clătină din cap dojenitor, dar mai umblă la cufăr.

Primind și cea de-a doua pungă, slugoiul se ploconi adînc.

— Să trăiești, boierule! Dărnicia domniei tale o să-ți aducă buna dobîndă! Într-o săptămînă, ăl mult două..., repetă el și ieși de-a-ndăratelea pe altă ușă care abia se ghicea în peretele cămării de taină.

Rămas singur, Calafateanu avu un surîs: se și vedea mare agă și de ce nu? – chiar ban al Craiovei. Că nici Andronache nu e mai de neam și nici avere mai multă n-are. Iar Vodă Caragea, pe cît e de neîndurător cu cei ce nu-i îndeplinesc cu priință poruncile, pe atît e de plin de filotimie față de cei ce-l slujesc cu cre-dință. Și el, ispravnicul, o să aibă prilejul să dovedească acum că e vrednic de mila Măriei sale.

În vreme ce Calafateanu se legăna în dulci visări de mărire, dincolo de zidu-rile conacului satul fusese împînzit de arnăuți și de peste tot răsunit țipete, vuiete, blesteme și glasuri răstite:

„Unde e Mereanu, mișelule? Cine l-a ajutat pe tîlhar să-l scape?

Cine-a dat drumul vilelor?” întrebările cădeau ca grindina,

răspunsurile veneau ca o apă vijelioasă: „Nu știu, boierule! Nu știu!... Habar n-am!” și gîrbacele se abăteau nemiloase peste spinările costelive.

Călare pe Bălanu, în răscrucea din mijlocul satului, Iancu era martor mut la schingiuirea țăranilor. Strîngea din dinți la fiecare șuier al harapnicului, de parcă ar fi, simțit pe umerii lui usturimea loviturii. Dangătul clopotu-lui îl izbea în auz ca un ciocan. Preotul ce-l însoțise pe Mereanu lângă stîlpul spînzurătorii smucea cu putere de funie și glasul bronzului umplea valea. Doi arnăuți dădură năvală, îl luară în pieptul cailor și tăbăriră cu gîrbacele pe el. Căzînd în ge-nun-chi sub potopirea loviturilor, bătrînul încă viguros își ridică pumnii spre cer:

— Nu-i răbda, Doamne, pe asupritorii norodului! Tri-mite peste ei chinurile apocalipsului, pînă la al nouălea neam, în vecii-vecilor! și se prăvăli, doborît de șfichiuirile nemiloase.

Împotriva pornirii inimii, zapciul se încrîncenă și nu se mișcă din loc; o slăbiciune-l împietrise, făcîndu-l să rămînă surd și mut la nelegiuirea oamenilor ce-i avea în poruncă. Deodată un țipăt îi atrase luarea aminte; o femeie, cu un copil în brațe și altul mai mărișor de mîină încerca să scape cu fuga de-un arnă-ut care-o urmărea în goana calului, răsucindu-și harapnicul deasupra capului.

Răsărit ca din pămînt, neică Ștefan îi ieși-n cale. Arnăutul trase de frîu, calul se ridică-n două picioare și bătrînul voi să-i prindă dîrlogii dar biciul că-lărețului se abătu asupra lui, încolăcîndu-i umerii. Cu o smucitură, Ștefan îl făcu să se poticnească-n șa și omul se rostogoli în praful drumului scăpînd arap-nicul.

Bă-trînul îl înșfacă. Alt arnăut alergă în ajutorul tovarășu-lui său, vrînd să-l ia pe țăran în pieptul calului. Sărînd într-o parte, Ștefan își fulgeră harapnicul, care se înfășură pe gîtul poterașului ca un șarpe întăritat, înăbu- sindu-l. Smuci scurt și-l smulse de pe cal, prăvălindu-l și pe celălalt: izbutise să-i oprească pe oamenii stă-pânirii, pînă cînd femeia și copiii se puneau la adă-post. O luă la fugă, uitîndu-se dacă nu e urmărit. Deodată propti-n pieptul unui cal. Săltă o privire speriată: Zapciul! Un val de obidă îl năpădi:

— Halal să-ți fie, Iancule! Dacă te-ar vedea bietu' taică-tău, s-ar răsuci-n groa-ṛ-pă! și fără să mai piardă vremea, sări dincolo de-un gard de mărăcini și se pierdu printre prunii unei livezi bătrîne, în fundul căreia începea codrul.

Iancu rămase mut și-l însoți cu ochii, pînă îl văzu mistuindu-se în frunzișul pădurii. Scoase un oftat de ușurare, dar numaidecît se înnegură din nou: băr-bați, femei și copii, speriați de moarte,

alergau de pretutîn-denî către bisericu ta de lemn de pe deal. Din urmă ve-neau arnăuții în goană,  uier ndu- i gîrbacele. O femeie ridică brațele în care  inea un copil:

–  ndura i-vă! Fie-vă mila!  i ruga cu disperare,  ncerc nd să-i oprească pe oamenii lui Spiru,  nt rita i, parcă nici n-o vedeau.  nc  un pic  i-ar fi fost stri-vita.

Iancu se ridică în scări  i strigă ca ieșit din minți:

– Opriiți! Opriiți!

Dar glasul lui fu acoperit de tropot  i de  ipetele mul- imii.   i împinse calul înainte: prea t rziu, potera ii se năpustiră peste femeie  i-o zvîrliră în  an ul drumului.

Iancu sări zorit din  a  i dădu fuga acolo: mama p -rea gata să- i dea duhul, iar micu ul care-i zburase din bra e se t ra sc ncind către ea. Prins de-o hot r ire brusca, Jianu lu  copilul, îl băgă sub  pingea, sui pe cal cu po-vara vie în bra e  i-o porni în galop turbat pe uli a mare.

Ajuns la hanul Dobriței, năvăli înăuntru, strig nd din u a:

– Dadă Dobri ooo! Dadă Dobri ooo!

Mu teriii întoarseră spre noul venit chipurile nedu-merite, dar nimeni nu se mi c   i nu scoase o vorbă. Din fundul odăii mari se ivi hangița  i-i aleargă înainte:

– Iancule mumă, ce p  i i?

– Ai grijă de-ăsta!  i sco nd copilul de sub  pingea, i-l puse în bra e.

– Aoleu! se sperie femeia, unde mai g si i  i nagoda-asta?

– Unde, neunde, ai grijă de el!

Ascultătoare, Dobrița porni spre cuinie, strig nd din mers:

– St nc lioo! Pune tugiul' cu apă pe foc! Da' iute, fată, iute!

Iancu   i aruncă  pingeaua pe umăr  i porni în urma femeii.

Intr nd în odaia din fund se lăsă pe-o lavi a a -ternut  cu scoar e  nv rgate  i rămase o clipă a a, mun-cit de g nduri.

 n odaia hanului, în care se a ternuse o tăcere du -m noasa la ivirea lui, mu -teriii   i dădură iar  i drumul la gură:

– Nemernicii! El l-a calicit pe copilu-ăla  i-acu face pe omu' cu inima bună! auzi, prin u a întredeschisă, vo-cea groasă a unui bărbat.

– Se războiesc cu femeile  i cu copiii! adăugă altul.

– C t o să-i mai rabde p m ntu'? se t ngui altă voce.

– C t o să stăm noi cu m inile-n s n! scrișni iar gla-sul gros al celui care vorbise întii.

Cuvintele oamenilor cădeau ca niște palme usturătoare pe obrajii lui. Cu un oftat de om învins, se prăbuși pe laviță, ca pentru a pune stavilă între el și lume, și în-chise ochii.

Ușa se deschise cu un scîrțit ușor și înăuntru păși Dobrița.

— Intră, dadă, intră! Ce făcuși cu-ăla micu? întrebă el grijuliu.

— Îl dădui pe mîna Stăncăliei! îi răspunse hangița, apoi continuă pe alt ton: Iancule mumă, ești ostenit, întinde-te și te hodinește o țîră!

— Nu mi-e de hodină! Mai bine adu-mi o oală cu vin.

— Ți-aduc, ți-aduc! îl asigură Dobrița, da' eu zic, să iei și ceva-n gură.

— Nu iau că nu se lipește nimic de mine.

— Nu mai bea pe inima goală, Iancule!

— Aș bea și zeamă de cucută! Că mă simt ca musca în pînza paiangului...

— De, Iancule mumă, cu mîna ta ți-ai făcut-o! De ce te-ai pus zapciu?

Tînărul tresări ca ars cu fierul roșu și izbi cu ulcica în masă:

— Nu-mi ajunge cît sînt eu de cătrănit?! Mai ia-mă și 'mneata-n tărba-că-acu'!

— Că te iau eu, n-are-a face? Da' e mai rău că te blestemă oamenii, mumă!

— Și ce să fac? se oțărăște el. Să-i bag de păr în sîn, după ce-mi făcură poci-nogu' cu Mereanu? Cu țăra-nul nostru, cum ai da-o, tot rău ieși! Mai bine să te știe de frică!

Dada îi răspunse cu blîndețea mamei față de copilul nepriceput:

— Astea nu sînt vorbele tale! Apoi, oftînd din adîncul inimii: Da', dacă-așa crezi, du treaba încaltea pînă la capăt, băiatule! De ce să-i iei în pleasnă numa' pe bărbați? Pune biciul și pe femei și pe copii, să știi o socoteală! Și-ncepe cu mine, că nici eu n-am stat cu mîinile în sîn!

— Asta ce vorbă mai fu? se încruntă Iancu.

— Ce-auziși! Că și eu am aprins șomoioage la vite alea!

Uimit, Iancu tremură de încordare.

— Dadă, nu mă băga-n păcat, că nu'ș ce fac!

— Fă ce vrei! Și mai află ca pe locul pe care stai tu acu, a stat și Mereanu după ce-a scăpat de ștreang! Și tot cu i-am adus de mîncat și de băut!

Iancu sări-n sus, de parcă lavița ar fi fost o vatră-ncinsă și-o luă grăbit spre odaia mare a hanului.

Dulgherul cu ochi de broscoi, care-i ridicase spînzurătoarele lui Mereanu, deodată se însufleți și-i porunci lăutarului:

— Zi-i, mă, țitura din căluș!

Țambalagiul începu să bată, cu ciocănele în tactul țitirii și pocitania prin-se să tropăie pe podea, chiuind;

— Zi-i, măăă! Așa, măăă! Că boier Spiru dă foc bisericii din deal, măăă! Și-o să am și eu de lucru, măăă!

Auzind vorbele arătării, Jianu rămase încremenit în ușă.

— ... Și-o să am bani mulți, măăă! Că cine face alta-n loc? Eu, măăă! Cu chi-să-ru-ăsta, măăă! Și trăgîndu-și tesla din brîu, o învîrți triumfător deasupra capului.

Să fie adevărat? Era pe cale să se întîmple aseme-neza grozăvie? Se smulse din înmărmurirea de-o clipită, ieși și își îndemnă calul la goană, îngrozit de teama de-a nu ajunge prea tîrziu.

Strunit din frîu, Bălanu se opri cu un nechezat pu-ternic în fața biseriței. Dintr-o ochire Iancu își dădu seama că slujența de dulgher nu mințise. De jur-împrejurul pereților din bîrne fuseseră grămădite vreascuri și paie uscate; era de-ajuns o scăpărare de amnar ca locașul să fie mistuit de flăcări.

O furie oarbă crescîu în el, auzindu-l pe Spiru, ce ținea o masala aprinsă-n, mî-nă, cum le strigă celor dinăuntru:

— Pentru ultima oară, popo! Ieșiți afară sau vă dau foc, să ardeți ca șobo-lanii?

Însă de după ușa groasă de stejar nu răzbătu decît un murmur slab.

— Vas-că mă-nfrunțați, ai? scrișni Spiru. Bineeee! Vă-ncălzesc eu acuși, că și iadul o să vă pară dumbravă răcoroasă! și dădu să-și apropie flacăra de vreascuri.

Iancu nu mai putu răbda. Sări și-l prinse de mîină:

— Ce faci, ticălosule? îi smulse masalaua și-o zvîrli cît colo.

— Jupîn zapciule, nu mă-mpiedica să-mi fac... începu Spiru, dar Iancu nu-i dădu răgaz:

— Lipsește din ochii mei, lepădătură, că te fulger! și-și trase pistolul din brîu.

Ajutorul său își încleștă dinții, dar fu nevoit să se supună. Îi întoarse spate-le și se depărtă cu pași apăsăți.

— Spirule! tună glasul lui Jianu.

Acesta reveni agale.

— Ia-ți și oamenii!

Fără să mai scoată o vorbă, Spiru sări pe cal, făcu un semn și-o luă pe uliță la vale, urmat de arnăuți.

Rămas singur, Iancu își băgă pistolul în brîu și cu pai rari se apropie de bi-se-ri-cuță. Dădu la o parte brațul de vreascuri adunat în fata ușii, apoi bătu cu pumnul în scîndura groasă de stejar, ferecată-n paftale de fier și strigă:

— Duceți-vă pe la casele voastre și n-o să aveți nimic de pătimit! Apoi în-că-lecă și plecă în goană.

Vorbele lui îi făcură pe cei dinăuntru să amuțească o vreme.

Trecură clipe lungi pînă începură să se audă glasuri:

— Să nu-i dăm crezare!

— Ce zici, părinte?

— Eu zic să-i dăm!

— Și dacă umblă să ne amăgească?

— Jienii au fost neam de oameni cu frica lui Dumnezeu! Să-i dăm ascultare!

Oamenii se frămîntau, neștiind ce să facă.

Ștefan ridică glas:

— Drept a grăit părintele! Mă pun eu chezaș! Iancu nu e om să-și calce cu-vîn-tu'! și, opintindu-se cu umărul, dădu bîrna la o parte.

Cei dinăuntru mai prinseră inimă, dar în tocul ușii rămaseră o clipă ne-ho-tăriți, orbiți de lumina de-afară. Apoi Ștefan trecu pragul și după el ceilalți. Cum ieșiră și dădură cu ochii de brîul de căpițe care încingea de jur-împrejur pereții de lemn, fură copleșiți de uimire și spaimă; se înfricoșară, înțelegînd ce moarte năprasnică li se hărăzise.

— Fiuuu! scăpă un șuierat Ștefan. Dacă n-ajungea Iancu la timp, nelegiui-tu' de Spiru ne ardea de vii!

În vreme ce sătenii porniră întii agale, încă buimaci, pe clinul dealului, apoi din ce în ce mai grăbiți către satul cu colibe sărăcicioase, înșirate de-a lungul văii, Ștefan gîndi că vorbele lui aspre, rostite cu nici un ceas în urmă, nu fuse-seră aruncate-n vînt...

Spumegînd de mînia umilirii la care-l supusese zapciul, Spiru dăduse fuga să se plîngă ispravnicului:

— M-a făcut de ocară-n fața oamenilor, boierule! Ba a scos și pistolul! Cum să-i mai ținem în frîu pe țărani, dacă însuși omul stăpînirii le dă curaj și-i în-deamnă la nesupunere?

Calafateanu își ieși din fire, ca de obicei.

— Îmi iau mîna de pe el! În loc să-mi fie sprijin și ajutor la nevoie, să ție gloata-n ascultare, el îi dă apă la moară? Într-o bună zi o să mă trezesc că pun mîna pe furci și pe coase și dau foc conacelor! Să-și mute gîndu' de la fata mea! Astfel de ginere nu-mi trebuiește!

Dar nu termină bine vorba, că de dincolo de ușa canțelariei izbucniră și-pe-tele Luței:

— Auliuuu! Auliuuu! Săriiți! Jupinița mea! Săriiți!

Ispravnicul dădu fuga afară, cu Spiru după el. În tinda largă se opri: Tincu-ța zăcea, pe podele, de-ai fi crezut că e moartă, dacă sub cămașa de borangic răsuflarea slabă n-ar fi făcut să-i salte ușor sîni.

Calafateanu se lăsă-n-genunchi și, luînd capul fetei în mîini, bîgui pierit:

— Tincuțo! Fata tatii! Ce s-a-ntîmplat? Vorbește că mă ucizi!

Văzînd cît e de speriat, Luța își înteți văicărelile.

— Lasă bocitul! se răsti Spiru la țigancă. Adu niște oțet! Iute! îi porunci as-pru.

Îngenunchind la rîndul lui lîngă fata leșinată, o săltă cu grijă pe brațe și du-cînd-o în iatacul ei, o întinse pe divan. Luța aduse în grabă oțetul. Virîndu-i șipul sub nas, Spiru o lăsă să inspire adînc, apoi începu să-i frece tîmplele cu lichidul înțepător. Spre bucuria tatălui, Tincuța deschise ochii. Ispravnicul se însufleți:

— Tincuțo, fata tatii, ce-i cu tine? întrebă el cu în-grijorare.

Fata răspunse cu voce slabă, copleșită de trisețe, în timp ce pe obraji i se ros-to-goleau lacrimi mari:

— Tăicuțule, îmi pare rău că te necăjesc... da' nu pot să te mint...

Dacă zici că Iancu să-și mute gîndu', că nu-l mai vrei de ginere... eu mai bine mor... și izbucni în hohote sfîșietoare.

Ispravnicul, să-l fi avut pe Iancu aproape în clipele acestea, simțea c-ar fi-n stare să-l strîngă de gît. Că și lupoaica smulge mielul de lîngă mama lui și-l sfi-șie să-și hrănească puii, dar cînd e vorba de cățelandrii ei, își pune pielea zălog să-i scape de primejdie. Trebuia pentru a doua oară, în ultima vreme, să-și înghită mînia și să se încovoiaie în fața Jianului.

— Tincuțo, fac ce vrei tu, numa' liniștește-te!

— Îl ierți? se însenină fata.

— Îl iert, îl iert, lua-l-ar dracu să-l ia! se grăbi s-o asigure – da' pun eu joarda pe zurbagiu-ăsta și nu mă las pînă nu fac om din el!

Tincuța, ștergîndu-și lacrimile, își încolăci brațele de gîtul părintelui, să-ru-tîn-du-l pe amîndoi obrajii:

— Tăicuțu' meu, ești cel mai bun tăicuț din lume!..., Mai am o dorință! Dacă mi-o îndeplinești și p-asta...

— Hoțoaico! zîmbi Calafateanu ușurat. Ce-ai mai năs-cocit?

— Nu-i decît o dorință... mică: acuma, cînd împli-nesc optsprezece ani, să facem o sindrofie cu musaferlic mult!

— Facem! încuviință ispravnicul, bucuros că e vorba numai de atîta.

— Și le spunem musafirilor că-n toamnă or să joace la nuntă!

Văzînd că ta-tăl întîrzie cu răspunsul, se grăbi să adauge, alintîndu-se: Poate-așa se mai astîmpără și Iancu... se face mai cuminte!

Calafateanu o mîngîie pe păr, deși în sinea lui n-avea încredere în pocăința păcătosului.

— Fie cum zici tu! Numa' de-ar pricepe, și trăznitu-ăsta-al Jienilor și s-ar da pe brazdă?

Spiru privea scena duioasă cu o mînie rău ascunsă.

O noapte senină, cu cerul doldora de stele, învăluia pă-mîntul. Totul părea încremenit de pacea somnului. Păsă-relele pădurii amuțiseră și ele. Numai privi-ghetoarea în-șira bobite de triluri pe-un fir nevăzut, ca un imn de bucu-rie în-chi-nat lunii ce se ridica pe zarea de-un albastru întu-necat. Liniștea locurilor era tulburată doar de pasul domol al calului, în șeaua căruia se legăna Iancu.

Ajungînd la marginea luminișului în care se afla gos-podăria lui Vîrlan, se opri, iscodind cu privirea împrejurî-mile. În ocol, nici urmă de cai. Luna plină punea lumină albă pe coliba cufundată-n întuneric. Surîse unui gînd tainic și-și îndemnă calul înainte. Dar cum intră-n lu-miniș, cîinii îl simțiră și-ncepură să latre. Tînărul sări din șa, își bătu încetișor calul pe grumaz, semn că vor rămîne locului o vreme, apoi le șopti dulăilor vorbe mîngîietoare.

Lătrăturile se schim-bară într-un fel de scheunat priete-nos și zăvozii începură să se gudure, blînzi ca niște mielu-șei așa cum mai făcuseră și prima oară, cînd călcase în bă-tătura lui Vîrlan. Abia cînd se apropie de colibă, dădu cu ochii de-o formă

omenească, în-~~tr~~-văș-~~tr~~-mîn-~~tr~~-tată într-o cămașă lungă pînă-n pămînt, care-l pîndea cu durda-n mînă de după stîlpul cerdacului. Fantasma albă strigă, cu glasul Ionichii lu' Vîr-lan: — Care ești acolo? Stai pe loc, că slobod durda! Iancu se opri o clipă, apoi continuă să se apropie, ros-~~tind~~ aproape cu ve-~~se~~-lie:

— Om bun!

Auzindu-i glasul, Ionica tresări, dar se făcu că nu-l re-~~cunoaște~~: — Bun sau rău, ce cauți aici? încercă ea să-și înăsprească vorba. — Păi... ce să cauț? Avui chef să mă latre cîinii tăi! îi răspunse, zîmbind.

Fata i-o reteză:

— Lasă gluma, boierule, și fă cale-ntoarsă!

— Mă Ionico, nu știi vorba? Eu m-aș duce, da' mi-e dor de gură dulce! Și dădu să urce scara.

— Nu te-apropia că te fulger! îi propti ea, eu hotărîre, durda-n piept. Trag, zău trag! aproape că strigă, dar glasul îi tremura; nu de frică, pricepu Iancu, și continuă să urce.

Îi prinse țeava durdei și, ducîndu-și un deget la gură, îi șopti:

— Sssst! Nu trage că-l sperii pe-ăla micu! și arătă din cap către colțul cerda-~~cului~~, în care sforăia ușor Trică, înfă-~~șurat~~ într-o cergă.

Fata întoarse pentru o clipă privirea într-acolo, de-ajuns ca Iancu să-i ia arma din mînă.

— Cum ai îndrăznit? întrebă ea cu mai puțină asprime în glas.

Dacă dădeai de tata? și-n vorbele din urmă își făcu loc o undă de îngrijorare.

Iancu înălță din umeri, zîmbind mereu.

— Păi, dacă ieșea el, crezi că m-arătam?

Ionica îl privi cu o anume curiozitate, încercînd să-și păstreze asprimea vocii:

— De ce-ai venit?

— Mă prinse-un dor de ducă și nimerii aci...

— Nu știi dacă ai nimerit bine. Tata m-a oprit să mai dau ochi cu domnia ta! Zice că ești om rău!

— Și tu-l crezi? întrebă Iancu, proptind durda de parmalić.

Fata îi aținti privirea în ochii lui, ca și cum ar fi vrut să-i citească în suflet:

— Toți zapcii sînt răi!

— Și dacă n-aș mai fi zapciu?

— Cum adică?

— Așa, bine... Nu mai sînt și gata! Atunci o să mă mai crezi rău? Ionica puse ochii în pămînt:

— Domnia ta nu ești rău! Așa crez eu... I-am spus și tati!... Dar el...

— El?

— El zice să mă feresc de 'mneata ca de foc, că mă faci de batjocura lumii și mă lași cu prunc la sîn! spuse dintr-o răsufolare fata.

— Mă crezi tu-n stare de-așa ceva? întrebă el, cu ne-liniște în glas.

— Să-ți spui drept... parcă te-aș crede om bun... dar de, ești boier!

— Și ce vină am eu că m-am născut așa?

— Dacă n-ai fi, tata n-ar fi zis nimic, că ce mi-e drag mie, i-e drag și lui! Spu-se ea simplu, neferindu-și privirea.

De undeva din spatele colibei, răsună cîntat de cocoș.

— Auzi, cîntă cocoșii a treia oară! tresări ea. Trebuie să aduc caii de la păs-cut!

— Mă iei și pe mine?

— Te iau, de ce să nu te iau, că doar nu te duc în spinare!

Așteaptă-mă! și luînd durda proptită de parmalic intră cu grabă în casă. După cîteva clipe ieși cu zăvelcile strînse în bete pe mijlocul subțire și porniră alături prin pădurea bătrînă, cu caii de dîrlogi. Merseră o vreme tăcuți, de parcă le-ar fi fost teamă ca vorbele să nu alunge bucuria pe care-o simțeau încălzindu-le inimile. Iancu nu mai putu răbda:

— Ionico, aseară, dacă băgai jungheru-n mine, nu curgea stînge... începu el ca o mărturisire, cu gîndul la toate prin cîte trecuse.

Apoi, fu prins de grija de-a nu-și arăta slăbiciunea în fața fetei: Ce gînd zici că m-o fi adus încoa'?

— O fi fost gîndu-ăl bun, Iancule! îi răspunse ea, zîmbindu-i cu toată fața, dar ușor speriată că i-a zis pe nume.

Era așa de nefiresc de frumoasă în clipele acelea, că tînărul, nemaiputîn-du-se stăpîni, o prinse-n brațe și-o sărută lung, nesățios, de parcă această apăsare a buzelor pecetluia un legămînt pe viață. Se desprinseră încet, cu părere de rău și mai făcură cîteva pași, ținîndu-se de mij-loc. Printre copaci se zărea o pajiște largă, pe întinsul căreia fremăta herghelia. În bătaia lunii pline, lumi-nișul părea un loc de pe alt tărîm, unde și-au dat întîlnire vietăți fantastice. Din clipă în clipă te-ai fi așteptat ca

armăsarii să-și desfacă aripile, ca-n basme, și s-o por-nească în zbor, peste mări și țări.

— Eu pînă aici am avut drum! se-ntoarse Ionica spre el și cu cel mai firesc aer din lume îi prinse capul în palme și-l sărută pe obraji.

Pînă să se dezmeticească, fata sări pe cal cu sprin-teneala unui voinic, dădu pinteni și chiotul ei sparse liniștea codrului cufundat în noapte. Tălăzuind ușor, herghelia se învălmăși, apoi caii cu coamele-n vînt se luară după ea, făcînd să duduie pămîntul sub copitele lor.

Iancu rămase nemișcat, urmărind silueta micuță ghe-muită în spinarea ca-lu-lui din frunte. Pe obraji îi mai simțea încă atingerea buzelor, asemenea mîn-gîierii unor petale de trandafir, adusă în joacă pe chipul lui de boarea unui zefir nebunatic. Un fior de fericire negrăită îi stră-bātu ființa și în clipele acelea uită de toate frămîntările prin care trecuse în ultima vreme. Cu greu se smulse din locul unde pentru prima dată în viață își dăduse seama ce e dragostea. Merse așa o vreme, în pasul calului, numai cu gîndurile lui și toate, toate erau pline de ima-ginea ca o plăsmuire de vis a Ionichii. Prin minte i se perinda aminti-rea dimineții de vară cînd o întîlnise prima dată, apoi apariția de naiadă scaldîndu-se în apa rîului de munte și negrăita vrajă ce-l învăluiseră cînd o prinsese-n brațe la Urlă-toare.

Cînd zorii începură să mijească printre copaci, se smulse vrajei care-l cu-prinsese și dînd pinteni, o luă la goană către casă, bucuros cum nu mai fusese de mult...

Pe la prînzul mic intră în curtea conacului. Auzindu-l venind, Corcodel îi ieși cu grabă înainte și-ncepu să se văicărească, după obicei:

— Auliu, boiarulei, bine că veniși că la noi e foc, e pîrjol!

— Ce s-a mai întîmplat, mă?! întrebă el, ca sa zică ceva, fiindcă bucuria în-tîl-ni-rii cu Ionica era așa de vie, încît i se părea că nimic rău nu-l mai poate atinge.

— Vezi tale-acu! Acușica!... îi răspunse țiganul cu un aer misterios, luîndu-i calul și pornind cu el către grajduri, Iancu înălță din umeri. Urcînd agale scările, pătrunse în tindă și fu izbit de glasul furios al cumnată-si, care se răstea la cineva:

— Umblă cu grijă, nepricopsitul, că nu faci tu cu tot neamu tău cît vasu' ăla!

Apropiindu-se de ușa odăii din care răzbea glasul, înțe-peni în prag: un diac scosese dintr-un dulap un vas de porțelan și-l întorsese cu gura-n jos, să poată citi ce scrie pe el.

— Un porțelan cu flori și zugrăveală! dictă el gră-măticului care însemna într-o condică vorbele lui. Pe-un jilț din mijlocul odăii se lăbărța Izvoranu, cu ifose de stăpîn.

La vederea celor ce se petreceau simți cum îl cuprinde furia.

Străduindu-se să se-nfrîneze, întrebă din ușa pe cumnată-sa:

— Unde e neica?

Lisandra îi făcu doar un semn din cap, arătînd în sus.

— Cum a-ngăduit ăstora să intre-aici?

— „Ăștia” au zăpis de-ntărire, tinere! se sumeți Izvoranu, scoțînd din brîu un sul de hîrtie și întinzîndu-i-l.

Dar Iancu nu-l învrednici măcar cu o privire. Întorcîndu-i spatele, urcă scările, de astă dată în fugă, și năvăli într-o odaie. Cu spatele la ușa, Anghel privea absent pe fereastra ce dădea-n spatele conacului. Pe măsuta de-alături se aflau un pocal și nelipsita garafă. Minios, Iancu izbi cu dosul palmei garafa, care se rostogoli pe jos, împrăștiind vinul prin toată încăperea. Anghel îi aruncă o privire tulbure, plină de vrăjmășie:

— Ce-avuseși, mă, cu garafa mea?

— Lua-o-ar dracu' de garafă, că ea te-a adus în halu-n care ești! izbucni Iancu.

— Ba încăpăținarea ta m-a adus! C-ai vrut să faci pe piosul după moartea alei bătrîne, în loc să te fi-nsurat cu fata Calafateanului. Și-acu' uite! Am ajuns să-l văz pe Izvoranu stăpîn în casa mea! Și-i întoarse spatele.

Ochii lui Iancu scăpărară scînteii, cînd îi strecură printre dinți:

— Cerșetor cu mîna-ntinsă la capu' podului o s-a-jungi! Vai de viața și de zilele tale, neică!

Vorbele lui îl descumpăniră pe Anghel, topind în el ultima fărîmă de mîndrie și deodată parcă se muie ca un bulgăre de ceară. Îi prinse mîna și, căzîndu-i în genun-ghi, dădu să i-o sărute, dar tînărul și-o smulse.

— Iancule, numa' tu mă poți scăpa! se milogi el. Dacă ăsta ne sărăcește, Li-sandra mă lasă! și izbucni în plîns.

— Rău ai ajuns, neică! rosti el cu tristețe, apoi îl ajută să se ridice.

— Scapă-mă, frati-meu, scapă-mă, ca pe Dumnezeu te rog!

În fața deznădejzii de care era cuprins Anghel, ceva se răsuci în ființa lui Iancu. Ieși grăbit, lăsîndu-l pe An-ghel în mijlocul

iatacului, copac răvășit de vijelie. Intrînd în odaia unde se punea sechestrul, se propti în fața lui Izvoranu:

— Iau pe seama mea angaralele lui frati-meu!

Lisandra înmărmuri.

Din jilțul în care se cuibărise, boierul îl privea pe sub sprîncene, îngus-tîndu-și ochii:

— Și din ce-o să-mi întorci datoria? Dintr-o simbrie de zapciu? întrebă.

Iancu se încruntă, și-și mușcă buzele. Își dădea seama că este în pragul unei hotărîri ce-i poate schimba tot cursul vieții, dar avea oare de ales?

— Fă-mi zapisul! vorbi el parcă cu gura altuia! și începu să smulgă sigiliile de pe ușile dulapurilor cu argintărie și porțelanuri, izbucnind:

— Of! C-am fost ursit rău! Alții să facă și eu să trag!

— Scrie, diece! zise Izvoranu pe un ton rece, de parcă tot ce se petrecea n-avea nici o legătură cu el. Scrie: „Zapis! Eu, zapciul Iancu Jianu...”

Iancu se opri, și rosti ca un legămînt:

— Odată și-odată, tot ți-o plătesc eu, boier Izvorene!

Bătrînul săltă din umeri:

— Care cum ne-o fi norocu', băietele! cîrîi așchimodia și continuă să-i dicteze diacului.

Soarele trecut de chindie vestea amurgul. În lumina roșietică ce pătrundea prin ferestrele canțelariei, oamenii păreau înveșmîntați în umbre fumurii.

Așezat la masa largă de stejar masiv, încărcată de condici, pene și călimări cu cerneală de bozie, Calafa-teanu așternea migălos o iscălitură cu sumedenie de în-florituri pe-un zapis. În odaie parcă nu mai răsufila nimeni, ci doar ochii celor de față rămăseseră vii, urmă-rind anevoioasa-i trudă: Izvoranu cu mulțu-mire, Iancu încruntat și neguros de parcă asista la semnarea propriei sentințe, iar grămăticul nepăsător, ca omul obișnuit cu asemenea treburi, gata să-i schim-be pana cu alta mai ascuțită sau să-i întindă călămara cu negreală. Terminînd, ispravnicul puse pana de-o parte, iar grămăticul se grăbi să picure ceară în josul hîrtiei pe care Calafateanu își apăsă inelul care-i înlănțuia arătătorul de la mîna dreaptă.

— Ei, Izvorene, ți-am luat o piatră de pe inimă? întrebă el, întorcîndu-se către boier.

— Cinstită tocmeală, bună rînduială, boier Calafatene! îi răspunse cu vădită mulțumire spînaticul, băgînd zapisul sub antieriu.

Ispravnicul se ridică și apropiindu-se de Jianu, care rămăsese tăcut și în-negurat tot timpul, îl cuprinse cu brațul pe după umeri și-l întrebă, cu dorința de-a-i alunga posomorala:

— Ia zi, Iancule, puseși mîna pe-ăia care-ndemnară satu' la nesupunere?

— Fugiră în codru Rățezului, da' Spiru e pe urmele lor! îi răspunse tînărul, ușurat că nu trebuia să vorbească de zapis și de îndatoririle pe care și le luase prin iscălirea lui.

— Bine! se arată mulțumit ispravnicul. Cum se-ntoarce potera cu ei porneș-ti după Mereanu!

Pe chipul lui Iancu trecu o umbră:

„Vasăzică, mă legai de mîini și de picioare, ca să-i scap de mezat pe frati-meu și pe nevastă-sa gîndi. Bună treabă-mi făcuși, boier Izvorene, da-mi pici tu odată mie-n mîină și-atunci...” Cîte alte chipuri de hrăpă-reți de teapa lui cunoscușe; Banul Andronache, cu moșii de nu le mai știa nici el hotarele, Atanase Prejbeanu, stăpîn pe cinci munți și atîția alții... „Ce-am eu de-a face cu ăștia, de-i slujesc pentru o simbrie de nimic? De ce m-oi fi lăsat tîrit în slujba asta, în care trebuie să fac numa' rău, ca să le fie bine doar unora ca Izvoranu? Că altfel nimic decît belele pe capul meu! ăștia mă dau de colo-colo și cînd sînt la ananghie se fac că mă ajută, ca să mă apese mai tare. Țăranii mă dușmănesc, iar eu nu prea mai am loc, ori încotro aș lua-o! Aveau dreptate dada Dobrița și neică Tudor... da, mai ales el! Ba chiar și Mereanu. Un țăran simplu și l-a dus mintea să priceapă mai bine ca mine cum e-ntocmită lumea de azi...”

Gîndind astfel, simți cum se mai liniștește: Un soi de neastîmpăr, ca-n vremuri senine, puse stăpînire pe ei. Nu avea să le facă jocul boierilor. Îl soco-teau în tagma lor? Ei bine, avea să vadă că nu le era unealtă supusă... „Dacă n-ai fi zapciu... Dacă n-ai fi boier...” Nu așa-i zisese Ionicii?

— Mai ai vreo treabă cu mine, jupîn ispravnice? se trezi întrebînd, prins de acea grabă nelămurită.

— Nimic, Iancule! Doar ceea ce-ți spusei: pune mîna pe ăia și-apoi...

— Nici o grijă! îl asigură tînărul și ieși ca o furtună.

La scurtă vreme de la cele întîmptate mai sus, la herghelie sosi un oaspete. Vîrlan îl pofti în colibă și-i puse dinainte o ploscă și de-ale gurii, cum e obiceiul cînd îți pică acasă om de la drum lung. Dacă Pîrvu ar fi fost pe-aproape, ar fi avut bună răsplată de la Spiru, fiindcă l-ar fi recunoscut sub straietele mocănești pe Me-reanu. Dar în așteptarea musafirului, Vîrlan dăduse ocol pădurii și is-coa-da fusese nevoită să-și ia tîlpășița, cu gînd să se întoarcă mai tîrziu.

Între două înghițituri, căpetenia începu vorba:

— Mi-ar trebui fo douăzeci-treizăci de cai!

— Apăi, aiasta nu-i greu! îi răspunse, de parcă i-ar fi cerut un lucru de la sine înțeles, Vîrlan. Unde să ți-i aduc?

— La Schitu Duroaia!

— Așa! crezu c-a priceput Vîrlan, se-apropie ceasu'?

Mereanu nu-i răspunse imediat. Terminînd de înghi-țit o ciosvîrtă de pastra-mă, trase din ploscă, apoi zise pe-un ton plin de speranță:

— Dacă trec hopu-ăsta, mă las de haiducie!

Vîrlan tresări și, aruncîndu-i o căutătură nedumerită, rosti cu dojana:

— Cum, mă? Taman amu? Tu-n loc să-ți mărești ceata, să ți-ontărești, închini steagu'? Apăi nu-i binie, Merene, nu-i binie, deloc! Apoi, fulgerat de-un gînd, adă-ugă: Atuncea, caii la ce-ți mai trăbuie?

Haiducul zîmbi pe sub mustață:

— Caii or să ducă slugerului Tudor armele pe care le așteaptă de la Sibiu. Și-odată cu ele, îmi iau și băieții și ne-alivănim pe lîngă el, că are trebuință de-alde noi!

— Mînce-te bursucii de hîtru, că mare spaimă-am tras! zîmbi Vîrlan. Cre-deam că o-nceput a-ți slăbi și brațu' și mintea! Și cu vădită mulțumire, punînd mîna pe ploscă, trase și el o dușcă zdravănă. Își șterse mustățile cu dosul palmei și grăi așezat:

— Binie! Ne-am înțales! De-amu-n tri zile ți-i aduc acolo! Dară a trăbui să bag bine sama că mi s-aține unu pe urme.

— Zapciul!? îi luă vorba din gură celălalt.

— Și zapciul, dară nu mi-i de el. O pus pe unu' cu obrazu-nsămnat de-o brazdă, ni așa, de la ureche pînă-n barbă! arată el cu degetul pe propria-i față cum era semnul de pe chipul iscoadei

lui Spiru. În două rînduri am dat peste el, umblînd fără rost prin pădure...

— Dacă-l mai întîlnești, trimite-i un plumb în piept!

— Așa mă chibzuiam și eu... își arată gîndul Vîrlan. Apoi îl îndemnă: Ia, mai ia și mîncă... De vorovit om mai avea vreme... Fără să se lase poftit de două ori, Mereanu luă din blidul adînc altă ciozvirtă de carne friptă și începu să înfulece gospodărește. Rămaseră tăcuți o bună vreme.

Cu donița de apă pe umăr și cu Trică pe urmele ei, Ionica urca potecuța către colibă. Apropiindu-se și văzînd cal străin priponit de stîlpul cerdacului, se opri și puse donița jos, neștiind cine le-a călcat pragul la vremea asta. Deodată tresări, își duse degetul la buze și-i făcu semn băiatului să rămînă pe loc. Prin fereastra deschisă, răzbăteau pînă la ea glasurile celor dinăuntru:

— Tu-ngrijește-te de-ăla cu semn-u' pe obraz, că de zapciu am avut eu grijă. Nu mai apucă el ziua de mîine! auzi Ionica glasul lui Mereanu.

Cu inima cît un purice, așteptă răspunsul ce-o să-l dea tatăl ei.

— Apăi, ar fi binie, de-a fi așa! M-ai scăpa pe mine de-o grijă!

— Ești ca și scăpat! Poate acu' chiar mușcă pămîntu'!

— Nu-nțăleg? vorbi cu voce întrebătoare herghe-legiul.

— Cum îți spusei! Azi e zaiafet mare la isprăvnicie. Calafateanu vrea să ves-tească oaspeților nunta fie-si cu Jianu...

Ionica se propti cu umărul de peretele colibe și își acoperi gura cu palma, înăbușîndu-și țipătul. Rămase așa, cu auzul încordat, pentru a nu scăpa o vorbă. Chipul frumos i se crispa, în clipele acestea își dădu seama că-l iubește pe Iancu, așa cum numai fetele crescute ca ea, în singurătate aspră, sînt în stare să iubească, pentru prima dată-n viață. Simți că de-ar putea, s-ar lăsa ucisă în locul lui, fără să crîcnească. Omul iubit avea să fie al alteia, al unei fete care nu-l îndrăgește ca ea, dar, pentru că e de neam și mai ales bogată, crede că are dreptul să i-l ia? Sau... și mai rău... avea să fie ucis?

Glasul gros al lui Mereanu o smulse din gînduri:

— Dacă nu azi, mîine, tot îi pun eu capu' Jianului!

Vorbele haiducului o făcură să se cutremure. Deci viața lui Iancu era în primejdie. În ea se trezi virtutea făpturii firave, de voința căreia ascultau sirepii hergheliei. Se hotărî să treacă peste orice opreliște. Nici o clipă n-o încercă gîndul că Iancu s-ar putea să

n-o îndrăgească sau că era împotriva datoriei față de tatăl ei ceea ce vroia să facă.

Se întoarse spre Trică și-i spuse încet:

— Trică, ții tu la mine?

— Îhi! zise băiatul.

— Atunci, uite ce-ai de făcut! și-i împărtăși în șoaptă planul care-i încolțise în minte. Băiatul ascultă, dînd din cap c-a înțeles, apoi își săltă cu un gest scurt nădragii, își strînse curmeiul de tei cu care era încins, dădu fuga după colibă, sări în spinarea unui căluț și se-afundă în pădure. Ionica îl urmări cu privirea, apoi săltă donița pe umăr și urcă în cerdac. Auzindu-i pașii, cei dinăuntru co-libei își curmară vorba.

Dar mai era cineva care nu scăpase din ochi plecarea băiatului: Pîrvu, omul lui Spiru. Cînd îl văzuse pe Vîrlan dînd ocol pădurii, se îndepărtase temător, dar după un timp, căpătînd curaj, se apropiase iar și se pusese la pîndă. Însă răbdarea îi fusese răsplătită doar pe jumătate: aflase ce are de făcut Trică, dar pierduse prilejul de-a ști cine era înăuntru. Iscoada mai rămase o clipă nemișcat, apoi, cînd văzu fata intrînd în colibă, o luă pe urmele băia-tului.

La conacul ispravnicului, începuse petrecerea pe care Calafateanu i-o fă-gă-duise fetei. În iatacul ei, Tincuța asculta sunetele ce se revărsau din cutia cu muzică, în-soțind cu gesturi grațioase acordurile unui vals. Alături, un cobzar, un viorist și-un muscalagiu își întindeau gîturile, urmărind, cu urechile ciulite, melodia pe care se străduiau s-o învețe cît mai bine. Cînd ultimul acord se stinse, fata bătui din palme și se întoarse către ei:

— Ați prins-o au ba? întrebă ea.

— Acu' o avem, jupîniță, săru' mîna! îndrăzni vioristul. Ia ascultă! Apoi, în-tor-cîndu-se către ai lui spuse, încruntîndu-se cu ifos: Ghe, mă, ghe! și începură sa cînte, dibuind încă, sunetele valsului din cutia cu muzică.

Tincuța îi urmărea cu ochi strălucitori de bucurie. Cînd sfîrșiră, spuse:

— Ați prins-o bine! Veniți după mine și cînd vă fac semn, începeți! și-o porni grăbită către ieșire.

— Așa facem, jupîniță, săru' mîna! o asigură vioristul, ploconindu-se pînă la pămînt.

Masă mare a fost întinsă la umbra copacilor bătrâni, la care s-au așezat boieroaicele și boierii mai în vîrstă. Tinerii se plimbau de colo-colo sau stăteau la taifas în grupuri, împrăștiați prin curtea largă, încărcată de ver-deață și împodobită sărbătorește cu ghirlande de flori.

În fața porților larg deschise, țărani de toate vîrstele căscau gura la petre-cerea mărimilor. Printre ei își făcu loc un bărbat vînjos, cu mustața-n varvaric.

Deodată, privirea i se aprinse și rămase pironită pe Iancu Jianu, care rîdea cu poftă. Unul dintre tinerii boieri, încercînd să ridice cu o singură mîină un scaun cu spă-tar, se împiedicase în pulpanele giubelei și căzuse-n fund. Altul se lăsă pe vine și, prinzînd scaunul, reuși să-l salte un pic, încordîndu-se din toate puterile. Iancu duse un deget la buze, făcînd semn celorlalți să nu-l dea de gol și se apropie tiptil de-o jupîniță tînără, încărcată de giuvaericele, care se trăsese mai la o parte, mîngîind cu plictis o pisicuță de Angora pe care-o ținea-n poală. Jianu se ghemui în spatele ei, și, cu un gest scurt, prinse sca-unul de picior și-l ridică cu fată cu tot. Jupînița izbucni în țipete, iar pisicuța îi sări din poală și alergă speriată prin curte, căutînd un loc unde să se ascundă. Tinerii bătură din palme înveseliți, fiindcă tînăra boieroaică își uitase ighemoniconul. Iancu o mai ținu un timp așa ca pe-un trofeu, apoi o lăsă încetișor jos. Paraponisită, fata sări de pe scaun și, întorcîndu-i spatele, se îndepărtă cu nasul în vînt. În clipa următoare, Tincuța se apropie în grabă și-l certă, făcînd pe supărata, dar se vedea bine că abia își stăpînea rîsul:

— Iancule, Iancule, numa' de năzbîtii te ții!

El o privi de parcă acum ar fi văzut-o pentru prima dată și-și dădu o pal-mă-n frunte:

— Făcui ce făcui și tot nu ținui minte! Ți-adusei un dar de ziua ta! și, în-tor-cîndu-se către cuinii, strigă de răsună curtea:

Corcodeleee! Mă, Corcodele, măăăă! Unde te-ai vîrit, drace?!

Țiganul se ivi, cărînd în spinare un coș mare de răchită:

— Acilea sînt, boiarulei! răspunse, gîfiind sub apă-sarea poverii.

Punînd co-șul jos, în fața lui Iancu, îi săltă capacul. Tincuța și ceilalți tineri îl înconjurară, plini de interes. Toată lumea era cu ochii pe coș, dar din el nu ieșea nimic. Țiganul își rostogoli ochii-n cap și, aplecîndu-se deasupra coșului, începu să se rățoiască:

— Ce vrei, mă?! Să te scoț cu lăutari?

Din coș se ridică atunci un pui de urs, caraghios și jucăuș, legat cu panglică roșie la gît. Iancu îl scoase și i-l puse Tincuței în brațe. Fata îl legănă ca pe-un copil și-l sărută pe creștet, dar deodată, prinsă de-un gînd, întrebă cu îngrijo-rare:

— Și ce-o să fac cu el cînd o fi mare?

— Ce să faci?! Îl dai lui Corcodel să-l ducă la păs-cut! îi răspunse Iancu, serios.

Tincuța izbucni în rîs, apoi zise cu un aer misterios:

— Și tu m-ai dăruit cu ceva, dar nici eu nu mă las mai prejos! Și, punînd ursulețul la loc, îl luă de mină pe Iancu și făcu un semn; lăutarii începură să cînte valsul.

Și, pe cînd toată lumea se-ntoarse, surprinsă, către taraful înșirat pe trep-tele casei, îl înlănțui pe viitorul logodnic, îmbujorată de emoție și-ncepu să-l învîrtească.

— O să te-nvăț un danț nou!

Cîțiva tineri porniră și ei să dănțuie perechi-perechi, în timp ce boierii și boieroaicele mai în vîrstă îi urmăreau cu priviri uimite, îngăduitoare, sau pline de nemulțumire.

Iancu călca parcă-n străchini. Se vedea că-și dădea toată osteneala, să-i facă plăcere Tincuței care-l dăscălea, murmurîndu-i la ureche: „Un-doi-trei! Un-doi-trei – dar îi lipsea elanul. În sfîrșit, începu să-și dea drumul și se învîrtea cu destulă ușurință.

Amețită de plăcere, fata părea că plutește. Deodată tocul unei botine i se rupse și poticnindu-se, se sprijini de dansatorul ei.

Lăutarii se opriră pe rînd, neștiind ce să facă. Jupînița cea trufașă, de-o săltase Iancu-n sus cu scaunul, găsi prilejul să se răzbune și întrebă, cu gîndul vădit de-a fi auzită de Tincuța:

— Cînd ți se rupe tocu-n danț e semn rău, nu-i așa, mătușico?

— Păi, dar! Așa e! îi răspunse o boieroaică împopo-țonată.

Auzindu-le, Tincuța își mușcă buzele de ciudă. Luța, care n-o slăbise din ochi, se ivi ca din pămînt și fata, rezemîndu-se de umărul ei, se îndreptă șchio-pătînd spre intrarea casei, în bombănelile țigăncii:

— Arde-le-ar focu' de papainoage cu toacele lor cu tot! Toot opinca e mai bună!...

Ușor îngrijorat Calafateanu porni și el după Tincuța. Printre musafiri se înstăpîni o atmosferă stingheritoare, nimeni nepreaștiind ce să zică ori cum să se poarte.

Iancu, pentru a împrăștia norii ce erau gata să în-tunece bucuria zaiafe-tului, scoase o pungă din brîu și-o aruncă lăutarilor:

— Ia ziceți, mă, „Hora-n două părți”!

Înviorați de greutatea pungii, țiganii începură să cînte îndrăcit.

— Hai, boierilor, dați-vă-aproape! îi îndemnă Iancu pe cei din jurul lui.

Tinerii se codiră, făcîndu-se că nu pricep ce vrea Jianu. În ochii lui fulgeră un licăr. Întorcîndu-se către sătenii adunați la poartă, le strigă:

— Măi flăcăi, ia veniți încoa! Luați și fetele!

Țăranii ar fi dat să intre, dar nu îndrăzneau.

— Hai mă, ce vreți, să v-aduc în cîrcă? insistă el. După o scurtă șovăiala, câțiva căpatară curaj și intrară. În urma lor veniră alții și alții, luînd și fetele cu ei. Printre ultimii se strecură și bărbatul cu mustața-n varvaric. Doi boieri ti-neri, nesocotind îndemnurile celor mai bătrîni, li se alăturară. Altul, ceva mai vîrstnic, ar fi vrut și el să-i urmeze, dar boieroaica lîngă care se afla îi șuieră amenințător printre dinți:

— Iorgule! Încotro?

Bărbatul se opri și puse ochii în pămînt, necutezînd s-o înfrunte. Iancu slobozi un chiot, jocul se încinse năbădăios, și el începu să frămînte pămîntul. Prins în joc, omul cu mustața-n varvaric chiui o strigătură:

Cine joacă și nu strigă,
ca tuciu' de mămăligă,
că arde mereu pe foc
și nu se mișcă din loc!

În vreme ce hora se înfierbînta, iar chiotele umplură văzduhul pînă departe, pe ulița satului se ivi, în fuga căluțului, Trică și se opri la poarta isprăvniciei. Descăleca și se vîrî printre țăranii adunați la intrare. După un timp se fofilă înă-untru, neluat în seamă de nimeni.

Hora continuă furtunos. Dînd capul pe spate, Iancu slobozi și el o strigă-tură:

Hai mai sus, picioare moi,
că dă dracu' peste voi!
Nu sta, mă, ca un buștean,
dac-ai sînge de oltean!

Fetele și flăcăii, cu chipurile îmbujorate de plăcerea jocului, săltau în horă cu pași repezi, încurajați de Jianu care chiuia de răsuna văzduhul și-i duduia pământul sub picioare. Părea o roată de foc, o dezlănțuire de sprinteneală și vigoare bărbătească. Tincuța, care se întorsese cu Luța după ea, îl urmărea, topită de dragoste.

Apropiindu-se de horă, Trică nu-l scăpa din ochi.

Într-un târziu, osteniți, lăutarii se opriră din cîntat și hora se sparse. Cu chi-pul îmbujorat de mulțumire, Tincuța porunci:

— Luțo! Dă oamenilor de băut!

— Acușica! răspunse pripit țiganca și dispăru în fugă spre cuinii, gata-gata să dea peste Trică.

Băiatul se strecură spre Iancu, îl apucă de pulpana ipingelei și-l trase deo-parte:

— Boierule, dă-te mai încoa'! îi șopti.

Iancu-și șterse cu o năframă albă sudoarea de pe frunte.

— Ia stai, de un' te știu eu pe tine?

— Păi nu sînt Trică?

— Aha! făcu Iancu, dar se vedea bine că de fapt nu prea știa cine e. Ia spune, mă Trică, ce ziseși?

— Mă trimise dada Ionica... să vii la Urlătoare!

Tînărul tresări. Privindu-l mai cu luare-aminte, în-trebă:

— Cin' te trimise, mă?

— Dada Ionica... Te-așteaptă la Urlătoare! Spuse, într-un răsuflet băiatul.

— Cînd, mă?

— Acu'!

— Măi, Trică, spune-i că acu' nu poci, vezi și tu! săltă el din umeri, arătînd spre curtea plină de lume.

— A zis să vii negreșit, acu'-acu', că e lucru de viață și de moarte!

A zis să nu mă-ntorc fără 'mneatale! o ținea băiatul pe-a lui.

Iancu stătea-n cumpănă; deodată se hotărî:

— Bine, ia-o-nainte, te-ajung din urmă! și cum o tuli băiatul, se îndreptă spre Tincuța, rămasă-n capul scării.

Încruntîndu-se ușor, pradă unei presimțiri, fata în-trebă:

— Ce voia băiatu-ăla?

— Îmi aduse-o veste, nu prea bună... Trebuie să plec!

— Pleci așa... tocmai acum?! Ce-i spun tatii? se-ntristă fata.

— Spune-i că mă-ntorc cît pot de iute... o asigură el, apoi o luă grăbit către acareturile din fundul curții, unde se înălțau

grajdurile. Încălecă și porni pe uliță la vale.

Văzîndu-l plecînd, omul cu mustața-n varvaric, care-l urmărise tot timpul, se strecură ferit prin învîlmășeală. Ieșind neobservat, dădu buzna în curtea unei case din sus de isprăvnicie, sări în spinarea unui murg care aștepta pripo-nit de gard, cu șaua pe el și voi s-o ia după zapciu. Dar n-apucă să iasă bine pe poartă, că de pe-o ulicioară pătrunse în ulița mare Spiru cu o ceată de poterași.

Ca să nu dea nas în nas cu ei, omul trase scurt de frîu și vroi să se-ntoarcă, dar un arnăut, recunoscîndu-l, strigă:

— Țsta-i tilhar de-al lui Mereanu! Pe el!

Dîndu-și seama de primejdie, haiducul porni în galop nebun.

— Trei oameni după mine! răcni Spiru, luînd-o la goană în urmărirea fuga-rului.

Soarele, ajuns la chindie, arunca raze roșietice pe zare, vestind amurgul. Umbre lungi se așterneau peste apele învolburate ale rîului de munte.

Cu spatele proptit de tulpina unui arin, Vîrlan își îndopa cu tutun luleaua de lut ars, urmărindu-și caii care se adăpau la cotul rîului. Deodată tresări și rămase cu urechea la pîndă. Din josul apei creștea tropot de cai. Se dădu după tulpina arinului, iscodind cu privirea: lancu trecu în goană prin vad, împroșcînd stropii pînă departe. După el, scurtîndu-l din urmă, zorea Trică. Vîrlan se încruntă și rămase gînditor. După ce călăreții se afundară în pădure, cu un șuierat își chemă caii.

Amurgul făcu loc vîlurilor fumurii ale înserării.

La poalele Urlătorii, cu calul de dîrlogi, Ionica își în-corda auzul să prindă un zgomot pe care-l aștepta și-l dorea cu o nerăbdare ce făcea să-i crească năvalnic bătăile inimii. Dinspre vîlcea se-nfiripa tropot de cal și fata se trase după un colț de stîncă. Către fundul văii, lucea în lumina lunii, subțire ca o seceră, rostro-golirea apelor Urlătorii.

Ajuns în marginea pajiștei din gura vîlceleii, lancu se opri și-și roti ochii în toate părțile: nici urmă de Ionica.

— Dadăă! strigă Trică, venind din urmă. Dar nu-i răspunse decît ecoul peretelui stîncos.

Copleșită de emoție, Ionichii i se pusesse un nod în gît și nu putea scoate o vorbă. Simțind pe Bălanu, calul ei sforăi și scoase un

nechezat. Iancu o luă într-acolo și-o găsi ascunsă după stana de piatră.

— Vas' că, te găsi Trică! zise ea, mai venindu-și în fire.

— Mă găsi! zîmbi tînărul, descălecînd.

— Mi-era teamă că nu vii!

— Cum să nu vii!? S-a-ntîmplat ceva? întrebă el cu îngrijorare.

Ea se întoarse către băiat:

— Trică, acu', tu du-te-acas'!

Băiatul își bătu căluțul cu palma pe gît și cu un „diiii”! lung, se îndepărtă în galop.

— Vas' că te găsi Trică..., repetă Ionica, neștiind cum să lege vorba.

Iancu crezu că a ghicit de unde vine încurcătura ei:

— Măi Ionică, uită-te-n ochii mei și spune drept: de ce mă chemași? Îți fu dor de mine? și-o cuprinse cu brațul pe după umeri.

Fără cel mai mic gest de împotrivire, de parcă asta și aștepta, fata se urni încet din loc și puse ochii în pămînt:

— Nu... ba da... și asta..., apoi luîndu-și inima în dinți, zise într-un răsuflet: Mai mult mi-a fost teamă!

— De ce să-ți fie?

— Să nu te omoare! De-aia te chemai!

— Cine?

— Asta nu poci să-ți spui!

— Taică-tău?

— Nu! Nu el! Dr zău că vor să te ucidă! zise ea repezit. Uite, chiar azi, la sindrofia aia, trebuia să... și se întrerupse de teamă că se dă de gol.

Iancu gîndi că fata spune adevărul, dar ca să afle cît mai multe, se prefăcu a n-o crede:

— Și-ai tremurat tu pentru viața mea!?

— Am tremurat... începu ea, dar se întrerupse iar, și din nou o încercă stinghereala de mai înainte. După o clipă, curajul îi reveni întoarse spre el o privire învăluitoare.

— De unde știai că sînt acolo? perseveră Iancu, ușor încruntat, cu între-bările.

— Știam! Și mai știu c-o să te-nsori cu fata boieru-lui ispravnic! zise ea, cu o undă de tristețe în glas.

Iancu oftă și fu rîndul lui să nu-i răspundă.

— E frumoasă? căpătă îndrăzneală Ionica, plecîndu-și ochii.

El continuă să tacă o vreme o apoi, spuse târăganat:

— Eu știu?! O fi!

— E frumoasă, am văzut-o și eu! rosti fata și în glasul ei se simțea părerea de rău că Tincuța nu e o urită.

După o tăcere, continuă:

— Și-i e drag rău de 'mneata?

Mergeau spre colibă și Iancu iar rămase un pic tăcut, pentru a câștiga timp.

Întrebările cu care-l încolțea fata erau mai chinuitoare ca muncile iadului, fiindcă în afundul cugetului era om cinstit și n-ar fi mințit pentru nimic în lume. Cum să-l creadă că doar pe ea o iubește cum n-a iubit în viața lui, când el se logodește cu alta?

Răspunse, în cele din urmă, agale:

— Dacă-i e drag?... I-o fi!

Fu rîndul Ionichii să tacă un timp. Ajungînd în poie-nița din fața colibeii, se opri și privindu-l adînc în ochi, întrebă cu sufletul la gură, de parcă de răs-punsul lui ar fi atîrnat viața sau moartea ei:

— Da 'mneata... o ai dragă?

Iancu se frămîntă, căutîndu-și vorbele, încît să nu-i rănească nici inima, dar nici să ocolească adevărul.

— Țin la ea... așa... ca la o soră... C-aproape am cres-cut împreună. Se între-rupse și cu ochii-n ochii fetei adăugă, de parcă-și rupea din inimă: Da' nu mi-e dragă, Ionico!

Fata fu uimită de ceea ce auzi. Sufletul ei, neîntinat, cu greu putea înțelege mărturisirea.

— Atunci de ce-o iei?

— Că așa mi-a fost mie ursit, fir-ar dracu-al dracului! izbucni el. Să n-am parte de ce mie drag – și-și săltă pumnii către bolta cerului, de parcă ar fi ame-nințat pe cineva nevăzut. Îmi vine să te iau de mîna și să plec cu tine-n lumea largă, pînă ne-om uita de nume, ca tu mi-ești dragă, măi fată, mi-ești dragă ca lumina ochilor!

Ionica rămase înmărmurită în fața cuvintelor lui, în care erau și obidă și minie neputincioasă. Chipul frumos i se luminează de-o bucurie neascunsă, dar după un timp își plecă fruntea și spuse cu amărăciune:

— Ți-oi fi eu dragă, cum zici, da' vezi că avea drep-tate tata: boieru' tot la boier trage!

Iancu o privi ca unul care nu știe încotro s-o mai apuce să scape din în-cer-cu-ire.

— Nici tu nu înțelegi ce foc e-n sufletul meu? abia rosti, oftînd iar, din adîncul ființei lui.

Fata nu-i răspunse imediat, dar cînd vorbi, zise pe-un ton de-oduiosă amă-răciune:

— Ba înțeleg... Și mie mi-ai fost drag... de cînd te-am văzut la rîu... în dimi-neața-aia... cînd treceam cu herghe-lia... Nu știam că ești boier. Da' aveam eu o presimțire... că n-o să fim niciodată împreună... Se vede că așa i-a fost dat omului, fiecare să pască iarba pe care-o cunoaște!

Se opri; ochii îi jucau în lacrimi. Adevărul vorbelor fetei parcă-i turnă lui Iancu plumb în inimă. Rămase așa, răscolit de gînduri, apoi tresări puternic. Privirea îi alunecă asupra unei potcoave cu patru caiete, pe jumă-tate îngropată în cenușa de lîngă vatra potcovăriei. Uită pentru o clipă de toate; nu mai era îndrăgostitul fără noroc de-adineauri, ci doar omul datoriei, zapciul, amușinînd o urmă pe care-o căuta de multă vreme. Luă pot-coava în mîna și-o cercetă, în-tor-cînd-o pe toate părțile. Ionica se însenină la chip, și fără să-și dea seama că gîndurile lui zboară în altă parte, izbucni, prinsă de-o spe-ranță nouă:

— Arunc-o peste cap și pune-ți o dorință, poate se-mbunează soarta și-ntoarce norocu'!

Dar tînărul parcă nu-i auzea vorbele.

— Caii voștri au potcoave de-astea, cu patru caiele? întrebă el îngîndurat.

— Numai al tatii a avut! îi răspunse Ionica, neînțelegînd la ce se gîndește Iancu. Hai, s-o aruncăm amîndoi odată! continuă ea, lipindu-se de umărul lui; fără să mai aștepte încuviințare, îi prinse mîna și, cu o mișcare scurtă, o aruncă peste cap. Cu un zgomot înfundat, potcoava zbură prin aer și căzu într-un tufiș din apropierea lui Pîrvu, aflat la pîndă. Arnăutul se tîri încetișor, culese fierul de pe jos și, vîzînd că are patru caiele, îl vîri în chi-mir, cu grija cu care ar fi îndesat o pungă de galbeni.

Mîna Ionichii rămăsese încleștată de-a lui Iancu, de parcă-ar fi vrut să pe-cetluiască o înțelegere mută. Chipul fetei se luminase ușor, dar Iancu nu-i îm-păr-tășea bucuria. În mintea lui fulgeră o bănuială: nu cumva Ionica își dăduse seama ce urmărește și-o aruncase pentru a ni-mici dovada că tatăl ei are legături cu lotrii care prădaseră rădvanele cu aur? Trăgîndu-și mîna dintr-a ei, dădu s-o ia spre locul unde căzuse potcoava, dar auzul îi prinse țcănitul unui cocoș de pușcă și, fulgerător, se aruncă la pămînt,

trăgînd-o și pe fată după el. Plumbii durdei găuriră burduful foalelor potcovăriei. Își smulse pistolul și-l descarcă în-spre locul de unde venise împușcătura.

Cu arma încă fumegîndu-i în mîină, se ivi în poie-niță Vîrlan. Aruncă durda asemenea unui lucru netrebuin-cios și se apropie domol de Iancu, pîndindu-i mișcările. Cînd ajunse la doi pași, trase un jungher din tureatca cizmei și se aruncă asupra lui. Abia avu timp zapciul să sară în lături; lama ucigașă îi trecu la o palmă de piept.

— Tată! scoase un țipăt disperat Ionica, dar Vîrlan, orbit de minie, n-o auzi.

Iancu se trezi cu mîinile goale în fața potrivnicului care își reluă atacul cu mișcări domoale, sigur de biruința sa. Cu un salt neașteptat de sprinten pentru anii lui, țîșni din nou asupra tînărului.

O luptă crîncenă se încinse. Ionica se dădea de ceasul morții, neștiind cum să-i despartă. Deodată, Iancu se împiedică și căzu. Vîrlan se azvîrli asupra lui, gata să-i înfigă jungherul în piept. Cu agerimea jderului, tî-nărul se răsuci. Cu o lovitură dibace îi zbură potrivnicului fierul din mîină și sări-n picioare. Vîrlan gîfia, dar reîn-cepu lupta la fel de aprig: pumnul lui se abătu năpraznic ca un mai asupra lui Jianu; acesta se clătină, dar nu dădu-ndărăt. Se feri cu înde-mînare de-o nouă lovitură și, prinzîndu-l pe herghelegiu de încheietura mîinii, i-o îndoii scurt. Omul icni de durere și căzu-n genunchi; dar n-ajunsesese la capă-tul puterilor. Îl întîmpină cu o lovitură de genunchi în furca pieptului pe tînărul care se rostogoli, icnind.

Ionica alergă spre tatăl ei, care se ridică cu greu, și-i strigă cu disperare în glas:

— Tată, ce faci? Vă ucideți ca nebunii?

Dar Vîrlan o îmbrînci și fata, izbindu-se de vatra cușniței, se duse de-a ros-to-golul pînă-n ușa grajdului. Mișcările învrăjbiților se îngreunaseră; încrîn-cenarea lor însă sporise. Cu o sfortare, bătrînul se aruncă iar asupra lui Iancu. Ghicindu-i gîndul, acesta se feri în lături și-l lovi în ceafă. Vîrlan se clătină. Folo-sin-du-se de șovăiala lui, Iancu lovi din nou și omul, năruindu-se la pămînt, rămase nemișcat. Înspăimîntată, Ionica dădu fuga și-i prinse capul în palme:

— Moare! L-ai omorît! izbucni către Iancu, dar acesta îi aruncă o privire dușmănoasă:

— Așa vasăzică! El te-a pus să mă momești încoa! Să mă ucideți mișelește, ticăloșilor!

Sub povara învinuirii, fata rămase mută de durere. Ceva parcă se rupse-n ea; o clipă i se păru că viața i se scurge din trup.

Înmărmurită, nu putu scoate o vorbă, nu mai făcu nici o mișcare.

Încredințat că bănuiala lui e adevărată, Iancu îi mai spuse cu glas amar, plin de dispreț:

— Și eu m-am încrezut în tine ca un prost! Prefăcuto!

Întorcîndu-i spatele, își culese din iarbă pistolul, sări în șaua

Bălanului și plecă în goană.

Ionica îl urmări cu privirea, goală de suflet, prăbu-șită în ea.

Cu un suspin, se-aplecă apoi spre Vîrlan care abia mai sufla și zgîlțîindu-l, strigă cuprinsă de deznădejde:

— Tată! Tatăăă! Să nu mori, tatăăă!...

Bătrînul își reveni și deschise încet ochii. Fata iz-bucni în hohote de plîns și se prăvăli peste pieptul lui.

Se-nnoptase. Iancu trecea în trap legănat pe ulița mare a satului.

Din de-păr-tare îi ajungeau la ureche zvon de glasuri vesele și cîntecul lăutarilor de la zaiafetul Calafateanului. Își lăsă calul la pas și o tristețe mare îl cuprinse. Îi venea să fugă oriunde, să-și piardă urma, decît să se-ntoarcă acolo, însă n-avea încotro.

Zapisul dat lui Izvoranu, cheazășuit de ispravnic, îl lega cu lanțuri nevăzute, dar grele. La urma-urmelor, poate că era mai bine așa, gîndi el. Tincuța era o fată atît de bună și nu se știe dacă odată și-odată n-o s-ajungă s-o-ndrăgească. În închipuire o văzu pe Ionica și n-avu decît un surîs chinuit. Lui îi era dragă, cum nu-i fusese nimeni pînă atunci, o credea neștiutoare, copilăroasă, curată la suflet – iar ea îl atrăsese în capcana pregătită de tată-său... Al dracului osu' Evei. Să te mai încrezi în...

Se întrerupse din gînduri: pe marginea drumului, lîngă licărul slab al unei lumînărele, sta ghemuită o femeie care se tînguia fără grai, bălăbănindu-și capul prins în pumni, cînd într-o parte, cînd în alta.

Din întuneric se ivi lălăind și clătînîndu-se pe picioare pocitania de dulgher. Dînd cu ochii de Iancu, se apropie, cu căciula-n mînă, ploconindu-se și schimo-nosindu-și fața hidoasă într-un rînjit de mare mulțumire:

— Să trăiești, boierule! Începu el cu vorbă-mpiedicată. Ești bun de cinste, hă, hă, hă... Uite, îl vezi pe-ăla? și-i arată către un pom, de creanga căruia atârna-n ștreang haiducul cu mustața-n varvaric. Văzîndu-i uluiala, nerodul continuă să sporovăiască, poticnindu-se cum fac bețivii:

— Venise să te omoare, hă, hă, hă, hă! Daaa! El singur zicea: „îmi pierz viața ca prostu', măcar să i-o fi scurtat pe-a zapciului!” Hă, hă, hă, hă! Pai da, așa zise! Mereanu-l trimisese, hă, hă, hă, hă... Da' avuseși noroc că-l prinse boier Spiru... Și el e bun de cinste, hă, hă, hă, hă... da' și eu, că-l ajutai să-l agațe colo... Acu' stau aci de caraulă, c-așa-mi porunci boier Spiru!.. Mă și cinsti, uite cu asta, hă, hă, hă, hă... și scoțînd de sub zeghe o ploscă, o săltă și trase din ea, gîlgînd.

„Așa deci! gîndi Iancu, cu ochii la omul spînzurat... Asta trebuia să mă...” Tresări și-n mintea lui se făcu lumină: „Păi, dacă-i așa, înseamnă că Ionica n-a mințit! M-a chemat la ea să mă scape... iar taică-său habar n-a-vea; dădu peste mine din întîmplare. Și eu crezui c-a făcut-o dinadins... Și ce vorbe grele i-am zis și ce ne-drepte învinuiri i-am adus... Ah, fir-ar dracu-al dracului, că prea sînt iute din fire și lovesc pe cine nu merită lovit!” Furios din cale-afară pe sine însuși, dădu pînteni și porni în goană sălba-tică, făcînd să scapere pietrele sub copitele calului. Văzîndu-l cum se îndepărtează fără să-i ia în seamă bodogănelile, dulgherul dădu din mîna a lehamite și, lăsîndu-se să cadă pe pămîntul gol de sub creanga cu spînzuratul, continuă să gîlgîie din ploscă pînă i se tăie răsul-flarea. Ochii bulbucăți i se împăienjeniseră bine, dar tot mai putu desluși cum femeia ghemuită lîngă lumina micuță sări în picioare cu sprinteneala unui flăcău; n-apucă să se dumirească și fu pocnit în cap cu minerul unui pistol. Deși ame-țit, pînă să cadă în nesimțire mai avu timp să deslușească două mogîldețe țîșnind de după un gard de ostrețe și dînd fuga la haiducul ucis. Omul îmbrăcat femeiește tăie funia, iar ceilalți, prinzînd în brațe trupul fără viață, se îndepăr-tară cu grabă, pierzîndu-se în întuneric...

Frămîntat de gînduri, Iancu își mîna calul către isprăv-nicie, cu toate că inima îl trăgea îndărăt, către coliba din pădure. „De ce nu mi-a spus ea lucru lămurit de la-nceput? Poate pentru că știa și taică-său ce urmărea Mereanu!? Și dacă-mi spunea, îi dam

crezare? Și dacă-i dam, cu Virlan tot mă-ntilneam și tot mă-nfruntam cu el. A naibii treabă”...

Împotriva dorinței de-a face cale-ntoarsă, intră pe podișca largă de birne a conacului Calafatenilor. Din întu-neric îi sări înainte un om și calul speriat se ridică în două picioare. Până să-și dea seama ce se întâmplă, iz-bucni plîngăreț glasul lui Corcodel:

— Auliu, boiarulei, boiarulei, pe unde-mi umbli, că mă bagi în boale, nu alta!

Cu toată greutatea ce-o ducea-n suflet, tînguiala țiga-nului îl făcu să zîm-bească. Corcodel se dădu mai aproape, întinzînd gîtul spre el ca să i se poată auzi vorba șoptită:

— Te caută dada Dobrița ca pe buruiana de leac. În două rînduri trimise după alde tălică.

— Nu spuse ce-are cu mine?

— Nț! Păi n-auziși că nu veni ea? Da' e foc, pîrjol, cum ai răsări de undeva, să dai fuga pîn' la han!

— Mă, tu ai început să-mi cam poruncești! se în-cruntă Iancu, dar în sufletul lui era chiar mulțumit că mai poate amîna întoarcerea la sindrofie.

Din curtea conacului izbucniră urale puternice și Iancu, temîndu-se să nu fie descoperit, zise repezit:

— Nu spui la nimeni unde sînt!

— Auliu, cum o să fac așa ceva? Știi că eu...

Dar nu mai avu timp să se-ntindă la vorbă că Iancu întoarse scurt și porni ca din praștie.

Cum dispăru și țiganul, din umbra stîlpului porții se desprinse silueta unui bărbat. Ocolind împrejmuirea înaltă, Pîrvu se îndreptă către intrarea din spate a conacului.

În curtea largă, luminată de felinare în care pîlpîie făclioare de ceară curată, musafirii deveniseră gălăgioși, înfierbîntați de vinurile de soi și îndestulați cu bucatele ademenitoare de la ospățul sindrofiei.

Așezat undeva mai la coada mesei, între Anghel și Lisandra, Spiru nu prea se simțea în largul lui. Nici ușoarele semne pe care i le făcea cu cotul femeia nu reu-șeau să-l scoată din tăcerea-i îngîndurată. Deodată, che-mat parcă de-un glas tainic, se sculă și-o luă către grădi-nița din fundul curții. Rezemat de bu-lu-macul porțiței, aștepta arnăutul cu cicatricea pe obraz.

— Poftim, jupîne! îi întinse el ceva, înfășurat într-o năframă. Dacă nici acu... și lasă vorba neisprăvită.

Spiru desfăcu grăbit năframa și scoase din ea potcoava cu patru caiele.

— Unde-ai găsit-o? întrebă el pripit.

— La herghelie!

— Aha, vas' că Vîrlan, e omu' lotrilor? Cum ai pus mîna pe ea?

— Mi-o trimiseră plocon fie-sa și jupîn zapciu'!

Spiru nu înțelegea:

— Ce-amestec are Jianu-aci?

— Are, că el găsi potcoava, da' pesemne că-l îndu-pleca fata lu' Vîrlan, sau cine știe? S-o fi dat cu-alde Mereanu, că-n loc s-o puie bine, o aruncară...

— Fiuuuu! scăpă un șuierat de uimire Spiru. Bună veste mi-ai adus, Pir-vu-le. Cînd oi ajunge zapciu, te fac ajutorul meu!

— Așa să fie, jupîne! Să-ți ajute Dumnezeu! se plo-coni iscoada.

— Jianu e la herghelegioaică? mai întrebă Spiru.

— Da' de unde! Se-ntoarse-ncoa', da'-l trimise Corco-del la hanul Dobriții! Zise că-l căută aia cu limba scoasă. Auzi, jupîne?

schimbă el tonul. Am bănuieli că nici hangioaica nu e străină de drumurile lu' Mereanu.

— Dacă-i dovedim, pe lîngă slujba ce ți-o făgăduii, mai întii dau și o pungă cu galbeni! își arată mulțumirea Spiru.

— Să trăiești, boierule! se ploconi iar Pîrvu.

— Și-acu' du-te. Nu-i slăbi o clipă din ochi! Mai ales pe Jianu. El e norocu' nostru!

— Fii fără grijă, jupîn Spirule! mai zise Pîrvu și se îndepărtă în noapte, um-bră nevăzută și neauzită de ni-meni.

Spiru mai rămase o vreme la portiță, mîngiind ca pe-un lucru de mare preț fierul potcoavei, apoi o porni îndărăt către masa îmbeșugată. În treacăt auzi o jupîniță adresîndu-se Tincuței, care ciugulea delicat dintr-un strugure uriaș:

— Da' pe unde zăbovește atîta Iancu-ăsta al tău, Tincuțo?

— Cu trebile slujbei! îi răspunse cu voită seninătate, fata ispravnicului, dar se simțea că nu-i picase bine în-trebarea.

Spiru își făcu drum spre locul unde se afla ispravnicul.

Urmărindu-l din ochi, Lisandra dădu de-o parte, domol, pocalul din fața lui Anghel.

— Ți-am spus să nu mai bei atîta! îi strecură printre dinți, străduindu-se să zîmbească. Anghel însă nu-i dădu atenție; poate

nu voia s-o audă; asculta cîn-tecul de lume pe care i-l „zicea” un țigan la ureche.

Femeia își opri din nou privirea pe Spiru, care se apropiase de Calafateanu. Așteptă ca boierul să-și go-lească pocalul, apoi se aplecă la urechea lui:

— Iertare, jupîn ispravnice! Am o vorbă cu dom-nia ta!

— Grăiește!

— Cu neputință aici!

Calafateanu se ridică de la masă și-o porni către canțelarie; Spiru-l urmă. Ispravnicul se-așeză în jilț și-i făcu un semn. Dar, în loc de vorbe, ajutorul de zapciu scoase din năframă potcoava cu patru caiele și-o puse pe masă.

— Iată dovada de care aveai nevoie, boierule. Și n-ar fi de mirare, cum e el la ananghie de bani, să-l fi cum-părat cu aurul din chervanele prădate.

— Pe cine să fi... cumpărat? se încruntă ispravnicul.

— Pe Jianu! Potcoava asta a găsit-o el, dar îndem-nat de fata lui Virlan, a aruncat-o, să piară dovada vinei herghelegiului și-a tâlharilor cu care e-n câr-dășie!

Calafateanu rămase mut de uimire. Ceea ce auzise era așa de uluitor, încît o clipă parcă i se opri inima-n loc. O furie mare puse stăpînire pe el și, sărind din jilț, începu să umble de colo-colo, prin odaie, murmurînd:

— Nu se poate! Nu se poate! Se opri în fața lui Spiru și zise cu glas înăbușit: Și dacă n-o fi adevărat?

— Omul meu i-a fost ca o umbră! Chiar azi, cînd a plecat de-aici, s-a dus drept la herghelegioaica aia, cu care e-n dragoste.

— Ia-ți oamenii și scoate-mi-l de unde știi. Dacă nu vine de vorbă bună, în funii să mi-l aduci!

Pe chipul lui Spiru trecu un zîmbet fugar care se stinse repede și răspunse scurt și sigur pe sine:

— La poruncă, jupîn ispravnice!

Dar nu sfîrși bine vorba, că înăuntru pătrunse un fe-cior de casă, care, apro-piindu-se de stăpînu-său, îi șopti ceva la ureche.

Ispravnicul îi făcu semn lui Spiru, care ieși în grabă, apoi trecu în odaia învecinată.

Cum deschise ușa, Bocioacă se îndoi de șale, ploconindu-se adînc:

— Vestе mare, boier ispravnice! începu el cu un zîmbet slugarnic. De data asta, am veste mare!

— Vorbește! îi porunci Calafateanu,

Era aproape de miezul nopții, când Iancu trase sub poiata largă, sări din șa și, aruncînd frîul după stîlpul pridvorului, intră în odaia mare a hanului Dobriței. Pe la mese mai erau cîțiva mușterii cu ulcele de vin în față. Cum îl văzu, hangița dădu să strige la el cu disperare, dar un zdrahon de om sări și-i astupă gura cu palma, proptindu-i vîrfurile jungherului în gît. Auzindu-i icnetul înăbușit, Iancu se-ntoarse fulgerător, dar pînă să înțe-leagă ce se petrece, brațe vînjoase îl prinseră ca-ntr-un clește. Mîini îndemînatice îi smulseră armele din brîu. „Mușterii” săriră de pe la mese și, trăgînd de sub zeghi pistoalele, le în-dreptară amenințător spre pieptul lui. Unul lăsă de-a latul ușii bîrna de stejar, zăvorînd-o bine. Doi îl țineau ca-n clește, iar alții îi legară mîinile la spate. De la masa aflată într-un ungher mai întunecos se ridică un bărbat care se apropie, proptindu-se în fața lui. Flăcăruiua unui opaiț lumina slab chipul lui Mereanu. Iancu avu o tresărire, dar nu arată prin nimic că i-ar fi teamă.

— A venit timpul să plătești pentru toate nelegiuirile pe care le-ai făcut, zap-ciule! începu haiducul liniștit, dar vorbele-i sunau ca un verdict.

Dobrița se zbătea să scape din strînsoarea bărbatului care-i astupa gura, dar strădania îi era zadarnică.

— Puneți-l în ștreang! porunci Mereanu.

Doi haiduci îl săltară de subsuori și-l urcară pe-un scăunel, în timp ce altul aruncă o frînghie pe după cîrligul înfipt în grindă și-i băgă gîtul în laț.

— Și numa' pentru-atîta lucru te osteniși, Merene? întrebă Iancu mucalit, voind să pară cît mai nepăsător.

— Mă mulțumesc și cu-atîta! îi răspunse haiducul.

— Mi-e că-ți furi căciula! încercă Iancu să cîștige timp, încordîndu-și mîinile la spate, dar frînghia, în loc să slăbească, îi intră mai rău în carne. Cum că-pe-tenia nu-l învrednici cu nici un răspuns, adăugă: Mi-a dat o țigancă-n bobi și-a ieșit că am nouă suflete, ca mîrtanii! Îmi iei tu una, da' ce te faci cu ălelalte? și surîse, de parcă n-ar fi simțit la junghetură asprimea frînghiei.

— Văz că ești pus pe lafuri. Hai, spune ce-ai de spus! se arătă îngăduitor Me-reanu.

— Eu? N-am nimic! Poate tu să ai ceva ce nu știi încă! o ținu Jianu pe-a lui.

— Bine! se încruntă celălalt, atunci ascultă, și voi toți de-aici să ascultați și să fiți martori că a fost judecat după legea haiducească, înainte de-a-l da ștrean-gului!

Din ceata haiducilor se ridicară murmure și se strinseră mai aproape, pen-tru a nu scăpa nimic din vorbele căpeteniei.

— Ei, așa mai vii de-acasă! Uite, m-oi crede, nu m-oi crede, când erai tu ca mine-acu, i-am cerut is-pravnicului să te judece mai întâi, da' nu m-a luat în seamă! încheie Iancu, cu același zîmbet abia mijit în colțul gurii.

— Cu ce dovedești?

— Cu mărturia ispravnicului! glumi Iancu. Dar, la urma-urmelor, nici n-am nevoie de crezămînt. Sînt în puterea ta și tu hotărăști!

— Ai năpăstuit bărbați și femei, tineri și bătrîni. Nici copiii n-au scăpat de prigoana ta și-a arnăuților tăi! rosti apăsător Mereanu.

— Aici s-ar putea să ai o țîră de dreptate! Da' asta e slujba. Și tu dacă erai în locu' meu...

— Eu niciodată n-aș fi primit să fiu asupritor al nea-mului din care mă trag! îl repezi haiducul.

— Cine știe?! Dacă nu veneai pe lume într-un bor-dei, ci într-un iatac boie-resc, poate că altfel vorbeai acu'! îl sfidă tînărul, încercînd fără folos să-și încor-deze mîi-nile în strînsoarea frîngiei.

Mereanu se încruntă. Vorbele Jianului aveau în ele un iz de batjocură, pe care n-o putea îngădui. Fierbea în sine, dar se stăpîni și glasul îi sună aspru și trist:

— De-ajuns, zapciule! N-o să mă întrec cu tine în ascuțișul vorbeii!

Eu am vorbit mai mult cu tăișul jungherului în apărarea năcăjiților acestui colț de țară românească, batjocoriți de străinii purtați aici de vîntoasele vremii și asupriți de voi, slugile lor plecate...

Și haiducul își dezlegă băierile inimii, revărsîndu-și într-o neașteptată nă-va-lă a vorbelor, pline de amărăciune, obida adunată în anii de-nfruntare cu spoliatorii țaranului.

Iancu era uluit de ceea ce auzea. Parcă și-ar fi ur-mărit propriile gînduri, care-l încercaseră deseori, în vre-mea din urmă, la vederea nelegiuirilor arnău-țești, cînd cu toate că inima îl îndemna să-i împiedice, n-o făcuse, rămînînd ascultător poruncilor, primite și îndatoririlor slujbei. Ciudat lucru: ascultîndu-l pe haiduc, parcă auzea din nou cuvintele slugerului

Tudor, cu care se întâlneau tot în locul acesta. Se smulse din gânduri, trezit de glasul aspru al căpeteniei:

— Astea sunt învinuirile noastre! Dar oameni de tagma ta n-or să priceapă niciodată, oricît mi-aş bate eu gura! Spînzuraţi-! Încheie el scurt.

Dar nu-şi termină vorba şi de-afară răzbătu ţipătul păsării de pradă care răsunase ori de cîte ori haiducii se aflau în primejdie. Tropot de cai şi detună-tura unei flinte le ajunsese la auz.

— Potera! strigă unul, dînd fuga la fereastră şi tră-gînd oblonul.

— Ne-au împuşcat omul pus de pază-n dud. Dau năvală-ncoa!

Ca pentru a întări spusele omului, se-auzi şi glasul poruncitor al lui Spiru:

— Spargeţi uşa! Înconjuraţi hanul!

După primele momente de uluială, haiducii redeveniră stăpîni pe ei şi se pregătiră pentru înfruntarea cu arnăuţii.

Topoarele începură să izbească în uşa hanului. Scăpat o clipă de supra-veghere, Iancu simţi că frînghia slăbeşte. Reuşi să-şi tragă o mîna din strîn-soare, dar văzînd că Mereanu se apropie, rămase aşa.

— Geaba-ncerci să scapi, zapciule! Băieţii mei îşi cunosc bine meşteşugul!

Apoi strigă la haiduci:

— Năvală prin spate şi la cai!

Şi în timp ce oamenii se buluceau către fundul odăii, căpetenia aruncă o privire fugară către uşa de la intrare hărtănită de tăişurile topoarelor şi, înţe-legînd că n-o să poată fi spartă aşa de uşor, se întoarse către Iancu şi-i aruncă din vîrfurile buzelor:

— Nu ţi-a ghicit bine ţiganca, zapciule!

Cu o lovitură de picior zbură scaunul de sub el, apoi o luă la fuga după cei-lalţi.

Trupul lui Iancu căzu ca un bolovan, cu picioarele atîrnîndu-i în gol. Înainte de-a se prăvăli, mai avu însă timp să-şi elibereze mîinile şi să prindă laţul ca să nu-i frîngă junghietura. Încă ameţită, Dobriţa se ridică cu greu şi, văzîndu-l atîrnînd în ştreang, slobozi un ţipăt şi alergă spre el, împleticindu-se:

— Iancule! Băiatul muichii!

— Iar o păcălii pe-aia cu coasa! glumi Iancu, dar ochii-i erau gata să-i iasă din cap, aşa cum rămăsese cu mîinile încleştate pe frînghie.

Dobrița rîdea și plîngea în același timp. Înșfăcă scăunelul și i-l puse sub picioare. În clipa următoare ușa hanului se prăbuși în țandări și arnăuții pă-trunseră înăuntru, trăgînd din pistoale la nimereală.

— Ho, mă! Opriți focul! le strigă zapciul, chinuindu-se să-și scoată lațul de după gît.

Dar deodată rămase fără grai: Dobrița se-ndoi din șale și se nărui la pă-mînt. Sări la ea și-i prinse capul în palme. O pată de sînge creștea năvalnic și se întindea, amestecîndu-și roșul cu arniciul rîurilor de pe pieptul ei.

— Ucigașilor! urlă Iancu. Mișei nelegiuți!

Și-n clipele acelea ar fi fost în stare să facă moarte de om. Dar în gîtul cui să sară? Din pistolul cui pornise plumbul ucigaș?

Dinspre cuinii dădu fuga Stăn-călia, care, vâzînd-o pe hangiță prăbușită și plină de sînge, încremeni cu mîna la gură, apoi îngenunche lîngă ea și începu să bocească.

Dobrița deschise ochii și-un zîmbet îi luminează chipul:

— Bine că scăpași tu, Iancule mumă, că eu mi-am trăit traiu! abia șopti și închise pentru totdeauna ochii.

Iancu încremeni, nevenindu-i să creadă că femeia care l-a crescut ca pe copilul ei nu mai este. O ridică încet pe brațe și-o duse în odaia ei.

Spiru îl urmărise cu ochi răi fără să scoată o vorbă, mușcîndu-și buzele; își dădea seama că nici o dovadă de vinovăție împotriva zapciului nu mai avea trăinicia în fața faptului că era să fie spînzurat de haiduci.

— Iartă-mă, dadă! șopti Iancu și ochii i se umplură de lacrimi. Că multe m-ai învățat și eu n-am luat seama la ele! și întinzînd-o cu grijă pe laviță, de parcă i-ar fi fost teamă să n-o trezească, se aplecă și-i sărută cu pio-șenie frun-tea. După bunică-sa, o pierduse și pe doica lui bună și înțeleaptă. Rămînea tot mai singur.

Nimeni nu scotea o vorbă, de parcă toți se goliseră de viața, odată cu Dobrița.

În canțelaria isprăvniciei, Calafateanu era pradă chinurilor așteptării. „L-o fi găsit, nu l-o fi găsit?!” se întreba el. Chiar să-l fi cumpărat lotrii? Lucrul nu i se părea cu neputință în țara asta, unde totul se vinde și se cumpără, de ce nu și-ar avea și Jianu prețul lui? Bine-bine, da' ce-a luat de la Mereanu – dac-a luat! ar fi fost neînsemnat pe lîngă ce-i aducea Tincuța ca zestre. Era mai

cîș-ti-gat de două ori: urca și-n rangul slujbelor – c-avea el, ispravnicul, grijă să-și împingă cît mai sus ginerele – și se ridica și-n cinul boieresc, unde n-ajung decît ăi cu avere mare. Da' poți să știi ce e în capul zănaticului Jienilor?

Pe ușă se ivi Spiru. Văzîndu-l pleoștit, Calafateanu sări cu gura la el:

– Nu l-ai găsit?

– Ba-l găsi!

Cu ochii în pămînt, ajutorul de zapciu se apucă să-i povestească ce se pe-tre-cuse la han.

– Adică a făcut cîrdășie cu tîlharii, iar ei îl agață-n ștreang? mîrii ispravnicul, cînd Spiru sfîrși. Să nu te mai prind cu asemenea scorneli, că pun să te bată la scară cu frînghia udă, ca pe rîndași, ticăloase! Ieși afară și-așteaptă ce-am să hotărîsc și cu tine!

Lui Spiru parcă i se scurse tot sîngele din obraz. Îi aruncă o privire tăioasă, pe care ispravnicul însă n-o luă în seamă.

Rămas singur, se mai liniști. Din frămîntarea gîndurilor care-i dădeau tîr-coa-le, se desprinsese, stăruitoare, mulțu-mirea că pîra lui Spiru se dovedise min-cinoasă. Ce s-ar fi întîmplat dacă era adevărat și ajungea la urechile lui Vodă că mîna lui dreaptă, zapciul pe care-l laudase atîta, s-a dat cu lotrii? Nu mai avu vreme să-și închipuie ce urgie s-ar fi abătut pe capul lui, că auzi o bătaie în ușă și Iancu pătrunse înăuntru. La vederea tînărului, ispravnicul izbucni:

– Ar trebui să-ți rup urechile, nepricopsitul! Că nu te mai potolești odată și faci numa' ce-ți trece ție prin cap!

Dar furia lui fu întîmpinată cu nepăsare. Iancu era atît de trist, de abătut, încît parcă nici nu-l auzea. Dîndu-și seama că are gîndul în altă parte, Calafateanu se opri în fata lui, pufnind furios:

– Poftim! Eu îl învăț de bine și lui cine știe pe unde-i umblă mîntea!

Ca trezit dintr-un vis urît, tînărul șopti:

– Se duse dada Dobrița. Din cauza mea a murit și ridică spre ispravnic o privire îndurerată.

Știînd cît de mult ținea Iancu la femeia care-l crescuse ca pe copilul ei, Calafateanu încercă în felul lui să-i ușureze mîhnirea:

– Fii bărbat, măi băietule! Se duse, se duse! Toți ne ducem odată și-o dată! Mai bine deschide-ți urechile și-ascultă vorbă mare: a sosit vremea să punem mîna pe Vladimirescu!

Iancu tresări și cu toată tristețea de care era apăsător, deveni atent. Celălalt, crezând că-i împărtășește gândul, continuă înfierbîntîndu-se:

— Un om de-al meu, care se aține-n preajma lui, mi-a dat de știre că slu-ge-ru-l a cumpărat flinte și săbii de la Sibiu! Netrebnicul se gătește de zurbă!

Pe chipul lui Iancu se întipări o mare uimire.

— Ehe, he, he, he, așa e că te ului vestea ce-ți dădui? Da' asta nu e nimic pe lîngă cealaltă!

— Ce mai e? nu se putu stăpîni Iancu să-și arate interesul.

— Știi cu ce le-a plătit? Cu aurul furat de Mereanu din chervanele-alea, care nu mă lasă pe mine să dorm! i-o trînti ispravnicul. Da' acu' gata, mi-a picat în labă și nu-mi mai scapă!

— Vasăzică, Mereanu ascultă de neică Tudor! biugui Iancu, nevenindu-i să-și creadă auzului.

— Ei, ei, acu' ai înțeles ce vulpe șireată e neică Tudor al tău? îl zeflemisi Ca-la-fateanu. Dar pe viclean cu viclenie îl răpui.

Armele astea sînt proba cîr-dășiei cu lotrii și-a uneltirilor împotriva domniei!

— Și... cum dovedim? Ce-mi spuseși domnia ta, cum îi putem pune lui în spinare?

— S-avem noi armele și pe neguțători aici, își strînse Calafateanu pumnul, și de alte dovezi nu mai e nevoie!

— Eu știu?! își arată îndoiala Iancu. Slugerul nu e omul pe care să-l înfunzi cu una cu două!

Vorbele lui avură darul să-l zădărască pe ispravnic:

— Tu... ții cu mine sau cu nen-tu Tudor? În loc să te perpelești și să-ți zbućiumi mintea cum să-l încolțim, îmi împui capul cu tot felul de năzbîtii?

— Să am iertare, jupîn ispravnice, am crezut că dom-nia ta m-ai chemat să ne sfătuim și să facem cum e mai bine! Dacă socotești că n-ai nevoie de părerea mea, nu mai scot o vorbă! Poruncește și mă supun! încheie tînărul prefă-cîndu-se nepăsător.

Calafateanu fu prins de mirare: zănaticu-ăsta vor-bește ca un om cu jude-cată sănătoasă!

Vrînd să și-l apropie și mai mult, își îmblînzi glasul:

— Ei, n-o lua nici așa! Sigur că am nevoie într-o asemenea clipă și de sfatul tău! Mai ales că-l cunoști bine pe răzvrătitul de Vladimirescu!

— Mda! și-un zîmbet subțire îi înflori în colțul gurii. Mă știe de cînd eram de-o șchioapă, da' ne-am cam ciorovăit!

— Cum adică, v-ați ciorovăit? se făcu ispravnicul că nu pricepe.

— Eh, ți-am spus eu domniei tale, da' oi fi uitat! Cînd l-am întîlnit la hanu' dadii Dobriții!

Rostind numele femeii care-i fusese ca o mamă, se înnegură iar.

— Din ce v-ați luat?

— Din mai nimic! începuse să mă boscorodească pentru slujba asta! Că sînt slugă lu' Vodă, că m-am vîndut, cîte și mai cîte. Și-atunci mi-a sărit țandăra!

— Ție nici nu e greu să-ți sară! zîmbi-n colțul gurii ispravnicul.

Tînărul îi aruncă o privire pe sub sprîncene:

— Da' i-am retezat-o: „Altuia îi opream vorba asta-n gît cu jungherul! Fe-rește-te, jupîn slugere, s-aduci vreo smintire legii că drujba-i-drujbă, da și sluj-ba-i-slujbă!

— Ai cutezat tu una ca asta? întrebă ispravnicul mirat și încîntat în același timp.

— Ba bine că nu! Prea mă luase la vale cu vorbă legă-nată și-așa ceva nu îngădui nimănui, de-ar fi de cincii palme-n frunte! zise Iancu.

— Mă Iancule, mă uit la tine, te văz, te-auz și parcă nu-mi vine să cred că ești tu! Te-ai copt, băiatule, ai ajuns bărbat, așa, pe negîndite. Să fie de vină funia-aia pe care-o simțiși în jurul gîtului?

— Poate și-asta... da' ceea ce-ți spusei s-a petrecut mai înainte, așa că eram... copt mai de mult, da' n-ai băgat domnia ta de seamă! îndrăzni Iancu. Avea acum o privire atentă, dar vocea-i era neobișnuit de domoală.

— A dracului pielea pe tine! M-aș fi mirat să-mi rămîi dator cu răspunsul! îl apostrofă boierul, dar se vedea cît de colo că-i place cum judecă lucrurile tînărul care-o să-i moștenească averea...

„Asta-i alt soi de om, nu sea-mănă cu Anghel!” gîndi el, cu mulțumire că nu-și lasa fata pe mîna unui nevolnic. „E el colțos, e pripit, da' are glagorie-ndrăcitu'!”

— Ce să fac?! M-am născut cu beteșug! Nu poci să mă-ndoi de șale cu nici-un chip! vorbi Iancu, mereu, fără aprinderea obișnuită.

— Eh, cine n-ar vrea, da' nu ne lasă vremile, băiatule! cugetă cu glas tare Calafateanu.

— Așa o fi, da' dacă nu poci; nu poci! săltă din umeri zapciul.

— Oricum, inima mea se bucură că am în tine om de nădejde. Ascultă-mă și ia aminte: chervanele neguțători-lor sibieni trebuie să ajungă pînă-n trei zile la Schitu' Duroaia. Omul meu stă cu ochii pe Vladimirescu zi și noapte de nu poate face o mișcare fără să știu eu. Tu pregătește-ți potera și cum îți dau semn, îi iei ca din oală.

Îl prinse de umeri și-l privi în ochi:

— Dacă i-l dau pe Tudor, agă mă face Vodă! Și dacă urc eu în cinul dregă-toricesc, o să-ți fie bine și ție!

Jianu îi susținu privirea fără să clipească:

— Fii fără grijă, jupîn ispravnice! Dacă nu ți-o plăcea, să nu-mi zici mie Iancu!

Ușa canțelariei se deschise și Tincuța se opri în prag. Văzîndu-și tatăl cum îl ține pe Iancu ca-ntr-o îmbrățișare părintească, toată supărarea pe care-o adu-nase în suflet, din cauza plecării celui drag de la sindrofie, pieri.

— Ce v-a găsit, oameni buni!? se prefăcu ea că-i mustră, dar ochii îi luceau de bucurie. Stați aici de parigoriseală și musaferlicul vă duce dorul! și-l învălui pe Iancu într-o privire caldă.

— Eh, mai stăm și noi de vorbă! și, zguduindu-l de umeri ca pentru a pecetlui o înțelegere, Calafateanu îi dădu drumul.

Tincuța îl luă de mînă.

— Acu', gata, hai la zaiafet să nu ne plece musa-firii! și ieși în grabă, tră-gîn-du-l după ea.

Calafateanu porni și el în urma lor, după ce scoase dintr-un sipet o pun-guliță de catifea vișinie, pe care o vîri la brîu.

În cerdac, fură primiți cu strigăte de firitiseală de musafirii care se vede că nu stătuseră degeaba în lipsa gazdei. Lăutarii începură să cînte mai cu foc, siguri că or avea parte de dărnicia boierului. Dar Calafateanu se gîndea la cu totul altceva. Apropiindu-se, îi prinse de umeri pe tineri și strigă lăutarilor:

— Opriți, mă!

Țigarii, văzîndu-l zîmbind cu toată fata, așteptară răbdători, gata să în-cea-pă să cînte la cel mai mic semn.

Plimbîndu-și privirea asupra celor adunați, boierul rosti cu glas puternic, din care răzbătea o emoție ce nu și-o putea ascunde:

— Boieri dumneavoastră! Oaspeți dragi! Trăiesc una dintre cele mai fericite clipe ale vieții mele, ca ispravnic și ca părinte!

Făcu o pauză, ca pentru a-și pregăti cele ce aveau să urmeze. Printre cei de față se iscară murmure ușoare și exclamații înăbușite.

— Ca ispravnic, fiindcă am alături de mine zapciu de nădejde, iar ca părinte, că în acest zapciu, unul din vlăstarele vechiului și vestitului neam al boierilor Jiani, am de azi înainte pe viitorul bărbat al fiicei mele! Îi binecuvîntez și am încredințarea că repausata mea jupîneasă, dacă ar mai fi avut zile, ar fi făcut la fel din toată inima!

După ce arătară o ușoară, mai mult prefăcută uimire, musafirii dintre care destui bănuiseră și așteptaseră această veste, izbucniră în strigăte de bucurie, în care se învălmășeau urări de fericire și de viața lungă, iar lău-tarii începură să tragă din arcuș de să-și spargă dibelele.

Calafateanu scoase din brîu punguliță de catifea viși-nie, desfăcu șnurul de mătase cu care era legată la gură și scoase la iveală două inele cu adamante, pe care i le dădu lui Iancu:

— Sînt de la străbunica mea! Puneți-le în deget și să să poarte noroc, așa cum i-a purtat și ei! meni el de bine tinerilor.

Luat prin surprindere, tînărul amuți, neștiind ce să facă. Dar ispravnicul îl încurajă din ochi și, revenindu-și, puse un inel în degetul Tincuței, care se îm-bujora de emoție, iar pe celălalt în inelarul lui.

Petrecerea se dezlănțui mai furtunos, ca și cum atunci ar fi-nceput. Însu-flețirea generală o prinse în iureșul ei pe Tincuța, care părea că plutește între vis și realitate, fără să aibă cum bănuii că sufletul lui Iancu zboară îndurerat și dornic spre o poiană tăinuită în inima codrului...

Soarele săltase de-un stat de om pe geana răsăritului, cînd zapciul trecu, în pasul calului, pe drumeagul ce ducea spre piua lui Ștefan. Ajuns lîngă viltoare, descălecă și apropiindu-se, urmări zbaterea apei în frămîntarea ei neostoită. Cum stătea acolo singur și îngîndurat, din involburarea undelor prăvălite în hîrdăul fără fund, parcă se înfiripau glasul lui și-al lui Mereanu, cînd fusese la el în beciul tactului?

„Dă aurul, Merene, și te scap!”

„Nu pot!”

„Îndărătnicia asta neghioabă n-am s-o înțeleg odată cu capul!”

„Dacă-ai s-o-nțelegi vreodată tot ar fi bine, dacă n-ai s-o-nțelegi, te plîng, zapciule!”

Își repetă sieși vorbele, mereu și iarăși, pentru a le prinde tîlcul și deodată tresări de bucurie, dîndu-și seama că înțelesese adevărul ascuns în vorbele hai-ducului. Simți un fel de recunoștință față de Calafateanu, a cărui înfierbîntare îi deschisese ochii. „Bietul neică Tudor, își pune viața-n cumpănă pen-tru binele altora, fără vreun cîștig pentru sine și eu am îndrăznit să-l înfrunt și să-l ameninț cu neobrăzare...”

Ce orb fusese! Dar acum vedea, clar, acolo unde cu puțină vreme în urmă nu deosebea nimic. Și o hotărîre de neînvinș puse stăpînire pe el. „Mă duc să-i spun ce primejdie-l paște!” Fără să mai piardă o clipă, sări în spinarea calului, prins de nerăbdarea de-a ajunge cît mai repede la Vladimirescu.

Pe la prînzu-âl bun intră în sat. Își struni calul și-o luă în pas domol, ca pentru a avea timp să-și adune mai bine gîndurile. Cotind pe ulița în fundul căreia se ghicea adăpostită, sub frunzișul unui nuc bătrîn, casa cu cerdac a lui Tudor, avu o tresărire și în el se trezi zapciul veșnic la pîndă. Din gura uliței și pînă mai încolo se înșiruiau pe malul șanțului oameni prinși de felurite înde-letniciri: niște rudari ciopleau fuse și linguri lîngă o căruță cu coviltir de rogojini noi-nouțe, mai încolo unul spoia de zor pe dinăuntru un cazan de aramă, făcîndu-l să lucească ca o oglindă aburită, urmărit cu luare-aminte de altul care își ascundea chipul sub o pălărie veche, cu streșinile pleoștite. S-ar fi putut crede că e un zlătar oarecare, dacă mîinile nebătucite de muncă și mînererele hange-re-lor care împungeau de sub zeghea ponosită nu l-ar fi dat de gol.

Iancu dădu un chiot și-și înfipse pintenii în burta calu-lui de parcă-ar fi vrut să dea năvală peste ei. Oamenii își duseră mîna la brîu, cu gesturile celor obișnuiți să se slujească de armă în orice clipă. Tînărul, care văzuse ceea ce vroia să vadă, smuci frîul, își îndrumă Bălanu' în lungul uliței și se pierdu într-un nor de praf. Nu se opri decît în fața porții mari, cu acoperiș de șindrilă, sub care se înșirau, ca niște ochi rotunzi, ferestruicile cotețe-lor de porumbei.

În curtea largă, slugerul Tudor, cu capul gol și numai în cămașă, scutura de frîu un armăsar negru ca pana corbului, care, simțind apropiindu-se cal străin, scoase un nechezat puternic și zvîrli din copite, bătaios. Întorcînd capul și dînd cu ochii de Iancu, proptit

cu mâinile în capul șeii, aruncă friul lui Bo-ocioacă și strigă bucuros:

— Ei, oaspeți rari, oaspeți rari! Îndrăznește, mă, ce stai acolo, ca la poartă nouă! rîse el, ieșindu-i în întîmpinare.

Pătrunzînd în curte, tînărul sări de pe cal și se înclină ușor în fața gazdei:

— Bine te-am găsit, neică Tudore!

— Bine-ai venit, Iancule! îi răspunse acesta, apoi aruncă peste umăr: Bo-ocioacă, ia și calul boierului și dă-l în grijă rîndașilor, c-o fi flămînd și ostenit! Și continuă, întorcîndu-se către musafir: că nici stăpînu-său nu pare mai hodinit și mai sătul!

Cu toată primirea, pe care i-o făcuse gazda, Iancu nu se simțea în largul lui. Rosti cu greu, necutezînd să-l privească în ochi:

— Neică Tudore, sînt vinovat amarnic față de domnia ta și m-aș ruga de iertare!

Celălalt se arată nedumerit:

— Vinovat?! Cu ce?

— Ei cu vorbele-alea nesocotite, de la hanu' dadii Dobriții!

— Dacă singur zici că erau nesocotite, ce să le mai ținem socoteala? zîmbi îngăduitor Vladimirescu. Poate că și eu am fost cam aspru...

Iancu îl învălui într-o privire plină de prețuire și recunoștință.

Prețuire pentru puterea lui de-a ierta, luînd asupra-și o parte din vină și recunoștință pentru felul, deloc umilitor cu care știuse să spună cuvintele simple, de împă-ciuire.

— Și chiar mă ierți? stărui totuși.

Tudor îl prinse cu brațul pe după umeri și-l urni din loc:

— Lasă, mă, nimicurile! Te cunosc de mic... Și sîntem bărbați, ce naiba! Apoi, ca să schimbe vorba, strigă către acareturile din fundul curții: Florinooo!

— Aci sînt! îi răspunse de la cuinii un glas de femeie, și-o țărancă tînără și frumoasă se grăbi în întîmpinarea lor, ștergîndu-și mâinile pe șorțul prins peste fusta cu vărgături colorate, care-o înfășură pînă aproape de călcîie.

— Apă rece și dulceață de afine în cerdac, să se răco-rească boierul!

— Acușica! făcu femeia o mică plecăciune din cap către oaspete.

— Sau mai bine o oală cu vin și-o ciozvîrtă de pastramă? se-ntoarse el între-bător spre Iancu.

— Mai bine o oală de-aia! zîmbi tînărul.

— I-auzi, Florino! Fă cum a hotărît musafirul!

— Fac, fac! Acușica! și-o luă fuga-ndărât spre cuinii.

Urcînd în cerdac, gazda îi arată un scaun cu spetează înaltă de lîngă masa așternută cu față din pînză de in înnălbîtă, apoi se așeză și el:

— Ei, ce mai veste-poveste? începu vorba.

— Fel de fel! Dar nu crez că-s de vreun folos chiar toate pentru domnia ta!

— De unde știi? În sihăstria mea, nu prea ajung vești despre ceea ce se petrece pe lume. Ori ți-ai pus lacăt la gură, că veniși cu treabă poruncită?! îl încercă Tudor.

— Nici n-apucaî să-ți dau bună-ziua bine, că mă și luași în pleasnă! zise Iancu.

— De, mă, băiatule, cînd îți pică zapciu-n bătătură, nu te-aștepți să te che-me la nuntă! spuse el jumătate-n glumă, jumătate serios.

Tînărul dădu să-i răspundă, însă se întrerupse, fiindcă pe scară se ivi Flo-rina, aducînd un ulcior și două bolcuțe. În timp ce le umplea, spuse cu bucuria gospodinei care vrea să fie pe placul oaspeților:

— Am niște plăcinte-n cuptor, să le mănînci cu ochii! Cum sînt gata, vi le aduc, calde-călduțe! și ieși, dreaptă, legănîndu-se ușor de parcă-ar fi plutit.

Iancu o urmări cu privirea pînă se pierdu dincolo de parmalîcul cerdacului. Tudor zîmbi, zicîndu-și că tînărul nu rămăsese nepăsător la nurii ei, nebănuind că pe Iancu-l tulburase doar frumusețea viguroasă caracte-ristică muntencei, amintindu-i de aceea ce-i ținea inima robită.

Tudor săltă bolcuța cu vin și ciocnind-o de-a Iancului, închină:

— Hai noroc și bine-ai venit!

— Bine te-am găsit și sănătate! răspunse tînărul Jian.

Băură încet. Cînd se întrerupseră, gazda reluă vorba:

— Tu... bănuiesc că o duci bine cu slujba!? Că de, nu sînt doi zapcii în isprăvnicatul lui Calafateanu!

— Mult o să mă mai dai în tărbață pentru slujba-asta?

— Pînă ți-o ieși păru' prin căciulă! rîse Tudor.

— Să-ți spui drept, neică Tudore, mi-a cam ieșit! Dacă știam că e-așa, o dam dracului de slujbă și m-apucam de căraușie.

— Ehe, he, he, he, te pomenești că pisoiful a făcut ochi și-a-nceput să vază!

— Eu așa crez! Fiindcă, înțelegi domnia ta, una e ce spune stăpînirea și alta...

Se întrerupse, auzind iar pași apăsăți ce urcau în cerdac; omul de încredere al slugerului se ivi în capul scării:

— Mă rog de iertare că vă tulbur taifasu', jupîn slugere! Ce facem cu armă-sa-ru' ăla?

— Îl luăm, Bocioacă! îi răspunse stăpînu-său. Ia bani din ladă și du-te de-i du omului!

Bocioacă înclină din cap c-a înțeles și intră în casă.

— Bun vin! Parcă-i sînge de iepure! Sare singur din ulcică! zise Iancu, dar se vedea bine că la altceva îi umblă gîndul.

Tudor îl cercetă cu luare-aminte:

— Mă, Iancule, ia zi tu, neică, ce-ai pe suflet, că n-ai bătut atîta cale numa' să-mi lauzi vinu-ăsta!

Tînărul Jian împinse ulcica mai la o parte și-i răs-punse, fără să-l pri-vească-n față:

— M-ai ghicit, neică Tudore! Apoi, cuprins dintr-o dată de curaj, săltă ochii: Venii să-ți spui că ispravnicul a aflat de armele pe care le-aștepți de la Sibiu!

Chipul celui-lalt rămase de nepătruns. Cînd sorbi, glasul lui era calm și așezat.

— Dacă te-a trimis să mă tragi de limbă, spune-i că n-a brodit-o! Astea-s scorneli de care are el nevoie, să-l aibă-n ochi de bine stăpînu-său de la Bucu-rești!

Duse ulcica la gură și iar sorbi încet, ca și cum nu s-ar gîndi la nimic în afara vinului bun, băut în tovărășia unei vechi cunoștințe. Jianu înțelegea că are dreptate să nu se dea-n vileag.

— Te ferești de mine..., și bine faci! Poate că în locu' domniei tale și eu m-aș feri. Da' — măcar ascultă-mă! Calafateanu știe că sibienii vin la Schitu' Duroaia și abia așteaptă prileju-ăsta ca să te ducă în fiare lu' Vodă. Nu-ți primejdui via-ța, neică Tudore!

Pe fruntea Vladimirescului trecu o umbră fugară. De data asta, sfrede-lindu-l cu privirea de parcă-ar fi voit să-i pătrundă în tainițele sufletului, o luă mai pe ocolite:

— Viața omului ca suflarea vîntului, băiatule! Dar, dacă e cum zici tu, ar fi păcat de armele-alea să cadă-n mîna ispravnicului... Că la o adică, de mare trebuință ar fi norodului!

— Cînd te-aud vorbind, parcă-mi aud gîndurile mele! grăi Iancu apăsător. Greu mi-a fost să pricep, dar tot am înțeles că nu de-a

surda m-ai dojenit la hanu' dadii...! Și în clipa aceea, aducîndu-și iar aminte de Dobrița, se-ntunecă la față.

Simțind, dincolo de vorbele lui o durere, Tudor încercă să-i alunge norii tristeții:

— Bună femeie și de ispravă! Ce mai face?

Tînărul Jian abia rosti:

— Se duse!

— Cum adică... se duse? se-ncruntă Tudor.

— Muri ea, ca, să trăiesc eu! și se apucă să-i istori-sească toată întîmplarea, de cînd căzuse în capcana hai-ducilor pînă la venirea puterii. Cînd sfinși, ochii-i jucau în lacrimi.

Tudor tăcu un timp, apoi zise cu pioșenie:

— Fie-i țărîna ușoară, că bun suflet avea!

— Avea! Pe mama n-o știu, dar ea mi-a fost și mumă și frate și soră, de toate! Că de mic m-au oropsit toți...

— Parcă-mi aduc și eu aminte de-un copil „oropsit”, pe care l-am găsit în pă-dure rebegit de frig și l-am băgat în zeghe să-l dezmoțesc. Să tot fi avut vreo șapte-opt ani! abātu gazda vorba pe alt făgaș.

— Împlinisem zece! zîmbi Iancu, duios, amintirii. Mă bătuse Anghel și fu-gi-sem în codru să mă fac haiduc și să mă răzbun pe el!

Rămaseră o vreme tăcuți.

„Pare cinstit, după cum vorbește, dar poți să știi? se frămînta Vladimirescu. Dacă tocmai felul lui deschis e un șiretlic de-al ispravnicului să mă prindă-n laț? Iancu-ăsta e tînăr, nu s-a lovit de viață și un om îmbătrînit în vicleşuguri și rele cum e Calafateanu face ce vrea din el. I-a promis că-i dă fata, îi dă averea, l-o mai fi momit și cu cine știe ce dregătorie și-l duce încotro vrea. Nu, nu mă dau pe mîna Jianului, da' nici nu-l îndepărtez de tot. Poate cîndva, cine știe, să se arate cu priință mie!”

Și Iancu chibzuia în sine cum să-l încredințeze că din inimă curată și nu cu gînd rău venise aici. Mai ales că după vorbele acelea mînioase pe care i le spu-sese atunci, Tudor îl putea crede trup și suflet omu' stăpînirii. Era însă hotărît să facă ce i-o sta în putere să salveze armele. Și atunci Tudor avea să vadă cine-i Iancu acum: la gîndul că el, Jianu și nimeni altul o să-i pună bețe-n roate ispra-vnicului, se înveseli chiar. Privindu-l deschis pe Tudor, își luă inima-n dinți:

— Ai, mă, neică Tudore!? Dacă m-ai lua să-ți stau alături?
— Și ce-am putea face noi, mă, Iancule? vorbi slugerul. Să mergem la horă... Să călărim pe deșelate pînă nu mai pot caii, să colindăm din vie-n vie la vremea culesu-lui, să mîncăm, să bem și să mînem unde ne-apucă noaptea?

Tînărul îl urmări cu un zîmbet ciudat în colțul gurii. Cînd se opri, dădu din cap, lăsîndu-și buza-n jos:

— Văz eu că degeaba-mi bat gura. Dacă-ai putea citi ce e-n sufletu' meu... Dar o să-ți dovedesc. Mai întîi ai grijă că pe lîngă domnia ta e cineva care s-a vîn-dut ispravnicului!

— Știi cine?

— Nu știu, că dac-aș ști, ți-aș spune! Dar și ulița mișună de iscoade!

Fu rîndul lui Tudor de-a zîmbi subțire:

— Ei, de-ar fi toate iscoadele ca ăi de pe uliță, nu m-aș teme de nimic!

Iancu exclamă bucuros:

— Ești nemaipomenit, neică Tudore! Vas-că ăia sînt de-ai domniei tale! Și eu care credeam că-s iscoadele ispravnicului!

— Printre ei, or fi și de-ai lui! Da' îi dibuim noi pînă la urmă! se arătă Vla-di-mirescu încrezător în sine și-ai lui.

Făcîndu-și de lucru cu număratul banilor, în odaia alăturată, lui Bocioacă nu-i scăpase aproape nici un cuvînt. Cînd Jianu adusese vorba despre iscoadele Calafateanului, apucase mînerul pistolului, gata să-și vîndă scump pielea, dar înțelegînd că nu știe nimic mai mult, se liniști. De teamă că s-ar putea să li se pară ciudată zăbava lui, mai aruncă niște galbeni zornăitori într-o pungă, o bă-gă-n brîu și, trîntind cu zgomot capacul cufărului, ieși în cerdac:

— Plec să duc banii pentru armăsarul-ăla, jupîn slugere!

— Du-te, Bocioacă! Și spune-i omului că sînt gata să cumpăr oricîți cai de-ăștia ar mai avea de vînzare!

— Așa o să-i spun! Bocioacă făcu o plecăciune: Rămîneți cu bine!

— Mergi sănătos! îi răspunse. Tudor.

Iancu nu scosese o vorbă. Nu-și dădea seama de ce, dar nu-i plăcea deloc omul de încredere al slugerului. Urmărindu-l cum coboară în curte și se în-dreaptă către un roib înșeuat, priponit alături de alți cai înșirați la conovăț, întrebă gînditor:

— Pe Bocioacă-ăsta îl ai de multă vreme pe lîngă domnia ta?

Tudor parcă înțelese unde bate vorba lui.

— De multă! M-a însoțit de cînd am plecat să lupt în oastea Țarului și de-atunci încoace am fost nedespărțiți. Nu l-am prins cu cea mai mică potlo-gărie niciodată! Ai văzut bine, tot bănetul e pe mîna lui și-un sfaņț nu mi-a lipsit! Dar de ce mă-ntrebași? se încruntă el.

— Așa! Nu știu, da' nu mi-a plăcut, de cînd l-am văzut prima oară!
— E drept că are o fire cam închisă, la mulți nu le intră-n voie, da mie mi-a fost totdeauna cu credință!

— O fi, da' e prea slugarnic și nu se uită în ochii omului, de parcă ascunde ceva și-i e teamă să nu se dea la goll!

— Te-a schimbat slujba-asta, Iancule! Te-ai făcut pea bănuitor!

— Se poate, neică Tudore, că am ajuns să n-am încredere nici în umbra mea!

— Nu e bine! Ce ne-am face dacă în fiecare om am vedea o iscoadă? Ar în-semna să-i nedreptătim pe mulți, și cu timpul am rămîne singuri!

— Dacă gîndești așa, de ce n-ai încredere în mine? De ce nu mă primești lingă domnia ta?

— Încredere... poate c-aș avea, da' tu ești zapciu, tu ești în slujba domniei...

— Nu mai vreau să fiu!

Tudor avu un zîmbet amar:

— Și crezi că e așa de ușor? Zici: nu mai vreau și gata? Odată ce-ai gustat din cupa puterii, cu greu te mai poți lipsi de otrava ei!

— Putere? Care?! Puterea de-a porunci unor năi-miți să bată și să schingiuie țărani? Puterea de-a jefui pe sărac pînă și de cenușa din vatra bordeiului? Asta socotești domnia ta putere? Nu, neică Tudore; de așa putere, n-am nevoie.

Pe Tudor îl încercă iar simțămîntul că tînărul, poate, venise la el dintr-o pornire cinstită. Așa părea... Și totuși, averea Calafateanului...

Parcă înțelegîndu-i gîndul, Jianu continuă:

— Am primit slujba asta nenorocită numai de gura alor mei și-a ispra-vnicului, care a pus ochii pe mine și și-a băgat în cap să mă ginerească.

— Lasă, lasă, că jupînița lui e frumușică și-are și zestre mare!

— Frumoasă!?... O fi, că mai auzii pe cineva deunăzi, vorbind tot ca domnia ta, deși n-avea motive, ba aș zice dimpotrivă. Cît despre avere, mai mari foloase au frati-meu Anghel și nevastă-sa, încă de pe-acu'.

- Nu pricep cum vine treaba asta! mărturisi gazda.
- Păi, în uibu' zestrei Tincuții scăpară ai mei să nu-i scoată la mezat Izvo-ranu.
- Cumplită lighioană! Ar lua două piei de pe-o oaie și tot n-ar fi mulțumit! Strînge, strînge și nu se mai satură!
- L-oi sătura eu vreodată! strecură Iancu printre dinți. Îl prind eu la largu' meu și la strîmtu' lui și dacă n-o ține minte și pe lumea ailaltă...
- Eh, omu' la necaz zice multe!
- Vasăzică și domnia ta mă socotești un palavragiu și-un încurcă-lume! izbucni tînărul. Of, fir-ar' dracu-al dracului, că nimeni nu mă crede pe nicăieri!
- Furia lui avea aeva copilăresc și Tudor izbucni într-un rîs sănătos. Celălalt îl privi la început nedumerit, apoi se înveseli și el.
- De pe scară se auziră pași și-n capul cerdacului se ivi Florina cu o strachină mare în care abureau o grămadă de plăcinte, în stare să sature zece oamenii
- Gata și plăcintele, boierilor! îi îmbie ea bucuroasă, cu obrajii aprinși de dogoarea cuptorului. Puse mîna pe ulcior și văzînd că nu s-a ușurat, le umplu bolcuțele, adăugînd: cînd se isprăvește vinu', dați-mi gură și v-aduc altu' proas-păt. Apoi ieși ca la-nceput, cu mersul ei legănat, ca țărăncile deprinse de copile să umble fără sprijin cu ulciorul pe creștetul capului.
- O vreme, gazda și oaspetele se înfruptară din plăcinte, apoi Iancu rupse tăcerea:
- Vas-că bătui atîta drum degeaba!
- Cum degeaba, mă? Băurăm vin, mîncarăm plă-cinte, stăturăm la taclale! glumi Vladimirescu.
- Lasă-le p-astea! Eu de altceva venisem, da' te faci că nu pricepi!
- Și dacă-aș pricepe, ce folos, Iancule? zise cu oare-care amărăciune Tudor.
- Păi, de folog ar fi, că-n loc să puie ispravnicu' mîna pe armele-alea, ai pune domnia ta!
- Tudor se frămîntă un timp și deodată se hotărî:
- Oricum am da-o, băiatule, zadarnic ar fi! Spuseși că ispravnicul e cu ochii pe mine! Cine-ar putea să mai scape convoiu-ăla din mîna lui? aruncă el așa, ca-ntr-o doară.
- Ei, cine? Alde Mereanu!

— Și cum să-i dau de știre? își continuă jocul sluge-rul, așteptînd de la celălalt vorbă lămurită.

— Știu eu pe unu', Virlan, care e-n prieteșug cu el... Cu mine nu prea e... spuse el zîbind, da' oi vedea cum îl înduplec... Ce zici, neică Tudore?

— Ce să zic? Fă și tu cum te taie capu'...

Iancu goli ulcica și se ridică. Își trase sufletul și glăsui cu un oftat:

— O să vezi domnia ta, curînd-curînd, că rău ai făăut, lăsîndu-mă să orbecăiesc în beznă. Da' oi găsi eu calea să ies la lumină! Apoi, ridicîndu-se să plece, adăugă: Și ține minte, neică Tudore: azi a fost aici tot Jianul-ăl mic pe care l-ai găsit cîndva rebegit de frig în pădure și l-ai dezmorțit la piept, da' cu ceva mai multă minte ca atunci!

— M-aș bucura din toată inima, Iancule!

— Rămii cu bine, neică Tudore! și, prinzîndu-i bra-țul cu amîndouă mîinile, i-l strînse puternic.

— Mergi sănătos și gîndu'-ăl bun să te-nsoțească de-ăci-ncolo!

— Îți mulțămesc de urare! Da chiar de n-aș vrea eu, altfel nu se mai poate!

Coborî în grabă treptele cerdacului și grăbi către Bă-lanu, care ronțăia, cu traista-n cap, la conovățul de sub nuc. Încalecă și făcînd un semn de ră-mas-bun către Tudor, care-l petrecuse cu ochii din capul scării, se năpusti în ga-lop pe poarta larg deschisă. La scurtă vreme ieși din uli-cioară și se pierdu pe drumul mare.

Pe chipul lui Tudor încremeni umbra unui surîs. Era bucuros, era nedu-merit? Se întoarse la masa din cerdac. „Ce se-ntîmplă cu băiatu-ăsta? se-ntrebă el. Oare făcuse bine că-i vorbise mai lămurit? La urma-urmelor nici nu spusese ceva care l-ar primejdui. De povestea cu armele Iancu știa de la Calafateanu, iar el, Tudor, n-a zis decît că, salvîndu-le, ar fi de trebuință norodului. Poate că tînărul Jian și uitase vorba asta și chiar dacă n-a uitat-o, n-avea cum dovedi c-a zis-o el... Oricum, din clipa cînd el, slugerul, s-a arătat pe față potrivnic stă-pînirii, știa c-a-mbrăcat cămașa morții și prea s-a obișnuit cu gîndul ăsta, ca să-l mai înspăimînte. E lucru de cinste să-ți pui viața zălog pentru binele și libertatea celor mulți și obidiți... O neghio-bie-i însă să ți-o pierzi fără de nici un folos, așa că bine a făcut, nemărturisindu-se pe de-a-ntregul.

În canțelaria ispravniciei, Calafateanu, prins de stenahorie, se agita, sub privirile pline de satisfacție ale lui Spiru. Mai spre ușă, retras ca un păianjen în umbră, Bo-cioacă urmărea izbucnirea ispravnicului cu bucurie greu stăpînită, înțelegînd că răsplata lui îi va fi la fel de mare pe cît de grozavă era furia stăpînului. Acesta se opri în fața lui Spiru și, săltîndu-și brațele de parcă-ar fi vrut să-și dea cu pumnii-n cap, urlă:

— De ce nu te-am crezut, Spirule, de ce?

Ajutorul de zapciu simți că e momentul să-l ațîțe și mai tare:

— Eu crez că și povestea-aia cu spînzurătoarea a fost ticluită, jupîne isprav-nice, ca să ne arunce praf în ochi!

— Se prea poate! încuviință boierul, uitînd de ighemonicon. În altă împre-jurare cutezanța slugii de-a se sumeți în fața lui ar fi pedepsit-o cu gîrbaciul, dar acum nu mai sta să ia seama la astfel de lucruri. Parcă uitase și de Bocioacă. Aproape cu blîndețe, lucru de mirare la el, întrebă pe Spiru, de csre își lega acum speranța de-a mai drege ceva din ceea ce stricase Iancu:

— Tu ce gîndești să facem?

— Să punem mîna pe el! Odată Jianu la popreală, n-are cine să le mai dea de știre că le cunoaștem planu-rile și lucrurile își vād de drumul lor! Neguțătorii vin cu armele la Schitu' Duroaia. Mereanu habar n-are că noi îi cunoaștem taina și legăm două-ntr-o coadă: punem mîna pe arme și-i prindem și pe tîlharii de haiduci!

— Bine-ai gîndit, foarte bine! Spirule, mă încredin-țez ție! Pune mîna pe Jia-nu, pe arme, pe Mereanu, pe toți și mă juruiesc să te răsplătesc împărătește!

— Fii fără teamă, jupîn ispravnice! Nu-mi scapă ei mie, de data asta! se umflă-n pene arnăutul. Dacă domnia ta îmi dă mînă liberă...

— Îți dau! Faci ce vrei și cum vrei, numa' îndepli-nește ceea ce trebuie! Și ține minte: azi ești zapciul meu, da' ca mîine, dacă i-l dăm pe Tudor lui Vodă și mă face mare agă, ajungi serdar!

Ochii lui Spiru străluciră:

— Să trăiești, boierule! Sînt trup și suflet al domniei tale! Îmi îngădui să plec?

— Du-te, du-te, și pe Jianu să mi-l aduci aici! Cu mîna mea o să-i pun ștreangul de gît, cu mîna mea! răcni Calafateanu.

Cu o plecăciune adîncă, Spiru se întoarse și ieși în grabă, aproape stri-vindu-l pe Bocioacă între ușă și perete.

— Nemernicul! continuă ispravnicul să-și descarce fu-ria. L-am ținut ca pe copilu' meu și n-am știut că-ncălzesc un șarpe galbin la sîn.

Deodată, dădu cu ochii de Bocioacă. Se încruntă și păru gata să-și descarce mînia asupra lui, dar se răzgîndi, des-chise cufărul cu bani și scoțînd o pungă doldora, i-o aruncă:

— Ia-o, Bocioacă! O meriți! Apoi adăugă, ca pentru sine: De-o mie de ori aș fi fost mai mulțămît dacă ți-o dădeam degeaba... Și-acum lipsește din ochii mei...

Vînzătorul prinse punga cu îndemînare și cîntărind-o-n palmă, se-ndoi de șale și zise slugarnic:

— Fuse vorba de două pungi, cinstite boierule!

Toată furia și obida adunată-n sufletul Calafateanului se revărsară ca lava unui vulcan:

— Afară! Afară, nemernice! Înșfăcă un sfeșnic de argint de pe masă și-l aruncă după el.

Bocioacă abia nimeri ușa și dispăru în fugă.

La strigătele ispravnicului, în tocul ușii se ivi Tincuța.

— Tată, tată, ce s-a-ntîmplat, ce e cu domnia ta?

— Nenorocire, Tincuțo, nenorocire mare! Zurbagiul Jienilor s-a dat pe față cu tîlharii și cu..? Și cu...

Nu mai continuă și, aproape sufocat, se prăbuși în jilt, prins de-o criză de năduf:

— Apă!... Apă!... Mă-năbuș... abia mai putu șopti.

Fata strigă pe Luța, care pesemne că ascultase la ușa, fiindcă se ivi ca din pămînt și luînd o garafă de pe masă, îi dădu să bea.

Țiganca porni să se văică-rească, dar un gest al stăpînului o amuți. Tincuța începu să-i frece mîinile cu înfrigurare, apoi îi scoase din brîu șipul și i-l puse sub nas. După o vreme, ispravnicul își veni-n fire, dar era sleit de puteri și avea privirea rătăcită. Voi să se scoale, dar fata nu-l lăsă:

— Te rog, tăicuțule, stai liniștit! Tare mă speriași! și se ghemui la pieptul lui.

Tatăl o mîngîie pe creștet și spuse cu voce slabă:

— Într-o bună zi, o să rămîn țeapăn! Și nu mi-e de mine-atîta, cît mă gîn-desc că nu te știu la casa ta! Cîta vreme mai credeam în nemernicu-ăla, eram mai liniștit. Gîndeam că i-or trece zvăpăielile tinereții și s-o da pe brazdă! Acu... nu mai am nici o nădejde!

— Tăicuțule, de ce-a făcut el asta? De ce? și fata iz-bucni în plîns.

— Nu știi, nu știi și taman acu', cînd eram gata să-l îmbinez pe Vodă și să cresc și-n cin! Nici în groapă n-o să-l iert!

Tincuța îl ascultă, apoi întrebă, cu îndoială în glas:

— Și dacă n-o fi așa?

— Adică, ce să nu fie? nu pricepu tatăl.

— Dacă or fi numa' scorneli de-ale slugoiului ăluia, să stoarcă bănet de la domnia ta?

Agățîndu-se de speranța pe care i-o strecură în inimă vorbele fetei, răs-pun-se:

— N-ar îndrăzni să mă mintă pe mine! Cu toate că, dacă mă gîndesc bine, ce rost avea să-l puie Mereanu-n ștreang, dacă se dăduse cu ei?

— L-a pus în ștreang? se îngrozi Tincuța. Cînd? Unde? Mie de ce nu mi-ai spus?

— Ce era să te mai năcăjesc și pe tine? Dacă nu ajungea la timp Spiru cu arnăuții, acu-i făceau rînduielile! Și poate că ar fi fost mai bine-așa, că scăpsm și noi de ru-șinea lumii! încheie el cu amărăciune.

— Ba nu, tăicuțule! Cît timp trăiește, mai tragem nă-dejde că n-a făcut ceea ce i se pune-n spinare! Dacă murea el, muream și eu! Ispravnicul oftă din adîncul ființei.

— Mai bine repausam eu și trăia biata maică-ta, să nu mai apuc zile de-astea, care-mi otrăvesc viața!

— Dacă socotești că-ți sînt o povară, mă duc de-acasă, taică! Plec la mătușa, la mănăstire! Așa o fi bine și pentru domnia ta și pentru mine! spuse ea, lăcri-mind mereu.

— Tincuțo, copila mea, nu vorbi așa: ești tînără, ești frumoasă, avere ai cît n-au zece fete de boieri, la un loc, și-o să-ți găsești tu alt bărbat pe potrivă!

Dar Tincuța dădu din cap cu încăpăținare:

— Nu, tăicuțule! Dacă nu-l mai am pe Iancu, mă lo-godesc cu comănacul și rasa monahicească! îl încredința cu o hotărîre pe care nu i-ai fi bănuțit-o și ispravnicul înțelese că nu e chip s-o abată de la ale ei.

Spre norocul lui, Luța, care urmărise cu sufletul la gură toată pricina, se băgă ca măraru-n ciorbă:

— Auliu, jupînițooo, nu zi vorbă mare, că eu, să mă ia Sarsailă-n coarnili lui, îmi pui gheara-n gît ca pițigoiu', dacă faci ce ziseși! Îl dau dracu și pe Corcodel și pe cine mi-o ieși-n cale și fac moarte

de țigan! Apăi... m-oi duce unde-oi vedea cu ochii dacă mă lași de izbeliște! și încep să bocească de răsuna casa.

Izbucnirea Luței avu darul de-a înviora atmosfera și ispravnicul fu pus pe îngăduință:

— N-avea grijă, că n-o să ajungi tu să faci moarte de țigan! Și nici jupîniță ta n-o să-și schimbe rochiile de Viana cu straie de călugăriță! Întorcîndu-se către fiica lui, o învălui într-o privire plină de duioșie, adăugînd:

— Oricum o fi, dacă zănaticu tău nu-și frînge gîtu pe undeva, în fiare-l aduc și tot o să-ți fie mire, tîlharu'!

Tincuța se agăță de gîtul lui, stăpînită de-o bucurie care-i lumina chipul brăzdat de lacrimi:

— Tăicuțule, dac-o faci și pe-asta pentru mine... și pentru lancu – simți ea nevoia să apese pe vorbele din urmă – n-o să fie pe lume o fată și-un tăicuț mai fericiți.

Calafateanu se muie ca ceara-n fața focului. Fata lui era una din ființele acelea rare, care iubesc o singură dată în viață. Socotea că lucrul acesta e ca un blestem căruia nu i se poate împotrivi. Își plecă fruntea:

— Măcar de-aș ști pe unde hălăduiește-acu nărodu-acela al tău!

— Află, tăicuțule, află, și-o să țin minte toată viața! îl rugă din tot sufletul Tincuța, sărutîndu-l zgomotos pe amîndoi obrazii.

Lancu urca în pasul calului, pe-o cărare, șerpuint prin-tre copaci bătrîni. Prin rărișul codrului se zărea poiana scaldată în lumina soarelui și coliba de birne a lui Vîrlan. Cînd ajunse acolo, își dădu seama că obolul hergheliei e gol. Se apropie cu pași grăbiți, de parcă ar fi presimțit o nenorocire. Fluieră scurt, pentru a stîrni zăvozii, dar nu se auzi nici un lătrat.

— E cineva acasă? strigă el, ca prima oară cînd venise aci, și cum nu primi răspuns, aruncă frîul după o ulucă și urcă în cerdac.

Ușa casei era dată de perete. O adiere de vînt o făcu să scîrțîie a pustiu. Trecîndu-i pragul, rămase pironit lo-cului: prăbușit pe-o coastă, cu ochii închiși, Vîrlan abia mai sufla. De sub chimir mustea o dîră înroșindu-i ițarii de pănură albă. Lancu puse un genunchi în pămînt și se aplecă asupra lui:

— Ce pățiși, omule?

Herghelegiul deschise cu greu ochii și-l țintui cu o pri-vire încercată de ură:

— Tu-ntrebi? Tu, care-ai poruncit să mă ucidă? Fii blăstimat, zapciule, acu și-n vecii-vecilor! abia îngăimă el și cu un horcăit greu își dădu sufletul.

Vorbele lui Vîrlan îl descumpăniră. Nu se știa vinovat cu nimic. Atunci de ce-l blestema? Rămase un timp gînditor, apoi îi trecu ușor palma peste ochii larg deschiși, ros-tind încetișor:

— Dumnezeu să te ierte, Vîrlane, că eu te-am iertat de mult și n-am nici o vină! Se ridică și ieși în cerdac, plimbîndu-și ochii prin ocol.

Deodată, vocea lui Spiru tună de undeva:

— Pîn-aici ți-a fost, Jiene! Dă-te prins! și doi arnăuți săriră asupra lui.

Iancu izbi cu piciorul în furca pieptului pe cel mai apropiat care, în cădere, îl răsturnă și pe celălalt, dar alții răsăriră ca din pămînt. Pînă să-și smulgă pistolul din brîu, Spiru trase asupra lui. Se feri și încercătura mușcă din lemnul ușii, chiar în locul unde se aflase cu o clipă mai înainte. Arnăuții alergară să-l împresoare din toate părțile și Iancu trase la nimereală. Unul căzu, ceilalți se puseră la adăpost. Folosindu-se de scurta lor șovăială, se năpusti în colibă. Lăsă cleampa groasă ca o bîrnă peste ușă și se re-pezi la fereastra din fundul tindei. În urma lui, ușa trosnea sub lovituri. Deschise fereastra și sări-n curte. Cînd se ridică, rămase încremenit, văzîndu-se împresurat de poterași, cu dur-dele întinse spre el. Nemaiavind nici o puțință de scăpare, aruncă pistolul, înțelegînd că e nevoit să se plece în fața destinului care i se arăta potrivit.

Era trecut de chindie. O rază cădea pieziș prin feres-truica zăbreliță a tem-niței, luminînd slab chipul îngîndurat al lui Iancu. Se-ncovoiasse pe același butuc de care fu-sese înlănțuit Mereanu. „Cine și-ar fi-nchipuit, cu puțină vreme în urmă, că o s-ajung aici, în locul lui Mereanu? cugeta el. Dacă-mi spunea cineva că așa o să se întîmple, l-aș fi socotit scrîntit la minte. Da' nu-mi pare rău de ce-am făcut. Așa o să scap de toate. Și de slujbă și de cică-leala de-acasă... Numa' de Ionica-mi pare rău! Că ținea la mine! Poate era singură ființă care mă-ndrăgea cu-adevărat! Ba nu: în felul ei, și Tincuța mă iubește... Da ce vină am eu? Nu i-am spus niciodată că mi-e dragă... Dar și dacă-i spuneam și dacă nu-i spuneam, tot aia era. Că ea o ținea pe-a ei... îmi pare rău că am dezamăgit-o, dar n-aveam încotro... Nu mai puteam... Simțeam că mă înă-buș... Trebuia să-mi salvez... mai ales sufletu'... Că omu,

oricît de-nrăit ar fi, tot mai are un pic de suflet... Cel puțin așa crez eu... Altfel cum să trăiești! N-ai cum...”

Se smulse din gânduri, auzind zgomotul zăvorului tras și temnița se luminează ușor, în pîlpierea amurgului tîrziu, pe cale de-a muri. Pași apăsați răsunară pe treptele de piatră și ușa se-nchise la loc, cu scrișnet de balamale ruginite. În-toarse capul într-acolo: de el se apropia Tincuța urmată de Luța, care ducea un coș pe mîină. Jupîniță Calafateanului era așa de tulburată că-n primele clipe nu putu îngăima o vorbă, apoi, de parcă găsise cum să iasă din încurcătură, luă coșul din mîina Luței:

— Ți-am adus ceva de-ale gurii! rosti ea cu blîndețe și-l puse alături, să-l aibă la îndemînă.

— Îți mulțumesc, da' n-ar fi trebuit să vii aici!

— Nu puteam să nu vin!

— Avea dreptate maica-mare! Ce bună ești tu, Tincuțo!

— Ce folos, Iancule? Omul bun n-are noroc! se-ntristă fata.

— Mare neceaz ți-am adus și nu știu cum aș mai pu-tea să-ndrept vreodată răul pe care ți l-am făcut! zise el încet, plecîndu-și ochii, de parcă i-ar fi fost greu să-i sus-țină privirea.

Auzindu-i cuvintele ce păreau pline de căință, Tincuța se însufleți:

— Iancule, pleacă-te la mila tatii... Sărută-i mîina și cere-i iertare!

Și-ai să vezi că toate or să fie ca-nainte!

— Nu se mai poate, Tincuțo! Ce-a fost... n-o să mai fie niciodată!

Zilele nu se-ntorc îndărăt!

— De ce să nu se-ntoarcă? Uite, îi cad și eu în ge-nunchi și-l înduplecăm noi! Nu te gîndi la ce-o zice lu-mea. Ne luăm și plecăm undeva să nu ne știe nimeni de nume. Mergem o vreme la București... sau la Viana... Cînd ne-om întoarce, toate-or să fie uitate!

Pe chipul Jianului flutură un zîmbet amar:

— Pentru mine, nu mai e cale de-ntoarcere! E prea multă lume necăjită și prea puțini ăia care-i mai pot alina neceazurile, ca să mai stau deoparte... De-acu-ncolo, cum mi-o fi soarta, da-ndărăt nu mai dau!

Îi prinse mîinile și-și plecă fruntea pe ele. Zornăitul lanțurilor care-l ferecau izbi ascuțit bolta temniței. Tincuța înțelese că hotărîrea lui e nestrămutată. Își trase mîinile în-cet din ale lui, simțînd cum o cuprinde o tristețe de moarte.

— Luțo, spuse înăbușit, — și, întorcîndu-se, porni cu grabă către ieșire, fără să mai arunce o privire înapoi.

Țiganca scoase din sîn o pilă și strecurînd-o în mîna lui Iancu, îi șopti pripit:

— Boiarulei! Cum o-nnopta, Corcodel te-așteaptă cu Bălanu-n ulița din spate! Ai grijă să nu-ntîrzi! și-o luă i aproape la fugă după stăpînă-sa.

Iancu rămase cu ochii pierduți în urma lor. În urechi îi stăruiau vorbele Tincuței: Te pleci la mila tatii și... Să se umilească el în fața ispravnicului? Să știe de bine că-l jupoaie de viu și n-ar face-o! La urma-urmii de ce era vi-novat? Că-i destăinuise lui Tudor ce primejdie-l paște? Ei și?! Pentru asta nu se plă-tește cu capul, cel mult cu ceva ani de ocnă și după aia... După aia va fi un om liber... Liber! Dar de ce trebuie să aștepte pînă atunci? De ce nu s-ar elibera mai devreme? Simți în podul palmei fierul uneltei adusă de Luța: trebuie să scape de aici și cît mai repede. Numai așa poate fi salvat convoiul cu arme și salvîndu-l îi scapă și viața lui Tudor.

Începu să pilească lanțul care-i cetluia gleznela, la în-ceput mai domol, apoi din ce în ce mai repede și mai în-versunat, cu grijă de-a nu fi auzit de arnăutul de strajă. Simțind cum zaua se subțiază, mușcată de muchia de oțel, în inimă i se cuibări speranța și forțele-i crescuseră. Cît să fi trecut? Un ceas, două, sau mai multe, nu-și mai dădea seama, dar în clipa cînd, desprins de butuc se ridică în ca-pul oaselor, i se păru că a fost slobod de cînd lumea. Că-tușele lanțului care-i încercuiau încheieturile mîinilor îl treziră la realitate. Luă din nou pila, cu gînd să reînceapă truda, dar în liniștea nopții urechea lui prinse un zgomot ușor. Ascultă cu încordare și nu după mult timp, zgomotul se repetă. Făcu cîțiva pași, ținîndu-și lanțul în pumni ca să nu zornăie și ajuns la ferestruică, încercă să străpungă cu ochii întunericul de-afară. Obișnuindu-se cu bezna, des-luși um-bra unui om care făcea o spărtură în gardul ce îm-prejmuia clădirea tactului, scoțînd ulucile pe-o distanță bună și înțelese că nu poate fi altul decît Corcodel. Terminîndu-și lucrul, țiganul se opri și rămase cu urechea ciu-lită: nimic nu se mișca în jur. Doar sforăitul cailor din grajdul tactului tulbura liniștea nopții. Într-acola se în-depărtă Corcodel și după cîteva clipe se ivi cu Bălanu de că-păstru, pe care-l trecu prin spărtura din gard și-l scoase în ulicioara din spatele tactului. Zărindu-și calul, Iancu se pregăti să-și îplinească planul ce-i încol-țișe în minte.

Trăgându-se de la ferestruică, luă ulciorul pe care i-l lă-saseră cu apă și-l azvirli cu putere în ușa temniței. Vasul se sparse cu zgomot și imediat răsunară pașii arnăutului de strajă care se apropiau cu grabă. Auzind cheia răsucindu-se în broască, se furișă în spatele ușii. Zăvorul greu pocni sec și arnăutul se ivi în deschizătură. Fără să bănu-iască ceva, dădu să pătrundă înăuntru, dar n-apucă să facă un pas, că lancu îl arcăni cu lanțul de gît, strîngîndu-l ca-ntrun clește. Înăbușit, paznicul n-avu timp nici să ic-nească. Se lăsă moale, cu ochii holbați și lancu îl trase înăuntru.

După ce se încredință că multă vreme n-o să se tre-zească, îl înghesui într-un ungher, iscodi cu privirile întu-nericul de-afară, apoi ieși și se strecură în neapte. Omul de veghe din poarta tactului moțăia, proptit în durdă. Lancu se apropie cu pași de pisică și, cu un gest fulgerător, îl izbi cu lanțul cătușelor între ochi. Arnăutul se prăbuși. Din clipa asta, calea îi era deschisă. Din doi pași fu dincolo de poartă și se furișă în uli-cioară. Cu Bălanu de căpăstru și calul lui alături, își ros-togolea ochii-n cap, mort de teamă, Corcodel. Auzind în spatele lui un zgomot ușor, se întoarse-ntr-acolo speriat, dar ulița era pustie. Tremurînd trase pistolul din brîu și se răsuci în toate părțile:

— Pst! Pst! Auliu! Arată-te care ești, că am pistol! șoptea.

Din întuneric cineva îi dădu peste mîină, iar o palmă îi astupă gura.

— De cînd umbli tu cu pistol, mă? Dacă se descărca și ne dădeam de gol? îi sună la ureche glasul lui lancu.

— Auliu, tălică erai? Păi, ce, era-ncărcat? Îl luai și eu așa, să-mi fac coraj!

— Pe cai! Că n-avem vreme de pierdut! porunci lancu, sărind pe Bălanu și porni ca din pușcă, urmat de Corcodel. În galopul cailor se pierdură pe ulița mare către capul satului, sub lumina lunii pline, ajunsă-n cumpăna nopții.

La adăpostul unui tufiș, străduindu-se să pătrundă cu ochii noaptea lu-mi-nată de lună, pîndea Spiru. Din depăr-tare creștea hurducăit de roți și tropot de cai. Proaspătul zapciu făcu un semn și cîțiva arnăuți rostogoliră un bo-lovan uriaș, închizînd trecerea. Pe drumul de munte, șer-puind de-a lungul văii, se apropia în pasul cailor un convoi de care mari cu coviltir. Îmbrîncindu-și calul, Spiru le ieși înainte și săltă mîina:

— Opriiți!

Strigătul lui răsună pînă departe, pierzîndu-se printre steiurile munților. Porunci scurte îi ajunseră la ureche și convoiul se opri greoi. Un om cu flinta în mînă, aflat în carul din față lîngă surugiu, strigă la rîndul lui:

— Cine ești, de ne-ații drumu'?

— Zapciul! rosti cu îngîmfare Spiru.

— Slavă domnului! Credeam că ne-au lovit lotrii.

— Da' voi cine sînteți și-ncotro mergeți?

— Neaguțatori brașoveni. Ducem lipscănie la Craiova!

— Lăsați armele și dați-vă jos! porunci Spiru, apoi se-ntoarse către arnăuți:

— Cercetați carele!

Convoiul fu înconjurat și poterașii începură să scotocească prin mărfuri. Spiru veni lîngă un car să vadă cum își făceau datoria oamenii lui. De la coada convoiului se apropie arnăutul cu cicatrice:

— Cum e, Pîrvule?

— Nimic! răspunse el scurt, ridicînd din umeri. Numa' postavuri și mătă-surii!

— Da fundu' carelor, l-ați cercetat?

— Cercetat! Nici o ascunzătoare! Scîndură goală!

— Cu neputință, negliobilor! scrișni el și se repezi spre chervanul cel mai apropiat. Îmbrîncind pe cel ce cotrobăise pînă atunci, se-apucă el să smulgă mărfurile și să le arunce în drum. Dar tot nu găsi ce căuta. Gîfiind, cu fruntea bro-bonită de sudoare, se propti cu spatele de dri-cul căruței și rămase așa o vreme. Deodată, ca străfulgerat de-un gînd, scoase jungherul și sfișie rogojina coviltirului: o grămadă de pistoale se rostogoliră pe scîndură goală a carului. Ochii lui sticliră.

Era trecut bine de miezul nopții, cînd și pîraiele parcă-și molcomesc mur-murul, să nu strice somnul vietăților pădurii.

Nici o boare nu tulbura pacea care cuprinsese firea.

Numai lăncu și Corcodel nu-și ostoiseră goana. De pe drumeagul ce se pierdea în codrul cuprins de negură, se opriră la pîna lui Ștefan, săriră de pe cai și țiganul, dînd fuga la ușă, bătut cu putere. Dinăuntru răsună vocea groasă, ușor răgușită, a omului trezit din somn: Care ești acolo, mă?

— Auliu, eu, nea Ștefane, ce, nu mă cunoști? Cor-codel, de!

— Corcodel?! se miră Ștefan. Și ce cauți la mine acu-n puterea nopții, mă?

— Auliu, deschide mai iute și-ai vedea!

Cu pocnet sec zăvorul fu tras în lături și în tocul ușii se ivi bătrînul, așa cum sărise din pat. Dînd cu ochii de Iancu chipul i se umplu de bucurie, dar pe loc se încrunta, văzînd lanțul în care i erau prinse mîinile:

— Ce cu tine, băiatu' meu? Intră, tată, intră! îl pofți cu grabă, ferindu-se din ușă să-i facă loc, apoi o închise și puse iar zăvorul greu, de-a curmezișul.

— Ce să se-ntîmple? Eh, mai nimic! zîmbi Iancu. Ți-oi spune în vreme ce-om scoate podoabele astea! Ai ceva scule p-aci?

— Am, cum să n-am! Hai la piuă! și, aprinzînd o lu-mînare, o luă înainte.

În odaia cu piua stăteau, rînduite frumos, cuțitoaie, o bardă, un topor, niște clești de fier și alte alea. Ajutat de Corcodel, Ștefan se apucă să-i taie cătușele, în timp ce Iancu îi povesti de-a fir a păr întîmplările prin care tre-cuse în zilele din urmă. Cînd ultimul nit fu sfărîmat, Cor-codel se rugă de stăpînu-său:

— Auliu, îmi dai mie fiarele-astea, boiarulei?

— Ce să faci, mă, cu ele?

— Să fie-n casă! Cînd s-o face Luța a dracu, să am cu ce-o lega de picioru' patului!

— Bată-te păcatele să te bata! zîmbi neică Ștefan Așa, zi!

Vorbele țiganului îi înveseliră cîteva clipe.

— Și-acu ce-ai de gînd să faci? întrebă Ștefan.

— Am eu multe-n cap, da-ntîi și-ntîi trebuie să-l îm-piedic pe ispravnic să pună mîna pe arme.

— Iancule! Merg și eu cu tine! Mai iau și cîteva oameni.

Dar tînărul clătină din cap cu hotărîre:

— Nu, neică Ștefane! Singur mă strecor mai ușor! Rămii cu bine! și, prinzîn-du-l de umeri, îl zgudui voini-cește, adăugînd: Și-ți mulțumesc că-mi făcuși iar mîinile slobode.

— Băiatule, măcar să le spun oamenilor că e o treabă pentru slugeru' Vladimirescu! Toți sar, ai să vezi!

— Ar sări și-ar pieri de pomană. Spiru trage-n carne vie. Tot mai bine e cum zisei eu! nu se lăsă înduplecat Iancu.

— Și dacă ești singur, n-o să tragă? nu-l slăbi bă-trînul.

— Eu sînt „dres”, nu se lipește plumbu' de mine! Și la urma-urmelor, dacă s-o lipi vreunul, doar așa să-mi mai plătesc din

păcate... că am cu duiumul! încheie el cu o jumătate de zîmbet.

Apoi, către Corcodel:

— Tu te duci acasă și faci pe mortu-n păpușoi! Nu cumva să te tragă Luța de limbă și să-ți umble gura, că dracu e-al tău!

— Auliu, boiarulei, parcă nu mă cunoști!? Păi eu...

Dar Iancu nu-i dădu pas să continue:

— Taman aia e, că te cunosc! Ca pe-un cal breaz! Ia-o la picior să nu te prindă ziua pe drum, că de te-o vedea Spiru, intră la bănuielei și te vîră la beci, în locu' meu!

Vorbele lui avură darul să-l pună în mișcare pe Corco-del. Începu să se căineze de ți se rupea inima. Vorbi calului:

— Auliu, auziși, mă cîrlane? Îi faci bine omului și el te lasă să-ți puie alții pielea-n băț! Vai de viața și de zilișoarile mele, că rău m-a blestemat cin' m-a bles-temat să fiu slugă la un zurbagiu ca boieru-ăsta al meu! și, urcîndu-i-se în spinare, îl îndemnă din pinteni pînă ieși pe poartă, apoi o luă-n trap pe drum la vale.

— Ia măcar ăsta la tine, că văz că n-ai nimic în brîu!! îi întinse bătrînul un jungher cu mînerul din coarne de cerb.

— Asta da! fu mulțumit tînărul și, cu un semn de ră-mas bun, sări în șa. O porni către pădurea ce se înălța, mută și întunecată, dincolo de iazul din care apa cădea cu vuiet în viitoare. Ștefan rămase o clipă gînditor, apoi smulse o zeghe agățată-ntr-un cui din stîlpul casei, se înfășură-n ea din mers și, cu pași grăbiți, se îndreptă către satul risipit de-a lungul văii...

Schitul Duroaia cu zidurile albind în lumina lunii, era cufundat în liniștea obișnuită așezărilor de acest fel. Dar un ochi mai ager ar fi descoperit niște ciudățenii care nu se potriveau cu pacea molcomă a lăcașului.

În clopotniță, adăpostiți în umbră vegheau haiduci ca flintele pregătite... Pe ziduri, spre deschiderea pajiștii din fața schitului, erau înșirați alții... Dincolo, către marginea poienii, șerpua drumul de piatră, pierzîndu-se printre copacii codrului secular. Răspîndiți prin curtea largă, înfășu-rați în ipingele, picoteau alții, cu durdele la îndemînă.

Din fundul curții se apropie Mereanu. Ajuns la piciorul scării ce urca în clopotniță, întrebă pe haiducul care, ghemuit în firida de deasupra porții, scruta întunericul:

— Nimic, Codine?

— Nimic, neică Merene!

— Nici caii, nici chervanele neguțătorilor?

— Nici!

— Nu-mi place întârzierea asta! se îngrijoră Mereanu. Era timpul să fi ajuns aici și Vîrlan și convoiul de la Sibiu.

— Eh, se mai întâmplă uneori cîte-o zăbavă, din cine știe ce pricină: se mai rupe o roată, mai șchioapătă un cal! zise Codin. Să-i vedem noi aci și pe unii și pe alții, că după aia...

— După aia, ne putem trezi cu Jianu-n spinare! Mare noroc a avut, spuse cu năduf Mereanu.

— A avut el atunci, da n-o avea mereu! Odată și-o dată punem noi mîna pe el!

— Nu-mi place deloc întârzierea asta! repetă căpetenia, clătînînd din cap. Noaptea e scurtă, n-aș vrea să ne-apuce ziua...

O vreme tăcură, fiecare cu gîndurile lui, apoi străjerul dădu glas:

— Neică Merene, vin!

— Bine că vin! scoase un oftat de ușurare Mereanu, întorcîndu-se către cei din curte, strigă:

— Sculați, mă, că vin! Dați fuga și deschideți poarta!

La auzul veștii, oamenii se înviorară, curtea se umplu de forfotă.

Cîțiva aler-gară cu grabă la poarta grea, fere-cată în fier și traseră în lături birna care-o zăvora pe dinăuntru.

— Cîte chervane sunt, Codine?

— Păi... unul, două... șapte!

— Aștia sînt! zise Mereanu mulțumit.

— Aștia, aștia! întări Codin. Au ieșit din drum și-au luat-o-ncoa!

Nu trecu mult și pe sub bolta largă pătrunse în trapul mărunt al cailor convoiul chervanelor. Cînd ultimul ajunse în curte, de sub coviltire săriră din mers cîțiva neguțători și oameni de pază, cu flințele în mînă.

Mereanu se apropie de primul chervan și proptindu-se cu mîna de leucă, voi să întrebe ceva pe surugiu, dar tre-sări puternic, descoperindu-l pe Spiru, în straie de ne-guțător.

Dîndu-și seama că haiducul l-a recunoscut, cu un gest fulgerător noul zapciu băgă mîna sub ipingea. Căpetenia își smulse și el pistolul din brîu, stri-gînd: „Trăda...”, dar vo-cea i se frînse, fiindcă Spiru fusese mai iute ca el.

Lovit de plumbi, Mereanu se prăbuși. Crezîndu-l mort, Spiru îl lăsă locului și sări din car, trăgînd din brîu cel de-al doilea pistol.

În clipa următoare, ca la un semnal, arnăuții săriră din chervane și începu-ră să tragă cu flintele. Luați pe nepregătite, haiducii

erau secerați de plumbii care se abăteau asupra lor din toate părțile. Curtea schitului se învălui în fumul împușcăturilor. Cîteva maici, trezite de zgomotul luptei, alergau speriate prin cerdacul arhondaricului, scoțind țipete ascuțite. Strigătele răniților se amestecau cu nechezatul cailor și zgomotul detunăturilor. În scurtă vreme, haiducii fură copleșiți de numărul mare al poterașilor. Cei din clopotniță fură doborîți de fulgerarea flinte-lor și locul lor îl luară arnăuții.

Nu trecu mult și potera deveni stăpînă pe schit. Răniții rămași în viață erau cetluiți în funii și închiși în trapeză.

Spiru se apropie de Mereanu, care fusese și el strîns în funii, îl prinse de piept:

— Acu', nici dracu' nu-l mai scapă de ștreang pe Vladimirescu' vostru! Și nici pe Jianu...

Cu toată durerea ce i-o provoca rana, auzindu-i vorbele din urmă, căpetenia tresări și-o uimire mare îl cuprinse. Dacă înțelegea amenințarea care-l pîndea pe Tudor, nu-și dădea seama ce legătură avea cu Jianu. Zapciul era omul stăpînirii și dușmanul haiducilor, deci și-al lui Tudor Vladimirescu. Atunci de ce-i bagă ăsta într-o oală?

Spiru pricepu de unde venea nedumerirea haiducului:

— Nu știi ce caută Jianu-n ciorba voastră, așa e? Află că s-a dat pe față cu trădătorul din Vladimirescu și-acu aș-teaptă în temnița tactului, pe butucul de care ai fost legat și tu! Și-mi fac plan să vă duc plocon ispravnicului – pe el, și pe tine, și pe Tudor, să vă ridicăm în furci pe toți trei ca să vă țineți de urît unu' altuia! și izbucnind în rîs, se îndepărtă.

Din mers, noul zapciu strigă:

— Dați, mă, cep la un poloboc de-ăla din beciul schitului, că vă meritați răs-plata! Cîteva poterași dădură fuga spre gîrliciul care se vădea sub cerdacul arhondaricului.

Pătrunzînd înăuntru, rămaseră o clipă încurcați, neștiind cum să-nceapă. Așezate pe podvale, se înșirau de-o parte și de alta a unei poteci late, presărate cu nisip uscat, pînă-n fundul beciului cu boltă de cărămidă arsă, tare ca piatra, butoaie uriașe. Pe fiecare, o mîna dibace scrisese cu tibișir soiul și vîrsta vinului aflat în pîntecul lui.

Pîrvu, care-și dădea ifose de ajutor al noului zapciu, strigă la unul de-afară să-i aducă o masala și la lumina ei cercetă slovele de pe netezișul capacelor. Cînd crezu că a găsit ce trebuia, făcu semn și

oamenii se opintiră să dea jos de pe cătămii un poloboc cu doaga groasă, în stare să po-^{to}lească setea unui sat întreg. Cu mare greutate îl scoaseră afară, împingîndu-l pe sa-^{nia} de birne, apoi, cu vădită mulțumire, îl rostogoliră către locul unde se afla Spiru.

Foc mare au aprins arnăuții în mijlocul curții schitului, pregătindu-se de ospăț. Bucăți de carne păstrămită sînt în-^{fipte} în țepușe, să meargă vinul uns pe gîtlej. Prinși de ne-^{răbdare}, dădu cep polobocului și cheful începu...

Mereanu își dădu seama că în spusele lui Spiru erau niște nepotriviri cu care judecata lui țărănească nu sc putea împăca. Mai ales povestea cu „trăda-rea” Jianului. Cum o să dea cu piciorul la slujba de zapciu, să-i pără-^{sească} pe boieri, că doar și el e boier de neam, și să treacă la viața grea a omului hăituit, cînd e mult mai cu priință să-i hăituiască el pe alții? Dar de ce să fi scornit Spiru toate astea? Nu, nu le-a scornit el! Asta e tot viclenia Jianului! Că zapciul, chiar dacă o fi om al dracu', numai prost nu era.

Simți înțepături în umărul stîng, unde-l împrôscaseră plumbii lui Spiru; sîn-^{gele} nu-și contenea șiroiala, scurgîndu-i-se pe piept, pe spate, strecurîndu-se șerpește pe berneveci în jos, pînă îi năclăi călcieele-n opinci. O clipă îl încercă teama că ar putea muri acolo, ca un netreb-^{nic}, fără să-i poată fi de ajutor lui Tudor. Dar firea lui aprigă nu-i îngăduia să se creadă îngenuncheat chiar și în clipele astea, cînd totul părea pierdut. Cu ultimele pu-^{teri}, își încordă mușchii, în nădejdea că s-ar putea eli-^{bera} dar cu un geamăt recăzu la pămînt. Funiile îl strîngeau nemilos, ca pe-o butie în cercuri. Pînă și răsufierea, scurtă și repezită, îi provoca dureri în tot trupul.

În ciuda suferințelor greu de îndurat, mintea îi ră-^{mase} trează. La ureche îi ajungea veselia de care fuse-^{seră} cuprinși arnăuții, adunați în jurul polobocului,

Focul din curte ardea cu vîlvătaie, luminînd pînă de-^{parte}. Plin de sine, Spiru săltă plosca și întinzînd-o lu' Pîrvu, porunci:

— Pîrvule! Du-i-o lu' ăla din clopotniță și spune-i să fie cu ochii-n patru! Cum zărește pe Vîrlan cu caii, să-mi dea de știre!

— Am înțeles, jupîn zapciule! se hlizi Pîrvu, cu limba grea a omului băut și se îndepărta către clopotniță.

Și sărbătorirea izbînzii continuă...

La ușa care dădea înspre prispa ce se întindea pe toată lungimea trapezei rămăsese de pază Ochetan, pe care vinul se părea că nu-l moleșise de istov. În jurul focului, înfipte în proțap, se rumeneau buturi de pastramă, al căror miros ațîța pofta de băutură a arnăuților. Din clopotniță, omul de pază adulmecă și el mi-reasma de carne friptă și strigă la cei de jos:

— Băăă, n-o-nfulecați toată, mai lăsați-mi și mie!

Auzindu-l, Spiru spuse mărinos:

— Mă Didoacă, ia o ciozvîrtă friptă și du-i și ăluia!

— Numa-ndăcît, jupîn zapciule! se arătă ascultător Didoacă și smulgînd o țepușă, i-o duse pîndarului:

— Ia mă ici! îl îmbie el cînd ajunse în vîrful scării. Da' ai grijă, să nu te ia somnu', să fii cu ochii-n patru!

— Păi dar! zise cam nemulțumit omul. Eu cu ochii-n patru și voi cu ochii pe poloboc!

— Ce să-ți fac, bă, dacă pică norocu' pe tine să stai de veghe! rîse celălalt. Da mă mir de ce te puse, că ce fu de făcut făcurăm! și coborînd de-a-ndăratelea scara de lemn, se întoarse lîngă ceilalți. Iancu înainta prevăzător printre pereții stîncoși ai cheilor pe unde veniseră dinspre Sibiu chervanele ne-țuguțătorilor. Ajungînd la locul unde fuseseră opriți de Spiru, privirea îi căzu pe bolovanul cît un bivol, cu care arnăuții zăgăzuiseră drumul. Se opri și, cercetînd cu atenție în jur, dădu cu ochii de adîncitura proas-pătă din care fusese desprins. În pulberea drumului, desluși la lumina lunii urme de roți și de copite. Rămase o clipă gînditor, apoi, înțelegînd ce s-a petrecut, dădu pinteni calului. Ocoli pe la margine pajiștea și, ajungînd în spa-tele schitului, descălecă. Se opri și rămase la pîndă.

Din curte îi veni în auz zarva arnăuților, înfierbîntați de băutură.

Mai făcu cîțiva păși și se trase după trunchiul gros al unui nuc, care-și întindea crengile pînă lîngă turnul clopotniței. Își săltă privirile pe tulpina netedă și se hotări: o prinse în brațe și se cățără pînă la prima cracă, încălecă pe ea să-și tragă sufletul și așteptă o vreme, atent la fiecare zgomot. După gălăgia și strigă-tele din curte, înțelese că potera chefuieste fără grijă.

Se furișă ca o pisică în frunziș și ochii lui obișnuiți cu întunericul desco-periră pe arnăutul din clopotniță, care moțăia, proptit de zid. Cu grijă să nu facă cel mai mic zgomot, se lăsă pe creanga ce-și întindea frunzișul acoperind în parte ferestruica turnului și sări în spinarea pîndarului. Un icnet scurt și omul, toropit de vin și de

osteneală, se prăbuși. Îi prinse cu îndemînare flinta care era gata să-i scape din mînă și, proptind-o alături, începu să-i scoată straietele, pe care le îmbrăcă el. Își vîrî-n brîu pistoalele și hangerul omului și cu flinta-n mînă trecu la fereștră ce da în curte, de unde-l văzu pe Spiru, înconjurat de poterași, petrecînd în lege.

Oa-recum liniștit, coborî tiptil scara de lemn, și ajuns jos, porni cu pas clătinat, ca omul amețit de băutură, prin mijlocul curții, furișînd priviri spre arnăuții adunați în jurul focului. Cu greu își stăpîni o tresărire, auzînd un glas în spatele lui:

— Uite-l și p-ăsta! Hai mă, copăcel-copăcel!

Trăgînd cu coada ochiului, Iancu își dădu seama că de el e vorba.

Făcu din mînă un gest, care putea însemna orice și bolborosînd ceva neînțeles, își văzu de drum, bălăbănîndu-se și mai tare.

— Da' bine te mai făcuși, frati-meu! auzi alt glas. Al dracu' vin! Ți se pare moale, da' cum dă de limbă, o face ca de piatră! continuă, omul, spre hazul celorlalți.

Dar Iancu se-ndepărtase bine. O luă pe lîngă șirul de chervane, punîndu-se astfel la adăpost de ochii ce-lor din jurul focului.

Privirea, pînditoare mereu îi alunecă asupra carelor cu rogojinile coviltirelor sfîșiate. Apropiîndu-se de in-tra-rea trapezei și văzînd arnăutul de pază, înțelese că acolo sînt băgați prinșii. Se duse clătinat la el și-i ceru cu vorbă cleioasă:

— Dă-mi, mă, o lulea de tutun!

— Cere-i lui Spiru, că are simbrie mai mare! îi răs-punse în batjocură Oche-tan, dar recunoscîndu-l holbă ochii și dădu să strige. Însă nu mai avu timp: jungherul lui Iancu i se înfipse în piept. Se uită în stînga și-n dreapta, să se asigure că n-a văzut nimeni ce s-a întîmplat, apoi îl trase lîngă parmalic. Din-spre foc ajun-geau pînă la el hohote de rîs și glasuri răgușite. Deschise cu grabă ușa trapezei și dispăru înăuntru. Nu-i trebui decît o clipă pentru a-și da seama ce are de făcut.

Din doi pași fu lîngă Mereanu. Recunoscîndu-l la rîndul său, căpetenia amuți de uimire, nevenindu-i să-și creadă ochilor. Clipi des, ca-n fața unei năluciri. Iancu îi făcu semn cu ochiul și-i șopti:

— Vruseși tu să scapi de mine, da' nu vrusei eu de tine! Hai, sucește mîi-ni-le-ncoa! Dar cum celălalt încă nu se dezmeticea, îl luă la zor: Ce dracu, Merene, nu-nțelegi oltenește? și răsucindu-l cu spatele spre el, îi tăie legăturile.

— Asta ce viclenie mai fu, zapciule? rosti haiducul, încă prins de nedu-merire.

— Să mă-ntrebi miine dimineată când o răsări soa-rele că acu' n-am vreme de taclale! îi răspunse Iancu. Mai bine dă-mi o mină de ajutor! și-i azvirli hangerul luat de la arnăutul din clopotniță. Fără alt îndemn, căpetenia începu să taie legăturile celorlalți, cuprins de-o grabă plină de-nfrigurare.

— Cu neguțătorii ce facem? întrebă, întrerupându-se o clipă.

— Rămîn aci! Nu le putem primejdui viața! îi răs-punse Iancu fără să se oprească.

În vremea asta, Spiru, care-și păstrase judecata mai limpede ca a celorlalți, dădu peste cap o ulcică și, aducîndu-și aminte de îndatoririle slujbei, porunci:

— Ia du-te, mă, Goabă, și schimbă-l pe-ăla de la trapeză, să bea și el o oală de vin și să-nghită ceva!

Arnăutul se sculă cam anevoie și-o porni clătinat, străduindu-se să se țină pe picioare.

Cum se apropia Goabă, ușa trapezei se deschise ușor și-n crăpătura ei se ivi Iancu. Văzîndu-l pe arnăut, se încruntă. Apucă jungherul de vîrf și cînd îi veni bine, deschise ușa brusc și-l aruncă spre pieptul lui. Șuierînd prin aer, fierul se-nfipse în pieptul omului, care se pră-buși. Făcu un semn și, urmat de Me-reanu și de ceilalți, se strecurară de-a lungul prispei, către chervanele cu arme. Fiecare puse mîna pe ce nimeri: flinte, pistoale și cornuri cu pulbere. Deodată, auzind vocea lui Spiru, încremeniră:

— Ia mai adu, mă Didoacă, un butucel de pastramă d-asta, că fu bună-al dracu!

Arnăutul se sculă cam fără chef și porni spre chervanul aflat în fața trape-zei. La un semn al lui Iancu, se ascuseră care cum apucă, unii pe sub cher-va-ne, alții după paramalic.

Didoacă se sprijini cu un picior pe lambaua carului și tăie teiul cu care era agățat butucul de vergeaua co-viltirului. Deodată privirea îi alunecă pe opincile unui haiduc ascuns sub chervanul de alături. Fumurile be-ției îi dispărură alun-gate de teamă și, după o, scurtă șo-văială, duse mîna la brîu. Dar Iancu îi des-cărca pistolul în piept.

La auzul împușcăturii, Spiru sări-n sus:

— Ce-a fost asta, mă?

Pină să se dezmeticească, haiducii deschiseră foc viu asupra lor și cîțiva începură să se zvîrcolească, loviți de plumbi.

— Împrăștiați-vă! răcni Spira aruncîndu-se la pămînt și slobozindu-și pis-tolul spre locul de unde veneau detunăturile. Treziți de spaima pe care le-o stîrni atacul neașteptat, arnăuții începură să-și dea seama de unde vin îm-pușcăturile. Spiru, cu o mîină de oameni, încercă să se strecoare într-acolo, ca să le cadă în spate haiducilor.

Înțelegînd ce vrea să facă, Iancu se dădu la adăpostul parmalîcului, făcînd semn și celorlalți, dar dintr-o parte o ploaie de plumbi se abătu asupra lor.

De după un stîlp, Mereanu îl urmărea pe Spiru, care se tîra pe brînci, năzuind să-i izbească din coastă. Întorcînd privirea în cealaltă parte, descoperi pe alții, care încercau și ei să se apropie neobservați.

— Vor să ne împresoare! îi șopti lui Iancu.

— Ține-i în loc cît poți! Ia-le și pe-astea! îi aruncă acestuia flinta și pistolul, apoi, înșfăcînd un burduf cu praf de pușcă, îl împunse cu jungherul, și-o porni de-a-ndăratelea de-a lungul parmalîcului, spre capătul pris-peii, lăsînd în urma lui o dîră de pulbere neagră. Ajuns la capăt, aruncă burduful cu ce mai rămă-sese în el și sentoarse în fugă lîngă Mereanu, care îl aștepta cu iasca gata aprin-să, ferită sub zeghe. Spiru sări peste parmalîc și după el se buluciră alții. Mereanu puse repede iasca. Praful de pușcă se aprinse și spre atacatori țîșni ca un șarpe scînteietor o limbă de foc. În clipa care urmă, pulberea rămasa în bur-duf răbufni în mijlocul arnăuților, într-o jerbă de flăcări și fum. Spiru se prăvăli la pămînt. Prin fumul iscat de bufnitură haiducii văzură cum se perpeleau în-tr-o ceață deasă, asemenea unor umbre, trupurile poterașilor.

— După mine! strigă Iancu, sigur de izbîndă, dînd năvală.

Auzindu-l, Spiru urlă ca ieșit din minți:

— Opriți focul! E Jianu! Să-l prindem viu! Dar în liniștea care se lăsă o clipă, izbucni un hohot de rîs nestăvilit și curtea răsună de glasul batjocoritor al Jianului:

— Pofta-n cui, Spirache! Mă prinzi tu cînd o curge Oltu-ndărăt! și, slobozind un chiot, se repezi spre ca-pătul prispei, strigînd: Tu ține marginea ailaltă, Merene! Eu am grijă de-asta!

Spiru se aruncă peste parmalîc și se puse la adăpost după un chervan.

Deși mai puțini la număr, haiducii trăgeau fără contere-nire, pentru a nu lăsa răgaz vrăjmașilor să se dezmeticească. Izbiți de moarte, cîteva poterași căzură la pămînt. Alții improșcară prispa cu durdele, încăierarea se-nteți și vacarm de iad cuprinse curtea schitului. Haiducii se dădeu de ceasul morții să-i răpună pe potrivnici, dar sortii nu le erau prielnici. De peste tot, oamenii lui Spiru atacau prispa, folosindu-se acum ei înșiși, de parmalic ca de-o pavază.

Mereanu fu nevoit să se tragă-ndărăt către colțul unde se afla Iancu. Pote-rașii săreau peste brîul de piatră al prispei și lupta se încinse de-aproape. Iancu și Me-reanu se puseră spate-n spate și loveau cu hangerele, făcînd gol în jurul lor. Dar arnăuții se năpusteau din toate părțile, fără să le dea pic de răgaz.

— Prindeți-l viu! Viu îl vreau pe Jian! striga Spiru, întăritat de biruința pe care o simțea aproape.

Dar cînd haiducii erau pe cale de a fi covîrșiți, curtea se umplu de strigăte: o ceală de țărani năvăli aruncîndu-se asupra arnăuților. În capul lor alerga Ștefan, învîrtindu-și ghioaga deasupra capului și făcînd prăpăd pe unde trecea.

— Pe ei, frațiloor! Pe ei, măăă! Dă-i la mir! striga el cu glas puternic, îmbar-bătîndu-și tovarășii.

Nu mai era nevoie de îndemn. Țăranii își vărsau fo-cul, dezlănțuiți: unii îm-ropun-geau cu furcile, alții își șu-ierau coasele, sau izbeau cu topoare și bîzdoace. Fiecare simțea că a sosit clipa să-și răcorească sufletul, și-o fă-ceau sîrguincios, cu tragere de inimă, chiuind ca la nuntă. Balanța încleștării se înclină de partea lui Iancu și-a tovarășilor lui.

Pînă și Corcodel, sosit eu ceata de țărani, lua parte la luptă: ascuns sub un chervan, cum vedea un arnăut alergînd prin dreptul lui, îi punea piedică cu o tărbacă și-l dădea peste cap.

Venii rîndul poterașilor să-și caute scăparea-n fugă, dar țăranii îi prindeau din urmă și-i loveau cu sete.

Folosindu-se de învălmășeală, Spiru se strecură că-tre clopotniță, urmat de cîteva de-ai lui și, sărînd în spinarea cailor țîșniră prin porțile larg deschise, pier-zîndu-se în noapte ca goniți de diavol. Auzînd ropote de cai, Iancu întoarse privirea într-acolo, și-și dădu seama că fostul lui ajutor îi scapă. Alerga la cailor priponiți sub boltă, strigînd din mers hai-ducilor, aflați pe-aproape:

— Fuga! Să-l prindem pe Spiru! și sărind pe-un cal, porni ca din praștie. Cîțiva haiduci care auziseră îndemnul se avîntară-n șea și-o luară pe urmele lui.

Între timp, Spiru reușise să pună distanță bunicică între el și urmăritori. Ajuns la marginea pajiștii unde începea pădurea, întoarse capul și-i văzu. Se aplecă pe gîtul calului, întețind galopul. Nepotolindu-și goana, se pierdu în întunecimea codrului, împreună cu arnăuții care reușiseră să scape.

— Luați-o înainte! Nu vă opriți pînă nu crapă caii sub voi! le strigă el, abă-tîndu-se din drum și afundîndu-se într-un tufiș de la adăpostul căruia îl văzu pe Iancu și însoțitorii lui, trecînd ca fulgerul, în urmărirea arnăuților. Răsuflă ușurat și îndemnîndu-și din pinteni calul, dispăru în întunericul pe cale de-a fi alungat de lumina palidă a mijitului de zori...

Se crăpă de ziuă. În curtea Schitului Duroaia, unde moartea-și învrtejise coasa cu șuier de gheață, stăpînea liniște de țintirim. Măicuțele risipite prin curtea largă aprindeau lumînările la capătiul celor răpuși.

Deodată, parcă se zgudui pămîntul și pe poarta schi-tului năvăli Ionica în fruntea cailor, cu Trică după ea. Fata struni calul în fața lui Mereanu și sări jos:

— Bună dimineața, neică Merene! Nu putui ajunge mai devreme...

— Bună dimineața! Bine și-acu! fu bucuros haidu-cul. Dar de ce nu veni tai-că-tău?

Fata puse ochii în pămînt și spuse cu tristețe:

— Tata se duse!

Mereanu tresări ca lovit în inimă. Abia acum își dădu seama că fata are chipul tras și straietele cernite.

— Cum se duse? Parcă tot nu-i venea lui Mereanu să creadă ceea ce auzea.

— Mă trimisese s-aduc caii de la păscut ca să vină-ncoa... Cînd m-am în-tors, l-am găsit fără viața... Îl uciseseră oamenii zapciului...

— Sărmanul Vîrlan! oftă el. Bun prieten și de nă-dejde-a fost!

Apoi, schim-bînd tonul: Da' să știi, fata mea, că Iancu n-are nici o vină!

— De ce, neică, de ce? se-năspri glasul Ionichii. Că n-a tras el de cocoșul pis-tolului? Da' porunca, porunca n-a dat-o el? izbucni ea, cu ochii în lacrimi.

Haiducul clătina din cap, rostind limpede și apăsător:

— N-avea cum porunci Jianu asta! La ceasu-ăla era legat de butucu' din tem-nița tactului!

— De unde știi? se agăță Ionica de vorbele Mereanului, înviorată de speranța că omul iubit nu e ucigașul tatălui ei.

— Întii îmi spuse Spiru cînd mă băgă-n funii; apoi Ștefan – că el îl ajută să-și scoată lanțurile... S-a lepădat de slujba stăpînirii și-acu' e de-al nostru. El ne scăpă din gheara poterașilor, că eu intrai ca prostu-n capcană!

Cu toate că-și simțea inima grea, un fior de ușurare străbătu ființa fetei. Ca pentru a-și alunga orice umbră de îndoială, întrebă încet:

— Ce-mi spuseși 'tale, e sigur-sigur?

Pe Mereanu nu-l îmbătrînise calea bisericii. Încercă-rile prin care trecuse într-o viață de veșnică hăituaia îi ascuțiseră agerimea minții, făcîndu-l să priceapă lucruri pe care alții nici nu le-ar fi luat în seamă. Înțelegînd zbulciumul fetei în care se înfrunta iubirea pentru părinte și cea pentru primul bărbat pe care-l îndrăgise, încercă s-o liniștească, fără a-i răni simțămintele. Începu așe-zat, ca omul cinstit, care n-are nimic de ascuns:

— Ionico, ești ca și copilu' meu! Știi – sau nu știi, dar asta e altă treabă – că i-am dorit moartea și-am fost la un pas de a-mi îndeplini gîndu'! A avut noroc... Dar dacă stau să chibzuiesc, zic că eu și-ai mei am fost norocoși! Dacă-l spîn-zuram atunci, acum eram noi spînzurați de Spiru. Așa că tu faci ce crezi și cum crezi, da' eu te-ncredințez că Iancu n-are nici o vină. Îți chezășuiesc, însă, că n-o să am hodină pînă n-or mușca țărîna ăia care l-au răpus pe Vîrlan! și vorbele lui sunară ca un legămînt.

Ionica se mai însenină un pic, însă rămase tăcută. Abia după o vreme, își săltă ochii spre el:

— Vorba dumitale-mi dădu curaj și-mi mai potoli pojarul care-mi pîrjolea sufletu'. Mă juruisem să mor mai bine decît să mai dau ochii cu ucigașu' tatii. Că eu pe el, care a dat porunca, îl socoteam vinovatu' cel mare. Da' acu' mă simt dezlegată de jurămînt și inima mi-e mai ușoară!

— Cu un ochi rîd cu unu' plîng! Rîd de bucurie că din aprig dușman, Iancu s-a schimbat în prietin și plîng de durere pe vechiul meu prietin și tovarăș de nădejde, pe care n-am să-l mai văz niciodată! Bietu' Vîrlan, scurtă și anevoioasă i-a fost viața! încheie Mereanu cu tristețe și privirea îi rămase pierdută pe poarta schitului, prin care se zărea culmea împădurită, de parcă

ar fi vrut să stră-pungă desișul pînă la coliba din poiana hergheliei, unde-l văzuse ultima oară pe Vîrlan.

După o vreme se întoarse spre fată și-o întrebă cu blîndețe:

— Și-acu, ce te gîndești să faci?

— Mai întii, să-ndeplinesc rînduielile care urmează îngropăciunii și după aia să-mi văz de treburile herghe-liei. De caii slugerului Tudor cine să aibă grijă? Cînd mi-o trimite vorbă că-i sînt de trebuință, să nu simtă că tata nu mai este! Încheie fata cu chibzuială bărbătească,

Mereanu o înfășură într-o privire plină de dragoste părintească: ființa asta plăpîndă găsea în cugetul ei destulă putere să-și învingă suferința și să ia asupra-și îndatoriri de care pînă ieri n-avea habar. I se păru că fata crescuse peste noapte, cît într-un an. Ar mai fi spus ceva, dar cum nu găsi nimic din ceea ce bănuia că i-ar alina mîhnirea, întrebă doar:

— Nu vrei să te hodinești o țîră și să mănînci ceva?

— Nu-mi arde de nimic, neică Merene! Da' dacă ai ceva de-mbucut la-nde-mî-nă, dă-i lu' Trică. D-aseară n-a pus nimic în gură!

— Am cum să n-am! Și parcă ușurat de-o povară strigă:

— Mă Trică, mă! Ia dă-te mai încoa'!

— Și caii? întrebă plin de importanță băiatul, care își luase în serios rolul de ajutor al Ionichii.

— Caii – am eu grijă de ei! îl asigură fata.

Sărînd din șa, Trică porni alături de Mereanu, către fundul curții.

Dar să-i părăsim puțin pe cei de la Schitul Duroaia și să ne întoarcem la ispravnicie.

Cu toate că dimineața abia mijeaa, conacul era prins de-o forfotă pe care n-o mai cunoscuse pînă acum. Slugile alergau de colo-acolo, cărînd cufere și tot felul de boclocuri pe care le înghesuiau în rădvanul tras la scară, sub atenta diri-guire a Luței, care socotea pe degete ce s-a adus și de ce mai e nevoie.

În canțelarie, ispravnicul, care se vedea cît de colo că nu prea dase ochii-n gene, mai încerca încă să-și indu-plece fata:

— Tincuțo, copila mea, poate te răzgîndești! o ruga el, frîngîndu-și mîinile. La anii tăi, o supărare ca asta e ca ploaia de vară. N-o să treacă mult și-ai să uiți, că timpul vindecă toate și-ți găsești tu un băiat mai bun ca zănaticu' Jienilor!

— Nu, tăicuțule! Dacă n-am avut parte de cine mi-a fost drag, mai bine comanacul călugăresc!

Îi luă mîna și i-o sărută, apoi, izbucnind în plîns, ieși în fugă și, coborînd scările, se aruncă în radvan, cu Luța după ea. Surugiul trînti cu putere ușița, sări pe capră și dădu bici.

Ispravnicul urmări din cerdac plecarea fetei și cînd rădvanul se pierdu în praful drumului, stîrnit de copitele cailor, își duse mîna la ochi, ca pentru a-și opri lacrimile. Cu pași de plumb se întoarse în canțelarie. Roti priviri rătăcite în jur, de parcă n-ar recunoaște locul în care se afla, apoi ceva parcă se rupse în adîncul ființei, lui și cu un oftat adînc se prăvăli în jilt, răsufîind greu. Rămase așa un timp și în clipele acelea i se păru că a îmbătrînit cu o sută de ani.

În vremea asta, în drum spre mănăstire, caleașca Tincuței se încrucișa cu Spiru, care galopa nebunește către ispravnicie. Zărind la ferestruica rădvanului chipul trist și palid al fetei Calafateanului, zapciul de-o zi tresări, dar nu-și domoli goana. Cu calul în spume, pătrunse pe poarta conacului și, sărind din șa, urcă în fugă scările. Ajuns în tindă, prin ușa deschisă a canțelariei dădu cu ochii de ispravnicul care ședea cu fruntea-n palme. Auzind pași apropiindu-se, săltă capul și-o spaimă de moarte i se ivi pe chip, văzîndu-l pe Spiru cu straietele hărtănite și pline de sînge, cu ochii ca de strigoii:

— Jianu... a-răsculat țărani... mi-a ucis oamenii și a pus mîna pe arme! gîfii el.

— Năpîrca... dacă află Vodă îmi ia capul! biigui Cala-fateanu, și-un tremur îi zgudui trupul. Începu să horcăie, cuprins de vechiul lui năduf, de parcă o gheară de fier îi încleșta gîtul.

— Apă... Apă... mă-năbuș..., abia mai putu șopti și ochii părură gata să-i iasă din orbite.

Dar Spiru nu se clinti din loc. Trase lacom, cu coada ochiului, la cufărul ferecat în care ispravnicul își ținea galbenii, apoi își încrucișa mîinile la piept, urmărind netulburat agonia celui căruia îi fusese slugă plecată pînă atunci. Trupul mătăhălos se mai cutremură de cîteva ori, apoi rămase încremenit.

Cum văzu că nu mai mișcă, Spiru sări la cufăr și-i săltă capacul. La vederea aurului, ochii îi străluciră de-o hulpavă poftă. Dădu fuga în curte și se întoarse cu coburii șei, pe care-i burduși de pungi cu galbeni. Deodată tre-sări puternic: de-afară se auzi tropot de copite și duruit de roți. Trînti capacul cufărului golit, își aruncă pe umeri coburii ca pe niște desagi și ieși în cerdac, străduindu-se să fie cît mai stăpîn pe sine. Pe poarta conacului

intră ca o vijelie faetonul cu Lisan-dra Jianu. La vederea femeii, îi veni s-o ia la fugă, dar ceva se răsuci în el, sim-țind pe umăr apăsarea bănetului: dintr-odată toată umilința îndurată ani și ani, slugărilor când la unul când la altul, se schimbă-n cel mai adînc dispreț. Acum era bogat, era puternic și-i venise rîndul să muște mîna pe care-o linsese pînă atunci, gudurîndu-se ca un cățel. Așteptă în tăcere să vadă ce va zice boieroica.

— Spirule! îi strigă Lisandra de jos.. Am aflat tot! Caleașca e gata de drum! Plecăm! încheie ea poruncitor.

Pe chipul lui se ivi expresia din clipele când urmăriise cu nepăsare agonia ispravnicului.

— Unde? întrebă, doar din plăcerea de-a-și prelungi clipele răzbunării.

— Cum unde, netotule? se-nfurie femeia. La Viana!

Spiru izbucni în rîs și Lisandra crezu că se bucură de vestea pe care i-o adusese. Tot hohotind, el coborî scă-rile și, apropiindu-se de faeton, zise apăsător:

— Merg eu cu tine când o face plopu' mere!

— Ce vorbă e asta? se-ncruntă ea.

— Vorbă ca toate vorbele! Netot aș fi învoindu-mă să pribegesc prin lumea largă după fustele unei femei trecute și cu punga goală pe deasupra, cîtă vreme aici pot ajunge ispravnic și-mi pot alege jupîniță fragedă și de neam!

— Lepădătură de slugoi! șuieră ea și, pînă să-și dea el seama ce se petrece, se trezi plesnit cu biciul peste ochi. Femeia întoarse și porni în goană, așa cum venise. Spiru rămase prostit, pipăindu-și în neștire obrazul însemnat cu o vîrcă roșie. La una ca asta nu se așteptase, iar ocară pe care i-o aruncase Lisandra, era mult mai dureroasă ca usturimea feței.

Cînd o văzuse venind, crescuse în el satisfacția izbînzii la care nici nu cute-za-se să se gîndească vreodată: tru-fia slugii îmbogățite peste noapte. Se aștep-tase ca Lisandra să se roage, să se umilească-n fața lui, iar el s-o strivească sub disprețul bărbatului plin de bani, care nu mai e nevoit să se prefacă îndrăgostit de-o femeie mai vîrstnică, oricît de boieroică ar fi. O clipă fu prins de gînduri negre, dar nu se lăsă copleșit. Era tînăr, era bogat și aurul des-çhide multe uși, chiar ale palatului domnesc. Ce dacă nu e de neam. Dacă vrea Vodă – și-o să-l facă el să vrea, ca are cu ce – îl boierește cît ai bate din palme. Legănat de astfel de visuri, uită de batjocura Lisandrei; ba chiar se bucură că scăpase de ea mai ușor

decît crezuse și, coborînd în grabă scara conacului Calafatenilor, sui pe cal și-o porni pe ulița mare, luînd drumul Craiovei.

Lisandra biciuia calul cu furia cu care l-ar fi biciuit pe Spiru. Disprețul cu care-o îndepărtase îi rănise de moarte mîndria de femeie care se știa frumoasă și la urma-urmelor și bogată. N-avea galbeni mulți, dar giuvaericelele ei făceau cît o avere. Poate e mai bine că Spiru s-a răzgîndit. Pleacă singură la Viana și aco-lo... Acolo nu se poate să nu găsească ea un bărbat de stirpe nobilă, un baron sau chiar un conte... Viața îi sta înainte, ademe-nitoare. Gîndind astfel, ajunsă acasă și oprind faetonul în fața scării urcă în fugă. Ajunsă în odaia mare, trase ușa chichiței de la urloiul sobei și scoase din ea o besactea pe care-o deschise cu înfrigurare. Un zîmbet de mulțumire îi luminează chipul: înăuntru ei luceau brățări și broșe bătute-n smaralde și ametiste, colan-e cu adamante lucind cu mii de focuri, șiraguri de mărgăritare cît oul de porumbel, unele albe, altele trandafirii, inele, cercei și tot soiul de podoabe meș-teșugit făurite.

Zgomotul unei chei răsucite-n broască o făcu să tre-sară ca mușcată de șarpe și se întoarse într-acolo: lîngă ușa încuiată pe dinăuntru se oprise Anghel. Fără să-i arunce o privire, se duse și aruncă cheia pe ferestruica îngustă, deschisă în zid ca o firidă. Lisandra fu cuprinsă de-o teamă nelămurită. Nu înțelegea ce voia de la ea omul ăsta care i-a fost bărbat legiuit atîția ani, dar față de care se simțea mai străină decît toți străinii la un loc. Prinzînd pentru o clipă căutătura, de o aspră limpezime, a lui Anghel, avu presimțirea că se va petrece un lucru îngrozitor. Se uită speriată în jur și deodată simți că-i îngheață inima. Printre rosturile subțiri ale podelei se strecurau firișoare mici de fum.

Văzînd încotro îi umblă ochii, Anghel arată spre ușa de stejar, prinsă-n paf-tale de fier, pe sub care pătrun-deau norișori cenușii.

De undeva îi ajunsese la ureche trosnet de lemn cuprins de foc și-o spaimă de moarte o cuprinse. Se repezi la el și-l zgîlții cu disperare:

— Ce-ai făcut, nenorocitul? Deschide! Ardem de vii aci! țipă. Dar Anghel părea că nu vede și nu aude nimic. Dez-nădăjduită, dădu fuga la ușa și-o zgudui cu putere. Văzînd că n-o poate clinti, fugi la ferestruică, dar aceasta era prea îngusta pentru ca să poată trece un om prin ea.

În timp ce femeia se zbătea neputincioasă prin odaia înecată în fum, Anghel care pentru prima dată nu pusese pic de băutură pe limbă, rosti calm, vorbele-i semănându-i ca o sentința de neclintit: — Te-am pus mai presus de Dumnezeu și tu erai Satana! — Ai înnebunit, acum ți-ai găsit să mă judeci? Vrei pierim în foc? strigă ea.

Dar Anghel continuă necruțător:

— Ți-am închinat viața și cinstea mea, și tu m-ai tîrît în noroiul în care te-ai tăvălit și cu slugile...

Lisandra îi căzu la picioare și-i îmbrățișă genunchii:

— Anghele! Mă jur că rămîn cu tine! Toată viața o să-ți fiu roabă, numa' să ieșim de-aici! încercă ea să-i moaie inima.

Dar bărbatul își urmă netulburat învinuirea:

— ... Scrișneam din dinți și mă făceam că nu pricep... și tu rîdeai de chinul meu, fiindcă știai că mă-ngrozește gîndul că ai putea să pleci, iar eu n-aveam puterea să rămîn fără tine...

Se întrerupse și ascultă atent, pentru a se încredința că pîrjolul își îndeplinește sinistra-i menire. Pîrîitul lem-nului mistuit de foc părea că-l umple de-o bucurie smin-tită. Un trosnet puternic, le ajunsese la auz și-o bucată din acoperiș căzu în flăcări prin fața ferestruicii, împrăștiind un roi de scînteii. În pragul ne-bu-niei, Lisandra slobozi un țipăt sfîșietor, dar Anghel n-o luă în seamă. Cu chi-pul palid, pe care jucau luminile flăcărilor, rosti, cu-prins de liniștea sumbră a omului împăcat cu gîndul morții:

— Mi-ai fost otravă și balsam... Și m-ai făcut din om, neom!... Acun-telegi că-mi era peste putință să te las să pleci? Nu puteam, n-aveam curaju-ăsta.. dar glasul i se frînse, înăbușit de-un troznet puternic: într-o ră-bufnire de flăcări și fum, tavanul se prăbuși peste ei.

Soarele se-nălțase de-o suliță pe zare. Pajiștea din fața Schitului Duroaia se-mă-na cu-un iarmaroc în zi de tîrg. Neguțătorii, haiducii și țărani sosii cu Ștefan sco-teau din rădvane armele și le cumpăneau cu grijă pe samarele legate cu meșteșug în spinarea cailor aduși de Ionica. Deodată, din pădurea care își înălța coama frun-zișului în apropiere, răsunară chiuituri. Oamenii își între-rup-seră treaba și puseră mîna pe arme, neștiind la ce se pot aștepta. Dar spre bucuria lor, de sub poala co-drului se iviră, în goana cailor, Jianu și haiducii care-l însoțiseră în urmărirea lui

Spiru, trăgînd după ei trei cai pe care se bălăbăneau, de-a curmezișul șeilor, ar-năuții prinși.

— Ia-i, Merene, să nu zici c-am venit cu mîna goală! Al mai gras ne scăpă! adăugă cu părere de rău Iancu.

— Buni și-ăștia! se bucură în felul lui haiducul.

Vorbele lui Jianu stîrniră murmure și oamenii se adu-nară pe lîngă prinși. De-atîta drum cu capul în jos, arcuiți pe șei, cu mîinile prinse în chingile care strîngeau burta cailor, arnăuții erau mai mult morți decît vii. La vederea lor, gla-suri mînioase izbucniră:

— În ștreang cu ei!... În ștreang!

Dar Mereanu avea alt gînd. Săltă mîna și se făcu tăcere.

— De ce să ne-ncărcăm cugetu' cu păcatele nemernicilor ăstora?! Eu crez c-ar fi de-ajuns numa' să-i afumăm o țiră, sa vaza și ei cum e!

Strigăte de încuviințare se învălmășiră. Țăranii dă-dură fuga, îi smulseră de pe cai și, legîndu-i de picioare, îi atîrnară cu capul în jos de crengile unui copac. Cîțiva adunară vreascuri, iar cineva aduse un șir de ardei uscați. Jianu se apropie de Ștefan și, prinzîndu-l de umeri, îl zgudui cu putere:

— Să trăiești, neică Ștefane, că dacă nu veneai 'mneata cu oamenii-ăștia, acu' jucam sîrba cu Sîmpetru! zîmbi el cu toată fața.

— Ei, bine că ieși așa și nu altminteri, Iancule! îi răspunse bătrînul, cu o privire plină de duioșie. Și dacă om fi sănătoși, om mai face și-altele! Ai, Mere-ne? se-ntoarse el spre haiduc.

Jianu nu înțelese pe loc ce vrea să zică Ștefan. Își plimbă ochii de la unul la celălalt, așteptînd vorbă mai lămurită. Cu toată încurcătura din mintea lui, inima îi tălmăci mai deslușit tîlcul din vorbele bătrînului.

Mereanu nu-l ajută nici el cu nimic, ci doar, făcînd pe îngrijoratul, privea într-o parte, cu un zîmbet în col-țul gurii:

— De, mă Ștefane! Eu știu dacă s-o mulțumi c-o ciozvîrtă de berbec și-o ploscă de rubiniu, sub poale de codru verde? Că duse alt trai pînă acu'! Și...

Dar tînărul nu mai ascultă ce spunea căpetenia. Privirea-i rămase pironită pe Ionica lu' Virlan, care se apropia cu calul de frîu și cu Trică după ea. Ca atras de-o forță, căreia nu i se putea împotrivi, porni în întâmpina-rea chipului drag, cernit de-o mare tristețe. Cînd se opriră unul în fața celuilalt, parcă și timpul se opri-n loc o

clipă. Dar pentru inimile cuprinse de dragoste, clipa asta era însăși veșnicia. Ochii lor spuneau că opreliștile care le-au zăgăzuit dorurile pînă atun-ci se spulberaseră în cele patru vînturi.

— Știi de tata! Apoi își luă seama: Adică n-ai de unde... începu fata.

— Ba am... Eu i-am închis ochii... La voi m-a prins Spiru...

— Da' ce cătai acolo? nu înțelese Ionica.

— Venisem să-l trimit pe taică-tău la Mereanu, să-i dea de știre că ispr-avnicul aflase de armele-astea...

— Înseamnă că nu-i mai purtai pică... nici lui, nici mie!? îndrăzni ea, punînd ochii în pămînt.

— Niciodată nu v-am purtat pică... Chiar în noap-tea aia, cînd am aflat ade-vărul, mi-a venit să mă-ntorc, dar n-am avut răgaz... O să mă ierți vreodată de vor-bele nesocotite pe care ți le-am aruncat atunci? simți el nevoia să-și liniș-tească inima.

— Vorbele se duc în vînt, Iancule, faptele rămîn! îi zise ea pe nume fără sfia-lă, ca și cînd lucrul acesta era de la sine înțeles.

Covîrșit de-o bucurie lăuntrică, îi veni s-o prindă-n brațe și să-i acopere obrajii cu sărutări.

— Și-acu', ce-ai de gînd?

— Tot așa mă-ntrebă și neică Mereanu! Ce să am? Să-mi văd de casă și de herghelie! Da' tu?... Că acu' nu mai ai loc pe nicăieri...

— Eh! Oi vedea eu... Mă simt ca păsările cerului, că n-am de dat socoteală nimănui... Dar noi... Cu noi ce-o sa fie? Vorbea de parcă viața lui atîrna de răspunsul fetei.

— Pai... Cum o vrea soarta... cum ne-o fi fost scris! nu-și dădu ea în vileag gîndul întreg, cuprinsă de sfi-iciune.

— Dacă e așa, n-am să slăbesc soarta-asta pînă n-o face cum vrem noi! și-un fior de fericire nemaîncercată îl cuprinse. Ionica simți și ea o căldură binefăcătoare încălzindu-i inima îndoliată de pierderea părintelui, ce i se părea mai ușor de îndurat acum, cînd știa că nu e singură, că alături de ea se află bărbatul iubit, care o îndrăgește cu toată ardoa-rea anilor tineri... Sări în șa, făcîndu-i semn lui Trică și rosti cu liniștea omului împăcat cu sine:

— Rămii cu bine, Iancule! și din nou zîmbetul ei învăluitor și trist îi luminează chipul. Cu bine, neică Merene! mai strigă fata spre haiducul aflat mai încolo, care-i răspunse cu un semn prietenesc, apoi se îndepărta pe drumul ce se pierdea în pădure, cu băiatul după ea.

Iancu privi lung în urma lor, pînă dispărură în desișul codrului și i se păru că ceva din sufletul lui se ducea odată cu fata. Se smulse cu greu vrajei și porni împreună cu Mereanu, Ștefan și ceilalți, însoțind caii împovărați de samarele cu arme, către munții din zare, auriți de razele soarelui ce se-nălțase acum ca de trei sulite pe bolta cerului.

O vreme merseră în tăcere, apoi Ștefan își lăsă mîna pe umărul lui. Tînărul întoarse spre el o privire între-bătoare.

— Iancule, pricepuși vorba mea de-adineauri? Me-reanu zice că a cam îmbă-trî-nit și e ostenit sărmanu', c-a tras destule.

Jianu începu-să înțeleagă încotro bate vorba lui.

„Ăștia vor să mă bage-n ceata lor”, gîndi el cu mulțu-mire că le-a cîștigat încrederea. Dar rămase tăcut și așteptă...

— Și mai zice Mereanu, urmă Ștefan, ca pîn-o vei ziua cea mare și s-o ridica dumnealui, slugeru' Vladimi-rescu, haiducii mai au de împlinit o datorie către obijduiții pămîntului ăștuia. Fi-le tu căpetenie, băiatu' neichii, și răzbunător al nedreptăților pe care le fac boierii și slugile unui Vodă-adus-de-vînt!

Cu bucurie și teamă totodată, abia îngăimă:

— Eu... să le fiu... căpetenie? și parcă nu-i venea să-și crează auzului.

— Eu, așa mă gîndeam! întări de-alături Mereanu.

— Și oamenii?

— Și! întări vîrstnicul haiduc, apoi strigă: Măăă, ia opriți, să facem popas un piculete și veniți încoa'!

Convoiul se opri greoi și caii se buluciră, poticnindu-se sub apăsarea po-ve-rii. Haiducii se adunară în graba și cînd Mereanu îi întrebă dacă-n locul lui îl vor căpe-tenie pe Iancu, strigăte de încuviințare izbucniră din toate piepturile. Tînărul fu atît de mișcat, că nu putu scoate o vorbă de parcă i se pusese un nod în gît. Ochii îi străluceau.

Cînd haiducii se mai potoliră, Jianu, redevenind stăpîn pe el, rosti:

— Mă, fir-ați ai ciorilor să fiți, făcurăți ce făcurăți și mă aduserăți unde vru-serăți voi. Bine... Dacă așa ați hotărît, așa să fie! Dar băgați la căpățînă: să nu dea Sarsailă să-mi iasă vreunu' din cuvînt, că dracu' e-al lui!

Vorbele noii căpetenii stîrniră alte strigăte de apro-bare și veselia crescă, Mereanu îl prinse-n brațe și-l strînse cu putere, sărutîndu-l pe amîndoi obraji:

— Să ne trăiești, căpitane! Brațul și inima să nu-ți ostenească pînă n-o da ăl de sus să ne vedem țara mîntuită de străini și de ciocoi! Iar noi ne legăm să-ți fim sprijin în viață ca și-n moarte! Oamenii simțeau că trăiesc un moment de răscruce unul din acele momen-te rare, hotărîtoare pentru viața lor de-aci-ncolo. Inimile băteau mai cu putere, înfiorate de noi speranțe, care-i făceau mai cutezători. Ca un răspuns la cele spuse de căpetenia cea veche, Iancu rosti, simplu:

— Îți mulțămesc de vorbă bună, neică Merene și mă leg cu jurămînt în fața voastră să stîrpsc asupra, oriunde și-o avea sălașul: în palatul lui Vodă sau în co-nacul boierului, și să n-am hodină brațului și sufletului, pînă n-oi vedea stăpînind în biata noastră țară dreptatea și libertatea! Urale puternice urma ră vorbelor lui. Și din piepturile haiducilor izbucni puternic viersul bătrînesc:

Frunzuliță ca smiceaua,
văzui frunza cît paraua
și lăstaru' cît undreaua.
Îmi luai pușca și vergeaua
și-mi apucași poteceaua,
suii dealu' și vîlceaua
și-mi așternui ipingeaua
unde cîntă turtureaua,
să țin calea la strîmtori,
să iau tot la gălbiori,
să-mi slobod durda-n zăvoi,
să nu-mi scape un ciocoi...

Convoiul se urni încet, însoțit de cîntecul voinicesc ce părea că umple codrii și poienile, dealurile și văile, pătrunzînd nestăvilit pînă-n văgăunile munților, care de-acum încolo aveau să devină împărăția Jianului și-a cetașilor lui. Și se duceau, urcînd domol cărările de piatră, către Vladimiri Gorjului, unde bătea o inimă la fel de fier-binte ca a lor, arzînd în focul nestins al dragostei de țară...

Vestea că „ăl mic al Jienilor" și-a trădat tagma și-a trecut de partea haidu-cilor a umplut de uimire pe toată lumea, și s-a lășit din conacul ciocoiășului abia chivernisit pînă-n Divanul lui Vodă

Caragea. Unii-l blestemau pentru hai-nia lui, alții gîndeau că „sîngele apă nu se face” și boierul tot boier rămîne, iar povestea e ticluită doar ca să-și facă loc în sînul răzvrătiților și cînd i-o veni bine, să-i nimicească chiar din lăuntru lor.

Numai țăranul simți licărindu-i în inimă speranța că suferința lui s-o mai ușura și chiar dacă de necazuri n-o să scape de tot, măcar o vreme o să mai răsufle nițel. Cu-nțelegciunea lui de totdeauna, așa judeca: dacă-și pune el viața-n cumpănă numai ca să facă dreptate, în-seamnă că e suflet bun. Și-un om cu suflet bun nu poate să facă decît bine.

Și cîte și mai cîte nu se scorniră pe seama fostului zapciu...

Dar Iancu habar n-avea de toate astea. Gîndul lui era să-și întărească ceata cu oameni de nădejde și pe-aceștia să-i învețe meșteșugul luptei. Haiducul nu era haiduc întreg, după credința lui decît atunci cînd pe lîngă obida inimii mai avea și-un cal bun și arme de care să știe a să sluji la orice nevoie.

Chiar de la început norocul îi surîse. Într-o dimineață un țăran îi aduse ves-tea că a doua zi un convoi de osîndiți trece către Ocnele Mari. Ieșindu-i înaintea, haiducii îi spulberară pe păzitori și-i sloboziră oamenii. Unii își luară lumea-n cap, necutezînd să se mai întoarcă la vetrele lor, dar alții, mai puțini la număr, intrară în ceată, avînd ei a plăti grea dobîndă de suferință unor bărbi cioco-iești. Mai ales doi năzdrăvani, Tite și Tilică, un fel de Tîndală și Păcală, îi plăcură cu osebite Iancului. Și nu atît că la o adică făceau cît zece arnăuți, cît mai ales pen-tru firea lor veșnic pusă pe haz și glumă. Dar cum să țină ei piept poterașilor înarmați pînă-n dinți, cînd unul lupta cu o amărită de ghioagă, iar celălalt cu lanțul care-l cetluiseră pînă atunci? E drept că-n mîna lor se schimbau în arme ce făceau prăpăd, cînd era vorba de-o luptă de aproape. Dar ce te faci cînd ești împresurat și trosnesc durdele arnăuților ca la nuntă?

Astfel de gînduri îi treceau prin minte, în timp ce înainta agale pe-un dru-meag abia zărit printre copacii codrului bătrîn. Deodată opri calul. Urechea îi prinsese duruit de roți hurducăind pe fundul văii, aproape de locul unde, cu-o vreme-n urmă, Mereanu prădase chervanele cu aurul domniei. Făcu un semn și urmat de ceată, porni în iureș.

Un rădván tras de patru cai dădu cotul unui bot de deal și înainta către ei. Iancu își îndemnă calul din călcîie și-i ieși înainte. Fu de-ajuns un foc de pistol în aer, ca surugiul să oprească, tremurînd

ca varga. Din pădure ieșiră și ceilalți și înconjurară caleașca. Înăuntru, un boier scundac, cu ochii înotînd în grăsime, era gata să cadă-n leșin de spaimă. De belciugele groase ale unui cufăr, prins în ferecături de fier, atîrna un lacăt cît purcelul. Iancu își slobozi pistolul în el și încuietoearea se făcu praf.

Tite se repezi la cufăr și-i săltă capacul, iar Tilică scoase din el doi săculeți doldora de galbeni. Tite nu se lăsă mai prejos și, de parcă ar fi fost în întrecere cu prietenul său, cît ai clipi, săculeții cu aur trecură din „punga” boierului în desagii haiducilor. Cînd treaba o socotiră terminată, Iancu se apropie de feres-truica rădvanului și pufni-n rîs: înăuntru, boierul își bolovănea îngrozit ochii de godac, tremurînd de-i sălta-n cap ișlicul cît o stamboală.

— Ți-e frig rău, boierule? îl întrebă Iancu. Apăi, dacă e așa, să-ți facem focu' sub rădvan, poate te-oi mai încălzi o țîră! Ia aduceți, mă, niște vreascuri, că și boierul fu darnic cu noi, să fim și noi cu el! le strigă haiducilor.

Grăsanul parcă-și înghițise limba. Bîgui ceva neînțe-les, pierit de spaimă la gîndul că lotrii aștia, după ce că-l sărăciseră, îl mai pun și pe jărătic și, dînd ochii peste cap, se făcu mototol și căzu-n nesimțire.

Iancu slobozi un chiot puternic și pocnindu-și harap-nicul la urechea îna-în-tașilor, caii o luară la goană, cu rădvanul hurducăind prin bolovanii pîriului secat.

La semnul tinerei căpetenii, o namilă de haiduc săltă pe umăr desagii grei. Mulțumit de prada care-i picase ca din senin, Iancu îi porunci:

— Ioniță, iei două pungi și pleci să tîrguiești arme și straie bune pentru tine și pentru ai care mai au tre-buință. Pînă-n trei zile să fii la Pintenu lu' Novac! Restul pungilor le dai lu' Mereanu să le chivernisească el cum e mai bine! și porni în trap domol, cu ceata după el.

După vreun ceas de vreme se opriră să-și adape caii la Urlătoare. Oțelele flin-telor luciră scurt în razele amur-gului. Sforăind mulțumit că și-a potolit se-tea, Bălanu era gata să se-ndemne la drum, dar din pădure răsună nechezat și tropot de cai și Ionica lu' Vîrlan, cu herghelia după ea, dădu năvală pe malul dimpotrivă. Privirile tinerilor se întîlniră. Iancu trecu apa cu grabă și sărînd de pe cal, cuprinse în brațe fata, care-și plecă fruntea pe umărul lui și rămase așa, copleșită de-o fericire negrăită. După un timp se desprinseră blînd din îmbră-țișare și se priviră nesățioși.

— Te-ai cam tras la chip, Iancule!
— De dorul tău, Ionico! îi răspunse el.
— Dacă era așa, ai fi venit să mă vezi! îl încercă ea.
— Ehei, de cîte ori nu mi-am pus în gînd, da' nu știi vorba, că haiducul „n-are stare la mîncare, nici hodină la culcare”? Da' viu, viu cît de curînd! zise el, un bob zăbavă și te pomenești cu mine, cînd cu gîndu n-ai gîndi! Rămii cu bine!
— Te-aștept... Mergi sănătos și-ăl de sus să te aibă-n pază, pe drumul pe care-ai apucat! răspunse ea încet și-l petrecu din ochi pînă cînd ajunsese dincolo, la ai lui.
Tînărul se suci-n șa și-i mai făcu un semn de rămas bun, la care Ionica îi răspunse cu inima ușoară și chipul plin de zîmbet.

Nu se scursese multă apă pe Dăsnățui de cînd Jianu luase calea codrului și numele lui ajunsese să bage spaima-n ciocoime. Norodul de rînd făcuse din el un fel de Păunaș al codrilor, scornindu-i cîntece și stihuri și ferindu-i drumurile din calea poterilor:

Auzit-ați d-un Jian,
d-un Jian și d-un oltean?
Trece Oltu' năpristan
fără teamă de dușman.
Frunzuliță viorea,
toți boierii se temea,
pîn' la Vodă Caragea,
cînd de el că-mi auzea.
Iar Jianu ce făcea?
La ciocoi că se-ncrunta
și din gură poruncea:
Scoateți, boieri, galbenii,
c-ați jupuit sărmanii,
să li-i dau eu înapoi,
să-și cumpere vaci și boi...

Pe lîngă cîntecele astea se mai lățise vorba c-ar avea „iarba fiarelor” cusută cu fir de aur în palmă, că doar atinge fierul și se face praf și că nici plumbii durdelor nu-l nimeresc, sau dacă se-ntîmplă să se rătăcească vre-unul în pieptul lui, nu-l pătrunde, ci cade jos ca bobul de fasole, că e „dres” și nimic nu se lipeș-te de

el. Numai ban de-argint tăiat în patru l-ar putea răpune, dar astea-s vorbe goale, că trebuie să aibă el leac și pentru banu-ăla. Oblăduit el de la Olt la Cerna și din Munții Sohodolului pînă la malul Du-nării de necăjiții satelor, pe care la rîndu-i îi ajuta și-i apăra de asupritori, era peste tot și nicăieri. Potera lui Spiru Iamandi, ajuns serdar din mila Banului Andronache, orbecăia fără nici un folos pe urmele Jianului. Dar cu cît sporea neputința arnăuților, cu atît creștea îngrijorarea boierilor, iar Iancu se arăta și mai cutezător.

Muncit de griji și cuprins de spaime. Banul Andronache hotărî să cheme la sine o seamă de boieri, cu care să chibzuiască la prinderea și pedepsirea lotrilor. Și-n ziua sorocită, se adunară în odaia cea mare a conacului boieri de neam din toată Oltenia. Cîțiva mai bătrîni se și tolăniseră pe sofale, sorbind alene din fele-genele cu cafea. Alții mai tineri se mulțumiseră să se înșire pe lavițe, cu ulcica de vin în față pe care și-o umpleau singuri, că sfat de taină fiind, nu trebuia să ajungă nimic la urechile slujitorilor.

— Altă cale nu e, boierilor! Trebuie să punem mîna pe el eu orice preț! zise Izvoranu, cu ochii aprinși de mînie.

— Și care să fi prețu-ăla? voi să știe Andronache, un bărbat în vîrstă, dar viguros și cu privirea pătrunzătoare, care trona într-un jilț cu spătarul înalt, frumos dăltuit, de parcă și aici, în casa lui, vroia să le amintească musafi-rilor de înalta-i dregătorie.

— Oricare, numa' să-l prindem, că nu mai am liniște! se băgă în vorbă ro-to-feiul cu ochi de godac pe care-l prădase Jianu cu puțină vreme în urmă.

— Barim la mine, cînd vine noaptea, parcă vine moartea! își clătină ișlicul cît căldarea un boier cu barba pînă la brîu.

— Așa e! întări Izvoranu. Că te culci seara bogat și peste noapte te calcă Jianu și-a doua zi te scoli calic! cîrîi spînaticul, cu glasul lui pițigăiat.

— Și după alelalte toate, zurbagiu-ăsta mai dă și apă la moară Vladimires-cului! se revoltă un boier gîrbovit de ani.

— Ce ne facem, boieri dumneavoastră? se tîngui din nou Izvoranu. Mai ales pe mine are pică, fiindcă-l am la mînă cu zapisu-ntărit de Calafateanu! Nu cum-va obrăz-nicătura se sumețește că e finu' domniei tale și-o să-l scapi de osîndă? îl ispiti el cu vorbă legănată pe Andronache.

La asemenea ocară, Banul sări din jilț și-l fulgeră cu privirea, fierbînd de mînie, dar nu izbucni și, așezîndu-se la loc, zise cu parapon:

— Nu s-ascult văicărelile voastre v-am poftit! Mai bine dezlegați-vă băierile pungilor, să-ntărim poterile! și ca o încurajare pentru cei de față dădu primul pildă. Luînd dintr-un sipet aflat alături două pungi burdușite, le aruncă pe-o tipsisie de aramă bătută.

Îndemnîndu-se din priviri, scoaseră din brîu și ceilalți pungi cu galbeni și le aruncară lîngă ale gazdei. Banul bătu din palme și, cum intră arnăutul aflat de pază la ușa, porunci:

— Poftește-l aci pe serdarul Spiru! Apoi, cu un surîs de mulțumire pe chip, adăugă:

— Acu' să te văz, Jiene!

Dar nu termină vorba că ușa se izbi de perete și-n prag se ivi Iancu.

— Voia dumitale, nășicule! Sărutăm dreapta! se în-clină el cu oarecare ce-re-monie. În odaie se strecurară Tite și Tilică, îmbrăcați arnăuțește, cu pistoalele întinse amenințător spre boierii înmărmuriți.

Unul își furișă mîna sub anterior, dar Iancu smulgîndu-și fulgerător pistolul din brîu, ciurui podeaua în fața lui. Boierul înghiți-n sec și înlemni, ghemuit în jilț.

— Ține-ți mîinile acasă, boier Ianache! îl muștră el în batjocură.

Nemaiputînd îndura umilința la care era supus chiar în casa lui, Andro-nache spumegă:

— Mai bine te scăpăm în cristelniță, nemernice, și n-ajungeam să văz odras-lă de boier, tîlhar la drumu' mare!

— De, nășicule, rîse Iancu: de-ar ști omul ce-ar păți dinainte, s-ar feri!

Vîrîndu-și pistoalele-n brîu Tilică își zăngăni amenin-țător lanțul de care nu se despărțea, încercînd să-și facă o căutătură cît mai fioroasă, ca să bage spai-ma în boieri, în timp ce Tite, fără să-și piardă vremea, culese la iuțeală pun-gile de pe tipsisie, îndesîndu-le într-o desagă și se strecură pe ușa întredeschisă.

— Eu zic ca domniile voastre să mai lungiți o țîră taifasul și să nu ieșiți după mine, că am niște băieți cam zburdalnici afară: cum dau cu ochii de barbă ev-ghe-nită, cum slobozesc durdele! zise poznaș Iancu și trase ușa după el.

În liniștea care se lăsă o clipă, tropot de copite care se îndepărtează ajunse la urechea boierilor și parcă se însu-flețiră

deodată. Ianache sări și deschise, dar un pocnet de flintă răsună și plumbii mușcară din lemnul ușii. Însăpăimîntat, se trase-ndărăt cu mare grabă. Singur Banul își păstrase cumpătul. Se ridică și deschizînd ușa odăii de-alături, dădu să zică ceva, dar rămase împietrit: Spiru și arnăuții de pază, legați fedeleș și cu călușe-n gură, stăteau înghesuiți într-un colț, claie, peste grămadă. Își trase jungherul din brîu și, apropiindu-se, tăie fu-nia cu care era încins serdarul, bodogăniu-l:

— Ai merita să ți-l înfig în beregată, nu să-ți tai legăturile, nătărăule! Și te-am mai și ridicat în rang de serdar!

Cum avu mîinile libere, Spiru își smulse călușul. Ochii îi scăpărară de furie și izbucni cu convingerea omului care crede în minuni:

— E dres, boierule! Nu s-ating plumbii de el, de parcă-i frate cu dracu'!

— Fă-te și tu frate cu dracu', da' dă-mi-l în mîină! scrișni Andronache.

— Cu ce, boierule!? se sumeți Spiru paraponisit. Oameni n-am, cai n-am! Cu ce?

— Îți dau bani din sipetul meu! Cumpără cai, năi-mește oameiii și împînzește Oltenia cu putere! Ține minte însă: capul Jianului sau capul tău! îi puse în vede-re Banul și, întorcîndu-i spatele trecu dîncolo, unde-și lăsase musafirii.

Spiru își frecă mîinile amortite de strînsoarea funiilor, apoi se apucă să taie legăturile celorlalți.

„Boierii aștia nu știu decît să poruncească!” gîndi el. „Dacă au bănet, se cred tari și mari. Bani am și eu, dar nu mă sumețesc. Nici nu e cu folos!” își trase gîndu-ndărăt. „Ajunsei serdar fără să prăpădesc un galben. Dar las' că le vine lor rîndul. Dintr-o slujbă ca asta, treci în alta, mai de seamă, și încet, încet... Acu' n-am ce face, mă mai plec o vreme, pînă pun mîina pe Jianu. Da' nu sunt eu prost să i-l dau plocon Banului... îl duc drept la Vodă, ia București, și-atunci să-l vezi pe Spiru Iamandi, boier Andronache... Da, Jianu e cheia de aur care deschide poarta spre mărire...” Și însuflețit de judecata lui, își făgădui să n-aibă hodină pînă nu-l va vedea încătușat.

Galbenii Banului Andronache și-ai altor boieri care nu-și mai doreau decît să-l vadă pe Iancu în ștreang, fură bine chivernisiți. Nu trecu mult și o mică oas-te, împărțită în cete puternice, împînzi plaiurile oltenești...

Într-o dimineată de vară, pe cînd se întorcea cu herghelia de la păscut, Ionica văzu pe fundul văii pîrîului secăt, un şir de călăreţi, grăbind către creştele împădurite ale muntelui. Un fior îi străbătu inima, la gîndul că poteraşii năzuiesc spre Iancu.

Necăjită că n-are cum să-i dea de ştire, întoarse caii spre adăpătoarea de la Urlătoare. Tropot năvalnic se apropie şi pe malul rîuleţului, se opri altă ceată de arnăuţi. Mai-marele lor, un bărbat vînjos, cu privire aspră, îşi mîna calul spre ea:

— Care ți-e numele, fetico?

— Ionica lu' Vîrlan!

— Al tău e sălaşu' din plaiu' Urşăncii?!

— Al meu!

— Şi caii?

— Ai Banului Andronache... ai altor boieri..., şi-ai mei... Da' domnia ta de ce-ntrebi?

Arnăutul o cîntări din priviri:

— Nu cumva se-abat pe la tine tîlhari de-ai Jianului?!

— Eu n-am ce neguţa nici cu alţii, nici cu de-alde voi! i-o reteză

Ionica şi cu un chiot, porni în goană cu herghelia după ea.

Închizînd caii în ocol, o luă înspre pădure şi după o alergătură bună intra într-o poieniţă mărginită de copaci uriaşi, cu pătece aşternute cu şovar. Căută cu privirea de jur-împrejur, dar totul părea încremenit în tăcere. Rupse o frunză dintr-un fâgui şi

ducînd-o la gură, scoase nişte şuieraturi ascuţite ca ale mierloiuului. Ascultă cu încordare, dar nu-i răspunse nimeni. Pe

chip i se ivi o umbră de îngrijorare. Dădu pinteni calului şi se pierdu în desişul codrului. După o vreme se opri la gura unei peşteri, smulse iar o frunză şi repetă şuieratul. Ascultă o clipă, dar nu primi răs-puns. Porni iar şi după o bucată bună de drum se opri la un brad trăsniţ de pe pintenul Novacului. Şuieră din nou, dar nu-i răspunse decît mugetul vîntului învîrtejit prin cetini. Se întristă. Bătu încet cu palma gîtul calului care porni agale şi se mistui în pădure...

În vîltoarea de la piua lui Ştefan se frămînta o cergă colorată pusă la bătut. Bătrînul piuar, care ridicase oa-menii şi-l scăpase pe Jianu de poteră la Schitu Duroaiei, auzi în spatele lui vorbă şi se întoarse nedumerit:

— Bine te-am găsit, neică Ștefane! zise fata lui Virlan, oprindu-se lângă el, cu calul de frîu.

— Bine-ai venit, Ionico, da' ce te mîină-ncoa'? întrebă el, văzînd-o îngrijorată.

— Știi ceva de Iancu?

— Nu prea. Că n-a mai dat de mult p-aici!

— E primejdie mare, neică Ștefane! spuse ea cu spaimă-n suflet.

S-au pornit puterile duium, să-l pră-pădească!

Ștefan se înnegură la chip, frămîntat de grijă.

— Apăi, dacă e așa, o să vorbesc cu oamenii. L-am mai ajutat noi odată... Acu'..., avem de ce să ne punem pentru el, mai dihai ca atunci! Da' tu-ncotro?

— Plecai să-l caut, să-i spun ce năpastă-l paște!

— Și herghelia?

— Las caii-n grija lu' Trică și după aia, văz eu, ce fac! Rămîi cu bine! mai zise fata și se îndepărtă.

Cu calul în spume ajunse la coliba ei și aruncă frîul după bulumacul porții ocolului. Trică îi ieși înainte cam cu grabă, după cum i se păru ei.

— Ce-a fost p-aici? întrebă nerăbdătoare Ionica.

— Nimic! Veni un om de-al slugerului Tudor! Zise că te așteaptă cu caii-ăia, cum era vorba!

— Bine! slozni ea și intră în colibă.

Zăbovi o vreme, apoi ieși cu niște desagi pe umăr.

— Trică, hai de-mi ajută! Plecăm!

Băiatul dădu fuga în ocol și, împreună cu ea, legară niște cai unul de coada altuia.

— Și cu ăștialalți ce facem? se arătă el grijuliu.

— Îi lăsăm slobozi! Poate că n-om zăbovi mult! îi răspunse Ionica și, sărînd în șa, porni în pasul calului. În urma convoiului, cu harapnicul pe umăr, călă-rea Trică.

Se însera, cînd Ionica intră în curtea largă a conacului. În cerdacul casei, Tudor, urmărit atent de un bărbat îm-brăcat în straie neguțătorești, cerceta o flintă:

— Nu cer cam mult brașovenii tăi pentru flintele astea?

— Poate, da' fac lucru ca lumea și mai ales știu să-și țină gura! îl asigură neguțătorul.

Văzînd-o pe Ionica apropiindu-se, Tudor își curmă vorba. Îi dădu arma omu-lui, spunîndu-i scurt:

— Intră-n casă și așteaptă-mă! Apoi se grăbi să-i iasă în întîmpinare:

— Măi Ioneață... tu erai? Parcă veniși pe vînt călare! îi strigă el de la dis-tan-ță.

— Mi-am zis c-o fi zor mare, dacă mi-ai trimis domnia ta vorbă! îi răspunse fata, coborînd de pe cal.

Porniră alături către casă. Slugerul îi cuprinse umerii cu brațul lui vînjos și întrebă:

— Aduseși caii?

— I-aduse! îi lăsai cu Trică-n coada vîlcelii, ca de obicei! Da' aș mai avea nevoie de doi-trei oameni, că herghelia sporește.

— Îți dau, Ionică, îți dau! Cu înscrisurile cum stai? se interesă gazda.

— În bună regulă. Pe un zapis al Banului Andronache am cincizeci de ca-țete mai mult..., și încă de două ori pe-atîta pe alte înscrisuri!

— De n-ai fi fost fată, ce oștean ieșea din tine! spuse cu încîntare Vladi-mirescu.

Dar fata avu un zîmbet trist.

— Pari cam necăjită! o ghici Tudor.

— Cum să nu fiu!? Umblă puterile zi și noapte după Iancu. L-am căutat pes-te tot să-i dau de știre, da' nu i-am prins urma!

— Ține-ți firea, Ionică! o liniști el.

— Mi-aș ține-o eu, da' dacă-lucid? Ar fi vrut să mai zică ceva, dar fu între-rup-tă de zvonul unor voci mînioase.

În curte intră o ceată de țărani, care cu ce-a apucat în mînă: o furcă, o bardă, un topor. În capul ei, cu bîzdoaca pe umăr, grăbea un popă vînjos, cu părul și barba colilie. Tudor îi făcu semn fetei să urce în cerdac, iar el le ieși înainte.

— Năpastă mare pe capu' nostru, arhon slugere! în-cepu popa de la distanță. Boier Ianache din Hodivoaia vrea să aducă apa la moara lui!

— Ce vorbă e asta? se încruntă Vladimirescu.

— S-a apucat să taie vad prin pășunile noastre! iz-bucni popa, ca să-și aducă apă la moara lui!

— Pîn' altă parte nu putea s-abată pîrîu' nelegiuitu'? zise unul din ceată.

— Dăm foc morii! Ba lui să-i dăm foc! se ridicară amenințătoare alte glasuri.

— Răsculăm satele! se-nfierbîntă preotul și strigăte aprobatoare izbucniră.

— Faceți tăcere! ridică glasul Tudor, să domolească hărmălaia și cînd oame-nii se potoliră, rosti așezat:

— E ușor de pornit zurbaua. Că la vreme de secetă, pojarul dintr-o scînteie se-ncinge...

— Ce vorbă fu asta pe domnia ta, slugere!? își arată nemulțumirea bătrînul preot.

— Ești minte luminată, popo! Ar trebui să pricepi mai ușor ca aștialalți!

— Pricep, pricep, dădu el din cap cu amărăciune, că-n loc să te pui în frun-tea noastră, ne bagi zăbala-n gură!

— Lucrul pornit fără chibzuială sortit pieirii este, popo! nu-l iertă Vladimi-rescu. Apoi se-ntoarse către țărani și-i povățui cu blîndețe:

— Mai aveți răbdare! Întoarceți-vă la casele voastre! Ceasul izbăvirii se apro-pie!

Auzindu-l vorbind astfel, oamenii rămaseră înlemniți de parcă n-ar fi pri-ce-put ce le spusese și-și aruncară uni altora priviri nedumerite. Cel mai necăjit însă fu popa. Săltîndu-și bîzdoaca pe umăr, rosti:

— Hai, mă, și-om vedea noi ce facem! Nafura ei de viață! și oftă cu năduf, uitînd de canoane.

Țăranii se-ntoarseră tăcuți și porniră agale, mai des-cumpăniți ca la înce-put. Tudor îi însoți cu o privire trista și-și mușcă buzele, înăbușîndu-și cu greu amărăciunea că nu sosise încă vremea să fie pe față alături de obidiții aștia care căutaseră la el sprijin și povață.

Pe măsură ce se îndepărtau, oamenii înțeleseră însă că tot în ei sălășluiește nădejdea de a-și face dreptate. Auzind dinspre cimitir țipete de femei grăbiră pașii, apoi o luară la fugă-ntr-acolo. Ceea ce văzură le spori mînia: plin de trufie, Ianache urmărea de-a călare cum slujitorii lui trăgeau brazde prin țarinile sate-nilor.

— Lasă-ne pămînturile-n pace, boierule! Ieșim cu mic cu mare, și-abatem pîriul prin alt loc! încercă să-l îndu-plece o femeie, icnind de plîns.

— Milostivește-te de noi, boierule! vărsa lacrimi amare alta, cu părul cîne-piu, căzîndu-i în genunchi, dar boierul era surd și orb la rugămințile lor.

Nemaiputînd răbda, bătrînul preot parcă se-nălță cu un cap și strigă la oamenii care-l însoțeau:

— Pe ei, mă grijania cui i-a ouat! și dădu năvală asupra slujitorilor, învîrtind bîzdoaca, asemenea Novacului din poveste. La început Ianache nu crezu că vor cuteza, dar cînd îi văzu așa de încrîn-cenați, se sperie și întorcîndu-și calul, o luă la sănătoasa. Cînd să iasă-n ulița mare, un slujitor îi tăie calea:

— S-a răscolat tot satu', boierule! Au pus mîna pe topoare și vin încoa! îi strigă omul.

— Cheamă arnăuții! îi porunci stăpînu-său, pornind în goană pe drum la vale.

Văzînd că Ianache îi părăsește, slujitorii lăsară boii-njuțați și-și găsiră scă-pa-rea-n fugă, alergînd care-ncotro văzu cu ochii. Femeia care se rugase de boier plîngînd, apucă funia clopotului și-ncepu s-o smucească îndirjit. Sunetul bron-zului umplu valea, răzbătînd pînă departe.

Auzind dangătul, Ștefan, care se pregătea să tragă stăvilarul ca să dea drumul la apă pe scoc, se opri, ascultă o clipă, apoi smulse un corn agățat în stîlpul casei și sună prelung, înfiorînd văile. Un cioban proptit în bîtă, cu ochii la oile care pășteau liniștite pe-o pajiște de munte, tresări, apoi trase de sub sarica-i mițoasă o bucină din coajă de mesteacăn și trimise la rîndul lui către crestele de piatră o chemare lungă, întreruptă cînd și cînd, cu un anume înțe-les...

Haiducii făcuseră popas într-un luminiș de codru. Berbecii se rumeneau în proțap și ploștile treceau din mînă-n mînă. Iancu tocmai își tăia cu jungherul o ciozvîrtă aburindă, cînd deodată se opri și ascultă încordat, tunetul bucinei ajungea pînă aici, lung și gîtuit, uneori.

— Pe cai! porunci el și într-o clipă sări în șa.

Galop nebun se-ncinse pe-un drum ce șerpua printre copacii codrului bătrîn. Din depărtare creștea dangăt de clopot și-și mînară caii într-acolo. Băla-nu parcă zbura de nici n-atingea pămîntul...

Se-ncinsese luptă pe viața și pe moarte între, țărani și arnăuții chemați de Ianache. Boierul, venit și el cu potera, se trăsese mai la o parte și urmărea de la distanță crunta înfruntare. Topoarele izbeau în hangere de săreau scînteii, fur-cile și coasele căutau gîtul poterașilor sau chișițele cai-lor. Bătrînul preot făcea prăpăd,

învîrtindu-și bizdoaca deasupra capului și lovind cu sete unde se nime-rea. Cu toată îndîrjirea lor, țărani nu puteau ține piept multă vreme poterașilor care erau și mai bine înarmați și mai dedați cu meșteșugul unor astfel de în-că-ierări. Curînd fură nevoiți să dea-ndărăt, trăgîndu-se către marginea cimiti-rului. În urma lor, țărîna răscolită se umplea de trupuri fără viață și de răniți și dintr-o tabără și din cealaltă.

Atunci năvăli ca o furtună ceata haiducilor. Văzîndu-l pe Ianache gata să dea dosul la ivirea lor, Iancu strigă la Tite să-l aibă-n grijă. Boierul dădu pinteni și-o luă la sănătoasa către moara din vale, dar haiducul nu-l slăbi. Ajungîndu-l din urmă, își aruncă lațul cu îndemînare și arcanîndu-l strîns, cu o smucitură îl dădu jos de pe cal. Zbătîndu-se să scape, Ianache reuși să-și scoată han-gerul din brîu. Cu o lovitură de picior, Tite i-l zbură din mînă și-i strîns mai tare ochetele în jurul gîtului. Înăbușit de-strînsoare, boierul se muie și haiducul îl legă fedeleș și se așeză alături de el, să-l păzească.

Văzîndu-i însă pe-ai lui avîntîndu-se în luptă, Tite, era în mare încurcătură: cu un gînd ar fi sărit în încăierare, dar cu altul își zicea că datoria lui e să aibă grijă de Ianache, cum îi poruncise Jianu, așa că n-avu încotro și rămase lîngă el, urmărind cu înfrigurare înfruntarea. Mereanu își slobozi durda într-un pîlc de arnăuți care se adunau să-i întîmpine pe noii atacatori, iar Iancu, scoțînd un chiot de-ți îngheța sîngele în vine și îndrumîndu-și calul numai din genunchi, își descărcă pistoalele, doborînd alții. Doi fură smulși din șa de Ioniță-uriașul, care-i strîns la subțioară pînă le ieșiră ochii din cap și după ce îi înăbuși bine, îi aruncă la pămînt. Tilică își răsucea lanțul ca pe-o morișcă, izbind cu fierul cătușelor în țigvele vrăjmașilor. Un haiduc tînăr, căruia abia-i mijeia mustața, făcuse din flintă ghioagă și lovea cu nă-dejde. Dar o încărcătură de pistol trasă din spate îl doborî.

— Neică Niță! strigă el, prăbușindu-se.

Auzindu-l, Niță se smulse din încăierare și se năru lîngă el.

— Mor, neică, să nu mă lași aici, frati-meu! abia mai îngînă rănitul și-și dă-du duhul. Niță își trase fratele la o parte, și urlînd se aruncă iar asupra poterașilor. Totul se vîlmășea și se răsturna în calea lui, mărîndu-i furia cu care pornise să-și răzbune fratele. Țărani teferi prinseră curaj și ei și se avîntară în luptă cot la cot cu hai-du-ții. Bătrînul popă, cu chipul însîngerat se prăbuși lîngă un poteraș căzut în nesimțire. La chiotul lui Iancu, deschise

ochii. Se ridică cu greu într-un ge-nun-ghi, încă amețit de lovitura pe care-o primise-n cap. O vigoare nouă îi stră-bătu trupul voinic. Înșfăca bîzdoaca pe care-o scăpase în cădere și, săltîndu-se pe picioare, strigă cu glas puternic:

— Așa, taică! Pe ei, măăă! și ghioaga lui făcu prăpăd. Cu părul și barba vilvoi, cu fruntea brăzdată de-o rană sîngerîndă și privirea, crîncenă, părea întruchiparea du-hului răzbunării.

Cu jungheru-ntr-o mîină și hangerul în cealaltă, Jianu izbea nemilos. Răz-biți, poterașii, cîți mai erau în stare, o luară la sănătoasa, urmăriți de huidu-ielile femeilor care aruncau după ei cu ce le cădeau la îndemîină.

Mulțumit de izbîndă, Iancu se ridică-n scări și aducîndu-și minte de ceva, strigă:

— Titeee! Unde ești, mă?

— Aici, aici! îi răspunse năzdrăvanul.

Căpetenia își îndreptă calul într-acolo și cînd dădu cu ochii de Ianache, răsuflînd greu în strînsoarea juvățului, se încruntă:

— Care mi-a fost porunca, Tite?

— Păi..., dădu acela din colț în colț, neînțelegînd cu ce a greșit.

— Ți-am poruncit să ai grijă de boier?

— Păi dar? Și-avusei! N-avusei? îi răspunse el pripit și tot nu pricepu unde bătea vorba Jianului.

— Dezlegă-l imediat, păcătosome! se răsti el. Fără să crîcnească, Tite se gră-bi să-i îndeplinească porunca.

Pe chipul boierului se ivi o umbră de speranță, „Boierul, tot boier!” gîndi grăsanul. „Nu se leapădă ușor de tagma lui!”

Printre țărani și haiducii adunați acolo în grabă, se iscară murmure. Au-zind vorbele căpeteniei, se posomorîră, dar nimeni nu-ndrăzni să zică ceva.

— Ei, boier Ianache, ești mulțumit? întrebă Iancu.

— Mulțămît, mulțămît, de, ce să zic...

— Ba mie nu prea-mi vine-a crede! Că tot n-ai apă la moară, cum ți-e dorin-ța!

Ianache săltă din umeri încurcat și aruncă priviri furișe în lături, de parcă ar fi căutat un loc pe unde să se strecoare. Dar Iancu își îndemnă calul și-l luă în piept. Speriat, boierul se trase de-a-ndăratelea, și-o spaimă de moarte îl scu-tură. Jianu înainta, neslăbindu-l din ochi și tot împingîndu-l către moară. Ianache nu-și putea dezlipi privirea îngrozită de pe el. Deodată, scoase un stri-găt și alunecă pe scocul înclinat. Șuvoiul repezit îl trase fără

putință de scăpare către roata morii și spetezele îl înhățară nemilos. Iancu îi urmări încântați sfîrșitul, apoi se întoarse și întrebă:

— De-ai noștri pieriră mulți?

Dar nu mai așteptă răspuns, fiindcă privirea i se opri pe Niță, ingenuncheat la căpătîiul fratelui său, prins de încremenirea morții. Mai încolo, cu mîna în-cleștată pe durdă, zăcea fără viață alt haiduc.

Se urni încet și cu tristețea-n suflet rosti cu un glas pe care nici el nu și-l recunosc:

— Neică Merene! Să ne luăm morții și răniții și să ne grăbim! Că pe arnăuții ăștia-i speriarăm, da' mai are putere destule banul Andronache.

— Cum poruncești, așa facem! îi răspunse fosta căpetenie.

Haiducii rămași teferi legară pe cai morții și ajutîndu-i pe răniți să încalece porniră agale, alai trist de inimi grele pentru cei răpuși.

Din urmă, țărani îi petrecură o vreme cu priviri pline de recunoștință, apoi, cînd convoiul se-ndepărtă, purceseră și ei să-și adune pe-ai lor, care-și dăduse-ră viața, înfruntîndu-i pe arnăuți.

În poienița deschisă la mijloc de codru, Ioniță-uriașul mai puse o lopată de pămînt la rădăcina unui stejărel sădit la căpătîiul unor movilițe de pămînt reavăn, apoi începu să bătătorească cu opincile locul de jur-împrejur, sub pri-virile triste ale haiducilor, rămași, tăcuți, cu căciulile în mînă. Cînd isprăvi, Iancu rosti cu glas îndurerat:

— Fie-vă țărîna ușoară!

După o scurtă pauză, cu chipul ca de piatră, continuă:

— Și cînd acest frate de stejar, crescut din inimile voastre va ajunge gorun falnic, fie ca frunzișul lui să șoptească vîntului și vîntul să ducă în cele patru zări faima voastră de voinici, cît o fi lumea și pămîntu'!

Stropi cele două movilițe cu vin dintr-o ploscă și după ce-luă o înghițitură, i-o trecu lui Mereanu. Acesta gustă și-o dădu din mînă-n mînă, pînă ajunse la Niță, care rămăsese ghemuit lîngă movilița sub care zăcea fratele său. Înecin-du-se de plîns, haiducul în loc să ia o înghi-țitură, după obicei, așa cum făcuseră și ceilalți, dădu cu ea de pămînt.

În oricare altă împrejurare, purtarea lui ar fi fost socotită o necuviință, dar în clipele acestea, o undă de înțelegere străbătu inimile tuturor. Deodată, ful-ge-re lu-minară desişul pădurii și bubuitul tunetului zgudui tăriile văzduhului. Vîntul stîrnit ca din senin se învîrteji printre crengile stejarilor bătrîni și începu să plouă cu găleata. Haiducii se ghemuiră în zeghi și se adăpostiră pe unde putură. Proptit de tulpina unui stejar uriaș, cu gîndul întors la anii tinereții, Mereanu începu să doinească și, viersul lui răsuna ca o sfidare aruncată naturii dezlăn-țuite:

Arde-mi-te-ai, codre des,
văz bine că s-a ales
din tine să nu mai ies...

Haiducii îl ascultau îngîndurați. Tras mai la o parte, Niță plîngea încet. Zdra-honul de Ioniță scotocea în traistă dar cum nu găsi nimic de-ale gurii, aruncă priviri hăme-site în jur. Tite, simțind că o vorbă de duh ar pica bine în clipele acelea de răzmeriță sufletească, zise:

— Dați-i, mă, și lu' Mutuligă ceva, că i s-a uscat beregușu' de cînd înghite-n sec!

— Păi, cin' l-a pus să crească așa-n prostie? îi răs-punse Tilică, dar rupse un codru de pîine și i-l întinse uriașului, care, fără O vorbă de mulțumire, îl luă și începu să mestece tăcut.

La marginea luminișului, unde mocnea un foc sub pătiac de crengi, înfă-șurat în zeghe, lancu asculta și el, dus pe gînduri, cîntecul lui Mereanu:

C-am intrat copil blajin,
și-am ajuns moșneag bătrîn,
c-am intrat la tinerețe
și-am ajuns la căruntețe,
c-am intrat făr' de musteață
și-acuma-s sătul de viață...

Glasul vîrstnicului haiduc se stinse și tăcerea care se înstăpîni n-o mai tul-bură decît foșnetul vîntului prin cetini și plînsetul lui Niță, încet, ca de copil necăjit.

Lancu se ridică și se apropie cu pași apăsați de fosta căpetenie. Cuta dintre sprîncene i se adîncise.

— Şezi colea, Iancule şi ia de mănîncă! îl pofti Mereanu, scoţînd din traistă o ceapă şi-un codru de pîine.

— Nu mi-e foame! zise Iancu, dar se dădu alături.

— Iancule, dac-am da drumul oamenilor pe iarnă, cum mai făceam eu cîte odată? începu Mereanu.

— Nu spargem ceata! O iarnă la căldurică înmoaie omu'!

— Omu' poate, da' caii? Vrei să degere?

— Caii îi priponim la Ionica!

În sinea lui, Mereanu se bucura că i-a luat locul o căpetenie tînără, cu jude-cată limpede şi minte ageră, şi-i dădu dreptate. De cîte ori nu desfăcuse ceata asupra iernii şi cînd da frunza fagului abia-şi aduna oamenii?

— Atunci aşa rămîne! Mă gîndeam că..., dar nu-şi mai termină vorba, că Niţă se apropie de Iancu:

— Dezleagă-mă, căpitane! Vreau să plec! îi ceru el cu glasul stins.

— Ce-ţi veni, mă? A intrat frica-n tine? îl repezi cu vorbă aspră Iancu.

Niţă puse ochii în pămînt:

— Dezleagă-mă, căpitane! repetă el, de data asta mai apăsât.

Iancu şovăi o clipă, gata să-i împlinească ruga, dar îşi dădu seama că asta ar fi o slăbiciune din partea lui. Un om în care dospeşte gînd de ducă e numai pe jumătate haiduc, iar pentru ceilalţi pricină de dihonie. Menirea lui e să-i stru-nească cu mină de fier, că numai aşa vor fi puternici şi greu de învins. Sări-n sus şi-i trase o palmă haiducului de-i scăpărare ochii:

— Dacă mai scoţi o vorbă, te joc în picioare! îl ame-ninţă el.

Niţă parcă se trezi deodată şi porni cu paşi nesiguri către marginea lumi-nişului. În urma lui, Iancu rămase o vreme sub rafalele ploii, ca pentru a-şi po-toli fierbin-ţeala, apoi se oţărî:

— Ah, fir-ar dracu-al dracului, că prea mă iuţesc!

— O palmă data la timp face mai mult ca o mîngîiere! îl linişti Mereanu, apoi, ca să schimbe vorba, adăugă: Avusei dreptate cu caii-ăia, iernează mai bine la Ionica...

La numele fetei, Iancu simţi un fior străbătîndu-i fiinţa. Pieptul i se umplu de mireasma crudă a codrului bătut de ploaie şi-l cuprinse o dorinţă aprigă de a strînge în braţe trupul ei cu mlădieri de trestie. În aceeaşi clipă se hotărî:

— Neică Merene, ai grijă-aci pînă mă-ntorc eu! Nu zăbovesc mult. Pînă-n zori sînt îndărăt!

— Încotro? întrebă Mereanu, dar se vedea bine că răspunsul îl știa dinainte.

— La Ionica! S-aranjez cu iernatu-ăla, cum vor-birăm! simți Iancu nevoia de-a motiva într-un fel pleca-rea asta pripită.

— Bine! Du-te sănătos!

Scoțindu-și calul de sub umbrar, Jianu se pierdu sub bolta de frunziș a codrului, împovărată de potop. Alergă în noapte ca o nălucă, prin pînzele de apă care se prăvă-leau din înalturi. După un timp furtuna se potoli și cerul spălat de ploaie străluci albastru, țintat de licuricii stele-lor. Bălanu săgetă în fugă prin vadul unui rîu și apucă pe-un drumeag de munte. Cînd urcușul deveni ane-voios, descălecă și cu calul de căpăstru se apropie tiptil. Auzind vocea Ionichii, se dădu la adăpostul tufișului de la margi-nea unei poienițe și ascultă atent.

Fără teamă c-o aude cineva în pustietatea aceea, fata grăia ca o incantație:

„Surioare Sînziene,
presărate prin poiene,
la rază de luna,
ferit de furtună...

răsuna în noapte glasul ei.

Înveșmîntată într-o cămașă lungă de borangic, cu părul revărsat pe umeri, părea o fantasmă albă. Din brațul plin de sînziene, împrăștia în jur floricelele pe pajiștea ar-gintată de lună, rotindu-se încet, ca-ntr-o plutire, și continuînd să murmure:

... Ieșiți, surioare,
lui Iancu-n cărare,
meniți-i de bine,
mînați-l la mine,
pe poteci de munte
doar de el știute,
feriți-i cărările,
risipiți poterile...

Terminînd de presărat florile, întinse mîinile în lături, cu mînecele largi ale cămășii fluturînd asemenea aripilor unei păsări uriașe gata să-și ia zborul, dar continuînd să se rotească în jurul ei:

... Sa-l văz repejor
la mine-n pridvor,
cã mã frîng de dor,
de dorul Iancului,
Iancului, Jianului...

La auzul ultimelor vorbe, Iancu nu se mai putu stăpîni. Era așa de copleșitoare bucuria mărturisirii pe care fata o încredinșase nopții, încît simțea dorința de-a acoperi cu sărutări gura care a rostit-o. Se furișă în spatele ei și-o prinse-n brațe. Fata dădu un țipăt ușor și se zbătu să scape, dar tînărul începu s-o sărute pe pâr, pe ochi, pe obraji...

Ionica rămase mută de uimire, parcă nevenindu-i să-și creadă ochilor. Se desprinse brusc din îmbrățișare și-și duse speriată mîna la gură:

— M-auziși?

— Păi dar! Cum naiba le potriveși așa de bine, mãi Ionico? întrebă el și iz-bucni în rîs. Dar fata nu luă parte la veselia lui.

Încruntîndu-se a mare ne-mul-țumire, zise cu teamă:

— Dacă m-auziși, trebuie să te-mbărburez cu ceva, ca altminteri îmi strici descîntecu' și se-ntoarce împo-triva ta.

Îi trase pistolul din brîu și băgînd vîrful degetului pe țeavă, îl scoase plin de negreală și-i făcu un benghi în frunte.

— Asta ce mai fu? se veseli Iancu.

— Te-mbărburam cu funingine! Și nu rîde, păgînule! Tu n-ai nici un Dum-ne-zeu? îl certă ea.

— Ce-mi mai trebuie alt Dumnezeu, cînd te am pe tine? și-o prinse iar în brațe...

Rămaseră o vreme așa, cu inimile bătînd de parcă s-ar fi luat la întrecere, apoi se desprinseră și-o porniră încet pe pajiște, sub lumina lunii pline. Mer-geau tăcuți, ținîndu-se de mîna ca doi copii, fremătînd de dragoste, învăluți de noaptea clară ca o mantie de liniște. La margi-nea poienei se opriră și se dădură lîngă un tufiș, din care fata scoase o desagă și din ea, o ploscă și de-ale gurii, pe care le întinse pe-un șervet cu vărgături.

— Parcă-ai fi știut că vin! zise el cu mulțumire și trase o dușcă.

— Păi, sigur că știam... adică simțeam, că gîndu' meu te-a adus, da' nu bă-nu-iam c-o să vii așa de repede, să-mi strici vraja Sînzienelor!

Deodată se întrerupse, amintindu-și de puterile cu care se întâlneau în drumurile ei, și-și aținti privirea îngrijorată pe întunericul pădurii, ca și cum de-acolo i-ar fi amenințat o primejdie nevăzută.

— Am bătut șapte hotare să-ți dau de urmă! Măcar să-mi fi lăsat vorbă la neică Ștefan pe unde hălăduiești! îl muștră ea.

— Măi, Ionică, mă, nu te mai omori cu firea. Când e să te ia dracu, te ia și din brațele popii! o liniști el între două înghițituri, dînd-o pe glumă.

— Ție îți vine-a rîde, da' eu sar noaptea din somn și tot mi se pare că te văz agățat în ștreang, și pîn' la ziuă nu mai dau ochii-n geană! se căină fata, apoi tăcu și cu un zîmbet de mulțumire pe chip îl urmări cum mănîncă repede, ca omul hămesit.

Terminînd, Iancu mai trase o dușcă zdravănă și se dădu-ntr-un cot.

— Te-ai săturat? întrebă fata.

— Ca la praznic, Ionico!

— Atunci, nu te lenevi! Hai să-ți arăt ceva! Ghicește ce?! zîmbi ea, luîndu-l de mîna și ducîndu-l către o colibă nouă, împrejmuată cu gard înalt.

— Am ghicit! Mi-ai găsit un cal bun!

— Ți-am găsit... și frumos! Da acu' am să-ți arat altceva!

Ajunși lîngă un țarc de lobode, cu portița ferecată de-un lacăt cît toate zi-le-le, îi făcu semn să privească înăuntru. Doi arici, ca două gheme țepoase, își frecau boturile mici unul de altul. Simțindu-i, se opriră temători, gata să se strîngă în platoșa țepilor.

— Asta ce drăcie mai e? rîse Iancu.

— Nu rîde! Pentru tine-i țin! și văzîndu-l nedume-rit, continuă: Când or face pui, îi încui în țarc și pe părinți îi scot!

— Lași puii să moară de foame? clătină din cap Iancu, dojenitor.

— Nuuuu! Cum o să fac așa ceva? Da' cînd or vedea ariciul și aricioaica una ca asta, dau fuga să caute iarba fiarelor, să spargă lacătul, că numai aricii cunosc firu-ăla de iarbă care are putere asupra fierului. Eu îi pîndesc și cum îl lasă din gură, îl iau și ți-l dau ție!

— Să mi-l pun după ureche? mustăci Iancu.

— Nu după ureche, continuă fata, fără să-i pese că el o ia în glumă, îți cres-tezi degetul și-l bagi sub piele, că se vindecă iute și de-aci-ncolo nu mai ai nici o grijă, fiindcă ești dres. Oricine are

iarba fiarelor e ferit de tăișul hangerului și de plumbii durdelor! Și plumbii poți să-i prinzi în mână! îl încredință ea, cu convingere.

— Ferească-mă de orice, numa' de ochii tăi, nu! zise el și prinzînd-o pe după umeri, o sărută pe creștet.

— Of, Iancule, Iancule, plînge sufletu-n mine și ție-ți arde de năzbîtii..., îl dojeni ea, dar glasul era duios și blînd.

Dinspre pădure veni foșnet de frunziș involburat de vînt și Ionica își duse speriată degetul la buze. Dar adie-reă furișată o clipă printre crengile copacilor zbură neau-zită mai departe și din nou liniștea deveni stăpînitoare peste codru.

Mai aruncară o privire aricilor care începuseră iar să-și frece botișoarele în joacă, apoi, prinzîndu-se de mijloc, porniră mai departe către coliba și acare-turile care albeau în bătaia lunii.

— Te-ai încropit bine! zise cu mulțumire tînărul. Parc-aci ai fost de cînd lu-mea!

— M-a ajutat dumnealui, slugerul! Dincolo, în Urșanca, nu mai puteam ră-mî-ne! încotro mă-ntorceam, pe ce puneam mîna, mi-aducea aminte de tata și mă podi-dea plînsu'. Așa, aici... am luat-o de la capăt!

— Eu nu putui sa te ajut cu nimic! se amări Iancu.

— Tu m-ajută, daca ai grijă să te păzești și să rămii teafăr!

— N-o mai fi mult pînă s-o ridica dumnealui slugeru' și-atunci...

Ionica își lăsă capul pe umărul lui:

— Chiar așa, Iancule, o veni vremea-aia să ne liniștim și noi? C-am ajuns să mă tem și de umbra mea!

— Cine știe, Ionico?! O veni, trebuie să vie! îi răspunse el cu căldură, mîngî-in-du-i ușor creștetul capului.

Ajunși lîngă o clăiță de fin se așezară, proptindu-se cu spatele de ea.

— Stau zi și noapte cu inima pierită și mă gîndesc că te udă ploile și te bat arșițele, hăituit de putere. M-apucă jalea, Iancule, că fetele de seama mea sînt la casele lor, ba unele au și-un copil-doi, numa' eu n-am nici un rost pe lume... și-și întoarse privirea spre el, așteptînd o vorbă de încurajare. Dar Iancu se cufundase în somnul omului os-tenit...

Cu un zîmbet de mare dragoste pe chip, încet, să nu-l trezească, își scoase zeghea de pe umeri și-l înveli eu ea, grijulie ca o mamă. Rămase lipită de el ve-ghindu-i somnul, pînă cînd zorile mijiră în vîrful copacilor și pă-durea începu să freamăte de glasurile

pășărelelor, ca un imn închinat luminii. Abia atunci se ridică și-o luă către grajdurile care se înșirau în spatele colibeii...

Cerul începuse să se înroșească la răsărit, când Iancu se trezi.

Clipi des, de parcă n-ar ști unde se află, apoi sări în sus, îngrijorat că-l apuca ziua și Me-rea-nu ar putea intra la gânduri. Deodată, ochii i se aprinseră de plăcere: cu un roib de frîu, părăind că plutește în ceața ușoară a dimineții, se apropia Ionica.

— Ionico, frumos mai e roibu-ăsta!

— Așa să-l cheme, Iancule! îi răspunse fata, fericită văzîndu-l cît de mult se bucură.

Privirea lui se opri pe șaua bătută cu bumbi din argint și trecîndu-și ușor mîna pe luciul ei ca o mîngîiere, întoarse o privire întrebătoare spre Ionica.

— Și tata ți-ar fi dăruit-o... dac-ar mai fi avut zile. De-aia ți-o adusei, că poa-te..., dar se întrerupse auzînd un nechezat.

Întorcîndu-se, dădură cu ochii de Bălanu care veni la Iancu și necheză iar, amușinîndu-l cu botul. În ochii tînă-rului se ivi o undă de tristețe.

— Rămii cu bine, bătrîne! E vremea să te hodinești și tu, că ți-o fi de-ajuns! îi vorbi el ca unui om, cuprinzîndu-i gîtul cu brațele și sărutîndu-i steluța din frunte.

De parcă ar fi înțeles ce-i spunea stăpînul, calul necheză lung și dureros.

Iancu își învinse slăbiciunea și-ncepu să scoată la repezeală din coburii Bălanului pistoalele, cornurile cu pulbere și plumbii, trecînd totul în șaua Roibului. Înduio-șată, Ionica îi întinse frîul, apoi rămaseră o clipă față în față, privindu-se adînc în ochi:

— Iancule, să mai fi zăbovit... Nici nu-ți văzui bine chipul... Ai venit, ai plecat...

— Dac-ar fi după inima mea, n-aș mai pleca de-aici cît e lumea... Da' ce-o fi pe oamenii ăia ai mei, că nu le spusei unde plec... Doar Mereanu știa.

— Fiindcă veni vorba: ce mai face neică Mereanu?

— Cum îl știi! O țîră mai liniștit, mai fără griji ca-nainte, da-n colo... Fiuuuu! scăpă un șuielat Iancu – era să-mi fac de uitare: măi Ionico, am putea priponi caii pe iarnă, aci la tine?

— Mai întrebî? Poate-așa te-aduni și tu o vreme de pe drumuri! zîmbește ea.

— A, asta nu! îi spusei și lu' Mereanu: ceata n-o desfacem! Apoi, văzînd primele raze aurînd zarea, zise pripit: Am plecat, Ionico! La

vremea asta trebuia să fiu acolo... Rămii cu bine! Mare bucurie mi-ai făcut cu Roibu-ăsta!

— Mergi sănătos, Iancule! Și să ne vedem cu bine! îi răspunse fata și se repeziră unul în brațele celuilalt, strângându-se și sărutându-se des și nesățios, cu disperare parcă. Când se desprinseră din îmbrățișare, Iancu sări în șa, iar fata, mergând pe lângă el, îl petrecu o bucată de drum. La marginea pajiștei se opri și-l urmări cu ochii, pînă se pierdu în desișul pădurii.

În goana Roibului, tăie vadul râului prin care trecuse azi-noapte în drum spre Ionica și nu se mai opri pînă în marginea luminișului, unde-și lăsase tovarășii. Cum nici o strajă nu dădu semn, ca de obicei, că se apropie cineva, avu o strîngere de inimă, ca o presimțire. Și liniștea nefirească ce stăpînea împrejurimile îl îngrijoră. Bătînd din aripi, o gaiță își luă zborul dintr-un tufiș și Iancu se-ntoarse cu iuțeală într-acolo: pe jumătate, ascuns de crengi, dădu cu ochii de trupul unui haiduc încremenit de moarte și-și trase pistolul din cobur. Un geamăt venit de lângă furca unui pătiac de care era înconjurată poienița îi abătu atenția în partea aceea: Niță, care-i ceruse să-l sloboadă din haiducie, trăgea să moară. Sări din șa, smulse plosca de la oblînc și alergînd la el, îi dădu să bea.

Omul deschise ochii:

— N-ai vrut să mă dezlegi... și-acu' mor ca prostu'... Nu te iert nici pe lumea ailaltă! abia șopti el și cu un oftat greu se cufundă în moarte.

Iancu rămase înlemnit, bănuind nenorocirea care se întîmplase aici, dar în clipa care urmă un glas poruncitor tună:

— Jiene, dă-te prins!

Fără cal și numai cu un pistol în mînă, Jianu se simți ca o fiară încolțită. Un licăr oțelii îi fulgeră în ochi: unde mai auzise glasul ăsta?

— Aruncă pistolul! porunci omul nevăzut.

Cu încetineală chibzuită făcu ceea ce i se cerea.

— Ridică-te și saltă brațele! se auzi din nou glasul necunoscutului. Supunîndu-se îndemnului, se răsuci ușor spre locul de unde venea vocea: din tufiș se apropia Spiru cu pistoalele întinse, iar de jur-împrejurul luminișului ieșiră la iveală poterași cu flintele pregătite.

În ochii lui sclipi un licăr de mînie și, aruncîndu-se fulgerător într-o parte, smulse jungherul din tureacă și-l azvîrli spre Spiru. Dar serdarul se feri cu îndemînare și slobozi amîndouă pistoalele odată. Plumbii nu-și nime-riră ținta, fiindcă Jianu, cu ușurința jderului, dintr-un salt se aruncă pe cal și făcîndu-se una cu el, țîșni ca o vijelie. În urma lui trosniră flintele arnăuților. Aplecat pe gîtul Roibului, se afundă în bungetul codrului, urmărit de șuietul plumbilor. Deodată simți o arsură în umărul stîng și strînse din dinți să nu țipe de durere: o pată roșie înflorea, ca un mac, pe abaua ipingelei, în locul unde fusese atins.

Roibu zbură ca o nălucă, străpungînd hățîșurile, cu Iancu aproape încolăcit pe gîtul lui. Smicelele tufișurilor îi biciuiau fața, îi sfîșiau straietele, dar nu se opri din goana-i nebunească. Pe măsură ce se îndepărta, împușcă-turile se răriră și la scurtă vreme se stinseră de tot. De parcă i-ar fi înțeles suferința, calul încetini pasul, călcînd cu grijă pe așternutul de frunze moarte al pădurii bătrîne.

Sîngele pierdut șiroind din rană îi puse sfîrșeală-n tot trupul. Se prinse cu mîna teafără de coama Roibului, dar puterile îl părăsiră și alunecînd într-o parte, se rostogoli din șa și rămase nemișcat. Calul se opri, întoarse capul spre el și necheză scurt, apoi porni singur mai departe la început la pas, apoi din ce în ce mai repede și se pierdu în brădișul unei văi adînci.

Răsufflînd greu, cu chipul brobonit de sudoare, încercă să-și ducă mîna la umărul rănit, dar nu reuși. Fața i se schimonosi de durere și căzu în nesimțire.

Înserarea se lăsă domol, aruncînd peste fire zăbranic sur. La ceas tîrziu de noapte, Iancu își reveni și deschise ochii. Încercă să se ridice, dar, secătuit de vlagă, cu un geamăt recăzu la pămînt.

După o vreme, ajutîndu-se cu mîna tea-fără începu să se tîrască. Noaptea întreagă o ținu' așa, însuflețit de-o singură dorință: să nu cadă în mîna urmăritorilor. Sleit de forțe, îl încercă gîndul că va muri în afund de codru, neștiut de nimeni. În clipa cînd deznă-dejdea era pe cale să-l copleșească, printre crengile copacilor văzu mijind zorile. Noi speranțe i se treziră în suflet, dar trupul era istovit. Se rostogoli de pe povîrnișul unei costișe, îmbrăcată-n jnepeniș tînăr, încercă să se agațe de-o tufă, dar rădăcina se smul-se din pămîntul afinat; fără sprijin se dădu de-a dura, izbindu-se de jnepenii și bolovanii din cale și, ajuns pe

fundul văii, rămase nemișcat, cu ochii la cer. Doar răsuflarea pripită și stinsă mai dovedea că e viu.

Închise ochii și rămase așa, pînă cînd soarele, ajuns în cumpăna zilei, începu să-l dogorească amarnic. Buzele i se uscaseră și abia mai răsufla. Susur de apă îi ajunse la ureche. Deschise încet ochii și clipi des, orbit de strălucirea soarelui. Se săltă, anevoie într-un cot și deodată se învioră: la cîțiva pași mur-murau undele unui pîrîiaș de munte. Privirea lui arsă de fierbințeleală parcă sorbea ră-coarea apei. Încercă să se tîrască într-acolo dar, sfîrșit, căzu din nou pe prundișul malului. I se păru că se cufundă în-tr-un hău adînc-adînc și i se năzări că pîrîiașul devine o plăsmuire cu luciri de curcubeu, din care se înfiripă făp-tura Ionichii, înveșmîntată în cămașă albă de borangic, așa cum o văzuse cu o seară în urmă. În mîină ținea un căuș de lemn pe care-l umplu în unda cristalină, apoi se îndreptă spre el. Se apropia plutind încet, aureolată de razele soare-lui, ca o întruchipare pogorită dintr-o lume de vis. Îi întinse căușul ca pe-o ofrandă și el bău cu nesațiu apa care parcă nu se mai sfîrșea, dar nici nu-i alina setea... Plăsmuirea de-o clipă se stinse și căzu în leșin.

În cerdacul colibei, Ionica înșira cu acul printre rîurii unei altițe fluturași de argint. Deși era cufundată în lucrul ei, o umbră de îngrijorare nu-i părăsea chipul. Tresări auzind un nechezat și din pădure năvăli în goană, Roibu lui Ian-cu. Mușcată de-o presimțire rea, aruncă din mîină cusătura și grăbi în întîmpi-narea lui. Văzînd-o, calul necheză încet și scurmă cu copita troscotul care împînzea poienița. Fata se repezi la el de parcă s-ar fi așteptat să-i vorbească cu grai omenesc și deodată simți un cuțit în inimă, văzîndu-i greabănul stropit de sînge. Înăbușindu-și țipătul gata să-i iasă din piept, întrebă:

— Unde mi l-ai lăsat, Roibule? Unde?

Roibul continuă să bată din picior, nechezînd încet.

— Du-mă la el, Roibule!

Parcă înțelegînd ce-i spune fata, calul își scutură coama pletoasă și slobozi un nechezat puternic. Fără să piardă o clipă, Ionica sări în șaua lui și porniră în goană.

Ceasuri lungi de drum, fără-ncetare, fără pic de răgaz străbătu fata, pînă cînd calul se opri în buza rîpei cu jnepeniș, unde-i căzuse Iancu din spinare. Ionica sări jos, se aplecă să deslușească semnele, apoi o luă pe dîra lăsată de Jianu cînd se tîrîse către

malul pîrîiaşului, cu calul venind cuminte după ea. Îngenunche şi cercetă cu atenţie iarba strivită, apoi se ridică şi porni mai departe, coborînd anevoios costişa năpădită de grohotiş. Ajunse la malul pîrîiaşului şi căută cu privirea în jur, dar nici urmă de lancu. Rupse o frunză dintr-o tufă şi scoase un şuielat ca de mierloi, aşa cum ştia că e semnalul de înţelegere al haiducilor. Ascultă încordat, dar în jur era doar tăcere apăsătoare. Cu calul de frîu, o luă agale de-a lungul pîrîiaşului, coborînd către piua lui Ştefan, unde trăgea nădejde să afle ceva.

Ajunsa în apropiere, văzu mulţime de lume adunată acolo şi curtea plină de arnăuţi. Ştefan fusese agăţat în funii şi-un poteraş îl biciuia sîrguincios. Cămaşa plină de sînge ajunsese o zdreanţă pe trupul lui voinic, stîlcit în bataie. Alţi ţărani cu chipurile întunecate, îşi aşteptau rîndul.

Ionica se amestecă printre femeile care plîngeau şi-i căinau pe schingiuiţi, de la care oamenii stăpînirii voiau să afle pe unde se ascund haiducii. O bătrînică de lîngă ea zise ca pentru sine, icnind de plîns:

— Of, sărmanii de ei... de-ar şti Jianu ce pătimesc...

Alta îi luă vorba din gură:

— Ei ca ei, că din bătaie nu moare omu', da' pe bieţii haiduci o să-i pună-n ştreang!

— Ce ziseşi, leliţă!? Îi prinse potera pe haiduci? Întrebă Ionica, simţind cum o-năbuşe spaima.

— Pe unii cică i-au prins, muică... pe alţii i-au ucis ca pe lupi!

— Şi n-a scăpat nimini-nimini? abia putut şopti fata, cu sufletul la gură.

— Cine ştie, muică, cine ştie! clătină bătrîna din cap, ducîndu-şi colţul bas-malei la gură şi-ncepînd să lăcrimeze.

Pe chipul Ionichii se ivi hotărîrea de-a da cu orice preţ de lancu. Se înde-părtă cu calul de căpăstru, precum venise, făcînd cale-ntoarsă.

Ajungînd la gura unei peşteri, rupse o frunză şi şuietă din nou ca mierloiul, cum mai făcuse şi altădată. Aşteptă o clipă, dar cum nu primi răspuns, puse pinteni şi porni mai departe. Se opri într-un vîrf de deal şi repetă şuielatul, dar tot nu-i răspunse nimeni.

Întristată de moarte se înde-părtă în pasul domol al calului, de parcă n-ar fi ştiut încotro s-o mai apuce.

O rază de soare singuratică se strecura printre rosturile unui perete de șipci geluite. Iancu deschise ochii și roti priviri nedumerite-n jur. „Cum am ajuns aici? se întreabă el. Și unde sînt?!” Își aminti că-și pierduse cunoștința pe malul unui pîrîu și acum se trezea într-o finărie de gospo-dar, înstărit după cîte-și dădea seama. Vru să se scoale-n capul oaselor, dar o durere ascuțită îl înțepă în umăr. Pipăi locul vătămat și-și dădu seama că rana i-a fost oblojită și legată cu un ștergar. Alături, pe-un scăunel îngropat în fin, se afla un ulcior. Cu mîna teafără îl înșfăcă și bău însetat. Privirea i se opri pe-o grindă de deasupra lui, unde-și făcuseră niște rîndunele cuib. Puișori gălăgioși ciripeau și deschideau ciocuri mari spre părinții lor care le aduceau hrană neobosiți. Urmărindu-i cum înghit cu lăcomie, chipul lui se luminează de zîmbetul speranței.

De undeva veni zvon de litanie și rămase uimit, ca urechea la pîndă. După o vreme se tîri încet și printre șipcile finăriei descoperi o bisericuță, dinăuntru cărăia răzbătea cîntarea. Pe ușa larg deschisă văzu în jilțul de lîngă strana mare o călugăriță mai în vîrstă, cu chipul plin de severitate, care asculta slujba, prefirîndu-și mătăniile printre degete. Deodată, tresări: mai către ușă, ames-tecată printre călugărițele care „făceau ascultare”, aprinzînd lumînări și turnînd untdelemn în candelă, o recunoscă pe Tincuța, îmbrăcată în straie cernite. Fu atît de uimit că nu-și putu dezlipi privirea de pe ea, dar pe loc nu se întreabă ce căuta acolo. Fata se trase mai aproape de ușă, aruncă o privire furișă în urmă pentru a se asigura că n-o vede nimeni și ieși grăbită.

Stareța întoarse capul și se încruntă. Era singura care băgase de seamă plecarea fetei. Din finărie, Iancu n-o scăpa din ochi nici el. Cînd Tincuța dădu colțui acareturilor, se trase îndărăt în culcușul lui, fră-mîntîndu-se ca mai-nainte: cum ajun-sese el aici? Și cine-l adusese? Trebuia să plece din locul acesta și cît mai neîntîrziat!

Încercă să se ridice și cu mare greutate reuși. Se simți neputincios și o sfir-șeală îi răscoli măruntaiele. Parcă o morișcă i se învîrtea în cap și ochii i se îm-păienje-niră. Ca să-și învingă slăbiciunea, se propti de-un stîlp. Dar în clipa următoare, cu un scîrțit ușor, ușa se deschise încet și în gura finăriei se ivi făptura Calafatencei.

— Tincuțo! exclamă tînărul, dînd să-i iasă înainte, dar neavînd destulă pu-tere, fu nevoit să rămînă sprijinit de stîlp.

— Stai liniștit! Bine că-ți reveniși! Mă duc să-ți aduc ceva de mâncare! rosti ea cu blîndețe.

— Unde sînt? întrebă tînărul Jian neliniștit.

— La Mînăstirea Negomirului. Te-a găsit Luța, mai mult mort decît viu. Trei zile și trei nopți te-ai zbătut între viață și moarte. Ai avut fierbințeală mare.

— Cine mai știe că sînt aici?

— Corcodel... Ia să vedem, mai arzi? și-i puse mîna pe frunte, dar Iancu i-o prinse și i-o sărută.

— Ce-ți veni? își trase ea mîna, dar se vedea că gestul a înduioșat-o.

— M-oi ierta tu vreodată, de cît rău ți-am făcut? întreba el cu un aer vinovat.

— Te-am iertat de mult! Ce-a fost, s-a dus! Și rogu-te, despre asta să nu mai vorbim!

O tăcere stingheritoare se lăsă între ei, apoi Iancu zise hotărît:

— Tincuțo, trebuie să plec! Nu mă rabdă raiu' să...

— Ba, o să te rabde! îl întrerupse fata. Te-ncui cu șapte lacăte și de plecat nu pleci pin' nu te-i înzdrăveni! fu neînduplecată ea.

Ieșind de la slujbă, măicuțele se împrăștiară prin curtea mînăstirii, grăbind către chilii. Sprijinindu-se în toiagul cu măciulie de argint, stareța Negomirului se îndreptă spre odăile ei.

— Blagoslovește, maică stareță! îi ieși înainte maica iconoamă.

— Domnul! îi răspunse, cam fără chef, superioara.

— Au sosit ciobanii cu cincizeci de putini de brînză de la stîna voastră din Sohodol. Ce poruncești?

Stareța nu-i răspunse imediat, fiindcă privirea ei o urmărea pe Tincuța. Coborînd din finărie, fata chemă prin semne pe Corcodel și-i porunci ceva. Stareța se încruntă a mare nemulțumire și se întoarse către călugăriță:

— Ce ziceai, Fevronie?

— Nu știu ce să fac cu...

— Oprește pentru nevoile sfintei monastiri cît e de trebuință.

— Și ce rămîne?

— Du-te la tîrg, la Novaci și vezi de le dă cu preț bun!

— Cum poruncește cuvioșia ta, așa va fi! și, făcînd o plecăciune, iconoama se îndepărtă cu pași mărunți.

Stareța întoarse din nou privirea către Tincuța care-i șoptea ceva Luței, apoi își continuă drumul către stăreție, adresîndu-se uceniței care-o însoțea:

— Filoteie, spune-i jupîniței că masa e pusă!

— Ascult și mă supun, maică stareță! spuse ea și, sărutîndu-i mîna, se depărtă în grabă.

Nu trecu mult și Tincuța i se înfățișă. Îi făcu semn și se așeză la masa pre-gătită în trapeza stăreției. În timp ce mînca, stareța o urmărea pe sub gene, fiindcă Tincuța abia ciugulea de ici de colo, cu gîndul aiurea. Maica Minodora lăsă tacîmul și-o țintui drept în lumina ochilor:

— De cînd e aici?

— Cine să fie? tresări fata, dar stareța n-o slăbi:

— De ce te-ascunzi de mine, Tincuțo?

— Mi-a fost teamă c-o să-l alungi, mătușă! recunosc eu ea plecîndu-și frun-tea, fiindcă-și dădea seama că nu mai poate ascunde faptul că Jianu e-acolo.

— Și ce-ai fi vrut? Să sar în sus de bucurie că ți-a ieșit din nou zănaticu-n cale? rosti cu asprime maica Minodora, ridicîndu-se.

— E rănit, mătușico! încercă fata o dezvinuire.

Stareța începu să măsoare agitată odaia, bocănind cu toiagul în podele.

— Cin' l-a pus să se-nhăiteze cu lotrii? izbucni ea.

— Nu zic că e bine ce-a făcut...

— Aia ar mai fi lipsit! pufni Minodora. Unde ți-e mîndria, fată? Te lasă-n toiul logodnei și el pornește teleleu-Tănase! Și-ajungi de rîsu' lumii, tu, o Calafa- teancă? Și mai îndrăznești să-i ții parte? ridică ea glasul.

Tincuța se ridică de la masă și se prăbuși pe o laviță:

— Ce să fac, mătușico, ce să fac? se căină ea printre lacrimi. Știi bine c-am vrut să-l uit, că d-aia am venit aici.

— De-aș fi-n locul tău, nu m-aș înjosi pînă-ntr-acolo s-ajung batjocura Jianului! Eu atîta-ți spui: cum se-nzdrăvenește, să-și ia drumu' lui, că tu-l ai pe-al tău! încheie ca o sentință maica Minodora, așezîndu-se din nou la masă și făcîndu-i semn și nepoatei.

Dar fetei numai de mîncare nu-i mai ardea. Gustă un pic, doar așa, să nu-și supere mătușa, apoi, cînd stareța se ridică și Filoteia se apucă să strîngă masa, Tincuța ieși pripit în curte. Făcînd cîțiva pași șovăielnici, buzele ei șoptiră, ca o rugă fierbinte:

«De-aș avea putere să trec și cumpăna asta. De-aș putea să-mi gălesc pa-nea și liniștea dinainte!»

Se sperie cînd de-afară se-auziră glasuri răstite și tropote de cai: o poteră, în fruntea căreia se afla Spiru, intra în curtea mînăstirii. Serdarul descălecă în fața stăreției și dădu să urce scările, dar din cerdac răsună vocea aspră a Minodorei:

— Cum ai cutezat, netrebnice, să dai năvală în sfîntul lăcaș?

— Mă rog de iertăciune, da' porunca-i poruncă! Trebuie să cercetez dacă nu se-ascunde pe-aici tîlharul Jianu!

— Sfînta monastire nu e adăpost pentru lotri! Afară, pîngăritorul! Îl alungă stareța, săltîndu-și toiagul cu măciulie de argint, gata să lovească.

— Am să mă plîng Banului Andronache!

— Plînge-te și lui Vodă Caragea, da' lipsește din ochii mei, slugoiule! Îl repezi Minodora, apoi, istovită, se lăsa într-un jilț cu spătar înalt, privindu-l pe Spiru cu o privire disprețuitoare.

Mînios că fusese alungat de boieroaica asta trufașă, purtîndu-se cu el cum s-ar fi purtat cu un servitor și înțepîndu-l cu vorbă înjositoare, serdarul făcu un semn și ieși în goană, urmat de arnăuți.

Din finărie, Iancu urmărise plin de încordare tot ce se petrecuse și doar cînd văzu potera plecînd, răsufală ușurat.

Tincuța alergă către stăreție, urcă scara în fugă și, ajunsă lîngă jilț, se lăsă în genunchi, așezîndu-și obrazul în poala călugăriței, ca un copil necăjit:

— Cum să-ți mulțumesc, mătușico!? și-i acoperi mîinile cu sărutări.

Minodora fu mișcată, dar nu voia să-și arate slăbiciunea și-i răspunse cu răceală:

— Nu-mi mulțumi! Era o datorie creștinească! La fel făceam și pentru ulti-mul țigan rob!

Văzînd ce se întîmplă în pridvorul stăreției și auzînd vorbele călugăriței, fulgere de mînie țîșniră din ochii lui Iancu. Părăsi locul de pîndă, și aruncîndu-și ipingeaua pe umăr, se îndreptă cu pași șovăitori spre gura finăriei. Fiecare mișcare îl făcea să icnească de durere, dar strîngea din dinți cu încăpăținare. Cu chiu cu vai coborî scara. Ajuns jos, puterile îl părăsiră, și se prăbuși. În clipa cînd își pierdea cunoștința, auzi ca din depărtări glasul Tincuței:

— Luțooo, Corcodeleeee, dați fuga!

Amurgea. O călugăriță dădea ocol bisericii cu toaca-n mână, bătînd de ve-cernie. Curtea se umplu de siluetele negre ale măicuțelor, chemate la slujba de seară. Cînd stareța cobora din cerdacul stăreției, dădu cu ochii de Tudor Vla-dimirescu, care tocmai intra pe poartă. La vederea lui se opri, puse mîna strea-șină la ochi și exclamă cu vădită bucurie:

— Ehe-hei! Lume nouă, lume nouă!

— Ne-nchinăm cu plecăciune, maică stareță și bine te-am găsit! grăi el, apropiindu-se cu grabă și sărutîndu-i mîna.

— Bine-ai venit, arhon slugere! Tot pe drumuri, tot?

— N-avem încotro, maică Minodoră, că ne-mping nevoile din spate!

Între timp se apropiaseră și însoțitorii slugerului, care își scoaseră căciulile și, făcînd o plecăciune către stareță, se traseră respectuoși mai la o parte.

— Nici vorbă că mii peste noapte la noi! zise stareța, ca un lucru de la sine înțeles.

— Cu voia domniei tale... Ne-ar prinde bine o țîră de hodină! se arătă mul-țămîtor Vladimirescu.

— De departe vii?

— De la Bănie... Fusei cu-o jalbă...

— Ai vreo pricină?!

— Eu nu, niște moșneni din vătăfia mea. Se lasă el greu, Banu' Andronache, da' nici eu nu mă dau bătut pînă nu le-oi dobîndi dreptatea, de-ar fi s-ajung pîn' la divan!

— Filoteie, porunci stareța uceniței aflată în ascultare pe lîngă stăreție, chea-mă argații să-ngrijească caii boierului și tu pregătește de cină! Apoi, însoțită de Tudor, se-ntoarse și sui în cerdac.

— Da' p-aci cum mai merg treburile?

— Cum ne știi, slugere. Maicile trudesesc și se roagă. Eu, cu bătrînețile mele. Din mila domnului toate-ar fi bune, da' am necazuri cu Tincuța...

— O știi copilă bună!

— Bună, bună, sărmana, da' n-a avut noroc! Cînd să zic doamne-ajută că se mai liniștise o țîră, pică pe capu' nostru taman cine nu trebuia: zănaticul-ăl mic al Jienilor!

Pe chipul Vladimirescului apăru o umbră de zîmbet.

— Iancu? Aici? Că nu i s-o fi abătut să se călugă-rească la schit de măicuțe! glumi el.

— Domniei tale-ți vine-a rîde, că totdeauna i-ai căutat în coarne, da' nimeni nu știe în ce foc arz eu!

Nemaiputîndu-se stăpîni, Tudor izbucni în rîs. Maica Minodora îl muștră, dar în colțul gurii îi apăru și ei un zîmbet:

— Minte ai, slugere? Eu mă jălui și el...

Și bătrîna Calafateancă, ajunsă stareță a Negomirului se dădu la vorbă cu Vladimirescu, pînă cînd amurgul tîrziu puse stăpînire pe zarea asfințitului.

La ceasul acela, ipochimenul care tulbura viața liniștită a stăreției, revenit din leșinul care-l cuprinsese la coborîrea din fînărie, era prins de neastîmpărul pe care i-l dă omului tînăr pofta de viață...

Într-o odaie proaspăt văruiată, respirînd a ordine și curățenie, cu patul larg, așternut cu plocade mișoase, Corcodel îl rădea, sporovăind întruna:

— Nu zău, boiarulei, ce-ți veni să pleci d-acilea? Iar nu tu casă, nu tu masă, și cu nebunu-ăla de Spiru-n circa lu' 'tale! Aici nu te plouă, nu te ninge, jupîniții îi lucesc ochii ca la draci cînd te vede, mîncărică-mîncărică, băuturică-băutu-rică! Dac-ar fi după mine...

O bătaie în ușa îl amuți. Iancu sări de pe scaun și smulgînd din cui un hanger, îi făcu semn să-ntrebe cine e. Cu glasul răgușit, țiganul strigă:

— Care ești acolo, mă? Tu' ești, Luțo?

În loc de răspuns ușa se deschise încet și-n prag se ivi statura impunătoare a lui Tudor Vladimirescu.

— Neică Tudore! izbucni cu bucurie Iancu, aruncînd hangerul pe pat și să-rin-du-i în întîmpinare.

Tudor dădu să-l îmbrățișeze bărbătește, dar văzîndu-l legat la umăr, îi strîn-se doar mîna teafără.

— Ce faci, mă-ndrăcitule?! zise ca o mîngîiere slugerul.

— Pe dracu ghem, neică Tudore! Mai e nițel și se-ncheie luna de cînd lîn-ce-țesc aci. Da' nu mai poci, azi-mîine îmi iau lumea-n cap! apoi, întorcîndu-se către țigan, porunci:

— Corcodele! Dă fuga și fă rost de-un ulcior de vin știi tu de unde!

— Acușica, boiarulei, numa-ndăcît! răspunse țiganul și ieși-n grabă.

— Poftește și stai, neică Tudore! îi făcu Iancu semn către laviță și în timp ce oaspetele se așeză, adăugă: Cum aflași că sînt aici?

— Îmi spuse maica stareță?

— Aha! făcu Iancu. O vreme rămaseră tăcuți.

Apoi Vladimirescu începu vorba:

— Mi-e ciudă pe mine că nu te-am crezut atunci!

— Înseamnă că ne plătirăm de datorie și-unu' și-altu'! zîmbi tînărul. Tudor clătină din cap și-i întoarse zîmbetul vrînd să mai zică ceva, dar fu întrerupt de Corcodel, care dădu buzna cu un ulcior într-o mîină și trei ulcele-n cealaltă.

— Ce faci, mă, cu trei bolcuțe? se-ncruntă Iancu.

— Auliu! Trei luai? Nici nu băgai de seamă că era cam întuneric în beciu' ăla...

— Corcodele, eu nu sînt Luța să mă duci tu cu vorba! Te pui cu mine la refenea? Ei, al dracu!

— Auliu! Uite, boiarulei, așa mă oropsește mereu? se plînse el lui Tudor. Da' eu, să-mi saie ochii, nici cu gîndu' nu gîndii...

Tot bodogănind, trase o măsuță lîngă ei, umplu ulcelele și luînd una plină-ochi, se îndreptă spre ușă, liniștindu-și stăpînul:

— Ho! nu mă mai boscorodi, c-o duc îndărăt, o duc! și ieși cu grijă să nu verse pe jos un strop, închizînd ușa după el.

— Vezi că s-adeveri vorbă mea, mai curînd decît cre-deai? zise Iancu, ridicînd ulcica și ciocnind-o de-a lui Tudor: Bine ne-am întîlnit!

— Bine să fie! îi răspunse oaspetele, gustînd cu cumpătare din bolcuță. Ian-cule, Banul Andronache și-ai lui ți-au și pregătit ștreangul!

— Cum mi-o fi norocu', neică Tudore! Ce-am luat pe mere, dau pe pere, ce să fac? spuse el mucalit, înălțînd din umeri.

— Ei, ar fi ele multe de făcut, da' nu le-a sosit vremea!

— Știu eu încotro bați domnia ta, da' cu nădejdea-n sat, te culci nemîncat! Să mă-nzdrăvenesc bine și pun eu șaua pe butoaiile astea de osînză, care sug vлага săracului și umplu haznaua unui Vodă venetic, de-or să mă țină minte cît or trăi!

— Izbăvirea, numai din ridicarea norodului se dobîndește, Iancule!

— Ne furăm căciula, neică! Cum te-oi mișca o țîră, cum te trezești potopit din toate părțile. Pe cine ce-l doare de noi? Sîntem o țărișoară azvîrlită la mar-gine de lume.

Tudor se ridică, făcu cîțiva pași prin odaie, apoi se opri și spuse încet, ca pentru sine:

— Chiar dac-ar fi așa, măcar află lumea asta de noi...

— Și cu ce ne-alegem? Spune, cu ce? De domni fanarioți tot o s-avem parte, țăranu' tot obidit rămîne și-o să pierim de pomană! Da' eu, pîn' oi pieri, îi scutur bine pe-mbuibați! se înfierbîntă Iancu..

Tudor îl privi drept în lumina ochilor și rosti grav:

— Nu pierim de pomană. Și de-om pieri, tot avem da-toria să-ncercăm, bă-ia-tule! Un neam care nu-și apără ființa, nu e îndrituit să-și aibă locul în istorie!

Iancu îl asculta îngîndurat. Deodată auzul îi prinse, ca venind de pe-altă lume, chemarea din frunză, semnalul de recunoaștere al haiducilor. Care-o fi? Și cum aflară că sînt aici? se întrebă el fremătînd și înșfăcîndu-și ipingeaua, spuse, ușor stîmjenit:

— Iartă-mă, neică Tudore! Mă cheamă ai mei! Cu mare drag aș mai sta cu domnia ta, da' nu mai poci ză-bovi! și alergă afară, izbindu-se de Corcodel, care se „cinstea”, proptit de pălimar.

La marginea pădurii care-mpînzea umărul dealului dinspre arhondaric, Ionica își oprise calul și-ncepuse să șuiere din frunză. Cu șaua pe el, Roibu era legat de calul fetei. Cînd fu gata să renunțe și să plece mai de-parte, ochii i se aprinseră de-o bucurie fără seamăn: din-spre mînăstire, Iancu alerga spre ea. Dădu pinteni să-i iasă în întîmpinare și, ajunsă la cîțiva pași, sări jos și se repezi în brațele bărbatului iubit. Rămaseră o vreme așa. Două făpturi contopite într-una, abia ghicită în vălurile înse-rării. Și totuși, de la ferestruica unei chilii, Tincuța, care-l văzuse pe Iancu alergînd spre deal, era martor mut al acestei întîlniri. Acum Ionica își odihnea, capul pe umărul lui și lacrimi de negrăită fericire îi izvorau din ochi.

Dar pe Iancu, oricît de covîrșit era de revederea cu fi-ința iubită, gîndul la ceata lui nu-l părăsea o clipă. Plin de speranță, o întrebă, mîngîindu-i obrazii:

— Ionică, știi ceva de oamenii mei?

Fata clătină din cap și simți că i se pune un nod în gît:

— N... uu știu! Auzii lumea că pe unii-i prinse... pe alții...

— Pe alții, ce? gîfii Jianu.

— Îi... uciseră, cînd se-nfruntară! îngăimă.

Iancu se înnegură la chip, asemenea norilor grei ce se-nvolburară ame-nin-țător în țăriile bolții, aduși de vîntul stîrnit ca din senin. Un tunet bubui, cutremurînd zările pînă departe și ploaia sta să-

nceapă. Se desprinseră din îm-brățișare și, suind pe cai, se afundară în codru.

De la fereștriuca chiliei, Tincuța îi urmări cu privirea pînă ce se pierdură în întunericul pădurii. Lacrimi mari i se rostogoleau încet pe obraji.

După un timp, Iancu și Ionica, ajunseră în capul unui sat de munte. Auzind ropot de darabană se opriră și de la adăpostul unor tufișuri urmăriră pe-un pristav care striga, s-audă țărani adunați în jurul lui, la o răspîntie de uliți:

— Lume, lumeee! Ascultă și ia aminte la porunca stăpînirii și altfel să nu faceți! Cine va da pe mîna pote-rii viu sau mort, pe tîlharul Iancu Jianu, va primi o răs-plată de-o mie de galbeni!

Iancu se încruntă. Dădu pinteni și, urmat de Ionica, se avîntă în trapul domol al cailor pe un clin de munte. Merseră un timp tăcuți, cu urechea trează la cel mai mic zgomot. Fără veste, Iancu, prinzînd frîul calului fetei, îl trase după el la adăpostul unui stufăriș. Văzînd că se ne-dumerește, duse un deget la buze și-i arătă o ceată de arnăuți care galopau pe firul văii.

Cum se îndepărtă potera, porniră mai departe și nu se opriră pînă-n fundul grădinii hanului Dobriții. Sub poiata largă, se afla lume de toată mîna. Peste larma ce-o făceau mușteriii, se ridică glasul altui pristav, care parcă urma vorbele celui dintîi:

— ... Iară cine îl va ajuta în vreun fel pe Jianu și pe lotrii lui, va fi ridicat în ștreang!

În odaia mare, arnăuții benchetuiiau fără grijă. Cu de-sagii pe umăr, Ionica trecu pe lîngă ei, îndreptîndu-se către cuinie.

Stăncălia, care de la moartea Dobriței luase pe seama ei hanul, îi ieși-n prag și, fără o vorbă, o duse înăuntru.

Pe vatra largă, încărcată de jar, se rumeneau hălci de carne, păzite de fete tinere, care le întorceau cu țepușe de lemn, cînd pe-o parte cînd pe alta.

— Bine că veniși, Ionico, începu vorba Stăncălia, că nu știam cum s-ajungă la dumnealui, Jianu, veștile ce-am aflat! Știi ceva de el?

— Știu! E pe-aproape! îi răspunse fata, fără să dea-n vileag adevărul întreg.

— Auzii o vorbă la aștia, îi șopti noua hangiță. Dă-i de știre că Spiru pornește din trei părți cu trei puteri, să-i încolțească pe Piscu' Lupoaicii...

— Cum adică? Pe cine să-ncolțească? nu pricepu Ionica.

– Pe Jianu și pe-ai de scăpară..., lămuri vorba Stăncălia.

Ionica dădu din cap c-a înțeles, dar era în mare încurcătură:

„Dacă-i spun, gândi ea, dă fuga acolo și ni-merește drept în gheara lui Spiru. Dacă nu-i spun, se face foc... Da' de unde să știe ce-mi spuse mie Stăncălia? N-are de unde. Păstrez taina pentru mine, e mai bine-așa”, se hotărî ea. Apoi, cu desaga pe umăr, în care tînăra hangiță pusese de-ale gurii, ieși din han, fără să arunce măcar o privire pristavului care repeta strigarea, bătînd în dara-bană. Din diurnul mare, o luă pe ulicioara din spatele ha-nului cu pas domol, ca omul pornit la drum lung. Intră în tufărișul în care aștepta Iancu și, scoțînd din desagă o pîine și-o găină friptă, le puse pe-un ștergar în fata lui.

– Aflași ceva? întrebă el nerăbdător, fără să ia seama la bucate. Dar în loc de răspuns, Ionica îi întinse o ploscă:

– Îmi dădu Stăncălia și-asta..., zice că e de-aia galbină, de-ți place ție!

– De oamenii-ăia ai mei, nu aflași nimic-nimic? stă-rui el. Fata negă din cap și rămase tăcută. Apoi, de parcă i-ar fi fost teamă ca Jianu să nu-i citească gîndurile, spuse încet:

– Tot ce putui afla e că mai scăpară!

Chipul tînărului se însufleți de speranță:

– Mulți?

– De un' să știi! Stăncălia zise că nu pieriră toți!

Iancu se întrerupse din mîncat și cu privirea pierdută, mai mult ca pentru sine, vorbi:

– De-aș avea o putere să văz prin piatră unde mi-e ceata!

– Dai tu de ea! încercă să-l liniștească fata.

– Eu beau și mănînc și poate că amăriții ăia mușcă țărîna-acu!

– Știi ei să se pună la adăpost! Că nici Spiru nu s-o apuca să scoțoască munte cu munte! Eu zic că a mai bună socoteală e să te-ascunzi o vreme la mine pînă s-or mai potoli puterile!

– Crezi că m-ar răbda inima? zise el, ridicîndu-se, fără să fi luat în gură mai nimic. Le iau eu urma! Tu du-te acasă și-așteaptă semn de la mine!

Dar Ionica avea altfel de gînduri.

– Nu te mai las! Tu nu știi prin ce-am trecut eu pînă te-am găsit! rosti ea cu hotărîre.

– Numa' la tine te gîndești? De oamenii ăia ai mei, de mine, nu-ți pasă? se-nfurie Jianu.

– Taman aia e, că-mi pasă și vreau să te știi ferit de primejdie!

— Ionico, Ionico! clătină el din cap dojenitor. Nu mă face să-mi pară rău că scăpai cu viață!

Fata se-ntristă și puse ochii în pământ:

— Bine, Iancule! Fă cum crezi tu, și eu... cum m-o-nvăța Dumnezeu!

Jianu fu mișcat de resemnarea ei. Se aplecă și ridicînd-o de subțiori își lipi buzele de fruntea albă, înnegu-rată de ceata temerilor.

— Ionico, înțelege-mă, înțelege-mă, nu pot să-i las așa în voia soartei. Sin-tem legați prin jurămînt și chiar de n-am fi, odată ce ne-am chezășuit viețile, s-adu-cem o țîră de alinare țăranului, mergem pînă-n pînzele albe! Ce s-o alege, s-o alege, da' nu mai putem da-ndărăt!

Vorbele lui o întristară și mai mult. Înțelese că n-are încotro, că Iancu n-o să se abată, chiar primejduindu-și viața, de la hotărîrea lui.

Se despărțiră cu greu și el o urmări cu privirea pînă cînd se pierdu în ne-măr-ginirea codrului. Oftă din adîncul inimii, sări pe cal și-o luă pieptiș, tăind prin pădure către locul unde-și lăsase ceata.

De data asta însă fu mai prevăzător. Se opri sub un tufan cît butia și iscodi cu privirea luminișul. Dar un foșnet ușor îl făcu să salte ochii chiar în clipa cînd de pe craca stejarului, un arnăut voia să-i sară în spinare. Se feri de atacul omu-lui, dar căzu de pe cal și între ei se-ncinse o luptă pe viață și pe moarte. Cu toate că umărul rănit încă nu era bine vindecat, reuși să-i dea o lovitură zdra-vănă poterașului care se clătină, scăpînd hangerul din mînă. Iancu sari pe el și-i puse jungherul în gît. Cînd își dădu seama că potrivnicul său e Jianu, pe chipul învinsului se ivi o spaimă superstițioasă și începu să tremure din toate înche-ieturile.

— Unde-s oamenii mei? îl luă el din scurt.

— Nu știi! răspunse omul cu glasul înecat de teamă.

— De ce pîndei aici?

— Să iau sama... și cum prinz vo urmă... să-i dau de știre serdarului Spiru! gîfii el. Iancu îl răsuci cu fața-n jos și-i legă mîinile la spate. Îl luă de guler și-l puse pe picioare:

— Fugi! Și să nu-mi mai ieși în cale, c-atunci nu te mai cruț! îl amenință el dîndu-i un picior. Arnăutul o-ntinse la fugă de-i sfîrîiau călciile.

Iancu își luă calul de căpăstru și se îndepărtă prevă-zător, cu toate simțurile încordate. Nu ieși bine din luminiș că, proptit de-un copac, zări alt arnăut, dormitînd cu flinta-n brațe. Se ascunse după un colț de stîncă și aruncă o pietricică spre el. Pîndarul se trezi și porni cu grijă spre locul de unde se auzise zgomotul dar n-avu timp să-și dea seama ce se petrece, că Iancu îi sări-n spinare și-l do-borî cu o lovitură năprasnică în ceafă.

Rostogolindu-se bezmetic, ajunsese la marginea unei prăpăstii. Voi să se aga-țe de ceva dar nu putu și, cu un stri-găt de groază, se prăvăli în hău.

Mulțumit că scăpase de iscoade, Iancu porni iar la drum, pe poteci doar de el știute și după un urcuș bun ajunsese la Pintenul lui Novac. Din vîrfurile steiului scurtă zările, vrînd să deslușească locul unde i s-au ascuns fîrtații. Dar nu des-coperi nici un semn care l-ar fi putut pune pe urmele lor. Istovit, descălecă și se lăsă pe-un bolovan, își scoase căciula și-și șterse fruntea de nădușeală. Rana din umăr îl înțepa cu ace înroșite-n foc. O deznădejde mare îl cuprinse. Dea-supra crestelor, nori vineții se vînzoleau amenințător. Sui-n șa și porni mai departe, cu tristețea-n suflet.

Străbătînd cale lungă, ajunsese la puia lui Ștefan. Ascultă atent, bănuitor, cercetînd cu privirea în toate părțile, să se încredințeze dacă Spiru nu-și lăsase iscoade și pe-aici. Dar, în liniștea apăsătoare, nu se auzea decît clipocitul pi-căturilor de apă, căzînd pe spetezele roții încremenite. Mai liniștit, intră în puia. În semiîntunericul încăperii, cioca-nele înțepenite în nemișcare păreau niște ca-țe de balaur. Un geamăt slab îi ajunsese la ureche și cu pistolul în mîină deschise ușa odăiței alăturate. Pătrunzînd înăuntru, abia deosebi în întuneric trupul lui Ștefan zăcînd pe-o laviță. Simțînd mișcare, bătrînul deschise ochii și parcă nu-i veni a crede că-n fața lui era chiar Jianu. Abia mai răsufliînd, rosti cu greu:

— Iancule, fugi... să nu te prinză! și adăugă cu glasul stins: Ne-a prăpădit Spiru... Pe unii i-a ucis pe alții i-a zorbit în bătăi...

— De Mereanu, de băieții mei, știi ceva, neică Ștefane?

— Nu știu! Da' umblă vorba că le calcă pe urme!

Din depărtare răzbătură bocete de femei ca un vaiet de moarte.

— De trei zile atîrnă-n ștreang bărbații ăloră de le auzi bocînd și nu le lasă să-i îngroape! spuse Ștefan, adunîndu-și ultimele puteri.

- Unde sînt spînzurați oamenii-ăia? întrebă Iancu.
- La răs_pîntia din mijlocu' satului! Da' ce-ai de gînd? se sperie Ștefan, înțelegînd că nu-l întrebasese doar așa, de florile-mărului.
- Văz eu! și ieși cu grabă.
- Iancule, nu te duce, neică, acolo, că e primejdie mare, primejdie mare, băiatule! strigă bătrînul în urma lui, dar Jianu și sărise pe cal...

Pe dîlma din mijlocul satului, bătrînul preot care lup-tase ca un voinic și doi țărani tineri atîrnau în ștreangurile spînzurătorilor. La piciorul stîlpilor, ardeau cîteva lumînărele subțiri ca paiul de grîu. Femei îngenun-cheate plîngeau încet în colțul basmalelor. Doi arnăuți în-armați cu flinte stăteau de strajă, să nu se apropie nimeni. Către marginea dîmbului, cîteva țărani cu cămașile ferfeniță și năclăite de sînge erau băgați în obezi. În trupu-rile stîlcite, doar ochii le mai ră-mă-seseră vii.

Tropot de copite se apropia, crescînd năvalnic. Nedu-meriți, arnăuții își pre-gătiră flintele, dar două împușcă-turi răsunară și pînă să se dezmeticească, se prăbușiră secerăți de plumbi.

Oamenii se întoarseră uluiți spre călărețul ieșit ca din pămînt, care dădea năvală spre ei. Îndrumîndu-și calul numai din ge-nun-ghi, Iancu scoase hangerul și tăie dintr-o lovitură ștreangurile. Femeile alergară să-și ridice morții pe care-i întinseră pe iarbă, mai la o parte.

— Sparge-ți obezile! porunci el bărbaților care încre-meniseră la marginea dîlmei.

Lumea se adună în jurul lui și glasuri pline de speranță șoptiră:

— Jianu! E Iancu Jianu!

Haiducul se aplecă în șa și întinse o pungă de galbeni, unei femei cernite:

— Îngropați-i creștinește, leliță!

— Să-ți dea Dumnezeu sănătate! Spuse femeia, luînd punga și izbucnind în plîns.

Scoțînd altă pungă i-o întinse unei femei tinere, îm-brobodită cu dermea neagră.

— Ia, femeie, că ți-o trebui! zise Iancu.

Dar un bătrîn de-alături rosti așezat:

— Dă-i-o îndărăt, fata mea... ăștia nu-s bani buni, că numa' năcazuri ne-aduc!...

— Ce vorbă fu asta, unchiașule? se încruntă Iancu.

— Vorbă dreaptă, nepoate! Că domnia ta pleci pe aci-ncolo și noi rămînem să ne prăpădească arnăuții!

— Vorbești ca un fricos, unchiașule! Dacă n-ați fugi ca potîrnichile din fața lor, nu și-ar mai face ei mendrele!

— Păi și nu ne-am împotrivit? Și uite cu ce ne-am ales? arătă el spre spîn-zurători. Eu zic să ne lași pe noi cu năcazurile noastre și să-ți vezi de-ale dom-niei tale!

— Îți meriți soarta, bătrîn nătîng, că ți-a fost mai ușor să te-ndoi de șale decît să stai cu fruntea sus! tre-mură de furie Iancu.

Omul îl privi drept în ochi:

— Așa o fi... Da' domnia-ta ce faci? Că-n loc să-i stîrpești mai rău îi întăriți. Și greul tot pe umerii noștri rămîne.

Apoi, întorcîndu-se către fiică-sa, îi zise poruncitor:

— Dă-i punga-ndărăt, Ilinco tată, că ce e de haram, de haram se duce!

Femeia făcu un pas spre Iancu și-i întinse punga. El stătu o clipă în cum-pănă, apoi i-o smulse din mîină și dînd pinteni calului, se pierdu într-un nor de praf pe ulița satului.

Furia i se istovi și-o amărăciune mare îl încercă. „Să le fi pierit orice urmă de mîndrie, de s-au afundat așa de adînc în noroiul spaimei? Rău au ajuns, sărmanii de ei și rău le-a mai ingenucheat sufletele nemernicia stăpînitorilor!” gîndea el, cu inima grea.

După o bucată bună de drum, coti pe albia nisipoasă a unui pîrîu secăt. Deodată, trase de frîu și calul se propti pe picioarele dîndărăt, gata să-l arunce din șa: de după un dîmb îi tăie calea Ionica.

— Ce-i cu tine? nu pricepu el. De ce nu te-ai dus acasă?

— Nu te mai las singur!

— Ionico, fii om de-nțeleș și pricepe că mai rău mă-ncurci decît ai putea să m-ajuti!

— Ori mergi acasă, ori mă iei cu tine! se încăpățînă fata.

— Ionico, tu ești turc? Înțelege românește: ce-am eu de făcut nu-i treabă de femeie!

Și dînd pinteni, porni ca o vijeile, fără să mai întoarcă privirea. În goană nebună, se apropie de podul plutitor de la malul Oltului și rămase trăsnit: cu calul de frîu, Ionica îl aș-tepta, netulburată, ca și cum asta i-ar fi cerut Iancu.

— Al dracu' os de muiere! Pe unde te strecurași? aruncă el printre dinți. Una vorbim, bașca ne-nțelegem! Nu pricepi că trebuie să dau de oamenii-ăia ai mei? Ce vrei, să-i las de izbeliște?

— Nu te duce! O să te omoare! Că pe tine vor să te prinză, pe capul tău au pus preț! Pe Piscul Lupoaiicii doar vulturul ajunge! și-și mușcă buzele, dîndu-și seama c-a scăpat vorba.

Iancu încremeni, apoi sări jos:

— Ce-ai zis? O prinse de umeri și-o zgudui, silind-o să-l privească în ochi.

— Sînt pe Piscu' Lupoaiicii! își plecă ea fruntea. De-aia nu i-ai găsit la Pintenu' Novacului.

— Ai știut și nu mi-ai spus?! scrișni el. Dacă și tu ai ajuns să mă minți, înseamnă că n-avem ce căta unu' lîngă altu'! și, prinzînd frîul Roibului, făcu semn po-darului să-i dea drumul.

Ionica izbucni în plîns, rămînînd cu ochii pierduți în urma podului plutitor care se îndepărta în scîrțîit de scripeți.

„De ce nu i-am spus de la-nceput, de ce?” șoptiră neauzit buzele ei. „Că tot se ducea acolo; cum făcu și-a-cuma, că-i îndărătnic.

Iancule, Iancule, de ce nu vrei să înțelegi decît ce ți-ai băgat tu în cap?” oftă cu foc Ionica. Apoi ochii îi sticliră viclean: „Dacă e așa, îți fac eu binele cu de-a sila, oltean încăpățînat!” își încheie gîndul, în-viorată de ceea ce-i încolțise în minte.

În goana calului, Iancu străbătu codrul bătrîn și-o luă pe-o cărăruie de mun-te, grăbind către Piscul Lupoaiicii.

Era pentru a doua oară în ziua aceea cînd își simțea sufletul rănit de moar-te. Întîi bătrînul care-l pălmuisse cu vorbe nedrepte și-acum Ionica... Ce-ar fi vrut? Să mă țin de catrința ei și-ăia ai mei să fie hăituiți și uciși de oamenii lui Spiru? Bine-a zis cine-a zis „poale lungi și minte scurtă!”

Cînd îi ajunseră la ureche detunături de flintă își spori goana.

Ajuns în gura unei zănoage, opri calul la adăpostul unui tufiș și iscodi cu fereală locul de unde veneau împuș-caturile. Pe fundul căldării de munte, arnăuții erau pe cale de-a împresura piscul pe care se trăsese cetașii lui.

Lupta se-ncinsese pe viață și pe moarte. Din locul unde se afla, Iancu văzu pe Spiru făcînd semn unor poterași care o luară furiș, prin gura zănoagei, să le cadă-n spate haiducilor. Cum drumul arnăuților era pe-aproape de el, îi lăsă pînă-i veni la-ndemînă și-și năpusti Roibu înainte. Pistoalele trosniră și doi arnăuți mușcară

pămîntul. Pe altul îl luă în pieptul calului și-l prăvăli în rîpa cu bolovăniș. Un poteraș dădu să-și descarce flinta în el, dar jun-gherul lui Iancu zbură și i se-nfipse-n piept. Apoi, slobo-zind un șuierat lung, Jianu puse pinteni și se avîntă în iu-reș pe fundul zănoagei.

Auzindu-l, Spiru se-ntoarse și văzînd cine era călăre-țul, urlă: — Poterași! După mineeee! și-o luă la fugă spre caii lăsați la adăpostul unei stînci.

Folosindu-se de-o clipă de răgaz, Mereanu își încărca durda, ghemuit după un stei. Nemaiauzind împușcături, se ridică ferit și rămase cu gura căscată: către coada văii, cu arnăuții gonindu-l din urmă, alerga nebunește Iancu. Bă- trînul înțelese: Iancu voia să-i atragă după el, pentru a le da haiducilor puțința să iasă din încercuire. Scoase două șuierături scurte și din toate părțile îi răs-punseră cetașii.

În galop dezlănțuit, Jianu continuă să gonească printre pereții de stîncă ai unor chei înguste, aruncînd din cînd în cînd priviri în urmă. După un cot al dru-mului care-l as-cunse o clipă de privirile arnăuților, se agăță cu mîinile de-o creangă și cît ai clipi dispăru în frunziș, lăsîndu-și Roibu să alerge mai departe. Spiru cu ai lui trecură ca o furtună pe sub copac. Cum se-ndepărtă potera, Iancu sări jos și alergă spre o peșteră ce se căsca în peretele stîncos.

Cînd fu gata să ajungă calul din urmă, Spiru își dădu seama că Roibu nu poartă călăreț în spinare. Pricepînd și-retlicul, trase scurt de frîu, strigă o poruncă și întorcîndu-se, o luă la goană îndărăt, urmat de arnăuți. Trecînd de cotul drumului mai avu timp să-l vadă pe Iancu, pierzîndu-se în întunericul peșterii. Ochii i se aprinseră de bucuria izbînzii:

— Aduceți fîn și vreascuri! strigă el, sărînd de pe cal. Oamenii se grăbiră să-i asculte porunca și cînd în gura peșterii se adună un maldăr bun, scăpără și-i dădu foc.

Vălătuci de fum se involburară sub bolțile de piatră.

Învăluit în ceața înecăcioasă, Iancu se cătăra anevoie pe un horn deschis în pîntecul muntelui. Răsufla din ce în ce mai greu și urca încet, agățîndu-se cu grijă de colțurile stîncii. O mișcare greșită l-ar fi făcut să se prăbușească în hăul de sub el. Fumul începu să-l înece și broboane de sudoare îi potopiră chipul. Un pinten de piatră pe care-și proptise piciorul se desprînse, rostogolindu-se în abis. Des-cumpănit o clipă, fu gata să se prăbușească, dar reuși

să se prindă de-o ieșitură și rămase o clipă așa, pentru a-și aduna forțele, pipăind cu vârful piciorului să găsească spri-țjin; se agăță de un colț, apoi de altul și, în sfârșit, deasupra lui începu să se deslușească o rază palidă. Un licăr de spe-ranță îl îmbărbătă și încet-încet se apropie tot mai mult de lumina zilei. Într-un tîrziu, izbuti să ajungă la gura hor-ului. Trase aerul curat în piept, lung, nesățios, apoi, cu o ultima opintire, ieși afară, De jur-împrejurul lui, pînă departe, străjuiau spinările împădurite ale mun-ților. Nu se auzea decît umbletul vîn-tului, șuierînd prin cetini. Sleit de puteri, rămase o vreme întins pe spate, cu ochii la cer, de parc-ar fi vrut să soarbă toată limpezimea bolții, apoi se ridică încet și rupse o frunză dintr-un fâgui. Șuieratul mierloiului umplu văzdu-hul ca o chemare. Ascultă încordat. O boare de vînt îi aduse zvon de nechezat. Repetă chemarea și de după o stîncă, alergînd, cu coa-ma în vînt, se ivi Roibu.

Tolănit în jilțul din odaia cea mare a Băniei, Andronache, înconjurat de Iz-vo-ranu și încă trei boieri, încheia judecarea unei pricini. La măsura de-alături un grămătic scria într-un catastif hotărîrea boierilor, trecîndu-și des pana de gîscă prin părul cînepiu. Către fundul odăii, legat în lanțuri și păzit de doi arnă-uți, aștepta în tăcere Tite. Era tras la față și pe trupul vlăguit se mai vedeau urmele schingiuirilor la care fusese supus. — Scrie, grămătic! porunci banul: Tite-al Ghițulesii, vinovat de tîlhărie, se pedepsește la osînda ștreangului!

— Ei, mulțămîit, tîlhare, de judecată? întrebă Andronache, cu o îngăduință batjocoritoare.

Tite îl privi pe sub sprîncene și-i răspunse aproape vesel:

— Mulțămîit... mulțămîit, boierule! Păi dar! Că putea să fie și mai rău!

— Cum mai rău? se-ncruntă a nedumerire Banul.

— Păi dar, mai rău! Că pe scaunu-ăla putea să fie Jianu și-n locul meu, domnia-ta! lămuri el, lărgindu-și gura într-un fel de zîmbet.

— Afară! Afară cu tîlharul! izbucni Andronache, roșu de mînie la auzul obrăzniciei.

Arnăuții îl scoaseră din odaie, mai mult tîrîndu-l, deși Tite nu se împotriva deloc.

Pe ușa larg deschisa, intră un fecior de casă și apropiindu-se de stăpî-nu-său, îi șopti ceva la ureche. Banul se ri-dică pripit și trecu în odaia alăturată, o încăpere mai mi-cuță, cu mobilă

turcească în intarsii de fildeș, îmbrăcată toată în covoare orientale. Lîngă fereastră aștepta Ionica.

— Săru-mîna, boierule! înclină ea capul.

— Ce e cu tine, Ionico? Te-am chemat eu? întreba Andronache, oarecum nemulțumit.

— Nu m-ai chemat, boierule, da' mă grăbii să-ți dau de știre că lipițanca aia a Măriei tale a fătat doi mînji...

— Doi? se luminează Banul la chip. Asta-i semn de bel-șug! și adăugă cu vădită mulțumire, îndulcindu-și glasul: Și bătuși tu atîta cale numa' pentru asta?

— Ar mai fi de-nnoit zapisele, că nu ne-am mai socotit de cînd trăia tata...

— Bine, bine, treci pe la canțelarie! încuviință boierul, grăbit să încheie vorba.

— Măria ta..., nu-l slăbi fata.

— Ce mai e?

— Ți-adusei ceva-n dar... și-i arătă cu capul spre fereastră.

Cuprins de mirare, Andronache se apropie și deodată ochii îi luciră de bu-curie: în curtea Băniei, un cal negru, cu părul lucios, bătea nervos din copită.

— Frumos cal! recunosc. Și ce-mi ceri pe el? întreba el zîmbitor, privind-o cu coada ochiului.

— Nimic. Da' am și eu un năcaz... Și numai Măria ta mă poți ajuta... Dacă ai vrea, că Măria ta ai putere... da mi-e greu să-ndrăznesc! și parcă tot sufletul și-l puse în vorbele astea.

— Îndrăznește! o îndemnă mărinos Andronache, mulțumit că nu trebuie să umble la sipetul cu galbeni.

Ionica își luă inima-n dinți și spuse într-un răsuflet:

— Iartă-l pe Jianu!

Banul fu cuprins de-o uimire fără seamăn. La orice se putea aștepta, numai la asta nu. Mîntea îi lucra cu în-frigurare.

— El te-a trimis!? o iscodi, ca pentru a înțelege mai bine ce-o făcea să-i ceară un asemenea hatîr.

— Nu, Măria ta, și nu trebuie să afle, că dacă află nu-mi mai calcă pragu! Măria ta nu-l cunoști... nu e om rău, dar de, ca lupu-ncolțit de cîini, mușcă și el că n-are-ncotro! Mă pun eu chezaș... îl ierți, Măria ta?

— Tu-ți dai seama ce-mi ceri, fato? se-ncruntă Ba-nul, dar în aceeași clipă în minte îi încolți un gînd tainic. Chipul i se destinse și în colțul gurii îi apăru un zîmbet binevoitor.

— Dacă-l ierți, ar intra și el în rîndu' lumii, s-ar așeza la casa lui și s-ar face om de treabă..., prinse ea curaj.

— Bine, Ionico! hotărî el, plin de înțelegere.

Ochii fetei rîdeau de fericire:

— Îl ierți, Măria ta?

— Du-te liniștită, Ionico! și, schimbînd tonul, adăugă cu un zîmbet viclean: Da' ai grijă de mînjii ăia ai mei!

— Am, Măria ta! Am! se grăbi să-l asigure. Sănătate și viață lungă să-ți dea Dumnezeu, că bun suflet ai! și prinzîndu-i mîna, i-o sărută, apoi ieși grăbit, cu inima ușoară ca fulgul.

Andronache trecu în odaia mare, închizînd ușa după el și strigînd arnăutu-lui de pază-n pridvor:

— Aduceți înapoi pe tîlharu' de-adineauri!

Izvoranu îndrăzni:

— S-a-ntîmplat ceva, boierule?

— Ceva nemaipomenit, Izvorene, nemaipomenit! îi răspunse el cu ochi stră-lucitori! Ce n-am dobîndit cu durda, o să izbîndim cu dezbinul! Un bob zăbavă și vă dumi-riți voi!...

Ieșiți din încleștarea de pe Piscul Lupoaicii, haiducii că-pătaseră mai mult curaj. Dacă pînă atunci îndepliniseră fără crîcnire poruncile căpeteniei, ca unii care se juruiseră să-i dea ascultare deplină, acum, după ce-i scăpase din ghearele puterei, îi erau credincioși cu trup și suflet.

După ce se răsپîndiseră, care pe unde putuse, nu trecu mult și începuseră să se adune iar laolaltă, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat. Cu toate acestea în inima fiecăruia se strecura cînd și cînd teama că unii n-or să se mai arate la locul stabilit.

O bună parte din oameni poposiseră pe-un tăpșan de munte, înconjurat de steiuri împădurite și-și înjghebaseră tabăra.

Inimosul Tilică se apucă să frigă un berbec în pro-șap, ajutat de Ioniță-uriașul.

Cum ședeau acolo, sporovăind de-ale lor, liniștea îm-prejurimilor se-nfioră de-un țipăt de gaie. De la mică de-șartare îi răspunse altul.

Trîntit într-un cot lîngă Mereanu, Iancu se luminează la chip:

— I-auzi, straja! tresări el bucuros.

— Care-o mai fi? se întrebă fosta căpetenie.

— Vedem noi acu'!

Nu trecu mult și la poalele tăpșanului se iviră trei hai-ducei, cu barba crescu-tă, cu straietele hărtănite și murdare de noroi. Tilică izbucni vesel către Ioniță:

— Mutuliță, ia uite mă... mai scăpară! Dac-o țin tot așa, prafu' s-alege de berbecu' tău! Să zici bodaproste să-ți rămînă măcar ciolanele, să ai și tu ce roade!

— Eh, încet-încet, ne-adunăm iar ca al'dată! spuse cu mulțumire Iancu.

— Ca al'dată, nu se mai poate, căpitane! rosti în loc de salut unul din noii veniți, apropiindu-se.

O tăcere urmă vorbelor lui, Iancu îl pironi cu o pri-vire întrebătoare:

— Ce vorbă fu asta, mă?

— Păi, cin' să mai vie, că numa' noi mai scăparăm! îi răspunse așezat omul. Alde Duțică al Moșoianului și Rădan al Hălcutoii se duseră... Tite scăpă de plumbi, da' puseră arnăuții mîna pe el și-acu' s-o fi legănînd în ștreang, în poarta Băniei...

— Tite, Tite! Te duseși și tu! Începu să se căineze Tilică, spunînd mai mult ca pentru sine: M-oi ierta, mă, vreodată că te păcălii cu chimiru-ăla? Că tu crezuși că e bătut în năsturei de aur și ei erau alamă curată!... Mutu-ligă, dă, mă, o lulea de tutun! schimbă el vorba, pentru a-și ascunde durerea din suflet după prietenul pierdut.

— Nu-ți mai dau că-ți dădui! își ieși din muțenie uriașul.

— Atunci beau dintr-al meu! zise Tilică fără supărare, scoțîndu-și bășica de tutun și luleaua din briu.

— Dați-vă mai aproape! ridică glas Jianu, care rămă-sese încruntat și gîn-ditor, cu fruntea în pămînt.

Oamenii se traseră pe lîngă el. Cînd vorbi din nou, ochii lui aruncau flăcări:

— Mîine-n zori izbim tactul poterii! Dăm foc și dărîmăm, să nu rămîie piatră pe piatră! Nu iertăm pe nimeni! Că nici ei nu i-au iertat pe-ai noștri!...

— Numa' de-am izbuti, că ne-am împuținat rău, Ian-cule! își arătă Mereanu îndoiala.

— Aștia care sîntem, le venim noi de hac! Și dacă nu...

Se întrerupse, fiindcă străjile scoaseră iar țipăt de gaie și cu toții se în-toar-seră într-acolo, plini de nerăbdare.

— Vezi, mă, că mai scăpară? zise unul.

— Care-or fi? se-ntrebă altul.

— Auuu! Dac-o fi și Tite, îi dau icusarii-ndărăt și-i las și chimiru! izbucni Tilică mărinimos. Da' nu-i spui că are nasturi de alamă! Ochii haiducilor rămaseră ațintiți către poala tăpșanu-lui și parcă deodată li se tăie răsufierea: crengile tufișurilor se dădură încet la o parte și din frunziș se ivi chipul de Tindală al lui Tite. O cută de nedumerire crescă între sprîncenele lui Iancu, dar nimeni n-o văzu. Oamenii erau bucuroși că încă unul de-al lor scăpase cu viață.

Tite se apropie, hlizindu-se la ei, cu gura pînă la urechi. Tilică îi ieși înainte, prefăcîndu-se că nu-i vine-a crede ce-i văd ochii. Se trase de ureche, de păr, își mușcă degetul:

— Să n-am al dracu', dacă nu seamănă cu Tite! se jură el, apropiindu-se și mai mult și dîndu-i ocol. Sea-mănă, da' nu răsare! Nu e Tite, nu e! dădu el din cap cu hotărîre, făcîndu-se că nu-l cunoaște.

— Bă Tilică, te prostiși, ori ai orbu' gănilor? se supără Tite. Haiducii făceau haz de năzdrăvanii cetei. Numai Iancu nu lua parte la veselia lor, de parcă-l încerca o presimțire. Se apropie de noul-venit.

— Ce e cu tine, mă? întrebă el.

— Ce să fie?! Venii și eu! zîmbi larg Tite, înălțînd din umeri.

— Păi nu te prinseră? se-ncruntă Iancu.

— Ba mă prinseră, hă hă! Mă osîndiră și la ștreang... Da' după-aia, mă chemă Banu-ndărăt și-mi zise: Mă, ești slobod! Da' eu de colo, nu-mi veni să crez: Păi, așa, pe de-geaba? Așa, pe degeaba! zise, și-i iert de orice vină pe toți ăia care se pleacă la mila mea pînă la Sîntămărie!

Iancu sări-n sus și-nfigîndu-i mîna-n piept, șuieră:

— Tite, n-oi fi iscoadă? Dacă te-ai vîndut, te omor!

— Dacă mă omori, pe urmă o să-ți pară rău, căpitane... că nu m-am vîndut! spuse el cu liniștea omului care își știe cugetul curat.

— Așa o fi! îl susținu Tilică.

— Și dacă-i o viclenie de-a Banului?! Slobozește p-ăsta ca să ne prinză pe toți! își dădu cu părerea un haiduc.

— Ba! își ieși din muțenie și Ioniță

— Cum adică? îl luă din scurt Iancu

— Auzii și eu..., adăugă zdrahonul.

— Ce-auziși?

— Pe-ăla cu darabana! răspuse el, scump la vorbă.

— Vorbește, mă, răspicat, ce e cu darabana-aia? își ieși din fire Mereanu.

— Striga un pristav, ce zice ăsta! lămuri el bolo-vănos.

— Adicăte, ne iartă pe toți, dacă ne plecăm pîn' la Sîntămărie? voi să se încredințeze feciorelnicul Codin.

— Îhi! zise scurt Ioniță.

Printre haiduci se lăsă iar o tăcere grea, și-și aruncară priviri neliniștite.

„Nu e prost nășicu! cugetă Iancu. Leagă două-ntr-o coadă: îi zăpăcește de cap pe-ăștia și-i pune cu botu' pe labe și pe țărani. Că omu' ce-și zice: haiducii au închinat steagu' de cin' să le mai fie teamă boierilor!? Așa că, vrei nu vrei, trebuie să te pleci...”, și frămîntat de îndo-ielii, se trase mai la o parte, singur cu gîndurile lui.

— Al dracului Mutuligă! Și pîn-acu de ce tăcuși, mă? se înfurie Tilică, dar uriașul parcă nici nu-l auzi.

— Și cum, mă, Tite, ziseși că ne iartă?! îl iscodi un haiduc tînăr, cu un inte-res care nu-i scăpă lui Iancu.

— Tu ești surd, n-auziși? Pîn' la Sîntămărie! Că dup-aia, dacă ne prinde..., și nu mai urmă, dar fiecare pricepu ce s-ar întîmpla, după aia...

Noaptea cuprinse luminișul. Umbletul ușor al vîntului prin cetini aducea cu el mireasmă de rășină și murmur de izvoare... Luna nouă se ridica pe zare ca o seceră sub-țire, abia ieșită de sub ilăul faurului.

Trîntiți pe ipingele, în jurul focului, haiducii dădeau din mînă în mînă o ploscă cu vin. Mai la o parte, înfășu-rat în zeghe, Mereanu se făcea că doarme. Iancu se trase pe un colț de stîncă golaș, frămîntîndu-și mintea să gă-sească o cale de-ai face să-nțeleagă cîtă viclenie de năpîrcă ascunde mărinimia lui An-dro-nache. Îi erau dragi fîrtații aștia, care nu pregetau să-și pună viața-n cum-pănă la clipe grele, dar înțelegea că, cinstiți din născare, ei nu pot pune la îndoială cinstea altuia, mai ales cînd e vorba de un om de seamă ca Banul Cra-iovei.

— Mă Tite, fi-ți-ar starea ta a dracu', tu mințiși! rupse liniștea Tilică, înfu-lecînd o ciozvîrtă de berbec.

— Mă Tilică, oi mai fi mințit eu f-o dată, da' acu' nu minții, zău nu minții.

— Ai, mă Codine? Pe mine mă bate-un gînd! Dac-o fi cum zise ăsta!? spuse alt haiduc.

— Eu știu!? Numa' de n-ar fi vreo vorbă-așa, pînă pun gheara pe noi, că p-ormă știu ei cum să ne jughinească! răspunse cumpănit Codin.

— Mă, eu și-acuma cînd apuc pistoalele-n mînă, parcă strîng coarnele plu-gului! oftă altul.

— Mie-mi umblă gîndul la ai bătrîni, că i-am lăsat ca vai de ei... începu tînă-rul care-l întrebuse pe Tite mai înainte, cu privirea pierdută în negura nopții.

— Eu unul m-aș duce acasă! vorbi un bărbat în floarea vîrstei, înalt și sub-țire ca un plop.

Ioniță își plimba privirea de la unul la altul, tăcut după cum îi era felul, și cu greu ți-ai fi putut da seama ce gîndește.

— Parcă m-aș aduna și eu... M-aș lua cu Rodica... dacă nu s-o fi luat cu altu pîn-acu! zise și Didu, un flăcău cu mustața-n varvaric, semănînd cu cel trimis cîndva de Mereanu să-l ucidă pe Iancu.

Însă vorbele le înghețară pe buze. Întunecat la chip și abia stăpînindu-și mînia, Jianu se apropie de ei:

— Ce vă veni, mă? Vi s-a făcut de boierie?

Numai Ioniță nu se pierdu cu firea și, ridicîndu-se, zise apăsător:

— Eu m-aș duce!

Iancu se încruntă și simți cum crește în el o furie greu de ținut în frîu:

— Da' ce credeți voi, că aici e sat fără cîini? Pleacă și vine care cum vrea?

— Eu plec! grăi simplu uriașul.

Jianu clocotea, abia stăpînindu-și mînia:

— Cît mai sînt eu viu, n-ai să pleci!

— Geaba te mîinii. Tot plec! repetă netulburat Ioniță.

Iancu se făcu alb la față. Haiducii săriră în picioare, privind îngrijorați la înfruntarea dintre el și uriaș. Căpetenia își smulse pistolul din brîu.

— Spiru mă iertă, ucide-mă tu! se încrîncenă Ioniță și, prinzîndu-și cu amîn-două mîinile cămașa, își dezgoli pieptul puternic.

Iancu era descumpănit. Înțelegîndu-i șovăiala, Codin se apropie și-l privi drept în ochi:

— Dezleagă-mă, căpitane!

— Și pe mine! i se alătură Didu.

Jianu era uluit de nesăbuiința oamenilor. Mîna în care ținea pistolul se plecă, dar ochii lui păreau două pumnale vii. Mereanu se întoarse spre el și-i zise cu blîndețe:

— Nu-i judeca aspru, Iancule!

— Te-ai hainit și tu, neică Merene! zise el cu du-rere în glas, apoi, cu mișcări domoale, își băgă pistolul în brîu și întorcîndu-se către haiducii care-i ceruseră să-i slobozească, rosti copleșit de mîhnire:

— Suflete de slugă! Pentr-un dram de tihnă, dac-oți avea parte de ea, sînteți gata să vă vindeți credința!

Vorbele lui parcă-i plezniră în obraz ca șfichiul ha-rapnicului.

— Vreți să pupați imineii Banului, n-aveți decît! Sîn-teți slobozi!

Se-ntoarse și dădu să plece, dar se opri și le mai aruncă peste umăr: Cui i-a mai rămas o fărîmă de bărbăție-n el, să știe că-l aștept peste trei zile la bîlciul Sîntămăriei de la Caracal!

Apoi sări-n spinarea Roibului și țîșni ca o vijelie.

În urma lui, haiducii păreau niște stane de piatră, înfipte în steiul tăpșa-nului.

Soarele se ridicase bine pe zare, împruscînd cu potop de raze pămîntul. Rîn-dunicile săgetau la firul ierbii, prinzînd din zbor gîndăceii care zburau bezmetic, speriați de arșiță.

Gol pînă la brîu, Iancu părea strivit de prăvălișul apelor care se năpusteau cu vuiet de pe buza Urlătoarei. Se lăsă biciuit îndelung de undele repezi, ca pentru a scăpa de chinul ce-l mistuia. Nu se putea împăca deloc cu gîndul că Andronache îl învinsese fără să fi tras măcar o încărcă-tură de pistol. După ce se îmbracă, se îndepărtă în pasul domol al calului. Era trist și-și simțea inima apăsată de-o mare deznădejde.

Deodată Roibul își scutură coama și slobozi un nechezat puternic, smul-gîndu-l din gînduri. Neîndemnat de călăreț, o luă la goană către sălașul Ionichii. În fața colibeii, unde totul era ca înainte, fata împletea un fir roșu în coama unui mînz, îngînînd cu voce cîntată:

„Fugi, deochi, dintre ochi,
mînzul să nu mi-l deochi!

Azi ești mic, miine voinic,
să n-ai teamă de nimic!...”

Se întrerupse, auzind dinspre marginea pădurii neche-zatul Roibului. Caii hergheliei îi răspunseră cu alte nechezături și întorcînd capul într-acolo, dădu cu ochii de Iancu. O bucurie mare o cuprinse. Uitînd de mînz, dădu fuga în întîmpinarea lui: – Iancule, gîndul meu te-a adus! Ca și atunci, în noaptea aia! îl întîmpină ea fericită.

Tînărul sări din șa, dar n-o prinse-n brațe ca de obicei și fata își dădu sea-ma că nu e în apele lui. Îl duse-n casă și-l așează la masa care parcă-l aștepta. Proptită-n tocul ușii, îl învăluî într-o privire plină de iubire.

– Ți-am așternut dincolo... să te hodinești ca lumea, că de cînd n-oi mai fi dormit într-un pat! încercă ea să-i intre-n voie, dar el rămase tăcut.

– Nu-ndrăznii să te-ntreb că prea te văzui năcăjit... Ai dat de oamenii-ăia ai tăi?

– Am dat... mai bine n-aș fi dat! spuse el cu tris-tețe și rămase înnegurat, cu privirea ațintită într-un punct nedeslușit.

– De ce? I-a prins potera? se îngrijoră Ionica.

– Mai rău! Vor să se plece la milă banului...

– Îi iartă și pe ei? izbucni ea bucuroasă.

– Cum adică – și pe ei!? se-ncruntă Iancu, nepricepînd.

– Păi numa' pe tine mi-a făgăduit că te iartă!

– Ție? Ți-a făgăduit ție? Cine? o sfredeli el cu privirea.

Ionica, neînțelegînd, pricina supărării, îi răspunse cu senină nevinovăție:

– Banul Andronache! I-am dus plocon cel mai fru-mos cal din herghelie și l-am rugat să te ierte...

Iancu sări în picioare și-o străpunse cu o privirea:

– Va să zică tu i-ai deschis ochii...

– În loc să te bucuri că poți să ieși în lume fără teamă... încă nu pricepu Ionica supărarea lui

– Nu-ți dai seama, fată nebună, că tu l-ai ajutat să ne dezbine?

Că ce n-a putut face Spiru, cu toate puterile lui, ai făcut tu cu prostia ta? aproape că urlă Iancu.

Abia acum înțelese Ionica ce nenorocire i-a adus do-rința de a-l pune la adă-post pe omul iubit de urgia stăpînirii și-o spaima de moarte o cuprinse:

– Doamne, ce-am făcut, ce-am făcut?! șoptiră în neștire buzele ei.

Iancu își purtă privirea dincolo de ea și rosti ca un blestem:

— De-ai căra apă cu gura la rădăcina bradului trasnit din Pintenul Nova-cului, pînă i-o da lăstari, și tot n-ai ispăși răul pe care mi l-ai făcut! apoi cu ochii în pămînt, ieși, ca un învins, încovoiat sub povara amarului care-l copleșea.

Ionica rămase fără grai, țintuită locului. Lacrimi de durere îi umplură ochii. Prin pînza lor abia îl mai des-lușea pe Iancu înaintînd încet, cu calul după el, pînă se mistui în afundul codrului.

Locurile prin care trecea erau la fel de mohorîte și de triste ca însăși ființa lui. Frămîntîndu-se și neștiind ce are de făcut, se simțea cuprins de-o grea deznădejde la gîndul că nu mai are loc pe nicăieri, că a rămas singur și înstră-înat de toți. Apucă pe-un drumeag abia ghicit printre copacii codrului. Roibu venea încet în urma lui, de parcă ar fi înțeles și el durerea care zbuciuma su-fle-tul stăpînului.

— Neicule! auzi un strigăt de copil și se opri. O fetiță ca de cincisase anișori, într-o cămășuță cu rîuri la poale, peste care încinsese bete, îi ieși înainte:

— Neicule! repetă copila, venind spre el, nu te-ntîlniși cu niște pitici?

— Nu mă-ntîlnii... Da' tu cum te rătăciși p-aci? îi răspunse el cu un zîmbet, simțind cum prezența nepri-hănită a fetiței îi spulberă neliniștile.

— Nu mă rătăcii... că stau mai colea! arătă ea spre mijlocul pădurii. Tata e pădurar.

— Aha! Și cum te cheamă? legă vorba Iancu.

— Rădița! Da' pe tălică?

— Iancu!

— Mă duc după pitici sa mă-mpac eu ei, că s-au supărat pe mine! își vărsă focul fetița.

— Da' ce le-ai făcut?

— Lor, nimic. Da' l-am bătut pe Matei! spuse ea încruntîndu-se.

— Matei ăsta e un pitic? intră el în joc.

— Nuuu, Matei e un mîrtan rău... L-am prins la un cuib de vrăbete... D-aia l-am ciomăgit... îl lămuri Rădița.

— Bine i-ai făcut! o aprobă Iancu, învăluind-o într-o privire duioasă.

— Și mi-a spus mama că din pricina asta s-au supărat piticii pe mine și s-au ascuns în pădure.

Tînărul ar fi dat s-o mîngîie, dar un glas poruncitor izbucni din bunetul pădurii:

— Jiene! Nu mișca!

Iancu își smulse pistolul din brîu și se întoarse fulgerător spre locul de unde venise amenințarea. Din frunziș se ițiră spre el gurile flintelor și-și dădu seama că e îm-presurat. Cobori privirea spre copilă și se gîndi că o în-fruntare cu arnăuții i-ar pune viața în primejdie.

— Neicule! săltă ea ochișorii ca două luminițe, Jianu te cheamă? Iancu Jia-nu? Și cum el încuviință din cap, fetița zîmbi: Mă păcălești! Iancu Jianu e o poveste...

Vorbele fetiței îi aduseră pe buze un zîmbet amar. Aruncă pistolul și-și odihni palma pe creștetul ei, vorbindu-i cu blîndețe:

— Rădișo, tu du-te acasă și fii cuminte, c-o să-i caut eu pe piticii-ăia și-o să-i împac!

— Da să le spui că Matei e un mîrtan rău!

— Le spun, le spun da' acu' du-te! o grăbi el.

Fetița se îndepărtă sărind cînd pe-un picior, cînd pe altul către adîncul pă-durii, strigînd ca la mijoarcă: "Mă-m-pac-cu-pi-tiii-ciii... Mă-m-pac-cu-pi-tiii- ciii... Iancu rămase o vreme cu privirea în urma ei.

Cînd fetița se pierdu în desiș, cercul arnăuților se strînse în jurul lui..

După plecarea lui Iancu, Ionica se dădea de ceasul morții, neștiind ce să facă și-ncotro s-o apuce. Cu un gînd s-ar fi dus din nou la Andronache să-i dea-ngenunchi și sa-și ia vorba-ndărăt... Dar odată vorba scăpată, e ca săgeata slobozită din arc: nu se mai întoarce... Cu alt gînd s-ar duce după Iancu, să-i juruie că-n cugetul ei a crezut că face bine ce-a făcut... Dar oare ar înțelege-o și s-ar îndupleca s-o ierte?

Pradă acestor întrebări și-a neputinței de-a le găsi răspuns, se scurseră cîteva zile de zbucium. Trecuse Sîntămăria și fata se hotărî să facă orice, numai să dea de el... Lăsă desagii pregătiți de drum în cerdac și coborî spre grajduri, să pună șaua pe cal, cînd auzi tropot apropiindu-se de colibă. Inima începu să-i bată mai iute: să fie el? Întreaga ființă îi fu cuprinsă de speranță...

Dar în locul Roibului, din pădure se ivi calul negru al lui Mereanu și bu-curia i se schimbă într-o presimțire rea. Se repezi înaintea lui, așteptînd cu sufletul la gură să vadă ce veste-i aduce. După

chipul înnegurat al bătrînului, își dădu seama că poartă solia unei nenorociri.

— Îl prinseră, Ionico! zise el încet, descălecînd.

— L-au ucis? abia putu ea rosti cu voce gîtuită.

— Nu! L-au dus la București.

Ionichii îi fugi tot sîngele din obraz:

— Nu e nici o scăpare?

— Mai curînd scoți apă din piatră seacă decît pe Jianu din gheara lu' Vodă! clătină din cap Mereanu.

Fata izbucni într-un plîns zguduitor:

— Ce-am făcut! Ce-am făcut! Din vina mea o s-ajungă-n ștreang! se tînguia printre hohote. Prin ce chi-nuri o fi trecînd, sărăcuțul. Și nu greșea prea mult.

Lăsîndu-se prins pentru a nu primejdui viața fetei, Jianu fusese trimis în fiare lui Vodă Caragea.

Zile și nopți de-a rîndul îndurase chinurile temniței, ducîndu-și amarul pe-o mîină de paie mucegăite, hrănit cu coji de pîine rămasă de la masa dom-nească și adăpat cu apa care-i muia buzele cînd schingiuatorii aruncau cu ciu- berele pe el ca să-l trezească din leșinuri; începuse să se împace cu gîndul mor-ții, pe care o aștepta ca pe-o iz-băvire. Doar în scurtele răgazuri dintre două schingiuri, cînd prins de fierbințele, i se arăta cantr-o ceață, parcă venind de pe alte tărîmuri, chipul luminos al Ionichii, avea o strîngere de inimă și-l încerca părerea de rău că niciodată n-o să-i mai simtă mireasma de fin cosit a trupului și mîngîierea pletelor înnoptate.

Fu smuls dintr-o astfel de visare de scîrțîitul balama-lelor de la ușa temniței și-o lumină firavă pătrunse înăuntru, odată cu marele agă Hristache. Doi cio-hodari îl însoțeau ca niște umbre.

— Dezlegați-l! porunci el și slujitorii deschiseră la-cătul care-l ținea înlănțuit de veriga groasă prinsă în zid.

— Măria sa poștește să i te înfățișezi!

Abia tîrîndu-și lanțurile, Iancu porni după aga Hristache, străjuit de cio-ho-dari, printr-un culoar întortocheat, luminați slab de fanare înfipte-n pereții mustind de ume-zeală și urcînd niște trepte, pătrunse în odaia mezatului, în care mai fusese cîndva, pe vremea cînd era proaspăt zapciu. Aga făcu un semn păzitorilor, care deschiseră ușa de la sala Divanului și simți că e împins dincolo de prag. Cînd săltă privirea, întilni chipul încruntat al lui

Vodă Caragea, așezat într-un jilț aurit. Aga Hristache îi șuieră în obraz:

— În genunchi în fața Măriei-Sale!

Dar Iancu îi aruncă o privire tăioasă, rămânând ne-clintit.

— Lăsați-l! zise Vodă cu bunăvoință și urmă pe același ton: Jiene! Sînt gata să te iert, avînd milosîrdie de tinerețea ta! Dar ia aminte! Făcu un semn către grămăticul de-alături care des-fășură un hrisov și se apucă să citească:

„Io, Vodă Caragea, hospodar al Țării Românești, mă milostivesc a ierta de toate relele ce au săvîrșit pe Iancu Jianu și slobod iaste a merge oriunde, fără a pătimi vreo smintire din partea orișicui...

Caragea se ridică din jilț și se apropie de Iancu:

— Pentru îndurarea ce ți-am arătat, voi să știu ca uneltește Vladimirescu împotriva ocîrmuirii mele!

Haiducul îl privi lung, apoi, cu o umbră de zîmbet, grăi:

— Bietu' neică Tudor, abia prididește cu-ndatoririle slujbei! De uneltit îi arde lui?

Simțind sfidarea din glasul lui Iancu, Vodă se făcu negru la față, dar se stă-pîni:

— Jiene! Răbdarea mea are o margine! Mi-a venit știre că Vladimirescu um-blă să ridice norodul.

— Clevetiri, Măria-Ta! Gura lumii, doar pămîntul o astupă! spuse el, de parcă ar fi stat la taifas cu Vodă în fața unui felegean de cafea.

— Pe-a ta o să ți-o astup eu, nemernice! În ștreang cu el! porunci Caragea, tremurînd de furie. „De furie? Mai degrabă de teamă”, își zise Iancu, săltînd cu semeție fruntea. În clipele acelea își dădu seama că ifosele lui Vodă sînt niște parigorii bune să-i ascundă spaimile ce-l măcinau pe dinlăuntru, dar și să-i sperie pe boierii slugarnici și slabi de cuget. Gîndind astfel, se simți mai pu-ternic decît fanariotul și, întorcîndu-i spatele, ieși cu pași apăsați și siguri, de parcă el ar fi fost stăpînul acelor cămări.

Ajutat de Luța, Corcodele înnodă capetele unei funii după cufărul înțepenit între arcurile din spatele caleștii trase în dreptul stăreției Negomirului. Îmbră-cată de călătorie, Tincuța coborî scările cu o besactea în brațe. Maica Minodora rămăsese nemișcată lîngă stîlpul cerdacului. Ajunsă jos, fata se-ntoarse spre ea:

— Numai eu pot să-l scap de ștreang, mătușico! spuse, ca o ultimă dezvino-vățire.

— Scapă el și te-afunzi tu! îi răspunse rece stareța, privind într-o parte.

— Așa mi-o fi fost ursita! se arătă împăcată cu soarta ei Tincuța.

— Treaba ta, nepoată! Eu te-am învățat de bine... Să dea ăl de sus să mă-nșel... Da' ține minte: dacă ajungi la aman, ușa mea ți-e deschisă! și întor-cîndu-se, intră în odăile ei.

Fata își mușcă buzele, apoi îi făcu un semn Luței și urcă în caleașcă. Slujnica se cațără pe capră lângă Cor-codel, care, cu un chiuit, își pocni biciul la urechile cailor ca un surugiu sadea și caleașca ieși pe poarta mînăstirii.

Cuibărindu-se într-un colț al canapelei îmbrăcate în urșinic albastru, Tincuța se lăsă pradă gîndurilor. O spaimă i se cuibări în suflet: să nu ajungă prea tîrziu la Curtea Domnească.

De cum aflase că Iancu fusese prins și întemnițat la București, hotărî să Jacă orice ca să-l scape. Plănuise să încerce a găsi cale de înțelegere spre inima domniței Ralu, singura de care-și lega speranțele să-l înduplece pe Ca-ragea, știut fiind de toată lumea că Vodă își iubea odrasla mai presus de orice și-i făcea toate hatîrurile. Dar oare domnița-i va împărtăși aleanul și-i va întinde o mîină de ajutor? Ori de cîte ori se întîlniseră, fie la teatrul de la Cișmeaua Roșie, fie la sindrofii, se arătase prietenoasă, ba chiar simțise c-a îndrăgit-o și gîndul acesta îi dăduse curaj. Tot drumul spre București s-a zbugiumat, cînd plină de spe-ranță, cînd aruncată-n hăul îndoielilor, căutînd în minte căile cele mai potrivite de a-l îndupleca pe Vodă sa-i lase viața lui Iancu...

Se trezi din frămîntări în clipa cînd Corcodel trase în fața Casei Domnești.

Fără a-și mai ține ighemoniconul, sări din caleașcă și dadu buzna spre iatacul domniței. Ciohodarii se proptiră-n fața ei și n-o lăsară să intre. Auzind zarvă, Ralu se ivi în pragul cerdacului, vrînd să vadă ce se petrece. Dînd cu ochii de Tincuța, se repezi la ea cu brațele deschise:

— Jupîniță, ce e cu tine? întrebă speriată, văzîndu-i chipul palid, ca o mască de ceară.

Dar fetei i se puse un nod în gît și, fără să poată rosti o vorbă, se prăbuși, hohotind de plîns, pe umărul domniței.

O duse în iatac și Tincuța, mai liniștindu-se puțin, în-cepu să-și spună pă-sul, poticnindu-se, înecată de lacrimi.

În vremea asta Caragea ieșea din biserica Sfintul Spiridon Nou de pe Podul Beilicului, unde ascultase slujba, urmat de alaiul dregătorilor. Două șiruri de arnăuți stă-vileau mulțimea de gură-cască venită să-l vadă. Prin lume, își făcu loc cu greu Ionica, iar amestecat în mul-țime și neslăbind-o din ochi se aținea Mereanu, în straie de cavaf.

De când aflase de prinderea Jianului, socotindu-se vi-novată de nenorocirea ce se abătuse pe capul lui, se dădea de ceasul morții să-l smulgă ștreangului. Crezînd că a găsit mijlocul de a-l scăpa, alesese doi armăsari lipițeni care făceau fala hergheliei și-ncercase să se înfățișeze lui Andronache. O noapte întreagă tremurase în fața Băniei, dar a doua zi de dimineată, când se trezise boierul, nici nu vrusese să audă de ea. Se-ntorsese acasă, cu sufletul apăsător de-o mare deznădejde, încotro s-o mai apuce? Se sfătui cu Mereanu și află de la el de-un obicei al pămîntului, cum că un osîndit poate scăpa de moarte dacă o altă fecioară de neam se cunună cu el sub ștreang și călăul le este naș. Dar ea nu e fată de neam... O fulgeră gîndul să se umilească în fața jupîniței Calafateanului, rugînd-o să-l ia de bărbat, chiar dacă astfel îl pierdea pentru tot-deauna, dar găsisese conacul părăsit și nici una din slugile vechi nu știa de urma Tincuței. Se zvonise că s-ar fi tras la o mînăstire, dar la care, nimeni n-avea habar. Și-atunci își luase inima-n dinți și hotărîse să-i cadă în genunchi lui Caragea, și să-l roage: viața ei în schimbul vieții Jianului. Mereanu încercase să-i arate că Vodă n-o să se învo-iască la un asemenea tîrg, dar văzînd că e de neclintit, hotărî să n-o lase singură și porniră împreună către Bucu-rești. Închiriară odăi în Hanul lui Manuc și așteptară prilejul să dea ochii cu domnitorul. Aflînd că poftise să asculte slujba la biserica Mitropoliei, dădură fuga acolo și nimeriră tocmai cînd Vodă pornise către carîta dom-nească. Strecurîndu-se printre arnăuți, Ionica, se aruncă la picioarele lui: — Îndurare, Măria ta! Ia-mă pe mine-n loc și iartă-l pe Iancu Jianu!

Vodă șovăi o clipă, uimit de îndrăzneala neobrăzată a acestei fete din pro-s-time, se încruntă și porni mai departe cu pași grăbiți. Ionica rămase prăbușită în praful uliței, simțind că inima ei e gata să-și înceteze bătăile.

Printre oameni își făcu loc Mereanu și ajutînd-o să se ridice, îi șopti cu voce stinsă:

— Ține-ți firea, fata mea! Se vede c-așa i-a fost scris!

În urma lui Vodă, din mulțime se ridicară murmure care cuprinseseră toată suflarea și crescuseră ca un vuiet. Glasuri mînioase răzbătură pînă la urechea fanariotului: „De ce să nu-l iertel? Să-l ierte, c-a făcut numa' bine! N-a lovit decît pe ciocoi! Păcat de el, că e tînăr, săracu!”

Dar Vodă se făcu a n-auzi și continuă să înainteze printre arnăuții înșirați pe două rînduri la intrarea bise-ricii, nu fără a arunca priviri furișe spre mulți-meu adu-nată.

„Suflet de rumân, Jianu! Păi d-aia-l pune Vodă-n ștreang!” auzi deslușit glasuri asprite de mînie.

Ajuns la caleașcă, sui fără să se mai uite înapoi. Cînd se lăsă pe canapeaua de atlas vișiniu, răsufală ușurat. Nemaiașteptînd poruncă, surugiul porni către Casa Dom-nească. Din vacarmul care se stîrni, îl urmăriră o vreme strigătele oamenilor: „Pe săraci i-a miluit Jianu! Numa' pe el nu-l ajută nimeni! De s-ar găsi vreo doi-trei! Și dacă s-ar găsi, ce folos?”

Străbătînd în goană Podul Mogoșoaiei, pe bîrnele că-ruia un vîntuleț împrăș-tia frunze îngălbenite vestitoare de toamnă, caleașca se opri la scara Casei Domnești și-un ciohodar sări și deschise ușița.

Urcînd scările în grabă, Vodă pătrunse într-o sală largă, cu tavanul sprijinit de colonade de porfir și pereții împodobîți cu alese zugrăveli de mîna unui artist măiestru. Igioglanii și ceilalți slujitori se plecară smerit în fața lui. Bașcioho-darul făcu doi pași înainte, închinîndu-se adînc:

— Ce e? întrebă Vodă neprietenos.

— Măria sa domnița Ralu roagă pe Măria ta să pof-tească pînă-n iatacul ei! spuse cu smerenie căpetenia ciohodarilor.

Dînd din cap a încuviințare, străbătu un coridor cu pilaștri și, oprindu-se în fața unei uși, făcu semn. Un idicliu strigă:

— Măria sa Voda Caragea!

Fără să mai aștepte răspuns, intră în iatacul fiicei sale.

Împreună cu Tincuța și alte jupînese, Ralu asculta, plină de încîntare, sti-hurile citite cu meșteșug dintr-o carte de-o fetișcană bălaie, cu nasul cîrn. La intrarea lui Vodă, fata se întrepruse și cu toatele îi făcură plecăciune, cu ochii în pămînt.

— M-ai căutat, fiica mea? întrebă Caragea cu blîndețe. În loc de răspuns, Ralu o luă de mîna pe Tincuța și i-o aduse în față:

— Măria ta, voiam să ți-o înfățișez pe jupînița Calafateanca, dornică să se închine Măriei tale!

— Ești din neamul fostului meu ispravnic de Roma-nați? întrebă cu bună-voință Vodă.

— Sînt fiica lui, Măria ta! abia îndrăzni să-și salte privirile Tincuța.

— Bun om și de credință mi-a fost părintele tău! De putem a-ți fi prielnic cu ceva, vorbește fără sfială!

— Mulțămesc din suflet Măriei tale pentru îngădu-ință! rosti fata, plecîndu-și din nou ochii.

— Grăiește! o îndemnă Vodă.

— Soarta mea e-n mîinile Măriei tale! își lua inima-n dinți Tincuța. Ajută-mă și-am să mă rog toată viața pen-tru sănătatea Luminăției tale! și-i căzu în genun-chi, împreunîndu-și mîinile ca la rugăciune. Dăruiește-mi-l pe Iancu Jianu, Mărite Doamne! Vodă se schimbă la față și pe frunte îi apăru o cuta de minie:

— Ce-aud? se înfurie el. A pătruns cutezanța pînă și-n casa mea? Ralu încercă să-i domolească stenahoria și-l luă cu vorbă bună:

— Măria ta, în țara asta e-o lege a pămîntului...

— Legea pămîntului? Care lege? Aici eu sînt legea! Și întorcîndu-i spatele fiicei prea iubite, ieși furios.

Tincuța rămase înlemnită. Lacrimi mari îi brăzdau obrajii.

Vodă străbătu cu obrazul întunecat culoarul și reintră în sala cu colonade. Aici, aga Hristache îi ieși înainte:

— Să trăiești, Măria ta!

— Ce e, Hristache? întrebă dugos.

— Ce e, nu e bine Măria ta! Fierb mahalalele! Gloată mare s-a pornit în-țcoa-ce...

— Ce vor? se încruntă Vodă, cu un ușor tremur de neliniște în glas.

— Să ceară Măriei tale izbăvire pentru Jianu!

— Parigorii, Hristache! Adică să mă-nchin eu în fața prostimii? Pune arnă-uții să-i imprăștie!

— Ar fi cam greu, slăvite stăpîne! Dacă se pornește puhoiul..., își arată te-me-rea slujbașul.

— Și ce povață îmi dai? îl ispită Vodă, de parcă ai fi vrut să se aplece la vorba lui.

— Am aflat că s-a-nfățișat Măriei tale fata Calafațeanului! îndrăzni Hristache, cu ochii plecați.

— Și tu-mi vii cu obiceiul pămîntului? îl repezi Ca-ragea.

Aga deveni ceva mai cutezător:

— Măria ta, nu e altă cale! S-a făcut huiet mare, prostimea i-a scornit cînte-ce tîlharului... Răzmerița moc-nește... Chiar Luminăția ta mi-a spus odată că e mai ușor să-năbuși scînteia, decît să stingi vîlvătaia... Să ierte Stră-lucirea ta, da' așa gîndesc și eu!

— Carnaxi! Ați înnebunit cu toții! izbucni Vodă, apucat din nou de pandalii și, răsucindu-se pe călcîie o luă către ieșire.

În ușă se-ntoarse și întrebă:

— Ați ridicat spînzurătoarea?

— Ridicat, Măria ta!

— Chemați popa și nu mai zăboviți!

Străin de cele ce se petreceau în jurul lui, Iancu bănuia că soarta îi fusese pecetluită. Prăbușit pe un braț de paie adormea de somn istovitor, golit de gînduri. Sub bolțile temniței, abia pătrundea o geană de lumină. Tre-sări, auzind de-afară pași care se apropiau, apoi cheia răsuci în broască și în pragul ușii se ivi paznicul însoțit de un preot bătrîn. În spatele lor, pe coridorul îngust, lumi-nat de masalale, se buluceau arnăuții. Se ridică cu greu, abia ținîndu-se pe picioare, dar pregătit să moară fără un cuvînt de umilință. Singura părere de rău îl încerca gîndul că părăsea viața fără s-o mai vadă pe Ionica.

— Smerește-te, fiule! îl scoase din gînduri preotul cu voce blajină, că cine se smerește se înalță și cine se înalță mai vîrtos se va smeri...

Iancu însă nu-l asculta, fiind mai cu luare-aminte la temnicerul care-i des-cuia lacătul ce-l ținea înlănțuit de picioare; în clipa care urmă îl scutură un fior, înțelegând cu adevărat că totul se sfîrșise.

Se îndreptă din spate și parcă abia atunci auzindu-l pe preot, săltă fruntea și spuse răgușit, la gîndul morții apropiate:

— Sînt gata, părinte! și porni către ieșire, prin co-ridorul slab luminat.

Pîlpîirea masalalelor înfipite în zid juca pe chipul lui trist dar încrîncenat. Se opri o clipă orbit de lumina pu-ternică de-afară și își miji ochii, pînă se obișnuie cu stră-lucirea zilei. De undeva îi ajunse la auz rumoarea mulți-mii. Două șiruri de arnăuți, înarmați pînă-n dinți, țineau la distanță gloata adunată în jurul eșafodului. La trecerea lui, din mijlocul privitorilor răzbătură glasuri: „Chipeș bărbat auzi un glas de femeie... Vorbește lumea

c-ar fi dres de nu-l ating plum- \rightarrow -bii!” zise alta... Cică numa' cu ban de argint tăiat în patru poate fi răpus!” răsună vocea groasă a unui bărbat.

Convoiul ajunsese la eșafod și Iancu urcă scările în urma preotului. Gîdele, o pocitanie de om, parcă alcă-tuită la-ntimplare, îl întîmpină nepăsător. În ochii spă-lăciți și goi nu rămăsese urmă de simțire omenească. Aju-torul lui aștepta la fel de nesimțitor, cu lațul frînghieii, în mînă.

Osînditul opri sub spînzurătoare și se întoarse cu fața spre cei adunați acolo. I se păru că visează: pe eșafod urca Tincuța, îmbrăcată în rochie albă, însoțită de Aga Hristache... Fata dădu fuga la el, cu ochi stră-lucitori de bucurie:

— Ai scăpat, Iancule!

Dar Jianu era așa de uluit, că la început nici nu înțelese ce-i spune.

— Dacă ne cunună popa aici, gata ești iertat! rosti ea vorbă deslușită și de data asta pricepu. O privi lung și-ar fi vrut să zică ceva, dar Tincuța i-o lua îna- \rightarrow -inte, șoptindu-i:

— Nu te mira de nimic și mai ales nu zice nimic! Doar așa scapi de ștreang!

Ar fi vrut să-i mai spună cît s-a zbuciumat Ralu și chiar Măria sa doamna să-l înduplece pe Caragea a se supune obiceiului pămîntului, și cum toată stră-dania lor ar fi rămas fără folos, dacă Vodă nu s-ar fi temut, văzînd sodomul de lume care împresurase Casa Domnească, de n-aveai unde arunca un ac.

Dar nu era nici locul și nici timpul pentru asemenea istorisiri...

— N-am crezut c-o să mă ierți vreodată! oftă Iancu, învăluind-o într-o privire plină de recunoștință.

Însă fata nu-i răspunse, fiindcă preotul le luă mîinile și le uni.

Lumea din jurul eșafodului amuțise. Toți ochii erau ațintiți pe cei doi tineri, căroră preotul, ajutat de călău, le punea pe cap cununile, psalmodiind:

— Se cunună robul lui Dumnezeu Iancu, cu roaba lui Dumnezeu Catinca...

Chipurile privitorilor se umplură de emoție și mul-țumire.

Prin mulțimea adunată acolo se strecură Mereanu. Ochii îi erau și bucu-ro-și, și înlăcrimați. Lîngă umărul lui, înveșmîntată în straie cernite, rămăsese stană de piatră, Ionica. Privea eșafodul dar nu vedea nimic... De-alături, un moș-neag zise ca pentru sine:

— Bine că se găsi fată de neam să-l ia de bărbat, c-altminteri, acu' atîrna-n ștreang, sărmanu!

În clipa cînd Iancu și Tincuța, cu mîna pe ceaslov, rostiră legămîntul, ochii fetei lui Vîrlan se umplură de lacrimi:

— Juruim să ne fim credincioși unul altuia... să um-blăm numai pe calea cea dreaptă și să ne supunem legiu-irilor ocîrmuirii... Izbîit de asprimea vorbelor din urmă, Iancu dădu să-și tragă mîna de pe ceaslov, dar Tincuța, înțelegînd ce se petrece în sufletul lui, i-o prinse și i-o ținu apăsată pe scoarța cărții, urmînd vorbele popii:

— ... și să veghem ca niciodată cugetele noastre să nu cadă în ispita celor ce săvîrșesc fărădelegi...

Din ochii Ionichii pîraie de lacrimi i se scurgeau pe obraji și se împrunau în bărbie. Preotul își luă ceaslovul în brațe și-i spuse lui Iancu:

— Și-acum, fiule, dă miresei sărutarea de logodnă!

Așa cum era, ferecat în lanțuri, Iancu o prinse în brațe pe Tincuța și-o săru-tă, după obicei. Mulțimea izbucni în strigăte de bucurie. Ionica își plecă încet capul. În jurul ei, oamenii își aruncau în sus căciulile, se vînzoleau și-și arătau mulțumirea că tînărul a scăpat de osîndă.

Numai ea stătea acolo, încremenită, pierdută-n gloata gălăgioasă, și parcă îi pierise și răsufierea. Se muștra că necugetarea-i de-o clipă e vinovată de starea ei de-acum. Dacă nu se ducea la Andronache... poate că Iancu ar fi fost al ei. Oftă din adîncul sufletului și-o greutate-i apăsă coșul pieptului...

Deodată, privirea lui Iancu întîlni ochii mari și-nlăcrimați ai Ionichii și Tin-cuța parcă sărută un stei de piatră. Dar fata Calafateanului nu-și dădu seama. Era prea uimi-toare fericirea care-o cuprinsese, la gîndul că de-acum încolo, Iancu va fi bărbatul ei, în ciuda a tot ce se întâmplase.

Săgetată de privirea lui, Ionica își înăbuși cu greu un țipăt. Nemaiputînd îndura chinul, se strecură prin înghe-suială și se îndepărtă cu inima grea ca plumbul...

Trecuse vreme de la izbăvirea lui Iancu de osînda ștreangului și cu fiecare zi se făcea mai de nerecunoscut. Din tînărul zburdalnic, clocotind de viață, veșnic pus pe șotii, nu mai rămăsese nici urmă. Devenise posomorît și acru și nimeni nu-i mai intra-n voie. Față de Tincuța era blînd și îngăduitor și tînăra nevastă, în

dragostea ei nețăr-murită, plutea într-o ameteală plăcută, în care-și legăna visurile cele mai frumoase. Faptul că bărbatul ei era posac îl punea pe seama încercărilor prin care trecuse. Nu e atât de simplu să treci de la osînda morții la o viață fără griji, așa cum se întîmplase cu el. Și de aceea făcea tot ce-i sta în putință să fie cît mai înțelegătoare, mai bună, să-i stea mereu în sprijin.

Dar parcă și la chip se schimbase bărbatul ei. Ochii-i păreau stinși, pier-zîndu-și licărul încrâncenării de altă dată. Iancu tînjea. La trup, se înzdrăvenise curînd, după chinurile îndurate în temnița lui Vodă, dar își simțea sufletul bolnav fără putință de lecuire.

Într-o zi de toamnă tîrzie, cînd frunzele îngălbenite își schimbau culoarea în arămiu, simți că nu mai are putere să se împotrivească chemării codrului. La sînul lui se simțise liber ca păsările-n zbor, dar acum aripile lui erau frînte, datorită jurămîntuîui de sub lațul spînzurătorii. Sări pe cal și se avîntă în galop nebun, ca altădată.

Și din ziua aceea începu sa bată coclaurile ceasuri întregi, uneori și noap-tea, oricînd i se năzărea lui. Se în-torcea acasă frînt și parcă mai zdrobit la suflet.

La început, Tincuța se bucurase că bărbatul se tre-zește la viață, cel puțin așa i se părea ei, dar vâzîndu-l tot abătut, tot mohorît, se luase de gînduri. Nemaștiind ce să creadă, îl lăsase în pace. Și Iancu se folosi din plin de îngă-duința ei nemărturisită, colindînd neobosit locurile pe unde haiducise, pînă cînd crivățul de miazănoapte abātu peste pămînt puzderie de fulgi albi...

Iarna se așeză grea și mai devreme ca în alți ani, dar Iancu nu se ostoia. Într-o dimineață geroasă, plecă de-acasă pe-ntuneric și apucă pe coasta dea-lu-lui, luptîndu-se cu viscolul care spulbera zăpada, învăluindu-l într-o man-tie argintie. După o vreme părăsi gîndul de-a mai în-frunta vifornița și abătîndu-se din drum, o luă către hanul Dobriței. De multă vreme nu-i mai călcase pragul.

Împinse ușa și intră în odaia mare. La o masă lungă cîțiva țărani cinsteau din ulcele. Pe-o laviță de-alături grămădiseră topoarele și desagii. La intrarea lui își scoaseră căciulile și dădură să se ridice, dar el le făcu semn să stea jos.

— Să trăiești, boierule! își amestecară ei glasurile.

— Bună dimineața! le răspunse Iancu, cu gîndul aiurea.

— Hangițooo! Arată-ți ochii-ncoa! strigă unul dintre țărani către fundul odăii. La chemarea omului, Stăncălia alergă într-un suflet,

ștergîndu-și mîinile pe șorțul de dinainte și o clipă lui Iancu i se păru c-o vede pe Dobrița. Dînd cu ochii de Jian, îl salută, zîmbindu-i bucuroasă:

— Bine-ai venit, boierule!

— Bine te-am găsit, Stăncălie! îi răspunse el cu căldură.

De-afară răzbăteau rafalele vîntului, izbind în pereții hanului.

— Aduc o bolcuță rece sau pun vinul la fiert? întrebă tînăra hangiță, gata să-i fie pe plac.

— Lasă-l nefiert! dădu din cap Iancu și Stăncălia, dumirită, se ndepărtă în grabă; iar el se așeză lîngă țărani.

O vreme tăcură toți, cuprinși de-o oarecare stinghe-reală, apoi unul în-drăz-ni:

— Veni iarna, boierule, și parcă ne-ntreabă ce-am făcut as-vară! legă vorba Rățuleasa, un bărbat mai în vîrstă, dar vînos și plin de snagă.

— S-a cam grăbit anu ăsta! zise Iancu mai mult ca pentru sine.

Da' cum vă nimerirăți p-aci?

— Tăiarăm la pădure!

— Și mai aveți?

— Fîrșirăm!

Se întrerupseră o vreme, fiindcă Stăncălia se apropie sprintenă cu o bolcuță de vin și i-o puse dinainte.

— Noroc! închină Iancu și trase o dușcă zdravănă.

— Să trăiești, boierule! Și noroc să dea ăl de sus! îi răspunseră oamenii, gustînd și ei din ulcele.

— Măi Ciolpănete, se adresă Iancu unui țaran, ăl bătrîn ce mai face?

— Se duse de anțărț, boierule!

— Toți ne ducem, cînd ne vine vremea... zise el, cu o privire pierdută.

— Da' măcar unii se duc mulțumiți pe lumea-ailaltă, că nu le-a fost rău nici p-asta! zise mucalit Ciolpănete.

— Păi dar!? Că eu nici nu inтраi bine-n iarnă și dădui de fundu' sacului! se băgă în vorbă un țaran lung și deșirat.

— De mă, dacă mîncăți și voi prea mult! Ia să nu mănînci dimineața, să sai peste prînz și seara să bei apă! Să vezi cum stă sacu-n picere! se făcu că-l ia la rost altul.

— Măi oamenilor, nu ne lasă ea cocoana Tincuța să murim de foame, că e suflet al lu' Dumnezeu! zise încre-zător Rățuleasa.

Ciolpănete înțelese unde bate vorba lui și-ncearcă s-o dreagă, dar mai rău o strică:

— Nu ne lasă, că nici pîn-acu' nu ne-a lăsat, da' cu ce-ți mai rămîne nici nu mori, nici ca lumea nu trăiești! rîse el strîmb.

— Ia mai legați, mă, cățaua, că vă dădurăți drurnu la clanță ca muierile! îi certă Rățuleasa. Nu-ți fie cu supă-rare, boierule, că ăștia vorbesc din oală nu din capu' lor!

Iancu îi făcu semn de liniștire și se așternu iar tăcere tulburată doar de trosnetul butucilor care ardeau în cemetul de sobă din colțul odăii și de rafalele vîntului năpustindu-se în ziduri. O pace caldă ca o împăcare cu sine se strecură în inima Jianului și pentru prima oară de cînd era om la casa lui, frămîntul cu-ge-tului său se molcomi ușor. Privirea i se însufleți ca altă dată și înve-selit de schimbarea care se petrecea în el, strigă:

— Stăncălie! Vin pentru toată lumea!

— Acușica, boierule, acușica! îi răspunse hangița din fundul odăii. Oamenii care-l înconjuraseră cu o tăcere respectuoasă își goliră la repe-zeală ceea ce mai rămăsese în ulcele. Sim-țeau în fundul sufletului că boierul ăsta e mai altfel decît ceilalți, că e mai de-al lor, chiar dacă n-a dat cu sapa și n-a asudat apăsînd coarnea plugului...

În timp ce Iancu își ieșea din nepăsarea de pînă acum, în tovărășia acelor oameni necăjiți, în conacul Calafatenilor, îmbrăcată numai într-o cămășuță de borangic și pantalonași cu fodorică de dantelă la glezne, Tincuța se chinuia să îmbrace o crinolină albă cu fundulițe roz, aju-tată cu sîrguință de Luța.

Înche-indu-i malacovul la spate, țiganca zise moartă de încîntare:

— Auliu, mămulicăăă, la rochia asta numa' aripioare-ți mai trebuie și ești ca o porumbiță! Ptiu, ptiu, să nu-ți fie de deochi! Dar Tincuța nu-i luă în seamă lingușirile. Gîndurile ei zburau la alte griji:

— Cu claponii ce-ai făcut?

— Numa-ndăcît e gata! o încredința Luța.

— De la iaz au adus ceva?

— Ba, că nu putură să facă copci în gheață... Apoi, aplecîndu-se la urechea stăpînei, de parcă i-ar fi fost teamă să n-o audă cineva, o dădu pe-ale ei: Eu crez că boieru' nu dormi nici azi-noapte acas'!

— Luțo! Nu-ți lua nasu' la purtare! o repezi Tincuța.

— Bine, bine, nu mi-i iau, da' să fiu a naibii dacă boieru' nu-și joacă harmă-saru' pe lângă herghelegioaica aia!

Vorbele țigăncii parcă-i băgară un cuțit în inimă:

— Lipsește din fața mea, obraznico! izbucni Tincuța. Dacă mai scoți o vorbă, pun să te bată la scară cu frînghia udă! Ieși!

Luța se strecură-n grabă pe ușă, bombănind:

— Auliu, eu o-nvăț de bine și ea mă bruftuie! Las-că vedem noi cine are dreptate pîn' la urmă!

Rămasă singură, Tincuța deschise cealaltă ușă a iata-cului. Cu mîna pe clan-ță își plimbă privirea pe patul aș-ternut cu lenjuri fine și-și dădu seama că cineva a stat tolănit peste cuvertură. Pe-o măsuță de-alături rămăsese o carafă cu vin, pe jumătate goală.

Parcă tot ce văzuse adeverea spusele Luței și deodată o cuprinse furia. Repezindu-se la pat, smulse cuvertura și începu să izbească-n perne cu pumnii, de parcă ar fi izbit în Iancu. Dar dez-lănțuirea trecu și, din nou stăpînă pe ea, îi păru rău de ceea ce făcuse. Auzind o bătaie în ușă, tresări:

— Cine e-acolo? întreabă ea, cu voce înăbușită.

— Eu, jupîniță, Mandache!

Pînă să mai zică ceva, ușa se deschise și în pragul ei se ivi un bărbat trecut de prima tinerețe, îmbrăcat jumă-tate țirgovește, jumătate ca un țăran înstărit.

— Și ce dai buzna așa? îl repezi Tincuța supărată.

— Sărutăm mîinile, jupîniță, domnia ta mi-ai porun-cit să viu! se dezvinovăți omul.

— Mda! își aduse ea aminte și-l luă pe-un ton mai blînd: Ce-ai făcut cu aren-dășia moșiei Căteasca?

— Kir Margulis zice că nu poate plăti cîștiurile din arendă, așa cum a fost învoiala...

— Și tu te-ai lăsat dus de nas?! Nu-l știi pe cîrcotașu' de Margulis? se mînie Tincuța.

— Ce era să fac, jupîniță? Eu nu mă poci pune cu Margulis! Dacă ar vrea boier Iancu să-l poftască aici, ar fi altă socoteală...

Tincuța se posomori. Nu era prima oară cînd Mandache îi da a-nțelege că Iancu nu se ostenește să rînduiască tre-burile moșiilor și-l lasă pe el să se des-curce cum poate. Îi veni să-l repeadă cu vorbă aspră, dar în sinea ei recu-noștea că omul are dreptate.

Simțindu-se în încurcătură, abătu vorba:

— Altceva?

— De la o vreme, au început să ne fugă oamenii de pe moșii! spuse vătaful îngrijorat.

— Ce i-a găsit? se-ncruntă Tincuța.

— Eu știu?! Că nu poci scoate nimic de la nimini!

— Și tu n-ai încercat să afli de soarta lor?

— Ba am încercat, cum să nu-ncerc, dar nu le-am dat de urmă...

— Nu s-or fi alivănit pe moșiile altora?

— Da de unde, jupîniță, că și de la vecini auzii că fug!

Deodată, Tincuța se întrerupse și-și aținti privirile pe geam: pe poarta cona-cului intra Iancu. La vederea lui, chipul i se însenină:

— Luțooo! strigă ea.

— Au! răspunse din tindă țiganca.

— Lasă totul la o parte și dă fuga de fă patul boie-rului!

— Adicătelea, cum să-l fac?

Tincuța bătu din picior:

— Știi tu cum! Fă ce-ți poruncesc și nu mai trăncăni!

Cuprinsă de nerăbdare, curmă discuția cu vechilul care-i aștepta porun-cile.

— Du-te, Mandache! Acum n-am vreme de socoate! Fă cum poți și... descur-că-te!

Cu o plecăciune, omul ieși de-andăratelea pe ușă.

Tincuța se apropie de fereastră și urmări de după perdea ce se petrecea în curte, dar vorbele nu ajungeau pînă la ea. Corcodel sporovăia întruna, dădea din mîini, își trîntea căciula de pămînt, dai se părea că Iancu nu-l lua în seamă. Urcă în cerdac, cu țiganul călcîndu-i pe urme și neslăbindu-l, dar se opri în tindă, necutezînd să intre după stăpînu-său.

— Bună dimineața, Tincuțo! rosti cu oarecare vioi-ciune Iancu, intrînd în iatac. Da' ce e cu tine, de te-ai sculat cu noaptea-n cap? După cît era de vesel și de vorbăreț, femeia își dădu seama că e cam cu chef și-i ținu hangul:

— Mă luai și eu după tine! Că văz că-n casă la noi așa e obiceiul...

Cu toate că-nțepa, vorba era spusă pe-un ton glumeț, iar zîmbetul ei o în-dul-cea și mai mult.

Iancu nu-i răspunse și așezîndu-se pe lavița de-alături, strigă la Corcodel care dădu fuga și-l ajută să se dezbrace. După ce-i scoase cizmele și-i puse imineii, ieși la fel de tăcut precum intrase.

Tincuța-l urmărise tot timpul, cu un zîmbet de înțele-gere pe chip.

— Ți-o fi foame! îl întreabă ea cu blîndețe.

— Nu prea mi-e, da' pic de somn!

— Hodinește-te!

Ascultător, Iancu se întinse pe pat cu mîinile sub cap, cum făcea și altă-dată.

— Iancule! deschise vorba Tincuța. Știi la ce mă gîndii eu? Ce-ai zice să fa-cem o sindrofie, să chemăm și noi niște musaferlîc?

— Ce musaferlîc?! se posomori el. De-alde Izvoranu și nașu' Andronache? Să nu-i văz în ochi!

— Trăim în lume, Iancule! Trebuie să ne-avem bine și cu vecinii și cu nea-mu-rile! insistă nevastă-sa.

— Să mă am bine cu hainiții-ăștia de ișlicari? Pînă mai ieri mi-ar fi pus pielea-n băț și-acu să mă dau la zaiafet cu ei?

— Iartă și tu! Crezi că alții-s mai buni? Doar n-o să ne-nchidem viața pentru ce-a fost! încerca să-l domo-lească Tincuța.

— Odată cu capu' n-o să stau cot la cot cu slugoii lui Caragea! sări-n sus Iancu.

— Mă gîndeam și eu să nu mai trăim ca huhurezii... Că de-atîta vreme nu ne-a trecut nimeni pragul. Dar dacă nu vrei tu... se-ntristă femeia.

Însă azi Iancu era pus pe-ngăduință și-n sinea lui se muștră că a fost așa de aspru. O privi de parcă și-ar cere iertare că a necăjit-o și văzînd-o cum e îm-brăcată, tre-sări, amintindu-și de ceva:

— Tincuțo! începu el cu blîndețe. Azi se face anu' de cînd ne-am luat, așa e?

— Bine că-ți aduseși aminte! zîmbi femeia, bucuroasă că totuși n-a uitat de tot.

— Am înțeles! Cheamă-i pe-ăia! Da' pînă-or veni, dau și eu o țîră ochii-n gene! și cuibărindu-se în pat, adormi ca la poruncă.

Tincuța îl înveli cu o cergă mițoasă și ieși încet din iatac, să dea poruncile trebuitoare...

La vestirea că sînt poftiți la zaiafetul celui ce nu cu multă vreme în urmă băgase spaima-n ei, boierii se gră-biră să răspundă chemării.

Pe la prînzu-ăl bun, masă mare se-ntinsese în odaia conacului, care nu mai cunoscuse atîta zarvă de la logodna de pomină, cînd Jianu plecase cine știe unde, în toiul petrecerii. Încălziți de

pocalele golite fără număr, boierii își uita-seră de ighemonicon și-și aruncau unii altora-n gura mare vorbe deșucheate, iar boieroaicele, care în altă-mprejurare ar fi pălit de rușine, îi încurajau, hohotind deșănțat.

Cînd cheful se-ncinsese bine, își făcu intrarea Corcodel cu o tipsie pe cap, în care hodinea un purcel cu măru-n gură abia scos din cuptor. La ivirea lui, izbucniră stri-gate pofticioase, dar țiganul nu se opri pînă-n capul mesei, unde trona Banul Andronache. Punîndu-i tipsia în față, rosti, pătruns de impor-tan-ța slujbei ce i se dăduse:

— Săru' mîna, boiarulei și dăruiește-l cu ceva pe groșteietele-ăsta, să-ți fete scroafele de cinci ori pe an!

— Ia, mă balaoacheșule! îi aruncă Andronache un galben, pe care Corcodel îl prinse din zbor cu gura. Luînd un jungher de pe masă și creștînd ceafa godacului, Banul Craiovei meni:

— Să-l mîncăm sănătoși!

Apoi aruncă jungherul unui bucătar scund și rotofei, care începu să taie purcelul în bucăți, cu multă îndemînare. Lăutarii, simțind că e chip de alișveriş, începură să cînte:

Să trăiască boieru
să mănînce purcelu'
trăiască boierii-ăi mari
să dea bani la lăutari...

Andronache ridică pocalul și strigă către celălalt capăt al mesei, unde se aflau Iancu și nevastă-sa:

— Aferim ospăț, Tincuțo! De-ar trăi taică-tău, i-ar crește inima să te vază stăpînă-n casa ta. Ai, finule? Drept am zis? ceru el încuviințarea lui Iancu.

— Drept, nașule! întări Jianu, încercînd să zîmbească, amintindu-și de fă-gă-duiala pe care i-o făcuse Tincuței de-a fi îngăduitor, chiar dacă vreunul din musafiri ar arunca o vorbă mai legănată.

— Închin pentru casa voastră și mă bucur, fine Ian-cule, că ți-a venit mintea la cap și-ai intrat în rîndu' lumii... Că și la sfînta carte spune: „Mai vîrtos se bucură păstorul de oaia rătăcită care se întoarce la stîină, decît de toată turma sa!” și goli pocalul.

Tincuța, temîndu-se ca Iancu să nu-și iasă din fire, urmări cu coada ochiu-lui să vadă pe chipul lui în ce fel primește urarea, dar nu descoperi nimic îngrijorător.

— Să trăiești, Iancule! strigă la rîndu-i, cu glas pițigăiat Izvoranul ridicînd cupa, că azi am și eu o mulțu-mire: cînd o să-mi calci în casă, nu-mi mai sare inima din loc!

Jianu începu să fiarbă, înțelegînd tîlcul batjocoritor din vorbele stîrpiturii, dar continuă să zîmbească.

Un boier gros ca o butie puse pocalul golit pe masă și zise, la rîndu-i:

— Ehei, sîngele apă nu se face! Boierul, tot boier rămîne!

Vorbele lui parcă puseră paie pe foc: Tincuța băgă de seamă că Iancu abia se mai stăpînea. Pînă să facă sau să spună ceva, să-l scoată din impas, o bo-ieroaică împo-poțonată, cu un cățeluș în brațe, chicoti lăbărțat:

— Iancule, ia zi-i tu p-a dreaptă, psihi-mu, că sîntem între noi: chiar ești dres, că nu te răpune decît ban de argint tăiat în patru? O liniște urmă vorbelor ei: ochii musafirilor se ațintiră asupra Jianului, de parcă voiau să-l încolțească. Furie năpraznică sui în ființa lui și-o clipă i se-ntu-necă văzul. Simți că e gata să izbucnească, dar dînd de privirea blînda, plină de-o rugăminte mută, a nevesti-si, oftă adînc și nu răspunse.

Tincuța sări în picioare și strigă:

— Hei, lăutarilor! Ați adormit?

— La poruncă, jupîniță! răspunse diblașul și începu să tragă din arcuș mai cu foc ca înainte.

Tînăra femeie răsufală ușurată. Lăutarii se apropiară, să-i cînte banului la ureche. Cheful începu să se înte-țească. Numai Iancu rămase tăcut și întunecat.

Și amintirile îi zburară la zilele cînd liber ca păsă-rile cerului, nu era nevoit să îndure umilința cuvintelor nesocotite ale îmbuibăților ăstora care își îngă-duiau să-l sfideze chiar în casa lui și n-aveau altă grijă decît îndes-tularea pînte-cului și plăcerile trupului!

Parcă vrînd să-i adeverească gîndurile, Izvoranu goli pocalul și zise, ples-căind din limbă:

— Bun vin... ăsta te scoală după boală...

Tot benchetuind, musafirilor li se înteți pofta de vorbă, cum se-ntîmplă de obicei.

— Auziși ce păți Velisarie? zise unui rotofei. Cică-i făcu felu' unei fetișcane și proasta s-a spînzurat de funia clopotului de la biserică... Fugi la Craiova, că-l jugăneau țărani...

— I-am spus: Antohie, psihi-mu, dacă nu te-ntorci de la Viana cu trei măr-gă-ritare cît oul de porumbel, cu mine pîine și sare pe-un taler nu mai mănînci! se maimuțări o boieroaică uscată ca un țir.

Și mai cu-o ciozvîrtă de purcel de lapte, mai cu un pieptișor de curcan îndopat cu nuci și mereu alte pocale golite, oaspeții se ghiftuiră bine și le veni chef de ciubuc și cafea. Încet-încet se ridicară de la masă, umplînd odăile cu hărmălaie bețivănească, bărbați și femei de-a-valma, în așteptarea delicatețu-rilor poruncite la vreme cuvenită de Tincuța, care se arăta o gazdă grijulie.

Dar nu toată lumea era croită la fel: Banul Andronache și alții mai de neam întîrziară la masă, iar lăutarii se porniră sa zică „de dor și of”, cînd la urechea unuia, cînd a altuia, prinzînd cu gura din zbor – cum făcuse și Corcodel – galbenii aruncați cu dărnicie de boierii chercheliți. Plină de ifose, Luța supra-veghea țigăncușele tinere și nurlii, care se strecurau șerpește printre musafiri eu tablalele încărcate cu felegene aburinde sau dulcețuri și sorbeturi de toate felurile în chisele pline-ochi.

Tincuța îl luase de braț pe Iancu și-l ținea strîns; voie de nevoie, intra și el în pielea gazdei, dar era posac și se vedea că face totul prins doar de îndatorirea împrе-jurărilor. Treceau amîndoi de la unii la alții și vegheau ca fiecare să aibă ceea ce dorește.

Urechea lui prinse din zbor cîte ceva din tăifăsuiala boierilor, puși pe cle-veteală: „Auzi ce neobrăzare”, zicea unul cu glasul hîriit, „să dea buzna peste mine și să-mi ceară să le măresc partea din dijmă!” „La mine”, auzi vorba altuia, „unu' măcar n-a ieșit la culesu' porumbului, iar pe vechil l-au bătut de zace și-acu!” „Au prins curaj sārăntocii”, hîrii Izvoranu. „Cum să nu prinză, dacă-i stîrnește netrebnicu-ăla de Vladimirescu!” îi luă vorba din gură Andronache. „Și noi stăm cu mîinile în sîn, în loc să-l punem în fiare și să-l trimitem plocon lu' Vodă!” adăugă altul.

Deodată Iancu se făcu alb ca varul; auzise șoaptă de ocară și mai limpede batjocură pe seama lui: „Și crezi că Jianu-ăsta nu e-n cîrdășie cu el?” „Aș! Nu mai cu-teză... I-a tăiat colții Caragea... Mielușel l-a făcut!”

Găsi puterea să se desprindă încet de brațul Tincuței și se îndreptă spre boierii ale căror vorbe îi ajunseseră la ureche. Atentă la țigăncile care împărțeau dulcețurile, nevastă-sa îl pierdu pentru o clipă din ochi, iar el în loc să se oprea-ș-că între boieri,

se strecură în curte și se rezemă de-un pom, răsufliând adânc, ca pentru a-și primeni sufletul ostentit.

Gîndul îi zbură la Ionica și i se păru că aude aevea tropotul îndepărtat și nechezaturile hergheliei. Se învioră și dînd fuga la grajd, puse șaua pe Roibu. Sărind în spi-narea lui, țîșni ca o nălucă și se pierdu în noaptea cu luna plină, ce lumina ca ziuă. După o goană bună, se opri pe Pintenul lui Novac. Ochii lui sfredeliră bezna, de parcă ar fi vrut să cuprindă toată nemărginirea albă a plaiurilor oltenești. Rămase o clipă așa, ascultând mugetul vîntului învîrtejit prin cetini ninse și din nou i se păru că se-nfiripă în depărtări tro-potul hergheliei, rostogolindu-se un-deva în văile adînci.

Dădu pinteni și porni mai departe. Roibul năvăli pe micul tăpșan din fața peșterii în care-l afumase Spiru cu vreme în urmă și trase de frîu, oprindu-se sub bolta de piatră. Copitele calului stîrneau norișori de cenușă, rămasă de pe urma vîlvătăii aprinse de arnăuți. Gîndind la clipele acelea, îl scutură un tremur și, întorcîndu-se, își continuă goana.

După un timp se opri la marginea poeniței în care fă-cuse cîndva tabără cu ai lui. De sub zăpadă, doar resturile pătiecelelor acoperite cu șovar uscat mai aminteau de zilele cînd haiducea pe-aici. A răbufnit vîntul sau a oftat Iancu din afundul sufletului?

Porni de astă dată încet și ieși din luminiș trist, ca la moartea celui mai drag prieten.

Cînd noaptea se îngîna cu ziua, ajunse pe drumeagul ce duce la coliba Ioni-chii. La apropierea lui, herghelia se vînzoli în ocol, prinsă de neastîmpăr. Niște oameni abia ghiciți în ceața zorilor strîngeau chingile unor cai, în spi-narea că-rrora se cumpăneau desagi grei. Recunoscînd locul, Roibu slobozi un nechezat puternic.

— Care ești? răsună o voce groasă dinspre ocolul cailor.

— Om bun! răspunse Iancu.

— Iancule! izbucni un glas cunoscut și din pîclă se desprinse Mereanu, care veni cu grabă în întîmpinarea lui. Iancu sări de pe cal și-l strînse în brațe. În clipa aceea uită de legămîntul făcut sub lațul spînzurătorii, care-l ținea ca într-un clește. Parcă și inima bătrînului haiduc își trecu bătăile în inima lui Iancu, cutremurînd-o de-o bu-curie care nu-l mai încercase de multă vreme. Și se simți iar ca altădată, stăpin singur pe viața lui și liber ca păsările văzduhului.

— Tot zdravăn, neică Merene!? Cum nimeriși aici?

— M-alivăanii și eu pe lîngă copila-asta a lu' Vîrlan. Da' tu, o duci bine... crez eu?! schimbă el vorba.

Iancu își plecă privirea și nu-i răspunse. Vorbele hai-ducului n-aveau nimic umilitor, dar lui i se părură ca niște palme care-l plesneau peste obraji. Întrebă, fără să ridice ochii:

— Ȑilalți ce s-au făcut?

— Cine mai știe, Iancule? Că după bîlcu' Sîntămăriei de la Caracal, ne-au hăituit ca pe jivine și ne-am împrăș-tiat ca făina orbilor...

— Au venit la-ntîlnire? tresări el.

— Toți! spuse scurt Mereanu.

Chipul Jianului se înnegură și-o mare mîhnire îl cu-prinse la gîndul că s-a îndoit de credința tovarășilor lui. Puzderie de alte gînduri i se-nvălmășiră în min-te, dar unul singur se desprindea limpede și primenitor ca apa izvorului: trebuia să plătească pentru toate umilințele îndurate de-aproape un an de zile încioace. Din fundul sufletului său, îngenuncheat pînă atunci izbucni o pornire nă-valnică:

— Neică Merene, hai să adunăm cetașii, să fim iar ca-nainte!

— Ce-a fost s-a dus și nu se mai întoarce, Iancule! spuse cu părere de rău bătrînul.

— Dacă vrem noi, se-ntoarce! se-nfierbîntă el. Facem o ceată mare și izbim la lumina zilei!

— Numa' una ar izbi cu folos... ceata cea mare a noro-dului! rosti cumpănit Mereanu.

Lui Iancu nu-i venea a crede că omul ăsta, care o viață întreagă a trăit mai mult în codru, hăituit de putere, bătut de vînturi și de ploi, răbdînd de foame și de frig, dormind iepurește cu spaima morții-n suflet, numai din dorința de-a fi sprijin și-alinare țaranilor obijduiți, s-a schimbat atît de mult. Haiducul aprig care-l uimise odi-nioară cu dîrzenia lui, neînfrîntă de gîrbaciul lui Spiru, să-și fi pierdut vigoarea sufletului pînă-ntr-atît, încît să stea cu mîinile în sîn, aștep-tând ridicarea gloatelor, care cine știe cînd și dacă se vor ridica?

— Cum, neică Merene, se trezi întrebînd, și pînă atunci să nu facem nimic?

— Păi ăștialalți om face cîte ceva. Da' tu nu mai ai cum. Ești legat să te supui stăpînirii, Iancule, și n-ai încotro, că a doua oară nu te mai iartă Vodă! îi răspunse Mereanu, fără umbră de dispreț.

Abia acum înțelese în toată grozăvia ei puterea jurământului care-l încătușa mai greu ca lanțurile, aducîndu-l fără putință de scăpare la cheremul fana-riotului. Rămase tăcut, înghițindu-și amarul ce-l cuprinsese la gîndul că de-acîi încolo toate drumurile-i sînt închise, iar el e un om sfîrșit.

— Neicăăă! răzbătu din ceață glasul lui Trică, deschiz ocolu'?

— Deschide-l, Trică! îi strigă Mereanu, apoi, prinzîndu-l pe Jianu de umeri, ca pentru a-și cere iertare că nu mai poate zăbovi la vorbă cu el, zise:

— Iancule, pîn' la prînz trebuie să fii cu caii la slugeru' Tudor...

Mă bucurai că te văzui!

— Pornește? tresări el, ca trezit din vis.

— Curînd-curînd! spuse cu mulțumire celălalt și, sărînd în spinarea calului, cu un semn de rămas-bun se pierdu în ceață. În urmă se-nșirară caii cu poveri, mișcîndu-se ca niște năluciri în valurile de pîclă, tulburate de trecerea lor.

Cum stătea acolo, ca un copac stingher bătut de vîntoasele amărăciunii, la gîndul că nu-i mai e de folos nimă-nui, îi veni să-și înfigă jungheru-n piept; singura cale de-a se smulge din mîlul vieții pe care-o ducea acum. Un abur îi adie prin plete ca o boare caldă și simți cum Roibu îl amușinează cu botul, de parcă ar vrea să-l încredințeze că i-a rămas statornic prieten și la bine și la greu. Își trecu palma încet pe fruntea lui țintată, ca o mulțumire, și prin fața ochilor i se perindă dimineața de vară, cu soare mult, cînd tot în locul ăsta i-l dăruise Ionica. Mînat de-o chemare numai de inima lui auzită, porni cu pași hotărîți spre coliba care abia se ghicea în lumina plumburie a dimineții de iarnă. Pe mă-sură ce se apropia, gîndul revederii îl umplu de neastîmpăr și simți cum sîngele îi bate în tîmple năvalnic...

În colibă, Ionica așeza la locul lor de pe corlată țesturile încă fierbinți în care copsese pîine. Unul îi scăpă din coada cociorvei și se crăpă în doua. Fata se necăji: „Unde mi-or fi ochii?” se muștră ea. Frămîntase de cu seară, încinsese cuptorul și se sculase din viul nopții ca să poată porni oamenii devreme cu caii la slugeru' Tudor, dar, ca un făcut în ziua asta toate-i mergeau anapoda, de par-că era împiedicată. „Unde-mi umblă gîndurile?” se dojeni din nou, dar mintea tot nu-i era la trebi. Simțea tot timpul ceva, ca o amenințare nelămurită; nu știa de unde vine și-ar fi vrut să scape de ea. dar nu putea s-o alunge cu nici un chip. Rămase cu ochii la

țestul spart și parcă se mai luminează, amintindu-și vorba veche cum că cio-burile alungă nenorocul.

Auzind pași cunoscuți în cerdac, încremeni. Sîngele îi fugi din obraji. Inima îi spunea că-n pragul casei a sosit barbatul pe care-l dorea și-l chema în nopțile lungi de nesomn și zbucium. Sări la geam și zărindu-l, abia-și putu înăbuși un strigat de bucurie. Se repezi la ușă, dar rămase cu mîna pe clampă. Inima o îndemnă să-i deschidă, dar cugetul o opri.

— Ionică, eu sînt! auzi glasul drag de dincolo ușă și parcă se topi toată în mîngîierea lui.

Dar fu de-ajuns o clipă pentru a-și aminti că Iancu e bărbatul legiuit al alteia, și oricît de mult l-ar iubi, n-are dreptul să i-l ia. Pînă și dragostea pe care i-o purta i se părea un păcat de neiertat. Și trase cu putere zăvorul, își mușcă buzele și din ochi îi izvorî lacrimi, dar nu se clinti și nu scoase o vorbă.

Iancu apăsă clampa, dar ușa nu se deschise. Înțelegînd că nu mai are ce căuta aici, se-ntoarse și coborî cu capul în piept, ca un învins. De la geamul colibei, Ionica îl petrecu cu ochii împăienjeniți, pînă se pierdu, înghițit de ceața dimineții ca de-un zăbranic cenușiu. Lacrimile mau de durere și neputință șiroiau mereu pe obraji ei ca de ceară, fără să știe că Iancu era copleșit din nou de gîndul că nu mai e bun de nimic, dorința de-a-și lua viața punînd și mai stă-ruitor stăpînire pe el.

Jianu se simțea că-ntr-o temniță fără gratii, cu ziduri nevăzute, dar cu atît mai înspăimîntătoare, prin care oamenii nu puteau pătrunde la el și de unde nici el nu putea ieși. Simțămîntul de gol care plutea în juru-i i se părea mai rău decît moartea, fiindcă viața lui de-acum încolo era o moarte vie și o trăia clipă de clipă, asemenea unui coșmar fără sfîrșit. Cum avea să se smulgă de sub stă-pînirea lui?

Pășea încet prin troianul gros și deodată dintr-un un-gher al sufletului licări o scînteie de speranță. Își zise c-a mai rămas pe lume un suflet care să-i înțe-leagă zbuciumul și să-l ajute să iasă la mal: neică Ștefan. La el găsise întot-deauna o vorbă înțeleaptă, cînd se aflase la ananghie.

Urcă pe cal și-o luă către piuă; dar ajuns acolo, parcă-i fugi pămîntul de sub picioare: bătrînul atîrna în ștreang de creanga cireșului de pe malul vîltorii, unde cu vreme în urmă îl primise cu strachina plină de faguri ca o mărturie a nemăsuratei bucurii a revederii.

Îl dădu jos cu grijă și se apucă să-i sape groapă în pământul înghețat, pe locul unde altădată erau veseli și mulțumiți de viață. Un tropot înfundat îl făcu să salte privirea. Pe dru-meagul de pe marginea iazului se apropia Spiru, cu poterașii după el. Proptit în coada hîrlețului, Iancu își șterse cu mîneca sudoarea de pe frunte, făcîndu-se că nu-i vede. La gîndul că printre arnăuții-ăștia s-ar afla ucigașul bătrînului, își încleșta mîna pe lopată, de parcă-ar fi strîns gîtul omorîtorului.

Din mers, Spiru strigă la ai lui, să-l audă Iancu:

— Care ziceai, mă, că rămîne ne-ngropat? Uite că se găsi un suflet milostiv! și hohoti de rîs.

— Măcar de l-ar băga mai adînc, că piuaru-acesta ar fi-nstare să iasă și din groapă, s-adune oameni pentru zavrăgiul de Vladimirescu! îi răspunse unul și pîlcul se îndepărta în trapul mărunt al cailor ce-și afundau copi-tele pînă mai sus de chișîță în zăpada moinoasă.

O mînie neputincioasă schimonosi chipul cu trăsături frumoase al Jia-nului. Cînd termină lucrul, își scoase că-ciula și rămase o vreme tăcut lîngă movilița de pământ sub care avea a se hodini de-aci-ncolo ultimul om care-l iubise ca pe copilul lui. Duse hîrlețul de unde-l luase și sărînd pe cal, se îndepărta cu inima frîntă.

Cînd intră pe poarta conacului, Corcodel îi ieși înainte:

— Săru' mîna, boiarulei!

Iancu descălecă și-i aruncă frîul:

— Zi-le rîndașilor să-l bușumeze bine și tu aruncă o pătură pe el și pune-i traista cu ovăz în cap!

— Auliu, care rîndași, boiarulei, că toți dădură bir cu fugiții! se văicări țî-ga-nul.

— Ce ziseși, mă? nu pricepu Iancu.

— Ce-ți spusei! A dat strechea-n ei! Auzii că se-n-hăitară cu alții, c-a-nceput zurbaua...

Iancu tresări puternicei pentru prima oară după lungă vreme chipul i se luminează. Urcă în fugă scările cerdacului, ca altădată, și intră în iatacul Tincuței.

Nevastă-sa nu era acolo și patul nedesfăcut adeverea că nu se culcase. O căută peste tot și-o găsi prăbușită în jilțul din capul mesei, pe care zăceau încă rămășițele os-pățului. O făclioară mai ardea într-un sfeșnic de argint și pîlpîirea ei juca pe chipul palid al femeii, semănînd cu o mască a durerii. Se apropie de ea și neștiind dacă doarme sau e trează, șopti încet:

— Tincuțo!

Se-ntoarse spre el, dar parcă nu-l vedea.

— E drept să fii supărată... da' simțeam că plez-nește fierea-n mine! Dacă nu plecăm, îi scoteam în pumni afară! rosti încet, ca pentru a-și cere iertare.

Dar Tincuța nu se clinti. Îi răspunse stins, cu aceeași privire încețoșată:

— Nu-ți bag vină, Iancule... Vinovata cea mare sînt eu, că mi-am închipuit... Un nod i se puse în gît și nu mai putu continua.

După cîteva clipe, reluă cu greu:

— Se duse anu și noi sîntem mai străini ca la-nceput. Tu nu ești făcut pen-tru o viață liniștită... Eu crez că e mai bine să-și vază fiecare de drumu' lui... C-așa, e chin și pentru unu' și pentru altu...

Lacrimi amare îi umplură ochii. Se ridică și ieși din sofragerie, închizînd bine ușa în urmă, de parcă voia să pună o stavilă între ea și bărbatul căruia i-a închinat toată dragostea, dar care niciodată n-a fost cu adevă-rat al ei...

Iancu nu știa ce să facă. Șovăi o clipă, apoi se în-dreptă spre iatacul lui și se trînti de-a latul patului, cu fața-n sus.

Cît rămase așa nu-și dădu seama, dar auzind în curte pocnete de bici, sări-n sus și alergă la fereastră: o sanie în care se afla Tincuța, cu Corcodel și Luța pe capră, ieșea pe poarta conacului. Oftă din băierile sufletului, dar nu făcu nici o miș-care și nici nu-l încercă gîndul de-a porni după ei. Ba chiar simți ceva ca o ușurare, iar cînd sania se pierdu în depărtare, fu cuprins de-un vechi neastîmpăr. Aruncă de pe el scur-teica din blană de sobol și nădragii de urșinic și scoase dintr-o ladă straietele pe care le purtase pe vremea cînd, în capul cetei, cutreiera pămîntul Olteniei de la malul Dunării pînă-n vîrfurile munților.

Deodată se posomori: acum e singur-singur și băieții lui cine știe pe unde or fi hălăduind, dacă-or mai fi. Și chiar de-ar fi, el tot ferecat rămîne în cătușele jurămîn-tului rostit sub lațul spînzurătorii. La gîndul acesta un foc mistuitor îl pîrjoli pe dinăuntru. Ieși în grabă și luînd în piept ninsoarea învîrtejită de pleas-na viforniței, porhi către hanul Dobriței, să-și stingă într-o ulcea de vin pojarul din inimă.

La han, lume puțină. Se așeză la o masă mai către fundul odăii. Cum îl văzu, Stăncălia dădu fuga și-i puse dinainte o bolcuță cu vin. De-afară se iscă larmă și pe ușă dădură buzna niște țărani: unul c-o durdă-n mină, alții cu toporiști sau hangere-n brîu, iar alții doar cu cîte-o bîzdoacă zdravănă pe umăr. Printre ei se aflau Tite și Tilică, dar în lumina mohorîtă a odăii hanului, Iancu nu le deosebi chipurile. Noii veniți se repeziră la o masă lungă, iar unul strigă:

— Hangițo, adă vin, să mai prindem o țiră la inimă!

— Mă Zamfire, rosti Tănăsoiu, un țăran mai în vîrstă, zi-i una de-aia de-a noastră! Fără să se lase mai mult rugat, Zamfir, căruia abia îi mijeja mustața, își trase flu-ierul din brîu și-ncepu să cînte. Ceilalți îi însoțiră viersul cu vorbe:

Tudor, Tudor, Tudorel,
dragul mumii voinicel,
de cînd, muică, te-ai sculat
și panduri ți-ai adunat...

Iancu era numai frămînt și inimă rănită. Stăncălia veni spre ei repede, cu oalele de vin și le șopti îngrijorată:

— Băgați de seamă că-n odaia din fund chefuiesc niște arnăuți!

— N-au decît! Ei își beau vinul lor, noi pe-al nostru! zise Tănăsoiu și continuă cîntecul cu glas puternic:

... Mult la față te-ai schimbat
și mi te-ai întunecat!
Spune muichii ce te doare
că m-oi face vrăjitoare,
de alean să te descînt
să calci vesel pe pămînt...

Dar nu trecu mult și în ușa din fund se ivi o namilă de arnăut:

— Ce vă găsi, bă? Altu' nu mai știți? se oțărî el cu trufie.

O clipă se lăsă tăcere. Oamenii își aruncau unul altuia priviri pe sub sprîn-cene. Tănăsoiu fură cu coada ochiului către ai lui, cu un anumit tîlc, apoi zise lui Zamfir:

— Fă-i, mă, placu' jupînului!

Mulțumit, poterașul se-ntoarse și închise ușa după el. Zamfir începu încet din fluier, în timp ce Tănăsoiu doi-nea tărăgănat:

Auzit-ați d-un Jian,
d-un Jian și d-un oltean?
Trece Oltu' năpristan,
fără teamă de dușman...

Pe chipul lui Iancu parcă trecu umbra unui nor. Duse oala la gură și-o goli fără să răsufle. Stâncălia ascultă o vreme doinitul țaranului, apoi se apropie de el și-i șopti:

— I-auzi, boierule, ți-au scornit cîntec! Dar își curmă vorba văzînd că ochii lui erau împăienjeniți de lacrimi. Își împinse ulcica spre ea și femeia, înțelegînd cît e de tulburat, o luă și se îndepărtă fără să mai spună nimic.

Furat de cîntec, Tănăsoiu își dădu drumul glasului care bubui, umplînd odaia mare a hanului:

... Frunzuliță și-o lalea,
toți boierii se temea
pîn' la Vodă Caragea,
cînd Iancu le poruncea:
Scoateți boieri, galbenii,
c-ați jupuit sărmanii,
să li-i dau eu înapoi,
să-și cumpere vaci și boi...

Deodată, ușa de la odaia din fund se izbi cu putere de perete și în pragul ei se arătă iar namila:

— Cum ne fuse, vorba, mă? strigă el. Vi s-a făcut de beciu' isprăvniciei?

Pe lîngă poteraș își mai făcu loc unul scundac.

O liniște, prevestitoare de furtună se înstăpîni. Oamenii rămaseră o vreme tăcuți. Numai Tilică păru nedumerit:

— Mă Tite, ia vezi tu, mă, că ești mai aproape, ce-are malacu-ăsta, de nu-i place cîntecu' nostru?

Auzindu-i glasul, ochii lui Iancu se aprinseră de ui-mire. Se-ntoarse și vă-zîndu-i pe năzdrăvanii cetei, inima îi tresăltă de bucurie.

— Așa, c-așa, bine zici, mă, Tilică! De ce nu i-o fi plăcînd cîntecu-ăsta? se miră Tite.

Scundacul se strecură în odaie și mijindu-și ochii la Tite, trase pistolul din brîu:

— Smirna, colțosule! Te-am prins! Ai fost tîlhar de-al Jianului! Iancu se suci mai mult și urmări încordat ce se petrece. Tîlică privi repede spre Tănăsoiu, care săltă din sprîncene și-i făcu un semn.

— Ce căști gura, mă? se burzului la prietenul său. N-auziși porunca?

Făcîndu-se că-l ascultă, Tite se apropie de scundac. Tănăsoiu își băgă mîna sub mintean. Cel cu durda trase încet de cocoșul armei.

Ajungînd la un pas de arnăut, Tite se aruncă la pămînt și apucîndu-l de picioare îl dădu peste cap.

Matahala trase, dar Tănăsoiu se feri într-o parte și aruncă toporișca. Fierul zbură prin aer și se înfipse în pieptul poterașului.

De parcă ăsta ar fi fost semnalul, țărani se năpustiră asupra arnăuților. Cel cu durda o slobozi în ușa pe care se buluceau oamenii stăpînirii, atrași de zgomot.

Și înfruntarea se dezlănțui cruntă și necruțătoare: țărani cu setea de-a-și răcori inimile încărcate de obidă, ceilalți, să-și apere pielea.

Fără să scape din ochi mișcările arnăuților, Iancu își încheștă mîna pe buza ulcicăi, pînă o făcu praf. Cînd ultimul poteraș fu doborît de ghioaga lui Tîlică, răsufală ușurat.

Tite dădu cu căciula de pămînt și trăgînd un chiot, începu să cînte:

Cin' se ia cu mine bine,
îi dau haina dupe mine...
cin' se ia cu mine rău,
mă fac șerpe de dudău,
de-âl galbin de mușcă rău...

Oamenii se veseliră, luînd aminte la cîntecul năzdră-vanului. Deodată Iancu își strecură mîna sub ipingea. Nelăsîndu-se furat de viersul fostului său cetaș, nu slăbise din ochi pe arnăutul care stîrnise încăierarea și acum dădea, semne că-și revine.

Cînd namila apucă un pistol căzut alături și-l îndreptă spre Tite, jungherul lui Iancu fulgeră scurt și i se înfipse în piept. Plumbii mușcară din lemnul mesei și oamenii se-ntoarseră nedumeriți într-acolo. Tite dădu fuga la omul ucis și bîgui:

— Tilică, mă, Tilică, mă! Țasta-i jungherul lu... în-țepu el și, lunecîndu-și pri-virea spre colțul unde se afla Iancu, rămase cu gura căscată.

Tilică porni spre el. Nedumeriți, neînțelegînd ce se petrece, țărani se apro-piară și ei. În odaia hanului se lăsă tăcerea.

La vederea chipurilor uluite, Jianu zîmbi pe sub mus-țată și ridică glas:

— Ce-ați rămas așa, mă, mîncă-v-ar gaia să vă mănînce, că doar n-oi fi stri-goii!

Trezit din uluială, Tite îi dădu un cot lui Tilică:

— Iete, mă! Așa, c-așa... Nu e strigoi, că vorbi! și ochii îi luciră în cap de bucuria vederii. Ca la porunca inimii, cei doi firtați se repeziră la el și-l îm-brățișară cu ochii înotînd în lacrimi. Chipul fostei lor căpetenii se luminează de-o mare bucurie.

Tănăsoiu îl privi lung și-și lipi o palmă-n frunte:

— Să mă ia-n bîță dacă-mnealui nu e chiar Iancu Jianu!

— Așa, c-așa, mă! Vezi că ghiciși? sări Tite bucuros.

Dezmecit de-a binelea, Tilică se trase un pas îndărăt și privi la Jianu cu încîntare:

— Te pomenești că și tălică tot la slugeru' Tudor plecași, ai?

— Mă, Tilică mă, a dracu' pielea pe tine! Cum o dai, cum o sucești, tot iese la potriveală! îi răspunse Iancu, izbucnind în rîs.

— Mă făcu mama cu noroc, că de cînd te văzui, parcă am alt coraj! se bucu-ră Tilică.

— Așa, c-așa, că dacă se pune-n fruntea noastră, pîn' s-ajungem la slugeru' Vladimirescu, rășluim toți arnăuții care ne-o tăia calea! zise cu convingere Tite.

— Bine zis, căpitane! Tălică poruncește, că noi nu-ți ieșim din vorbă! întări Tilică.

Iancu își plimbă privirile pe chipurile lor și parcă se-ntoarse la viață: îl prinse mirarea că pînă atunci se lăsase înlănțuit de niște vorbe-n vînt pe care nu le rostise decît strîns cu ușa. Strîns cu ușa? Amenințat cu ștrean-gul! Uite, năzdrăvanu-ăsta de Tilică nici nu se gîndise la ele, cum făcuse Mereanu. El îl primea ca altădată, de parcă așa a fost de cînd lumea. Și oamenii-ăștia abia aș-teaptă de la el vorbă de încurajare și porunci cumpănite în drumul pe care au purces.

La gîndul că nu e singur, cum crezuse, pînă mai adi-neauri, sîngele începu să-i alerge în vine ca un șuvoi fierbinte. Ochii îi aruncau flăcări, dar zise tot pe tonul lui glumeț:

— Fie cum vreți voi, da' eu aș zice să nu venim la neica Tudor cu mîna goală!

— Eu viu cu Tite! îl asigură mucalit Tilică, stîrnind hohote de rîs.

— Și eu cu Tilică! i-o întoarse Tite la fel.

— N-o fi cam puțin? zîmbi Iancu.

— Cum să fie puțin, căpitane? Să dai mult-cu-multu' și nu găsești podoabe ca ăștia-n toată Oltenia. Dacă-i legi într-un tei și-i dai pe Olt la vale, nu-i ia apa! se băgă-n vorbă Tănăsoiu.

Pentru prima oară după lungul lui amar, Iancu hohoti din toată inima. Parcă timpul s-a întors îndărăt la zilele cînd, crai pe plai, da cu barda-n Dum-nezeu, fără să se teamă de nimeni și de nimic. O bucurie nețarmurită îi în-călzea inima, ce fusese chinuită și izbită din toate părțile. Abia acum simțea că renaște cu adevărat lîngă bărbații aceștia cinstiți, fără ascunzișuri, cu sufletul deschis, gata să și-l dăruiască pentr-o vorbă bună.

Și în clipa aceea se hotărî să nu-i mai părăsească nici-odată. Să rămînă lîngă ei și lîngă Tudor, în jurul căruia se adunau din pornirea inimii, gata să-i stea alături în viață ca și-n moarte.

Toate îndoielile de pînă atunci se topiră și-n sufletul lui pătrunse ca un luceafăr lumina înțelegerii acestor vremi în care el nu crezuse dar Tudor le aștepta cu încre-derea marilor căpitani de oști ce știu să vadă unde mulți orbe-căiesc în beznă.

Cugetînd astfel, parcă renăscu la o nouă viață. „Eu o să-i duc pe oamenii ăștia lu' neică Tudor să răsturnăm orînduirea cea hîdă și asupritoare... Și vorba lui: dacă n-om izbîndi, măcar află lumea-ntreagă că undeva, străju-ită de Car-pați, e o țară cu oameni gata să-și dea viața decît să poarte jugul robiei...”

Și purcese a-i chema pe oameni în oastea izbăvirii...

La chemarea Jianului se porniră să alerge din toate părțile țărani cu chipuri aspre, adunîndu-se și urmîndu-l care cu ce-a apucat în mîna: un topor, o coasă, o ghioagă. Roibu bate din picior de parcă și el e prins de nerăbdarea gloatei.

Ridicîndu-se-n scări, Iancu strigă, să se audă pînă departe:

— Oameni buni! Dați vorbă din unu-n alții' să afle toți și să se ridice cu mic, cu mare... care cu flinte, care cu hangere, care cu furci și cu topoare...

Și ceata crește și ajunge o mică oaste pe măsură ce Iancu străbate satele, înflăcărînd inimile, asemenea unui vestitor de vremuri noi.

— Adunați-vă sub steagul lui Tudor și sporiți Oastea Izbăvirii, că a sosit clipa cea mare, cu rău să-i pierdem pe cei răi!...

Din sute de piepturi izbucnesc strigăte, învălmășindu-se ca vuietul fur-tunii. Rotindu-și privirea asupra mulțimii, Iancu tresaltă: ăștia sînt olteni de-ai lui, oameni tari de virtute, lîngă care te simți și puternic și ocrotit ca la sînul muichii!

Cuprins de neastîmpăr, își îndemnă Roibul și pornește mai departe cu gloa-tele după el.

Ajuns în capul unui sat ce-și rășchira căsuțele pînă sub poala pădurii, se oprește și din nou începe strigarea:

— Oameni buni! Adunați-vă sub steagul lui Tudor, în Oastea Izbăvirii!

La glasul lui, țărani dau fuga de peste tot, de parc-ar fi chemați la nuntă.

Deodată, tropot năvalnic zguduie pămîntul: cu ple-tele-n vînt, Ionica iese-n calea lui Iancu.

— Auzii că plecași spre dumnealui, slugerul și mă gîndii că tot am și eu drum într-acolo! rostește ea îmbujorată.

Jianu se pleacă în șa și-o prinde-n brațe. Fata își lăsă domol fruntea pe pieptul lui și rămîne așa o vreme... O fericire fără margini le luminează chi-purile. Se desprind blînd din îmbrățișare și pornesc alături în fruntea oastei de țărani pe care asfințitul pune străluciri de aur vechi, înroșit în foc.

În amurgul ce se lasă încet peste fire, glasul puternic al unui bărbat iz-buc-nește peste vuietul gloatei:

— Auzit-ați d-un Jian?... Și ca la un semnal, din sute de piepturi se înalță bubuind către țăriile boitei pe care încep să clipească licuricii stelelor:

Auzit-ați d-un Jian

D-un Jian și d-un oltean?

Trece Oltu năpristan,

Fără teamă de dușman

SFÎRȘIT

... Figura legendarului Iancu Jianu i-a inspirat pe autorii acestui roman de acțiune ale cărui episoade captivante ne conturează un portret imaginar al hai-du-cului. Fantezia autorilor, bazată pe datele existențiale ale vieții Jianului, a fost convertită într-o

poveștiri curgătoare și sprintenă ca undele unui pîrîu de munte, scrisă voit în tonalitatea candorii cu care ne-au încîntat, la vremea lor, cărțile populare...

DUMITRU

ALMAȘ